

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ZMİR PEDAGOJİK DANIŞMA KURULU
ÇALIŞMALARI VE BASINDAKİ YANSIMALARI**

Fuat UÇAR

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Kenan KIRKPINAR**

2010

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sundu um “.....
.....” adlı çalı manın, tarafımdan,
bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dü ecek bir yardıma ba vurmaksızın yazıldı ını
ve yararlandı ım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olu tu unu, bunlara atıf
yapılarak yararlanılmı oldu unu belirtir ve bunu onurumla do rularım.

Tarih

.../.../.....

Adı SOYADI

mza

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAKI

Öğrencinin
Adı ve Soyadı :
Anabilim Dalı :
Programı :
Tez Konusu :
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeli'nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDU
DÜZELTİLMESİNE *
REDDİNE **
ile karar verilmiştir.

OYBİRLİ
OYÇOKLU

Jüri tekil edilmediği için sınav yapılamamıştır.
Öğrenci sınava gelmemiştir.

**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Evet

Tez burs, ödül veya tevik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir.
Tez mevcut hali ile basılabilir.
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.
Tezin basımı gerekliliği yoktur.

JÜRİ ÜYELERİ

MZA

.....	Başarılı	Düzeltilme	Red
.....	Başarılı	Düzeltilme	Red
.....	Başarılı	Düzeltilme	Red

**ZMİR PEDAGOJİK DANIŞMA KURULU ÇALIŞMALARI VE BASINDAKİ
YANSIMALARI**

YEMİN METNİ
TUTANAK
ÇİZİMLER
KISALTMALAR

ÖNSÖZ.....	8
GİRİŞ	10

**BİRİNCİ BÖLÜM
TARİHSEL GELİŞİM**

1.1 Pedagoji Kavramı.....	13
1.2 Türkiye’de Eğitim Kurumu Olarak Pedagoji Okulunun Açılması	13
1.3 Çok Partili Yürüme Geçi Sürecinin Eğitim-Kültür Politikalarına Etkisi.....	15
1.4 Eğitim Türk-Amerikan ilişkileri ve İzmir Basınındaki Yansımaları.....	22
1.5 Milli Eğitim Kurumları.....	25
1.6 IV. Milli Eğitim Kurumları.....	27

**KİMLİK BÖLÜM
ZMİR’DE EĞİTİM HAREKETLERİ**

2.1 1950-1960 Döneminde İzmir’de Eğitim Hareketleri.....	33
2.2 Yabancı Eğitim Uzmanlarının İncelemeleri.....	42
2.2.1 Yabancı Eğitim Uzmanlarının Türkiye İncelemeleri.....	43
2.2.2 Yabancı Eğitim Uzmanlarının İzmir İncelemeleri.....	46
2.2.2.1 1951 Yılı İncelemeleri.....	46
2.2.2.2 1952 Yılı İncelemeleri.....	50
2.2.2.3 1953 Yılı İncelemeleri.....	53
2.2.2.4 1954 Yılı İncelemeleri.....	54
2.2.2.5 Diğer Yıllardaki İncelemeler.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZMİR PEDAGOJİK DANIŞMA KURULU

3.1	Bergama Pratik Eğitim Kongresi	58
3.1.1	Tarihçe.....	58
3.1.2	Amacı.....	62
3.2	Pedagojik Danışma Kurulu.....	65
3.2.1	Tarihçe.....	70
3.2.2	Amacı.....	71
3.2.3	Görevleri.....	79
3.2.4	Teşkilat Yapısı.....	81
3.3	Bölge Pedagojik Danışma Kurulları.....	82
3.3.1	Amacı.....	83
3.3.2	Görevleri.....	84
3.3.3	Teşkilat Yapısı	91
3.3.4	Diğer BPDK Çalışmaları.....	93
3.4	VIII. Bölge (Tire Bölgesi) Pedagojik Danışma Kurulu	98
3.4.1	Yönetim Kurulu.....	99
3.4.2	Eğitim-Öğretim Kurulu.....	100
3.4.3	Sosyal Yardım Kurulu.....	101
3.5	Merkez Pedagojik Danışma Kurulu	102
3.5.1	Amacı.....	105
3.5.2	Görevleri.....	107
3.5.3	Teşkilat Yapısı.....	109
3.5.4	Çalışma Ekli.....	110
3.5.5	Çalışma Grupları.....	118
3.5.5.1	Yönetim Kolu.....	123
3.5.5.1.1	Amaçları.....	123
3.5.5.1.2	Kuruluşu.....	123
3.5.5.1.3	Çalışma Ekli.....	124
3.5.5.1.4	Ele Aldığı Konular.....	124

3.5.5.2	E itim Kolu.....	125
3.5.5.2.1	Amaçları.....	125
3.5.5.2.2	Kurulu u.....	125
3.5.5.2.3	Çalı ma ekli.....	125
3.5.5.3	E itim-Ö retim leri Kolu.....	126
3.5.6	nceledi i Konular	127
3.5.7	Kolların Çalı ma ekli.....	128
3.6	Pratik E itim Kongreleri	129
3.6.1	I. Pratik E itim Kongresi.....	132
3.6.2	II. Pratik E itim Kongresi.....	140
3.6.3	III. Pratik E itim Kongresi.....	150
3.6.4	IV. Pratik E itim Kongresi	154
3.6.5	V. Pratik E itim Kongresi.....	157
3.6.6	VI. Pratik E itim Kongresi.....	162
3.7	Sosyal Yönden Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları.....	164
3.8	Kültürel Yönden Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları.....	165
3.9	E itim Yönünden Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları.....	166
3.10	Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı malarının Önemi.....	167
3.11	Pedagojik Danı ma Kurulu'nun Etkileri.....	167
3.11.1	Mahalli Düzeydeki Etkileri.....	167
3.11.2	Ulusal Düzeydeki Etkileri.....	169
3.12.	222 Sayılı İkö retim Kanunu.....	174
	SONUÇ.....	178
	EKLER	
EK-1	Pedagojik Danı ma Kurulu ile İgili Basından Haberler.....	179
EK-2	Pedagojik Danı ma Kurulu ile İgili Albüm.....	189
	KAYNAKÇA.....	199
	D Z N.....	206

KISALTMALAR

PEK	: Pratik E itim Kongresi
PEK	: zmir Pratik E itim Kongresi
PDK	: Pedagojik Danı ma Kurulu
BPDK	: Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu
MPDK	: Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
MEB	: Milli E itim Bakanlı ı
MEM	: Milli E itim Müdürlü ü
BB	: zmir Büyük ehir Belediyesi
BCA	: Ba bakanlık Cumhuriyet Ar ivi
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
GÜ	: Gazi Üniversitesi
AGE	: Adı Geçen Eser
AGM	: Adı Geçen Makale
AGG	: Adı Geçen Gazete
BKZ	: Bakınız
S.	: Sayfa No

ÖNSÖZ

Cumhuriyet dönemi ve sonrasında, ülkede meydana gelen çeşitli sosyal inkılaplara paralel olarak eğitim kurumlarında da yeni demokratik düzeni geliştiren “Demokratik Eğitim Hareketleri”ne de başlanılmıştır.

Ülkenin milli kültür kalkınmasında büyük bir “çığır” açacak düzenlenmiş bazı denemeler ve uygulamalar kendini yerel düzeyde de göstermiştir. Ulusal ve yerel düzeyde ortaya çıkan çeşitli eğitim hareketlerine temel oluşturan tarihi, sosyal, kültürel vb. gibi çeşitli dayanak noktaları dönemin ulusal ve evrensel ölçekteki çeşitli gelişmelerinden etkilenerek kabul görmüştür.

Eğitim tarihi üzerine yapılan araştırmalar genellikle ülkenin genel eğitim anlayışı ve politikaları üzerine yoğunlaşmaktadır. Buna karşın çeşitli illerde ya da mahalli çevrelerde eğitimin gelişme amaçları ve faaliyetleri üzerine çalışmalar sınırlı düzeyde olmuştur. Halbuki mahalli çevrelerin eğitim tarihlerinin çeşitli yönleri ile incelenmesi Türk Eğitim Tarihi’nin geçirmiş olduğu amaçları daha iyi açıklamaktadır.

Osmanlı döneminde İstanbul, Cumhuriyet döneminde de Ankara eğitim ve öğretim konusunda kararların alındığı ve uygulandığı merkezler konumundaydı. 1950-1956 yılları arasında uygulanan İzmir Pedagojik Danışma Kurulu çalışmaları, eğitim ve öğretime ilişkin kararların bakanlık merkez teklifatının dışında taramada yöresel ihtiyaçlardan doğan, uygulayıcılarının ve katılımcılarının da o mahalli bölgede çalıştıran eğitimcilerin oluşturabileceğinin göstergesi olan önemli bir “Mahalli Eğitim Uygulaması”dır.

Eğitim ve kültür birbirini tamamlayan ayrılmaz bir bütün olduğu için İzmir’in kültür hayatının canlanmasına katkıda bulunan pek çok kişi bu uygulama ile okullarda öğretmen, müfettiş ya da Milli Eğitim Kurumu’nda yönetici olarak bulunmuştur. İzmir Pedagojik Danışma Kurulu da böyle bir ekibin çalışması olarak ortaya çıkmış, belli bir dönemdeki uygulamaları ile başta İzmir olmak üzere Ege Bölgesi ve Türk Eğitimi üzerinde etkileri günümüze kadar ulaşan olumlu sonuçların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü’nde Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada danışmanlığı üstlenen ve

Çalı manın her a masında de rerli fikirleri ile katkı sa layan ve destek olan Yrd. Doç.Dr. Kenan KIRKPINAR'a, tezin zgünlü ü konusundaki fikirleri ile çalı malarımaya destek veren ve beni her zaman her konuda te vik eden Yrd. Doç.Dr. Ahmet MEHMETEFEND O LU'na ve tezin biçimsel yönden düzenlenmesinde, tamamlanmasında de erli fikirleri ile katkı sa layan Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin ELMACI'ya te ekkür ediyorum.

G R

zmir'in günümüzdeki e itim ve kültürel yapısını sa lıklı bir ekilde de erlendirebilmek için geçmi dönemlerdeki çe itli uygulamaların, geli melerin ve e itim hareketlerinin bilinmesi gereklidir. zmir Pedagojik Danı ma Kurulu'nun çalı malarını konu edinen ve yerel e itim tarihi niteli indeki bu çalı ma zmir'in e itim ve kültür tarihi açısından önem ta ımakta ve yeni çalı malara kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır.

zmir Pedagojik Danı ma Kurulu alı maları'nın böyle bir ara tırma konusu olarak seçilmesi, BB Ahmet Pri tina Kent Ar ivi'nde zmir'in e itim tarihi ile ilgi yapılan yerel basın taramalarında ilgili haberlerin de erlendirilmesi ile hazırlanmı tır.

Kaynak De erlendirmesi ve çalı ma Yöntemi Ara tırmanın ba langıç tarihi 1949 yılının Eylül'ü iken yuvarlak bir rakam olması bakımından 1950 tarihi, son sınırı da 1960 tarihi olarak belirlenmi tir. Bunun nedeni de Pedagojik Danı ma Kurulları Uygulamaları'nın yo un olarak 1956 yılına kadar devam etmesi, daha sonraki süreçte kesintiye u raması, 1958 ve 1959 yıllarından sonra yeniden bu uygulamaların aktif hale getirilmeye çalı ılması ve 1960 yılına kadar yetersizde olsa sürmesidir.

Ayrıca 27 Mayıs 1960 askeri yönetimi ile bu uygulamaların kesintiye u raması, 5 Ocak 1961 tarihinde ıkarılan 222 Sayılı Kanunun gere i; köy, belde, ilçe ve merkezlerinde “ İkö retim Kurulları”nın olu turulması da etkili olmu tur. Böylece farklı isimler altında farklı kurulların olu turulması sonucunda 1960 yılı ara tırmanın son sınırı olarak belirlenmi tir.

Çalı mada ilgili kaynaklar arasında BB Ahmet Pri tina Kent Ar ivi'ndeki dönemin yerel basını önemli bir yer tutmaktadır. Ba bakanlık Cumhuriyet Ar ivi'ndeki tasniflerde ve katalog taramalarında do rudan zmir Pedagojik Danı ma Kurulu ile ilgili belgelere rastlanılmamı tır. zmir Milli E itim Müdürlü ü ar ivinde görevlinin; “Çok eski tarihli evrakların Seka'ya gönderildi i”ni ifade etmesi, en eski tarihli belgelerin 1990'lı yıllara kadar gitmesi ve bunlar arasında yazı ma a ırlıklı evrakların olması nedeniyle konuya ili kin hiçbir belge ve kayıt bulunamamı tır.

Bu çerçevede ilgili kaynak taraması yapılırken, Pedagojik Danı ma Kurulu çalı malarının ve Pratik E itim Kongreleri'nin yapıldı ı, zmir'in en köklü ve önemli okulları olan Kız Lise'si ar ivinin okul idaresinin verdi i bilgiye göre 1985 yılında çıkan yangın nedeniyle ar iv belgelerinin büyük bir kısmının yok oldu u bu nedenle ilgili döneme ili kin hiçbir belgenin olmadığı, Atatürk Lisesi ar ivine de giri iznin verilmemesi; ancak görevlinin konu ile ilgili ar ive bakabilece i fakat bunun sonucunda da böyle bir belgeye rastlanılmadı ı söylenmi tir.

Konu ile ilgili temel kaynaklardan birisi de kendi imkanlarım ile stanbul'dan sahaflardan elde etti im I. Pratik E itim Kongresi sonucunda I.Kitap olarak yayımlanan *zmir Pedagojik Danı ma Kurulu I. Pratik E itim Kongresi Raporları* adlı kitap oldu.

Bütün bunların sonucunda çalı ma ile ilgili kaynak taramasında BB Ahmet Pri tina Kent Ar ivi'ndeki yerel basın önemli yer tutmaktadır. Belirlenen tarihler arasında ulusal ve yerel düzeyde yayımlanan dergiler, özellikle de yerel basında çıkan ilgili haberler ile dönemin e itimcileri olan ö retmen, müfetti , milli e itim müdürü gibi e itimcilerin gazete ve dergilerde yayımlanan çe itli yazıları incelendi. Çünkü yerel basın özelli i gere i yayımlandı ı mahalli çevrenin siyasal, ekonomik ve sosyal konularda oldu u gibi e itim ve kültürel alanlardaki geli melerin, yeniliklerin ortaya konulmasında, yorumlanmasında, de erlendirilmesinde ve çevreye olan etkisine ili kin sistematik detaylı bilgi vermektedir. Bu çerçevede zmir'in yerel basınından *Yeni Asır*, *Demokrat zmir* gibi gazeteler kronolojik sıralamaya uygun olarak Pedagojik Danı ma Kurulu'nun ilk kurulu u olan Eylül 1949 tarihinden 1961 yılına kadar taranmı tır. *Anadolu* gazetesinin ar ivdeki son sayısı olan 17 Eylül 1954 tarihine kadar ve *Ege Ekspres* gazetesinin de 12 Temmuz 1952 tarihinden ba layan ve ar ivde bulunan sayıları da kronolojik sıraya uygun olarak sistematik bir ekilde taranmı tır.

Gazete haberlerini de erlendirirken, yazılı olarak ifade ederken ve dipnot ile kaynakçada gösterirken dönemin dü ünçe ve yazı iklimine uygun davranmak adına, anlam ve imla kuralları açısından günümüze dönük herhangi bir düzeltmeye gidilmemi tir. Gerekli görülen yerlerde açıklamalar metin içerisinde [kö eli parantez] ile belirtilmi olup ilgili haber ba lıkları dipnot ve kaynakçada gösterilirken aslına

sadık kalınmı tır. Bu ekilde ara tırma konusunu incelerken temel belirleyici olan ve verilere kaynaklık te kil eden yerel basın olmu tur.

Çalı manın amacı Türkiye’de ilk yerel e itim uygulaması olan bu çalı manın hem uygulandı ı bölgede hem de ulusal düzeyde olan önemini ortaya koymak ve bu uygulamaların günümüz e itimine olan etkilerini tepsi etmektir.

Bu amaçla çalı ma üç bölümden olu maktadır. Birinci Bölümü olu turan *Tarihsel Geli im* ba lı ı ile Pedagoji kavramı ve Türkiye’deki geli im süreci, siyasi, askeri ve ekonomik nitelikli çe itli antla maların e itim ile olan ili kisi ve e itim politikalarına olan etkisi ve Milli E itim uraları ve IV. Milli E itim urası’nın ilgili gündem maddelerinin ele alınması ile konuyu kavramsal olarak temellendirilmi tir.

İkinci Bölümü olu turan *İzmir’de E itim Hareketleri* ba lı ı ile 1950-1960 yılları arasındaki dönemde İzmir’de e itimin içinde bulundu u durum ile İzmir ve ülke genelinde e itim ve ö retim alanında örnek te kil eden ilk uygulamalar ortaya konulmu tur. Yine bu bölümde yabancı e itim uzmanlarının özellikle ABD’li e itim uzmanlarının yıllara göre yaptıkları çe itli İzmir incelemeleri ile konunun içerik ve ekil yönünden bütünlenmesi amaçlanmı tır. Son bölümü olu turan üçüncü bölümde *İzmir Pedagojik Danı ma Kurulu* ba lı ı çalı manın içerik yönünden özünü olu turmaktadır. Bu bölümde çalı maların ba langıcını ou turan Bergama Pratik E itim Kongresine, İzmir Pedagojik Danı ma Kurulu’nun amaçlarını, görevlerine, Merkez ve Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları ile Pratik E itim Kongreleri gibi te kilat yapısına ve kurul çalı malarının etkilerine yer verilerek konu çok yönlü incelenmi ve günümüz e itim uygulamalarına olan etkilerine yer verilmi tir.

B R NC BÖLÜM

TAR HSEL GEL M

1.1 Pedagoji Kavramı

Pedagoji e itme ve ö retme bilgi ve tekniklerinin uygulanmasıdır. Bazı sözlüklerde “E itim Bilimi”, “Ö retme Sanatı” olarak tanımlanır. Böylece Pedagoji, e itim eylemi üzerinde kafa yorma, dü ünme çabasıdır.¹Pedagoji (E itibilim), çocu un zihinsel ve fiziksel yeteneklerini geli tirerek ki ilik kazanmasını ve topluma uyum sa lamasını esas amaç olarak alan bilim dalıdır.² Pedagoji bir milletin sosyal davasının kendisidir. Her çe it bilimin içinde pedagoji görülebildi i gibi hayatın her türlü olayları içerisinde de sürekli bulunmaktadır. Bu e kilde pedagoji do rudan do ruya hayattır.³

Böylece pedagoji kavramı sosyal, kültürel ve e itimle ilgili çok yönlü bir kavram olarak hem bireysel hem de toplumsal olarak hayatın içerisinde kendini hissettirmekte ve görülebilmektedir.

1.2 Türkiye’de E itim Kurumu Olarak Pedagoji Okulunun Açılması

Cumhuriyet döneminde orta ö retime ö retmen yeti mek amacıyla Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü’nün açılması fikri ilk kez Maarif Vekili Mustafa Necati Bey’in A ustos 1926 yılında Konya seyahatinden sonra ba ladı. Orta okul ö retmeni yeti tirmek amacıyla, 1926-1927 ö retim yılında sadece Edebiyat bölümü bulunan ve iki yıl süreli Orta Muallim Mektebi Konya’da açıldı.1927-1928 ö retim yılının ba nda Atatürk’ün önerisi ile Ankara’ya ta nınarak Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü adını aldı. Edebiyat ve Pedagoji gibi bölümlerin yanı sıra Tarih, Co rafya, Fizik, Kimya ve Matematik bölümleri de açıldı. 1932 yılının

¹ **E itim ve E itim Bilimleri Sözlü ü**, (Hazırlayan: Remzi Öncül), Milli E itim Basımevi, stanbul, 2000, s.903.

² O.A. Gürün, **Psikoloji Sözlü ü**, nkılap Kitabevi, stanbul, 1991, s.114.

³ emsettin Ya atan, “Pedagojik Danı ma Kurulları”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.3.

Kasım ayında Hasan Ali Yücel okul müdürlüğüne atandı. 1932-1933 öğretim yılında da okulun süresi dört yıla çıkarıldı.⁴

1937-1938 ve 1941-1942 öğretim yıllarında Müzik, Fransızca, 1944-1945 öğretim yılında İngilizce, 1947-1948 öğretim yılında Almanca bölümleri açıldı. 1946-1947 öğretim yılında Toplu Dersler Bölümü kuruldu. Toplu Dersler Bölümü, 1949-1950 öğretim yılında Fen Bölümü ve Edebiyat Bölümlerine ayrıldı. Bu öğretim yılından itibaren bütün bölümler üç yıla çıkarıldı ve okulun ismi de Gazi Eğitim Enstitüsü oldu.⁵ Gazi Eğitim Enstitüsü bu dönemde ortaokullara, teknik öğretim kurumlarına ve köy enstitülerine öğretmen ve ilköğretim müfettişi yetiştiren eğitim ve öğretim konuları üzerinde bilimsel araştırmaya, inceleme yapan bir yüksek öğretim kurumu özelliği taşıdı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nden başka ikinci bir orta öğretim okulu da Balıkesir'de açıldı. Bu okul 1944-1945 öğretim yılında öğretime başladı.⁶

Ankara ve İstanbul'daki örnekleri gibi duyulan ihtiyaç üzerine İzmir'de de "Pedagoji Cemiyeti" kurma hazırlıkları başladı. Nizamnamesini hazırlayanlar içerisinde bulunan ve aynı zamanda İzmir Pedagojik Danışma Kurulları Genel Sekreteri olan Sabri Kolçak'a göre Pedagoji Cemiyeti'nin amacı şuydu:⁷ *"Milli Eğitim meselelerinin her bakımdan ahsiyete, polemik, demagojiye ve muğalataya asla yer vermeden, mütevazî bir ilmi görüş altında inceleyerek memleket kültürüne ve öğretmenlere faydalı olma amaçlıdır."*

Görüldüğü gibi İzmir, eğitim ve eğitimcileri ulusal düzeyde meydana gelen gelişmelerden etkilendiği gibi yine ulusal düzeydeki gelişmelere ve yeniliklere eğitimcileri ile katkıları da vermiştir.

⁴ Hıfzı Topuz, **Tavcan (Savaş Yıllarında Kültür Devrimi)**, 2.basım, İstanbul, 2005, s.12. Adil Adnan Öztürk, **Türkiye'de Milli Eğitimdeki Gelişmeler (1950-1960)**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1997, s.243.

⁵ Mustafa Şahin, **Türkiye'de Öğretim Yetiştirme Uygulamalarında Yabancı Uzmanların Yeri (1923-1960)**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1996, s.38.

⁶ Adil Adnan Öztürk, **a.g.e.**, s.244.

⁷ "Pedagoji Cemiyeti", *Anadolu*, 11 Mart 1951. Ayrıca Pedagoji Cemiyeti'nin kuruluşu ile ilgili dönemin Cumhurbaşkanının ilgili kararı için bkz: Babakanlık Muameleat Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü Karar Sayısı: 3/9687 *BCA*, 030.18.01.02.120.59.8

1.3 Çok Partili Ya ama Geçi Sürecinin E itim-Kültür Politikalarına Etkisi

zmir’de geçmi dönemlerde uygulanmış olan çe itli e itim ve kültürel hareketleri incelerken, o dönemlerde ülkenin içinde bulunmuş oldu u sosyal, siyasal, kültürel ve e itim ile ilgili geli melerinde de erlendirilmesi gerekmektedir. Çe itli dı konjonktürel geli meler ve bunların iç kamuoyundaki çe itli yansımaları konunun daha belirgin bir ekilde anla ılmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle bu dönemde Türkiye’nin dı ili kileri, bunlara dayalı çe itli anla malar ve bu anla maların çe itli alanlara yansması önem kazanmaktadır.

Haydar Tunçkanat ABD ile yapılan ikili antla malar hakkında u tespitte bulunmaktadır.⁸

“23 ubat 1945 tarihi TC Hükümeti ile ABD Hükümeti arasında ilk yardım anla masının imzalandı ı ve temel politikalarından da ilk sapmanın ba langıcıdır. (...) Yapılan her yeni ikili anla ma kendi içinde ta ıdı ı yeni artlarla temel politikadan biraz daha uzakla ma zorunlulu unu da birlikte getirmi tir. kili anla maların 1950’den sonra az da olsa sayılarında bir artı vardır. Bu durumu 1953 yılı sonuna kadar sürer. 23 ubat 1945 ile 1953 yılı arasında ABD’nin Türkiye’de yoklama, ara tırma, bilgi toplama, adam seçme ve yeti me, örgütlenme, dostluk, yardım ve koruyucu güçlü devlet propagandalarıyla Türkiye’ye yerle me faaliyetlerini içine alan bir hazırlık devresi olarak kabul etmek lazımdır. 1954 yılı hazırlıklarını tamamlayan ve artları da uygun bulan ABD’nin taarruz yılıdır.”

Bu çerçevede zmir Pedagojik Danı ma Kurulu ve Pratik E itim Kongreleri’nin çalı malarını incelerken dönemin siyasal, sosyal ve kültürel ko ullarının bilinmesi de önem kazanmaktadır. Bu dönemde ABD’nin bu pedagojik çalı malara *Amerikan Haberler Bürosu* aracılı ı ile katılmasının ve temsilci bulundurmasının me ru dayanak noktası bu ikili antla malar olmu tur. Böylece siyasi ve iktisadi nitelikli antla maların kültürel olarak yansması da bu ekilde olmu tur. Türkiye’nin çok partili ya ama geçi sürecinde ve bu süreçte etkili olan ülkelerin ba ında ABD en önemli sırayı almı tır.

⁸ Ali Haydar Tunçkanat, **Gizli Anla maların çyüzü**, Tekin Yay., 3.basım, stanbul, 1975, s.329-330.

Türk-Amerikan ilişkileri denilince sadece, askeri alandaki ilişkilerle kalmamaktadır. Amerikalılar, çeşitli yardımlar ve uzmanlar üzerinden Türk Milli Eğitim Sistemini yönlendirme imkanını da elde etmişlerdir.⁹

1945 yılına gelindiğinde II. Dünya Savaşı'nın sonucu kesin olarak belli olmuş ve dönemin koşulları altında TBMM 2 A üyesi 1944 gün ve 1430 sayılı Meclis Kararıyla Almanya ile ekonomik ve ticari ilişkilerin kesilmesini kararlaştırdı. Öte yandan 25 Nisan 1945 tarihinde de San Francisco'da "Birleşmiş Milletler Konferansı"nın toplanması kararlaştırıldı. Bu konferansa katılmak hakkını elde edebilmek için 1 Mart 1945 tarihine kadar Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmek gerekmektedir. Türkiye'de bu hakkı elde edebilmek için 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti.¹⁰

Böylece Türkiye'de çok partili yapıya ama geçiş hem iç hem de dış etkenlerin sonucu olarak başlamış oldu. II. Dünya Savaşı'nın sonucunda dünyada yeni bir denge ortaya çıkmış, siyasi ve ekonomik liberalleşme Türkiye'yi de etkilemiş, hatta zorlamıştır.¹¹ Türkiye'nin SSCB karışındaki yalnızlığı ve bu devletin isteklerine karşılık koyabilmek için İngiltere'nin ve Amerika'nın yardımına gereksinime duyulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Böylece çok partili düzene ya da "demokratik" düzene geçilmesinin en önemli nedeni dış siyasi koşullar olmuştur.¹²

II. Dünya Savaşı yıllarında, savaş terminolojisinde "demokratikleşme" diye bir sözcük ortaya atıldı. Batılı devlet adamları demeçlerinde ve söylevlerinde demokratik yapıda olmayan devletlere karşı olduklarını ve bu gibi ülkelerde demokrasinin gerçekleştirilmesi için gereken önlemlerin alınacağını sık sık açıklamışlardır.¹³

Sovyetler Birliği'nin toprak talepleri ile ekonomik nedenler Türkiye'nin Batı'ya yakınlaşmasında ve çok partili yapıya geçilmesinde etkili oldu. Bu durum Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'ndan itibaren ABD ile kurulan yakın ilişkilerinde

⁹ Osman Metin Öztürk, "ABD Türk Dünyası ile Oynuyor, Türk Dünyası Geleceğine Sahip Çıkmalıdır" **Millet**, Yıl: 1 Sayı: 38 (Temmuz 2003), s.42-43.

¹⁰ Çetin Yetkin, **Karış Devrim (1945-1950)**, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yay., 6.baskı, Antalya, 2007, s. 89,145; Yavuz Güler, "II. Dünya Harbi Sonrası Türk-Amerikan ilişkileri (1945-1950)", **GÜ Kırşehir Eğitim Fakültesi**, C:V, S:2 (2004), s.211.

¹¹ Adil Adanan Öztürk, **a.g.e.**, s.55.

¹² Çetin Yetkin, **a.g.e.**, s.147,149,175.

¹³ **A.g.e.**, s.90.

ba langıcını olu turmaktadır. Böylece Türkiye, ABD'ye yakınla maya ba lamı ve bu süreçte Türkiye'nin Amerikan yardımı almaya ba lamasıyla sonuçlanmı tır.¹⁴

Bu geli meler çerçevesinde 1945 yılı Türk-Amerikan ili kilerinde yeni bir dönemin ba langıcını olu turmaktadır. ABD bu dönemde Türkiye'nin siyasi, ekonomik yapısının yanında e itim yapısını da incelemeye ba ladı ı dönemdir. ABD'nin Ankara Büyükelçisi Steinhardt'ın Dı i leri Bakanlı ı'na yolladı ı 19 ubat 1945 tarihli rapor ABD'nin Türkiye'ye olan ilgisini göstermektedir.¹⁵

Bölgedeki Sovyet tehdidinin engellenmesine karar veren Amerikan Hükümeti'nin bu do rultudaki çalı malarının sonucu olarak 12 Mart 1947 tarihinde Ba kan Harry Truman, Senato ve Temsilciler Meclisi'nin yaptı ı ortak oturumda, tarihte "Truman Doktrini" olarak anılacak olan me hur konu masını yaptı. Yardım tasarısı kongrede uzun tartı malardan sonra Yunanistan'a 300 milyon dolar, Türkiye'ye 100 milyon dolar verilmesi ekinde "Yunanistan ve Türkiye'ye Yardım Yasası" adıyla 22 Nisan 1947 tarihinde Senato tarafından, 9 Mayıs 1947 tarihinde deTemsilciler Meclisi tarafından kabul edildi. Bu yasa 22 Mayıs 1947 tarihinde Ba kan Truman'ın onaylamasının ardından yürürlü e girdi.

ABD ile imzalanan di er önemli bir antla mada 12 Temmuz 1947'de imzalanan "Türk-Amerikan Yardım Antla ması"dır. Türkiye'nin askeri açıdan gözetilecek ülkeler arasında olmasını öngören bu antla ma Truman Doktrini olarak da bilinmektedir. Truman Doktrini, askeri yardımı öngören bir antla ma olmasına ra men e itim ve kültüre ili kin maddesi de bulunmaktadır.

Yardımanın nasıl kullanılaca ı konusunda, yardımı ve bu yardımın amacına uygun kullanılıp kullanılmadı ının denetimi için her iki ülkeye de Amerikan askeri ve sivil personelin gönderilmesine karar verildi. Her iki ülke hükümetlerine de yardımın yerinde ve amacına uygun kullanılıp kullanılmadı ını denetleyecek olan Amerikan personeline gerekli bilgiyi sa lama sorumlulu u verildi. Yardımın kullanılması konusunda denetim Amerikan Hükümeti'nce bahsi geçen personel ile

¹⁴ Esmâ Torun, **Türkiye'de Kültürel De iimler- ç ve Dı Etkenler-(1945-1960)**, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yay., Antalya, 2006, s.213-214; Turhan Ada, "Türk-Amerikan Dostlu u Ne Kadar Samimi?", **Tarih Dü ünçe**, Sayı: 67 (Haziran 2006), s.56.

¹⁵ Esmâ Torun, **a.g.e.** , s.223.

sınırlandırılmamı , her iki ülke içinde de Amerikan basın ve radyo temsilcilerine bu konu hakkında inceleme yapıp bilgi toplama imkanı sa lanmı tır.¹⁶

Türkiye ile Amerika Birle ik Devletleri arasında 12 Temmuz 1947 tarihinde Truman Doktrini çerçevesinde yeni bir yardım anla ması yapılır. ki ülke temsilcileri arasında imzalanan “Türkiye’ye Yapılacak Yardım Hakkında Antla ma” TBMM tarafından 1 Eylül 1947 tarihinde 5123 sayılı kanunla onaylandı.¹⁷

Bahsi geçen anla manın 2. maddesinde yapılan düzenlemeler ile bu maddede Amerikan yardımının “kayıt ve artları” belirtildi. Ayrıca bu maddenin giri bölümünde “kayıt ve artların” düzenlenmesiyle görevli bir Misyon efi’nin Amerikan Hükümeti’nce atanaca ı ve bu Misyon efi’ne Türk Hükümeti ile yardım konularında yapılacak görü melerde Amerikan Hükümeti’ni temsil yetkisinin verildi i belirtilmi tir. Amerikan Hükümeti Türkiye’de ki ilk Misyon efli i’ne Ankara’daki Amerikan Büyükelçisi Edwin C. Wilson’u tayin etmi tir. Maddenin 2. paragrafında Türk Hükümeti’ne, Misyon efi’ne ve temsilcilerine yardımın kullanılı ı hakkında her türlü bilgiyi ula tırma sorumlulu u verildi. Anla manın içeri inde yardım üzerinde ki Amerikan denetimi bu paragrafta sınırlandırılmamı tır.

Truman Doktrini’nin 3. maddesinin birinci fıkrası; “*Birle ik Devletler basın ve radyo temsilcilerine, bu yardımın kullanılı nı serbestçe mü ahede etmelerine ve tam olarak bildirmelerine müsaade edilecektir.*” eklindedir. Bu madde ile Amerikalı gazetecilere adeta bir çe it “kapitülasyon” tanınmı olmaktadır. Maddenin ba ka bir fıkrası ile de; “*Türkiye Hükümeti, bu yardımın amacı, kayna ı, mahiyeti, geni li i, miktarı ve ilerleyi i hakkında Türkiye’de tam ve devamlı yayın yapacaktır.*” denilerek Amerika Türkiye’ye kendi propagandasını yapma görevini vermi olmaktadır. Böylece Truman doktrini ile ABD Türkiye’nin iç i lerinde denetim kurmayı amaçlamakta ve konu ile ilgili Türk Hükümeti’ne de sorumluluk yüklemi olmaktadır.¹⁸

Bu ekilde yardım belirlenen amaçlar dı nda kullanılmayacak, Türkiye, Amerikan Basın ve Radyo temsilcilerine yardımın kullanılmasını izlemelerine izin verecek, yardımın amacı kapsamı ve süresi ile ilgili yayınlar yapacaktır. Böylece

¹⁶ Yavuz Güler, **a.g.m.** , s.216.

¹⁷ **A.g.m.** , s.217.

¹⁸ Çetin Yetkin, **a.g.e.** , s.351-352;Yavuz Güler, **a.g.m.** , s.218-219;

yapılacak yardımların amaca uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı bu şekilde denetlenmemi olmaktadır.¹⁹

Bunlara başlı olarak zamanla Amerikan kültürünün etkisi Türkiye’de hissedilmeye başlandı. Açılan kolejler, hastaneler, Amerikan sineması, Türkiye’ye gelen uzmanlar ve burslar Amerikan kültürünün yayılmasında etkili oldu.²⁰ Türkiye ile ABD arasında ekonomik birlikteliği öngören başka bir projede 4 Temmuz 1948’de imzalanan Marshall Planı’dır. Bu şekilde Türkiye’nin Marshall Planı kapsamına alınması ile ilgili olarak Amerika’nın söz konusu yardımı Köy Enstitüleri’ni kapatma artına başlaması şeklinde iddialarda bulunmaktadır.²¹

Türkiye’nin Truman Doktrini’nden sonra Marshall Planı’na da dahil olması Türk kamuoyunda ülkenin Batı Dünyasına girmesi ve bu dünyanın lideri konumuna yükselen ABD ile savunma münasebetlerine geçmesinde bir merhale olarak görülmüştür. Türkiye için Batı Dünyası’na katılmak zorunluluğu hissedilen demokratik bir birlikteliktir.²² Türkiye bu birlikteliğe uyum sağlamak ve yeni müttefiklerle ilişkilerin geliştirilmesi adına devletin siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarında çeşitli liberal adımlar atmıştır. Bu durum devletin dış politikasına da yansımıştır.²³ II. Dünya Savaşı’nın bitiminden sonra Türkiye’ye, başta ABD olmak üzere yeni müttefikleri tarafından yapılan “Marshall Yardımı” ya da “Marshall Planı” olarak bilinen bu yardımlar çerçevesinde 1950’li yıllardan başlayarak, Türkiye hızla tarım toplumu olmaktan çıkarak sanayi toplumu olmaya başlamıştır. Yine ülkede o güne kadar izlenen devletçi kalkınma politikalarından yavaş yavaş vazgeçilerek daha liberal bir ekonomi kalkınma politikası izlenmeye başlanmıştır.²⁴

Böylece 1945 yılından başlayarak siyasal yapıda gerçekleştirilen “demokratikleşme” süreci zamanla ülkenin başta ekonomi, dış politika sosyal ve kültürel gibi çeşitli alanlarında kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu şekilde demokratikleşme süreci, fikri dayanışma ve dayanışma bilinci ile demokratik zihinsel

¹⁹ Fuat Uçar, “Millî Eğitim’de Türk-Amerikan ilişkilerinin Başlaması ve İzmir Basınındaki Yansımaları”, **Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk**, Sayı: 125 (ubat 2009), s.47.

²⁰ Esmâ Torun, **a.g.e.**, s.236.

²¹ Yağar Nuri Öztürk, **Allah ile Aldatmak**, Yeni Boyut Yay., İstanbul, 2008, s. 94.

²² Ahmet Özkü Esmer, “Türkiye ve Marshall Planı”, *Ulus*, 19 Nisan 1948, s.5.

²³ Yavuz Güler, **a.g.m.**, s.222-223.

²⁴ Erdoğan Başar, **Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1960-1971)**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999, s. 42.

bir yapı kazanma bilincini de etkilemiştir. Özellikle Amerikalı eğitim uzmanlarının Türkiye'ye yönelik ziyaretlerinin ve çeşitli incelemelerinin bu dönemlerde yoğunluk kazandığı, okullardaki çeşitli uygulamalara öncülük ettiği görülmektedir.

Askeri ve ekonomik yardımlar, Türkiye'de Amerikan etkisinin önemli ölçüde artmasını sağlamıştır. 1946'da Kahire'de imzalanan antlaşma gereğince, Türkiye'nin ABD'ye ödeyeceği paraların bir kısmının kültürel amaçlar için kullanılması kararlaştırıldı. Bu antlaşmanın uygulanması için iki ülkenin temsilcilerinin katılacağı bir Eğitim Komisyonu'nun kurulması karara bağlandı. Bunun sonucunda 27 Aralık 1949 tarihinde "Türkiye ile ABD Hükümetleri Arasında Eğitim Komisyonu Kurulması Hakkında Antlaşma" imzalandı. Bu antlaşma ABD ile yapılan ilk kültür antlaşmasıdır. Antlaşmanın 1.maddesine göre; Türkiye'de "Birlik Devletler Eğitim Komisyonu" kurulması ve giderlerinin de Türkiye'nin ABD'ye olan borcundan karşılanacağı belirtildi. Komisyonun amacı; "Eğitim Programının başarısını kolaylaştırmak" olarak düşünüldü. Ayrıca ABD vatandaşlarının yapılacak eğitim ve araştırma giderlerini de Türkiye'nin ödemesi uygun görüldü.²⁵

Görüldüğü gibi Türkiye ABD'ye olan borcunu ve antlaşmaların gereğini bu şekilde yerine getirerek, ABD kültürünü ülkede tanıtarak, yapılacak her türlü eğitim ve araştırma giderlerini üstlenerek ödemeyi düşünmüştü, bu durumda ABD'nin nüfusunun daha fazla artmasına yol açmıştır.

1949 yılında emsattin Günaltay Hükümeti'nin Milli Eğitim Bakanı Hasan Tahsin Banguo lu, Türkiye ile Amerika arasında Eğitim Komisyonu Kurulması ile ilgili olarak Fulbright Antlaşmasını imzaladı. Antlaşmanın özellikle 5. maddesi çok önemlidir. Bu maddeye göre komisyon dördü Türk, dördü Amerikan olmak üzere 8 üyeden kuruldu. Komisyonun fahri başkanı, Amerika'nın Türkiye Büyükelçisi olacaktır. Komisyonda oyların eşit olması durumunda kesin kararı komisyon başkanı yani Amerikan Büyükelçisi verecektir.²⁶

Haydar Tunçanar'a göre; "27 Aralık 1949 tarihli bu antlaşma ile Amerika, Türkiye'de kültür emperyalizmini kurmak için ilk önemli tavizi bu antlaşma ile elde etmiştir. Bu antlaşmaya göre kurulan Amerikan Eğitim Komisyonu'nun Türkiye'de

²⁵ Esmâ Torun, **a.g.e.**, s.385.

²⁶ Haydar Tunçanar, **a.g.e.**, s.41-53.

Türk parasıyla, Türk hükümetinin himayesinde, her türlü denetimin dışında, Türk E itimi hakkında ara tırma yapması, bilgi toplaması, Amerikan memurlarını uzman, ara tırmacı olarak okul, üniversite ve bakanlıklara yerle tirmesi vb faaliyetleri kolayla tırmak amacıyla sa lamak için geli tirilmi tir.”²⁷

Bu E itim Komisyonu, Türk ö renci ve ara tırmacılara ABD’de burs imkanı sa ladı ı gibi ABD’li ö retmenlerin ve ara tırmacıların da Türkiye’ye getirilmesini sa ladı. Komisyonun Amerikalı üyeleri ABD Dı i leri Bakanı tarafından atanmı ve komisyon do rudan dı i leri bakanlı ına ba lı, onun denetiminde çalı mı tır. Bu komisyon çe itli e itim programları düzenleyerek, Amerikalı uzmanların nerede ve nasıl görev yapaca ını kararla tırmı tır. Yine 1949 tarihli Fulbright, 1954 yılında ba latılan Eisenhower bursları ile Türk Hükümeti, ileride ülkede önemli görevlere gelebilece i dü ünülen iki ki iyi her yıl staj yapak amacıyla ABD’ye göndermi tir.²⁸ Bu ekilde 1950’den sonra Türk Okullarında, Amerikan Ford Vakfı yetkili ve uzmanlarınca olu turulan bir e itim sistemi dizgesi uygulanmaya konulmu tur.²⁹

Böylece bu antla malar Türk-Amerikan kültürünü kar ılıklı olarak tanıtmayı amaçlamı tır. Amerika bu ekilde Türkiye’deki etkisini daha fazla arttırmı , denetimi ele geçirerek kendi ideolojisini uygulamaya ve benimsetmeye ba lamı tır. Zamanla bu uygulamalar sonucunda Amerikan E itim Sistemi içerisinde yeti enler Türkiye’de önemli görevlere gelmeye ba ladı. Bunun yanında ABD’li uzmanlar Türk E itim Sistemi’ni önemli ölçüde etkilemeye ba lamı oldular.

Mayıs 1950 tarihinde iktidara gelen Demokrat Parti, yönetim ve iktidar anlayı ında oldu u gibi e itim sistemi ve sistemin yenile tirilmesinde Avrupa merkezli bir e itim anlayı ı modeli yerine Amerikan e itim modelini öne çıkarmaya ba ladı. Bunun do al sonucu olarak da yabancı uzman seçiminde ABD hemen hemen tek ülke olarak kabul edildi.³⁰ Türkiye, 1950-1960 döneminde askeri ve ekonomik yardımlardan daha çok yararlanaca ı dü ününcesiyle, ABD ile kültürel, ekonomik ve askeri nitelikli 31 tane ikili antla ma yaptı.³¹ Bu nedenle Demokrat Parti dönemi; e itimde, Amerikan kaynaklı yakla ımların yaygınla tı ı bir dönem

²⁷ **A.g.e.** , s.46-47.

²⁸ Çetin Yetkin, **a.g.e.**, s.372-373; Esmâ Torun, **a.g.e.** , s.343, 385.

²⁹ Cengiz Özakıncı, **blisin Kiblesi**, Otopsi Yay., 8.baskı, stanbul, 2008, s.186.

³⁰ Mustafa ahin, **a.g.e.** , s.120.

³¹ Esmâ Torun, **a.g.e.** , s.326.

olmu tur. Bu dönemde 25 e itimci ölçme de erlendirme, program geli tirme, rehberlik ve psikolojik danı manlık ve ö retim yöntemleri gibi e itimin temel konularında yeti tirilmek üzere ABD'ye gönderildi. Bu yıllarda Diyarbakır, Samsun, Konya ve Eski ehir gibi zmir'de de ö rencileri itina ile seçilen, ngilizce e itim yapan ve ilk yılı yo un ngilizce e ime ayrılan “Maarif Kolejlere” açılmaya ba landı.³²

Ülkede genel olarak uygulanan e itim politikalarının yerel düzeydeki yansımaları ile ilgili olarak zmir gazetelerinden *Yeni Asır* geli meleri u ekilde de erlendirimi tir:³³

“Her demokratik ülkede oldu u gibi bizde de çe itli uzmanlar ile bilim adamlarının el birli i ile çalı malarına uzun yıllardan beri ba lanmı olması gerekirdi. Bugün MEB'nın bu yolu tutmu olması kar ısında milletçe büyük bir memnunluk duyulacaktır.”

Böylece kinci Dünya Sava ı'nı izleyen yıllarda demokrasi rüzgarının etkisiyle toplum, hızlı bir ekilde çok partili sisteme geçmi oldu. Ülkede siyasal bir hareket olarak ba layan bu durumun aynı zamanda ekonomik, sosyal, kültürel ve e itim ile ilgili geli meleri de etkileyerek yön verdi i görülmektedir.

1.4 E itimde Türk-Amerikan li kilerinin zmir Basındaki Yansımaları

zmir basınında yer alan konuyla ilgili haberler genellikle *Amerikan Haberler Bürosu*'ndan alınan bilgiler do rultusunda yapılmı tır. Öncelikli olarak Amerikan sinemasına ili kin tanıtıcı filmlerin ö rencilere, çe itli meslek sahiplerine de i ik konularda gösterilmesiyle ilgili haberler oldu u görülmektedir.³⁴ Meslek sahiplerinin ilgili filmlerin gösteri tarihlerini adreslerini bırakarak ö renebilecekleri belirtilerek bu tür uygulamaların faydalı oldu u ve bu nedenle çok ilgi görece i ifade edilmi tir.

Yine Amerikan kütüphanesinde haftanın belirli günleri ak am konserlerinin ba layaca ı belirtilmi , bu konserlerin amacının Batı müzi i faaliyeti az olan

³² Kemal Gürüz, *Yirmi Birinci Yüzyılın Ba ında Türk Milli E itim Sistemi*, Türkiye Bakası Yay., stanbul, 2008, s.50.

³³ emsettin Ya atan, “Pedagojik Danı ma Kurulları”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.2.

³⁴ “Amerikan Sineması”, *Yeni Asır*, 26 Eylül 1951.

zmir’de müzikseverleri bir araya getirmek ve musiki dinlemek fırsatını sağlamak ve zmir halkına batı musikisi sevgisini a ılamak oldu u ifade edilmi tir.³⁵ *Yeni Asır* gazetesine göre;³⁶ zmir’de Amerıkan Kütüphanesi’nde verilecek konserlere ilgi gösterece i ümit edilmi ve bu durum olumlu bir geli me olarak görülmü tür. Daha sonra merkezi Ankara’da bulunan Türk-Amerıkan Dostluk Cemiyeti’nin kontrolünde, bu derne in çabaları ile İngilizce dil kursları açılmaya ba landı. Bu ekilde zmir’de haftada üç ak am olmak üzere düzenlenecek bu dil kurslarına çocuk ve ö rencilerin dı nda bütün erkek ve kadınların Türk-Amerıkan Derne i’nin üyesi olmaları ko ulu ile yararlanabilecekleri belirtilmi tir.

Genel olarak zmir’de kültürel amaçlı bu tür uygulamalardan ba ka e itim ve ö retime ili kin yeni geli meler de ba ladı.

E itimde Türk-Amerıkan ili kileri bu ekilde devam ederken “Türk-Amerıkan Kültür Mübadelesini Te vik” konusunda yerel basında Türk-ABD ili kilerinin boyutlarını, derinli ini ve kapsamını gösteren ba ka bir ulusal haberde u ekildedir.³⁷

“Denizciler bankası genel müdürlü ü, Türkiye ile Amerika arasındaki kültür ve sosyal münasebetlerin geli mesinde dolayısıyla tesiri olacak güzel bir karar almı tır.(...) Bu tenzilat 10 ki ilik gruplarda gidi dönü biletlerinde yüzde 40, aynı grupların yalnız gidi ve yalnız dönü bilet ücretlerinde yüzde 25 olacaktır.(...)”

zmir’de “Milli E itim Danı ma Kurulları” çalı maları kapsamında III. Pratik E itim Kongresi³⁸ çalı maları devam ederken kongre salonunda zmir’deki çe itli okulların i sergilerinin yanında Amerıkan Haberler Bürosu da kitap sergisi ile bu e itim kongresine katıldı. zmir basını *Amerıkan Haberler Bürosu*’nun bu giri imini güzel ve faydalı bir giri im olarak de erlendirmi tir.

Bu ekilde e itim alanında artarak geli meye ba layan Türk-Amerıkan ili kilerinin en önemlisi Kızıılçullu Köy Enstitüsü binasının bo altılması olmu tur. Kızıılçullu Köy Enstitüsü’nün NATO Güneydo u Kuvvetleri Komutanlık

³⁵ “Amerıkan Kütüphanesinde Pazar Ak amı Konserleri”, *Yeni Asır*, 8 Aralık 1951.

³⁶ “Lisan Kursları”, *Yeni Asır*, 6 Kasım 1951.

³⁷ “Türk-Amerıkan kültür mübadelesini te vik”, *Yeni Asır*, 24 Mayıs 1952.

³⁸ “Üçüncü E itim Kongresi Açıldı”, *Yeni Asır*, 12 Haziran 1952.

Karargahı'na verilmesi kararlaştırıldı.³⁹ Türk eğitiminin geleceği açısından çok önemli bir gelişme olan bu durum basında sadece haber olarak ele alınmış, ele tiri konusu yapılmamıştır.

zmir basınında yer alan konu ile ilgili haberlerde diğer ülkelerden çok Amerikan eğitim ve kültürünün tanıtılmasına önem ve öncelik verildiği ve bu haberlerin ayrıntılı bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Bu önemli gelişme Türkiye-ABD ilişkilerindeki baskınlığın boyutunuda açıkça ortaya koymaktadır.

Bu etkinlikler çerçevesinde Amerikan Haberler Bürosu'nun kütüphanesi halk tarafından oldukça ilgi görmüştür.⁴⁰ Bu amaçla Amerikan Haberler Bürosu tarafından gösterilmekte olan öğretici filmleri, ilkökul öğrencileri de izlemeye başlamıştır.⁴¹ Bu filmler Bölge Pedagojik Danışma Kurulları tarafından itinayla seçilmiş ve hangi okullarda hangi gün ve saatlerde gösterileceğini bildiren bir programda hazırlanmıştır. Bu programlardan bir sureti Milli Eğitim Müdürlüğü'ne diğeri de Amerikan Haberler Bürosu'na verilmiştir.

Amerikan Haberler Bürosu'nun bu etkinlikleri sadece belirli tarihlerdeki etkinliklerle sınırlı kalmamıştır. Daha sonraki süreçte de Amerikan eğitim ve kültürünü yaygınlaştırmaya yönelik çeşitli faaliyetlerin olduğu görülmektedir. Özellikle de bazı uygulamalar basın tarafından haber yapılmanın ötesinde olumlu birer gelişme olarak yorumlanmış ve ele tiri bir düüncüye yer verilmemiştir. Örneğin, *“Memnuniyetle haber aldı umıza göre DP zmir il dare Kurulu'nun Amerikan Haberler Bürosu ile yaptığı anlaşma neticesinde Ödemi Demokratlarına sıhhi, içtimai, iktisadi ve Amerika seçimlerinin nasıl yapıldığına dair malumatı havi [kapsayan,içeren] filmler gösterilecektir.”*⁴² haberi basının bu yöndeki tutumunu ortaya koymaktadır.

Bu gelişmeler doğrultusunda 27 Kasım 1950 yılında yapılan II. Bergama Bölgesi Pratik Eğitim Kongresi'ne Amerikan Haberler Bürosu temsilcisi de

³⁹ “Kızılçullu Enstitüsü Binası Bo altılıyor”, *Yeni Asır*, 26 A ustos 1952; “Nato G. Do u Karargahı” *Yeni Asır*, 30 A ustos 1952; “Köy Enstitüsünün Nakli”; *Yeni Asır*, 16 Ekim 1952, “Kızılçullu Enstitüsünün nakli i i tamamlanıyor”, *Yeni Asır*, 10 Ekim 1952.

⁴⁰ “Amerikan Kütüphanesine ra bet, gittikçe artıyor”, *Demokrat zmir*, 20 Ekim 1949.

⁴¹ “Ö retici filimler”, *Demokrat zmir*, 7 Aralık 1949.

⁴² “Ödemi te Gösterilecek Kültür Filmleri”, *Demokrat zmir*, 1 Ocak 1950.

katılmı tır. Yine aynı yıl yapılan İzmir I. Pratik Eğitim Kongresi'nde toplantı amacıyla Amerikan Haberler Bürosu tarafından getirilen yirmi beş dakikalık eğitim ve öğretme problemleri ile ilgili üç film toplantıya katılan öğretmenlere gösterilmiştir. Diğer toplantılarda olduğu gibi 11 Kasım 1950 amacıyla Amerikan Haberler Bürosu tarafından getirilen bu filmlerin konuları; “Newyork Milli Kütüphanesi”, “Spor Haberleri”, “Temizlik Sa lık Getirir”, “Amerika’da Öğretmen Yetiştirme i” ve “Kore Harbi” gibi filmlerdir.

Yine Merkez Pedagojik Danışma Kurulu'na gönderilen raporlar arasındaki konulardan birisi de, “Amerikan Pratik Eğitim Kursu'ndan Notlar” şeklinde hazırlanmıştır.⁴³

Amerikan kültürünü tanıtmaya ve yaygınla tırmaya yönelik bu tür haberlerin yanında başka ülkelere ilişkin söz konusu haberler İzmir basında yok denecek kadar az olarak yer almıştır. Bu haberler; “Fransız Teknik kitapları sergisi”,⁴⁴ “İngiliz Kültür Heyeti Türkiye Mümessili İzmir’de”⁴⁵ ve “15 İngiliz öğretmeni ehrimizde”⁴⁶ şeklindedir.

Görüldü ü gibi, İzmir basını Türk-ABD ilişkileri çerçevesinde eğitime ilişkin bu tür uygulamaları, haberleri olumlu ve destekleyici yönde ele almıştır, toplum tarafından benimsenmesi için bu tür uygulamalar “memnuniyet verici” olarak değerlendirilmiştir. Yine bu doğrultuda iki ülke arasında yapılan çeşitli yardımlarla ilişkileri ve bunlara dayalı olarak Amerikan Kültürü'nün İzmir’de tanıtılması gibi çeşitli eğitim faaliyetleri olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.

1.5 Milli Eğitim Uraları

Cumhuriyet döneminde Heyet-i İlmîye ve Eğitim Uraları denilen resmi eğitim toplantıları yapılarak eğitim-öğretim konuları tartışılmış ve eğitimde bazı temel ilkelerin tespitine çalışılmıştır. Temmuz 1921'deki Maarif Kongresi dışında, ilk kez benzer bir toplantı, bakanlık merkez tekilatı bünyesinde 1921 yılında kurulan Telif

⁴³ “Amerikan pratik eğitim kursundan notlar”, *Yeni Asır*, 19 Nisan 1950.

⁴⁴ “Fransız Teknik kitapları sergisi”, *Demokrat İzmir*, 15 Ocak 1950.

⁴⁵ “İngiliz Kültür Heyeti Türkiye Mümessili İzmir’de”, *Demokrat İzmir*, 3 Şubat 1950.

⁴⁶ “15 İngiliz öğretmeni ehrimizde”, *Yeni Asır*, 18 Ağustos 1952.

ve Tercüme Heyeti tarafından 25 Mart 1921 tarihinde yapıldı. Bu do rultuda Birinci Heyet-i lmiye toplantısı 15 Temmuz-15 A ustos 1923’de, ikincisi 1924 yılında ve üçüncüsü de 27 Aralık 1925 tarihinde yapıldı.⁴⁷

Türk E itim Sistemi’ne yön vermek amacıyla görü ve önerilerin sunulup tartı ıldı ı, kurulu u ve çalı maları kanunla düzenlenen Milli E itim uraları belirli sürelerle toplandı. I. Milli E itim urası 1939’da, II. Milli E itim urası 1943’de, III. Milli E itim urası 1946’da, IV. Milli E itim urası 1949’da, V. Milli E itim urası 1953’de toplandı. Daha sonradan kanunun öngördü ü bir düzenlilik içinde toplanamamı tır. uralar çalı maları itibariyle bakanlı ın “danı ma” organı niteli indedir.⁴⁸

Te kilat Kanunu⁴⁹, Cumhuriyetin e itim ve ö retimle ilgili i lerinde Talim ve Terbiye Dairesi’nce hazırlanacak nizamname, talimatname, program ve esaslarla ura üyeleri tarafından yapılacak teklifleri tetkik ederek bir karara ba lamak üzere bir Maarif urası olu turmayı öngörmü tü. Maarif urası bu kanuna göre üç yılda bir Milli E itim Bakanı’nın ba kanlı ında toplandı.

1950 yılına kadar Maarif urası üç yıl ara ile dört defa toplandı. Bu tarihe kadar yapılan Maarif uraları’nın gündemleri u ekildedir:⁵⁰

“I.Maarif urası’nın gündemi her dereceli okulların ö retim ve terbiye i lerini, II. Maarif urası’nın gündemi ana dil ö retimi ile ahlak meselesi, III. Maarif urası’nu sadece mesleki ve teknik ö retim meseleleri ve araya bakanın ba arılı bir eseri gibi gösterilen E itim Enstitüleri sıkı tırılmı , IV. Maarif urası ise ilk üçü ile kıyaslanamayacak derecede ba arısız ve karı ık geçmi tir.Ba kanın mevzulara vukufsuzlu u, i lerin mesuliyeti üzerinde olmayan bir takım kimselerin perde arkası oyunları Dördüncü Maarif urası’na e lenceli bir hal vermi tir. Umumi heyeti ikiye bölünmü , urayı do ru yola götürmek isteyenlerin mücadelesi beyhude bir nefes tüketmesinden ibaret kalmı tır.”

⁴⁷ Yahya Akyüz, **Türk E itim Tarihi**, Pegem Yay., 14.baskı, s, 401-404; <http://ttkb.meb.gov.tr/secmeler/sura/sura.htm> (07.6.2010)

⁴⁸ Yahya Akyüz, **a.g.e.** , s.402.

⁴⁹ 22 Haziran 1933 tarih ve 2287 sayılı “Maarif Vekaleti Merkez Te kilatı ve Vazifeleri” Hakkında Kanun ile Millî Talim ve Terbiye Dairesi yeniden düzenlenmi tir. Bu düzenlemeyle “Maarif urası” en yüksek danı ma organı olarak Millî Talim ve Terbiye Dairesi bünyesinde yer almı tır. Geni bilgi için bkz: <http://ttkb.meb.gov.tr/yapi/tarihce.htm> (07.6.2010)

⁵⁰ Halil Vedat Fıratlı, “Millî E itim Davamız (Maarif urası) III”, *Demokrat zmir*, 7 Haziran 1950; <http://ttkb.meb.gov.tr/secmeler/sura/sura.htm> (07.6.2010)

Milli E itim uraları'nda alınan kararlarda önemli oranda gecikmelerin oldu u ve uygulamaların birço unun Demokrat Parti (DP) veya 1960 sonrası dönemlerde Milli E itim Bakanları'nın ve hükümetlerin ilgi ve katkısı oranında uygulandı ı görülmektedir.⁵¹

Genel olarak Milli E itim uraları'nın çalı ma ve i leyi lerine benzer bir ekilde, zmir I.Pratik E itim Kongresi de uygulama ve i leyi yönünden Milli E itim uraları'nın küçük bir modeli olarak nitelendirilmektedir.⁵² zmir'de 28 Ocak 1953 tarihinde V. Milli E itim urası'nda ele alınacak konular üzerinde ilkökul ö retmenlerinin dü üncelerini ö renmek amacıyla Ö retmenler Derne i tarafından yapılan toplantıda da lkö retim Kanun Tasarısı'nın görü ülmesi böyle bir hazırlı ın oldu unu göstermektedir.⁵³ V. Milli E itim urası'nın en önemli özelli i ilkö retimin bütün sorunlarını toplu bir ekilde ele alması ve “lkö retim Kanun Tasarısı”nın meydana getirilmi olmasıdır.⁵⁴

Milli E itim Bakanlı ı'nın her dört yılda bir yaptı ı “Milli E itim uraları” ile e itim ö retime ili kin çe itli konular önem ve önceli ine göre belirlenmi tir. zmir Pedagojik Danı ma Kurulu da çalı maları ile Milli E itim Bakanlı ı'nın Milli E itim uraları yolu ile yapmı oldu u çalı malara benzer bir çalı ma yapmı tır. Böylece zmir'in e itim ve ö retim hayatına ili kin çe itli sorunları pratik yönden ele almı , sistemli ve amaçlı bir çalı mayı “Pratik E itim Kongreleri” yolu ile yapmı tır.⁵⁵

1.6 IV. Mili E itim urası

IV. Milli E itim urası 22 A ustos-31 A ustos 1949 tarihlerinde Ankara Dil ve Tarih-Co rafya Fakültesi'nde önceden belirlenen gündemlerle toplandı. On gün

⁵¹ Sait Dinç, Sait Dinç, **Cumhuriyet Döneminde Yapılan Mili E itim uraları ve Alınan Kararların Uygulamaları (1923-1960)**, (Basılmamı Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 191, s.96.

⁵² **zmir Birinci Pratik E itim Kongresi Raporları**, Ticaret-Borsa Piyasa Matbaası, zmir,1950, s.315; “Birinci Pratik E itim Kongresi” *Anadolu*, 1 Haziran 1950.

⁵³ “ ehirimiz Ö retmenlerinin leri Sürdükleri Dilekler”, *Yeni Asır*, 29 Ocak 1953.

⁵⁴ Naciye Ç a layan, “ zmir'de Milli E itim Sahasında Çalı malar”, *Yeni Asır*, 20 Haziran 1953, s.5; “Maarif Mensuplarının Dün Yaptıkları Mühim Toplantı”, *Yeni Asır*, 13.03.1953.

⁵⁵ **PEK Raporları**, s.18. Sadece 5 nci ve 6 ncı Milli E itim uraları dört yılda bir yapılmı tır. Di er Milli E itim uraları, tarihleri ve içerikleri için bkz: Yahya Akyüz, **a.g.e.**, s, 401-404; <http://ttkb.meb.gov.tr/secmeler/sura/sura.htm> (07.6.2010)

süren uraya 271 üye katıldı ve ura başkanlığını Milli Eğitim Bakanı Dr. Tahsin Banguo lu yaptı.⁵⁶ Tahsin Banguo lu'nun dönemi, demokratik hayatın getirdiği bazı açılımlarla, eğitim ve öğretim sorunlarının çözümünde kişisel tutumdan ziyade uzmanların görüşlerine önem verilmesi ve onlardan faydalanılması yönünde olmuştur.

IV. Milli Eğitim urası çok partili dönemin II. urası olması sebebiyle gündem maddeleri arasında demokratik eğitim kavramının alınması açısından önemlidir. uranın açılığını yapan dönemin başkanı emsettin Günaltay yaptığı konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır:⁵⁷

“... çine girdi imiz ve muvaffakiyetle neticelendirmek azminde oldu umuz sa lam demokrasinin, bekledi imiz feyizli sonucu verebilmesi, gençlerimizi bu sahada da teçhiz edilmelerine mütevakkıf görünmektedir... Çocuklarımızı hakiki demokrasiye inanmış olarak yeti tirmek, bu memleketin müstakbel mukadderatıyla çok ilgilidir. Yüksek heyetinizin bu hususu da inceleyeceğini umuyorum ...”

Bu şekilde demokratik eğitimin gereğini belirten emsettin Günaltay, gençlerin demokratik yaşamı, eğitim kurumlarında verilen anlayışla alıştırılması gerektiğini belirtmiştir.

IV. Milli Eğitim urasının ayrıntılı konularından birisi de eğitim ve öğretimde dayandırılan demokratik esaslar olmuştur.⁵⁸ Bu amaçla ura genel kurulunun gündem başlıkları altında “Eğitim ve Öğretimde Dayandırılan Demokratik Esasları Gözden Geçirme Komisyonu” diye bir komisyonda kuruldu.

Komisyon çalışmalarının bitiminden sonra 29 Ağustos 1949 tarihinde yeniden genel kurulun oturumları başlandı. Genel kurulda sırasıyla görülen komisyon raporları oylanarak kabul edildi ve komisyonların raporları üzerinde önemli tespitler ve eleştiriler de yapıldı. Bundan dolayı raporlarda bazı tadilatlar da yapıldı. En çok desteklenen ve görüşleri sürülen konu ise demokratik eğitim konusu oldu. Özellikle

⁵⁶ IV. Milli Eğitim urası'na İzmir'den katılanlar: Rahmi Balaban (İzmir Eğitim Enstitüsü Müdürü), Cevdet Bilsay (İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu Öğretmeni), Hamdi Karaçivi (İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu Müdürü), Asım Korkut (İzmir Milli Eğitim Müdürü), Ziya Somar (İzmir Fen Lisesi Öğretmeni), Selahattin Özyar (İzmir Eğitim Enstitüsü Öğretmeni), Vedide Baha Pars (İzmir Kız Lisesi Müdürü)

⁵⁷ **Dördüncü Milli Eğitim urası (Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar)**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1991, 5-7.

⁵⁸ Sait Dinç, **a.g.e.**, s.81.

ura üyelerinin bu konu üzerine e ilmeleri, demokratik ya ama e itimcilerin önem verdiklerini ve katıldıklarını göstermiştir. Bu nedenle genel kurulda ilk görüşülen rapor “E itim ve Ö retimde Dayanılan Demokratik Esasları Gözden Geçirme Komisyonu Raporu” oldu.⁵⁹

ura sırasında en popüler konu olan demokratik e itim konusunda komisyon tarafından e itimin lüzum ve önemi, demokratik e itimin esasları, artları ve sonuçları ekinde üç ana başlıkta uzun bir rapor hazırlandı ve genel kurula sunuldu. Raporda ele alınan konular, okul dışı demokratik e itim, okul çaına girmemei küşüklerin e itimi ve halk e itimi ekinde iki grupta toplandı.

Komisyonun 27 A ustos 1949 tarihli raporunda ileri sürülen demokratik e itimin esaslarının uygulanmasının bütün okullarda imkansız oldu u belirtildi. Bu nedenle imdiklik Ankara, stanbul, zmir, Konya, Adana, Sivas, Erzurum ve Diyarbakır gibi belirli ehirlerde ilk, orta ve liselerden birinde demokratik e itimin örnek hale getirilebilece i belirtildi. Yine komisyon raporunda, Milli E itim Müdürleri'nin, ilk, orta ve teknik ö retimde çalı an ö retmenlerin mesleki formasyonlarını takviye amacıyla, çevrelerinde zümre ö retmenleri arasında toplantılar, konferanslar, örnek dersler sa laması ve amaca uygun yayımların okunmasına yer verdi.⁶⁰

Ba bakandan sonra ura başkanı olarak açılı konu masını yapan Milli E itim Bakanı Tahsin Banguo lu uzun süren konu masında demokratik ya amin öncülü ünü di er alanlarda oldu u gibi ö retmenlerin üstlenmesinin önemini u ekinde ifade etti.⁶¹

“... te esas meselemiz bunlardır. Bir de buna ilave olarak bir rapor halinde yüksek heyetinize sundu umuz. Demokrasi Terbiyesi meselesi vardır. Biz Türk Milletinin Maarifçileri sıfatıyla memleketimizde bugün cereyan etmekte olan rejim istihalesine lakayıt kalamazdık. Kalamazdık, çünkü bu büyük istihale bize bir takım vazifeler yüklemektedir... Bu memlekette medeniyet fikrinin ön safında ö retmenler dövü mü lerdir. Bu memlekette hürriyet fikrinin ön safında ö retmenler

⁵⁹ Ziya Karamuk, **50. Yılında Milli E itimimiz**, Milli E itim Basımevi, stanbul,1973,s.100; Sait Dinç, **a.g.e.** , s. 83.

⁶⁰ **Dördüncü Milli E itim urası E itim ve Ö retimde Dayanılan Demokratik Esasları Gözden Geçirme Komisyonu Raporu**, Milli E itim Basımevi, Ankara, 1949, s. 25-26.

⁶¹ **Dördüncü Milli E itim urası**, s. 8-27.

dövü mü lerdir. Bu memlekette cumhuriyet için yine ön safta ö retmenler dövü mü lerdir. Bu sefer demokrasi idealinin ön safında yine bizim arkada larımız bulunacaklardır. Buna hiç üphem yok. Demokrasi idaresi yeni bir terbiye meselesidir, memlekete yeni bir fikrin mal edilmesi meselesidir. Bu fikri yeni nesillere gere i gibi a ılayacak ve bu yeni hayat tarzını onlara fiilen ö retecek gene hocalarımızdır... Binaenaleyh bize dü en mekteplerimizde bu manada vatanda lık terbiyesi vermektir ki gelecek devrin vatanda larını yeti tirmi olaım...”

uranın en önemli uygulamalarından biri de “Milli E itim Danı ma Kurulu”nun 1950’de kurulması olmu tur. Milli E itim Danı ma Kurulu’na Milli E itim Bakanı’nın ba kanlık etmesi, rektörler, dekanlar, yüksek okul müdürleri, Talim ve Terbiye Dairesi Ba kanı ve üyeleri, Tefti Kurulu Ba kanı, bakanlı genel müdürleri ile üniversitelerin pedagoji profesörlerinin, kurulun do al üyesi olmaları kabul edildi.⁶²

Ayrıca illerde de l Danı ma Kurulları kuruldu. Ö retmenlerin mesleki ve pedagoji e itimini geli tirmek amacıyla süreli dergiler yayımlanmaya ba landı. Bunlara amaçla “Mesleki Teknik Ö retim Dergisi”, “Yeni Ö retim Dergisi”, “Fikirler”, “İkō retim” dergileri yayımlanmaya ba landı.⁶³

Ülkedeki e itim ve kültür alanında bu geli meler ya anırken zmir’de de aydınlarla ve e itimcilerle çe itli toplantılar yapıldı.

Milli E itim Bakanlığı zmir Bölgesi Ba müfetti li i tarafından zmir’in her dereceli okullarında çalı an ö retmeler için bir seri konferans düzenlenmesine karar verildi. Bu konferansları yurdun bilim ve sanat alanlarında ba arılı olmu ki ileri verecekti. Bu nedenle kimlerin hangi konularda konferans vermek istediklerini tespit için ö retmenler arasında bir anket hazırlandı.⁶⁴ zmir Bölgesi Ba müfetti li i Ba kanı Halil Vedat Fıratlı’nın davetiyle zmir’in fikir ve sanat hayatında yer almı aydınlar 23 Aralık 1949 tarihinde zmir Palas’da bir toplantı yaptılar. leride akademik bir ekil alacak olan bu toplantılarda her türlü siyasi dü ünçe ve mensubiyetin dı nda sadece ilim, sanat ve felsefe tartı malarının yapılması

⁶² Ziya Karamuk, **a.g.e.** , s. 133-134.

⁶³ Sait Dinç, “Cumhuriyet Dönemi E itim Tarihinde IV. Milli E itim urası (22-31 A ustos 1949) ve Uygulamaları, http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_milli_egitim_surasi_IV.pdf (21.11.2008)

⁶⁴ “Ö retmenler fikir ve ilim konferansları verecekler”, *Demokrat zmir*, 25 Ekim 1949,

kararla tırıldı. Toplantıda Ege'nin eski kültür ve medeniyetlerin yuvası oldu u, ça da bir uygarlı ı ve kültürü temsil etmesi gerekti i belirtilerek, bilim, sanat ve dü ünce alanlarında zmir'in yeniden yükseli e geçmesi gerekti i belirtildi. leri için çok büyük bir önem ta ıyan bu toplantıların sürmesi ve yeni fikir hareketleri ba latması gerekti i de belirtildi.⁶⁵ Bu tür uygulamalar zmir'de Pedagojik Danı ma Kurulu çalı malarının ortaya çıkmasında da etkili oldu.

IV. Milli E itim ırası C.H.P. nin iktidarında yapılan son uradır. ıra sırasında gerek komisyon toplantılarında gerekse de genel kurul toplantılarında ilgili konular gayet açık, ele tirel veya yapıcı ekillerde tartı ılımlı , görü ülmü tür. Komisyon veya genel kurul kararlarının alınmasında ve oylanmasında gayet demokratik ve katılımcı bir havanın oldu u tespit edilmi tir. Bu e itimci a ırlıklı Milli E itim ıraları'nın demokratik ve siyasal hayatımıza da katkı verdi i söylenebilir.⁶⁶

Milli E itim Bakanlığı nın bu çalı maları devam ederken zmir Pedagojik Danı ma Kurulu'nun ilk toplantısı ve çalı maları da bu dönemde ba ladı. II. Dünya Sava ı'ndan sonra dünyada etkili olmaya ba layan siyasal anlamdaki demokratik dü üncelerin ve demokratikle me e ilimlerinin geli mesi IV. Milli E itim ırasında ve alınan kararlarında etkili oldu u görölmektedir. Bu do rultuda IV. Milli E itim ırası'na hakim olan "Demokratik Dü ünce ve E itim" fikrinin ve ırada bu yönde alınan kararların, zmir'de ortaya çıkan Pedagojik Danı ma Kurulları'nın ve Pratik E itim Kongreleri'nin ortaya çıkmasında ve teorik olarak ekillenmesinde örnek bir model olarak etkili oldu u görölmektedir.

Milli E itimdeki geli meler ulusal düzeyde bu ekilde devam ederken *Yeni Asır* gazetesi V. Milli E itim ırası ile ilgili olarak, zmir'de çe itli e itimcilerin dü üncelerini açıkladı ı haberinde zmir Cumhuriyet Lisesi Müdürü'nün önerileri arasında " *İllerdeki Pedagojik Danı ma Kurulları'nın daha verimli, sonuç verici hale getirilmesi*" teklifini sundu unu belirtmektedir.⁶⁷

⁶⁵ " zmir Fikir ve San'at Adamları", *Anadolu*, 23 Aralık 1949; "Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları", *Demokrat zmir*, 15 Aralık 1949; "Fikir Toplantıları zmirli Neler Kazandıracak", *Demokrat zmir*, 25 Aralık 1949,

⁶⁶ Sait Dinç, **a.g.m.**

⁶⁷ "Milli E itim ırası hakkındaki Dilekler", *Yeni Asır*, 26 Ekim 1952.

Bu durum İzmir Pedagojik Danışma Kurulu çalışmalarının ulusal düzeyde yapılan Milli E ğitim uraları'nın gündemine de ta ınması, Pedagojik Danı şma Kurulu alı şmalarının benimsendi ğini ve kabul gördü ğünü göstermektedir.

K NC BÖLÜM

ZM R'DE E T M HAREKETLER

2.1. 1950-1960 Döneminde zmir'de E itim Hareketleri

Tarihte Ege Bölgesi ve zmir antik de erlere sahip bir co rafi bölge olarak medeniyete be iklik yapımı ve bugünkü Batı Medeniyeti'nin temelini olu turan yerlerden biri olması açısından önem kazanmıştır. Bu özelli inden dolayı Ege bölgesi ve zmir çe itli fikri ve edebi hayat konusunda öncülük yapmıştır. zmir'de gerçekleşen en bütün kültürel yeniliklerde bu özellik her zaman görülmü tür. Böylece Ege Bölgesi tarihin ilk ça larından beri ünlü fikir ve felsefe adamlarının yeti ti i bir bölge olarak, bu özelli inden dolayı zmir Türkiye'nin önemli ehirlerinden birisi olmu tur. E itimdeki yenilikler ve hareketler incelendi inde zmir'in her zaman ileri görü lere ön ayak oldu u, en azından bazı ipuçları ve çıkı noktaları verdi i ve bunların yurdun bir çok bölgelerinde ilgi ile kar ılandı ı görülmü tür. Böylece zmir kendi çevresinde oldu u kadar kendinden uzakta bulunan bölgelere de yardım ve rehberlik etmek gibi tabii ve tarihi bir rol ve görev yapmıştır.⁶⁸

Böylece zmir, ticaret ve ekonomik alanlardaki canlılık ve hareketlilik kadar olmasa bile Türk fikir, edebiyat ve kültürel hayatında özel bir öneme sahip olmu tur.⁶⁹ Bu nedenle zmir'in kültür öncüleri ve bunların meydana getirdi i çe itli e itim ve kültürel hareketler günümüz içinde ık tutacak nitelikte olması açısından önem kazanmaktadır.

⁶⁸ emsettin Ya atan, "Ege'de Kültür Rönesansı'na Do ru", *Yeni Asır*, 16 Ocak 1961, s.2; Sabri Kolçak, " *zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulmasına Temel Olan Çalı malar*", **zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulu Tarihçesi ve Çalı maları**, Karınca Matbaacılık, zmir, 1961, s.4.

⁶⁹ Abdülkadir Karahan, " zmir'de Fikir ve Edebiyat Hayatı-I", **Okul Postası**, Yıl: 1 Sayı:2 (12 Ocak 1946), s.11. Abdülkadir Karahan zmir'in basın hayatını, airlerini, yazarlarını ve kültürel geli imini inceledi i ba ka bir makalesinde son yıllarda ortaya çıkan yayımların zmir'de fikir ve edebiyat hayatını gittikçe olgunla tırđını belirtmektedir. II. Dünya Sava ı'nın her yerde oldu u gibi zmir'de de basını, fikir ve edebiyat çevresini ekonomik, siyasi ve kültürel yönden geli imini etkiledi ini belirtmi tir. Yine Abdülkadir Karahan yakın bir gelecekte zmir ve çevresinde kültürel geli imin filizlenece i yönünde olaca ını da bir tespit olarak belirtmi tir. Bkz: Abdülkadir Karahan, " zmir'de Fikir ve Edebiyat Hayatı-II", **Okul Postası**, Yıl: 1 Sayı:3 (26 Ocak 1946), s.7,9. Bu tespitlerden kısa bir süre sonra 1949 yılında bir e itim ve kültürel hareket olarak "Pedagojik Danı ma Kurulları ve Pratik E itim Kongreleri" adlı çalı malarının ilk kez zmir'de ortaya çıkması bu tespitleri do rulamı tir.

zmir, stanbul'dan sonra ülkenin önde gelen sanayi ve ticaret merkezi olarak dikkat çekici bir özelliğe sahipti. Böylece günümüzde olduğu gibi Osmanlı'nın son yüzyılından Cumhuriyet Türkiye'sine geçiş sürecinde Anadolu'nun en önemli liman şehri olan zmir ve bölgesinde eğitim ve kültürel hayat daima canlı olmuştur.

XIX. yüzyılın başlarında stanbul'da resmi gazete çıkarılmadan önce zmir'de Rumca ve Fransızca gazeteler çıkarıldı. Bu gazeteleri yabancılar çıkarmış olsa da bu konuda zmir'de ilk tohumun atılmasına öncülük yapılmış oldu.⁷⁰ Fikir hareketlerinin gelişmesinde zmir'in kendi bünyesindeki şahsiyetlerin de payı vardı.⁷¹ zmir birçok alanda olduğu gibi çeşitli kültür hareketlerinde de her zaman öncü bir şehir olması özelliğini özellikle ilköğretim meselelerinde de bu vasfını korumuştur.⁷² Cumhuriyetten itibaren Türk Eğitim Tarihi içerisinde zmir'de önemli eğitim ve kültürel çalışmalar yapıldı. zmir'de eğitim hareketleri geçmi dönemlerde kurslar, mesleki toplandırlar, kongreler ve yabancı uzmanların çeşitli incelemeleri şeklinde olmuştur.

Bu çerçevede zmir'in eğitim ve kültür hayatını incelerken, diğer illere ve bölgelere göre bu tarz düşünce ve uygulamalara öncülük ettiği, bu konuda diğer illere göre daha hamlecisi olduğu görülmektedir. Örneğin, 1926 yılının zmir ve Ege bölgesi için ciddi bir kültür hamlesinin başlangıcı olduğu özellikle dikkati çekmektedir. Bu tarihte yeni ele alınmış bulunan "İlkokul Programı" ilk defa zmir'de ve Ege Bölgesi'nde çeşitli okullarda uygulanmış ve eğitime canlılık katmıştır. Bu dönemde zmir Valisi olan Kazım Dirik'in davetlisi olarak svizre'li Pedagoglardan Bower ve Adolf Feriye zmir'e geldi, Ege Bölgesi'nde pedagojik çalışmalarda bulundu ve çeşitli konferanslar verdi.⁷³

Bu çerçevede zmir'deki öğretmenlerin örgütlü çalışmaları çok eskilere dayanmaktadır. 1926-1929 yılları bu açıdan zmir'in kültür hayatı için çok önemli hamlelerin yapıldığı yıllardır.

⁷⁰ Ziya Somar, **Yakın Çağların Fikir ve Edebiyat Çağlarında zmir**, zmir, 1944, s.1.

⁷¹ Ömer Faruk Huyugüzel, **zmir'in Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950)**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000, 8.

⁷² Turgut Çarkolu, "Bir Hafta Kapanırken", *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951, s.5.

⁷³ Bu tarihler arasında Kazım Dirik ve Maarif Emniyeti Fuat Bey'in öncülüğü ile müfettişler kongrelerini yaptı. Böylece müfettişler bu çalışmaları ile zmir'in kültür hayatına yeni bir yön vermiş oldu. Bu toplantılar teftiş sistemi, program ve metotlar üzerine olmuştur. Bkz: Recep Bilge, "Eğitim, Öğretim ve Öğretmen Birlikleri", *Anadolu*, 5 Ocak 1952, s.4; Recep Bilge, "Eğitim-Öğretim hamleleri ve öğretmen mesai birlikleri", *Demokrat zmir*, 28 Aralık 1951, s.5.

1928 yılından beri her ders yılı sonunda sürekli toplanan “ İlk Tedrisat Kongreleri”nde bir yıl içinde mektep faaliyetlerinin muhasebesi yapıldı. Ayrıca gelecek yıl içinde e itim ve ö retimde uygulamaya konulacak kararlar ele alındı. Eminlik döneminde bu kongrelere Batı Anadolu’daki maarifçiler, maarif müdürleri ve müfetti ler katıldı. Muallimler bu toplantılarda bulunmazdı. Maarif Eminli i’nin kalkmasından sonra sadece vilayet dahilinde de olsa bu toplantılar devam etti⁷⁴

1929-1930 zmir Maarif Eminli i İlk Tedrisat Müfetti leri Kongresi bu yapıldı. O dönemde tek örnek uygulama olan bu kongre Maarif Emni Fuat Bey’in eseridir.⁷⁵ Yine 1934 yılından itibaren zmir yeniden e itim merkezi haline gelmeye başladı. Bu çerçevede bir grup ö retmen ve müfetti Avrupa’ya e itim ara tırmalarına gitti. Daha sonra zmir’li ö retmenler her alanda kendilerini daha iyi yeti tirmek için çe itli çalı ma birlikleri kurmaya karar verdiler.

zmir’de uzun süreden beri e itim ve ö retim i lerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak *Ö retmen Çalı ma Birlikleri* 1946-1947 ö retim yılında Milli E itim Müdürlü ü’nün direktifi ile yeniden canlandı ve eski hızını alarak faaliyete geçti.

zmir merkez III. Bölge İlkö retim Müfetti li i bölgesine giren okulların ba ö retmenlerinin katılımı ile bir “Çalı ma Birli i” kuruldu. Birli in yapımı oldu u ilk toplantısında, e itim-ö retim i lerini ve çalı malarını bir bütün halinde düzenlenmesine önem verildi.⁷⁶ zmir’de 1948 yılı ba larında on yıllık süreci kapsayan bir milli e itim planı yapıldı. Daha sonra bu plan dahilinde ilkokul yapımına tahsis edilecek paranın tespiti için Vali Sabri Adal’ın başkanlığında bir toplantı yapıldı. Bu toplantıya Milli E itim Müdürü, Bayındırlık Müdürleri ile İlk Tedrisat Müfetti leri ve Köy Muhtarları da katıldı⁷⁷

1936 ve 1948 yılındaki ilkokul programı ve 1949’daki ortaokul programları ile hedeflere yaklaşılmı , fakat e itim yine de pratik bakımdan çözülmeye muhtaç esaslı bazı sorunlar ile de karşı karşıya bulunmaktaydı.

Merkezi Bayındır’da olmak üzere 1949 yılının Mayıs ayında Köy Ö retmenleri Derne i kuruldu. Derne in 1950 yılının Ocak ayında Ödemi ubesi,

⁷⁴ Sadiye Tutsak, **zmir’de E itim ve E itimciler (1850-1950)**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2002, s.267.

⁷⁵ M.Rauf nan, “Meslek Hareketleri ve Kongreler”, **Köy ve E itim**, Sayı:33 Cilt:3 (Kasım 1956), s.3.

⁷⁶ **zmir li İlkö retim III. Bölge Müfetti li i (Çalı ma Birli i) Notları**, zmir Milli E itim Müdürlü ü Yay., Cumhuriyet Basımevi, zmir, 1947. Sayı:1, s.4.

⁷⁷ Sadiye Tutsak, **a.g.e.** , s.274.

Mayıs ayında Torbalı ubesi açıldı. Ege Bölgesi Köy Ö retmenleri Derne i'nin kısa sürede çok sayıda ubesi kuruldu. Dernek 1950 yılının A ustos ayında Mu la'nın Yata an ilçesinde 14. ubesini, Eylül ayında da 18. ubesini Bergama'da açtı.⁷⁸

zmir'in kültürel ya amı ve buna ba lı çalı malar ülkenin sosyal, siyasal ve e itim ile ilgili geli melerine paralel olarak daha belirgin bir ekilde ortaya çıkmı tır. Bu geli melerin dı nda daha sonraki zamanlarda genel olarak ülkenin, özel olarak ta Ege Bölgesi'nin ve zmir'in kültür hayatında ortaya çıkan bir di er geli me de yerel artlara ba lı olarak ortaya çıkan ve pedagojik çalı malar olarak da bilinen "Pedagojik Danı ma Kurulları" ya da "Pratik E itim Kongreleri" adlı çe itli e itim çalı maları olmu tur.

Böylece 1949 yılı zmir'in e itim-ö retim hayatında di er illerden daha önemli ve büyük bir kültürel hamlenin ba langıcı oldu.⁷⁹ Bu süreçte ortaya çıkan "Pedagojik Danı ma Kurulları" çalı maları da bir çe it "E itim Hamlesi" ya da "Meslek Hareketi" olarak ele alınmı ve uygulanmı tur.

Pedagojik Danı ma Kurulları, ülkenin içinde bulundu u sosyal, kültürel, siyasal vb. gibi geli melerinde etkisi ile zmir'de yaratıcı ve geli tirici kültür hamlelerinin bir yenisi olarak 1949-1950 ö retim yılı ba nda uygulanmaya ba ladı.⁸⁰

Bu kurullar genel olarak, Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları, Merkez Pedagojik Danı ma Kurulları ve Pratik E itim Kongreleri ekinde uygulanmı tur. Uzunca bir süre çalı malarına devam eden Pedagojik Danı ma Kurulu çalı maları döneminde e itim ve kültür alanında önemli bir bo lu u doldurmu ve günümüz çalı malarına da yön verebilecek nitelikler göstermi tir.

zmir'in e itim ve kültürel hareketlerine öncülük edenler, memleketin çe itli sorunları ile meslek sorunlarına ilgi duyan fedakar, samimi ve çalı kan ö retmenler, ba ö retmenler ve müfetti ler olmu tur.⁸¹ zmir'deki bu ık ileri ülkelerin çe itli aydınları tarafından gözlemlenmi ve takip edilmi tir. Örne in zmir'i ziyaret eden

⁷⁸ A.g.e. , s.274.

⁷⁹ Recep Bilge, "E itim-Ö retim hamleleri ve ö retmen mesai birlikleri", *Demokrat zmir*, 28 Aralık 1951, s.5.

⁸⁰ zmir'deki e itimin 1950-1951 ö retim yılı itibariyle ö renci, ö retmen sayıları, okulların durumu, bina yapıları ve çifte ö retim durumu hakkında bkz: " zmir Milli E itimi'nin 1950-1951 ö retim yılı sonu itibariyle ilkö retim kısmına ait durumu gösterir rapor", *Bilgi*, Sayı: 55, (1 Kasım 1951), s.4.

⁸¹ Sabri Kolçak, "E itim Haftası niçin ve nasıl kuruldu?", *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951, s.4.

ve çe itli incelemelerde bulunan Amerikalı Dewey, Dickerman, Wofford; sviçre’li Ferriere, Fransız Duhammel gibi dünyaca tanınmı e itim ve kültür uzmanları en iyi çalı malarını ve örnek uygulamalarını zmir’de yapmı lardır.⁸²

Buna ili kin önemli bir tespit dönemin önemli aydınlarından birisi olan Asım Kültür⁸³ tarafından u ekilde ifade edilmi tir:⁸⁴

“ zmir’in kurtulu undan sonra ilkö retim sahasında büyük bir uyanı ve kendi kendini a mak temayülü do du. O devirde kurulan eminliklerden en faal, en yapıcı ve verimlisi zmir Maarif Eminli i idi. Bu zamanda büyük bir talih eseri olarak Kazım Dirik zmir Valisi olarak bulunuyordu. Kazım Dirik zamanında iki yüz elli ilkokulun yapılması ümidin üstünde bir eydi. Böyle bir hamleyi ancak o yapabiliirdi. zmir’in ilkö retim sahasında ba layan bu hamle o kadar alaka çekici idi ki o devirde sviçre’de toplanan milletlerarası terbiye kongrelerinde bile bahis konusu olmu tu. Bunun neticesi olarak dünya çapında terbiye alimlerinden ikisi durumu mahallinde görmek üzere zmir’e gelmi lerdı. Burada konferanslar vermi ler, memleketlerine dönü te Türkiye lehinde ne riyat yapmı lardı.”

Devlet yardımı olmaksızın her köyde okul yapma seferberli i zmir’de ilk defa Vali Kazım Dirik ile ba ladı ve aynı hız Vali Kemal Hadımlı tarafından devam ettirildi. Kemal Hadımlı dört yılda 41 ehir, 70 köy okulu yaptırdı ve 100 kadar eski okulu da tamir ettirdi.⁸⁵

1954 yılı itibariyle zmir’de e itimin içinde bulundu u artlar u ekildedir: Okula devam etmeyen ö renci sayısının on bir bin, ikili ö retim yapan ö renci sayısı kırk bin, mevcut 47 ilkokul binasında e itimin olumsuz sa lık ko ulları altında yapılıyordu. Bu 47 ilkokul binasının 28’i evden okula dönü türülerek kullanılmı , 3 okul binası kiralık olarak kullanılmı ve geri kalanları da Cumhuriyet döneminde yapılmı tır. Bu duruma göre zmir’in o günün ko ularında modern bir e itim ve ö retime kavu abilmesi için 20-25 yeni okula daha ihtiyacı bulunmaktaydı.⁸⁶

⁸² Necip Alpan, “Kültür Öncüsü zmir yeniden uyanıyor”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959, s.2.

⁸³ Asım Kültür (1898-1960), Tam adıyla Asım smet Kültür, Cumhuriyet devri zmiri’nin tanınmı e itimcilerinden ve yazarlarından birisidir. zmir gazete ve dergilerinde yıllarca kö e yazarlı ı yapan Asım Kültür, zmir’in fikir hayatında önemli bir yeri olan dergilerde çıkarmı tır. Hakkında geni bilgi için bkz: Ömer Faruk Huyugüzel, **a.g.e.**, s. 76-79; Sadiye Tutsak, **a.g.e.**, s.427-428.

⁸⁴ Asım Kültür, “ zmir Maarifi”, *Yeni Asır*, 19 Eylül 1958, s.2

⁸⁵ Necip Alpan, “Kültür Öncüsü zmir yeniden uyanıyor”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959, s.2.

⁸⁶ “ ehirimizde ilkokul seferberli”, *Demokrat zmir*, 25 Mayıs 1954.

Daha sonraki yıllarda İzmir'in ilkö retim ihtiyacını karşılamak için Vali Muzaffer Göksenin'in öncülüğünde bir kampanya başlatıldı. Bu kampanyada kalabalık sınıf mevcutlarını azaltmak amacıyla hayırsever vatandaşlardan çeşitli yardımlar talep edildi ve bir dernek kuruldu. Başlatılan bu kampanyaya çeşitli kesimlerden de destekler ve öneriler de geldi.

Bu amaçla kurulan İlkokulları Koruma ya da İlkokulları Yapma Derneği'ne İzmir'de ilkö retim kampanyasının açılması teklifi edildi. Böylece kişisel yardımlardan ziyade, bütün İzmirli'lerin de bu işe katılmaları istendi. Bu amaçla bütün sinemalara, eğlence yerlerine, fuar girişlerine, ucuz seferlerine ve plajlara eklenecek birer kuruşluk miktarlar ile "İkokullara Yardım Pulu"nun basılması İzmir'deki ilkö retim kampanyasına destek olarak önerildi.⁸⁷

1959 yılı itibarıyla İzmir'de 681 köyün 540'ında okul ve öğretmen bulunuyordu. Geride kalan küçük köylerinde bu tempo ile kısa zamanda okula kavuşmuş oldu.

Genel olarak İzmir'de 1959 yılına kadarki eğitim ve öğretim durumu şu şekildedir:

1 Üniversite, 1 Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu, 6 Lise, 3 resmi ve özel kolej, 1 imam-Hatip Lisesi, 1 Konservatuar, 1 Mesleki Rehberlik ve Test Bürosu, 3 Halk Eğitim Merkezi, 4-5 Çocuk Kütüphanesi, 30 Ortaokulu, 75 Okuma Odası ve 625 ilkokul bulunuyordu.⁸⁸ Yeri tespit edilen Eğitim Enstitüsü ve Öğretmen Okulu da 1959-1960 öğretim yılı başında Buca'da açıldı. İzmir'deki bu nicelik ve niteliksel durum, eğitim ve kültür hayatında İstanbul ve Ankara'dan sonra önemli bir yer tutmuştur. Böylece İzmir kültürel ve pedagojik yenilikleri benimsemiş, uygulama ve yayma bakımından ülkenin çok faal bir kültür merkezi durumunda olmuştur.

Pedagojik Danışma Kurulu çalışmaları başlamadan iki yıl önce 1948 yılında yeni ilkokul programı hazırlandı. Aynı zaman müfettişler bölgelerinde konu ile ilgili açıklama mahiyetinde çeşitli toplantıları yaptılar.

Bu çalışmalar ile ilgili olarak İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş ve Pedagojik Danışma Kurulu Genel Sekreteri Sabri Kolçak tarafından değerlendirildi:

⁸⁷ Türkan Soyer, "İzmir'de İlkö retim Kampanyasına Doğru", *Yeni Asır*, 5 Haziran 1954, s.2; Evket Bilgin, "Maarif Seferberliğinde Vatandaşın Düğün Görevi", *Yeni Asır*, 29 Eylül 1954, s.3.

⁸⁸ Necip Alpan, "Kültür Öncüsü İzmir yeniden uyanıyor", *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959, s.5.

*“Yeni programda mütebellir [belirgin, belirmi] bir halde (Demokratik E itim Prensibi) nin yer aldığı görüyoruz. Bu i , her eyden önce bizim i imizdir. Demokrasi her eyden önce bir fikir ve vicdan terbiyesi meselesidir. Okullara, ö retmenlere bu konu üzerinde büyük vazifeler dü üyor.”*⁸⁹

IV. Milli E itim urası’nda alınan kararlar ve gündemin meydana getirdi i dü ünsel havanın etkisi ile Milli E itim Bakanlığı dünyadaki ve ülkedeki sosyal, siyasal de i melere e de er olarak ö retim programlarında da yeni de i likler yapma yoluna gitti. Bu nedenle e itim i lerini farklı bir ruhla ve yöntemle ele almak gere ine inanılmasından dolayı siyasal demokratikle me gibi faktörlerde e itim hareketlerini ve pedagojik yenilikleri de etkiledi.

Ya anan bu geli meler *Yeni Asır* gazetesinde evrensel boyuttaki siyasal ve demokratik geli meler do rultusunda, demokratik hayatın günden güne geli ti i, bu durumun vatandaşlarda da mutluluk yarattı ı, bu tür uygulamalar ba layana kadar geçmi hükümetlerin bütün dikkat ve u ra ılarını dı meseleler üzerine yönelttikleri, *“ imdi dı meseleler var, bu meselelerle sonra u ra aca ız”* dü üncesi ile e itim meselelerinin ihmal edildi i ve artık bu uygulamalar ile milli yapıyı güçlendirici meseleleri ele almanın zamanın geldi i ifade edilmi tir.⁹⁰

Sabri Kolçak e itimde yeni bir pedagojik hareketlerin gereklili i dü üncesini de u ekilde belirtmi tir:

*“Bizler yeni Milli ve Demokratik ideallerimize uygun ciddi bir meslek idealine muhtacız. Bu ideal bütün çalı malarımızda mümkün oldu u kadar taklit devrini kapatıp yerli ve orijinal yaratmalar devrine girme ideali olacaktır. Biz garbın bu konu üzerinde sadece metodunu ve zihniyetini benimsemekle yetinece iz. Fakat artık hazırcılıktan yakamızı kurtarmamız lazımdır. Zira bizim cemiyetimizin yenilmesi gereken çetin e itim meselelerini ancak böyle bir anlayı la yenebiliriz. Yaratma heyecanını kazanmı her insan sanatkarıdır. Ö retmen her eyden evvel, insan ahsiyetini yo urma ve yaratma sanatkarıdır.”*⁹¹

⁸⁹ **zmir Milli E itim Müdürlü ü Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu, Birinci Pratik E itim Kongresi Raporları**, (I.Kitap), Ticaret-Borsa- Piyasa Matbaası, zmir, 1950, s.67.

⁹⁰ “Pedagojik Bir Reform Bekliyoruz”, *Yeni Asır*, 13 Ekim 1950.

⁹¹ Sabri Kolçak, “Okulculu umuzda Yeni Bir Çalı ma Sistemine Do ru”; **PEK Raporları**, s.78.

Yeni pedagojik çalımlar hakkında baka bir görüş; Yirmi be yıldan beri Viyana'dan kopya edilen uygulamaların, artık teorinin ışığında kendi halimize, yaptığımız işlemler, ona göre gidilecek yolu kendimizin belirmesi gerektiğini ve artık bunun da zamanın geldiğinin belirtilmesi yönündedir. Bu şekilde pedagojik çalımların çeşitli yerel ihtiyaçlara bağlı olarak ortaya çıktığı da ifade edilir.⁹²

Bu temel prensiplerden hareketle Pedagojik Danışma Kurulu'nun oluşturulmasının düşünce ve esaslarını belirleyen, gerekliliğini ortaya koyan bu tespitler, Eitimde Pedagojik Hareketlerin ve buna bağlı olarak meydana gelen Pedagojik Danışma Kurulu çalımlarının felsefi dayanaklarını ortaya koymaktadır.

Pedagojik Danışma Kurulu çalımlarının dışında zmir'in eğitim ve kültür hayatında önemli bir yer tutan bazı faaliyetlerde bulunmaktadır. Konu ile ilgili bir tespit şu şekildedir:

“ zmir öteden beri dünya milletlerinin medeniyetine beşik tutmuş bir vilayet oldu u gibi kültür hareketleri bakımından da en canlı ve randımanlı meslek çalımlarına sahne olmuştur. Bilhassa son yıllarda yapılan ö retim ve eğitim hareketleri gözleri zmir'e çevirmiş bulunmaktadır. Nitekim Haziran 1953'te yapılan zmir Milli Eğitim Danışma Kurulları Kongresi (IV. Kongre) yıl içerisinde yapılan Eğitim Haftası faaliyetleri zmir'e has kültür hareketleridir. Bu faaliyetlerle zmir daima rakipsiz olacak Milli Eğitim alanında merhaleler almakta ve önderlik yapmaktadır.”⁹³

zmir'deki eğitim hareketleri içerisinde bir diğer önemli etkinlik de “ zmir Eğitim Kulübü”nün çalımlarıdır.⁹⁴ Yine zmir okullarında ilk kez tecrübe edilen diğer bir uygulama da “Ö retici Filmler” çalımasıdır. Milli Eğitim Bakanlığı ile UNESCO arasında yapılan görüşmeler sonucunda ö retici film imal eden bir atölyenin açılmasına karar verildi. Bu atölyede çeşitli dersler için de iki filmlerin

⁹² Haluk Elbe, “A ağıdan Yukarıya Gidecek Bir Hareket”, *Yeni Asır*, 9 Ocak 1950, s.3.

⁹³ Naciye Çalayan, “Türkiye Ö retmenler Derneğinin Birliğinin Toplantısı”, *Yeni Asır*, 13 Temmuz 1953, s.5; zmir'deki Milli Eğitim Hareketlerinden birisi olan *Türkiye Ö retmenler Derneğinin Birliğinin* 6.Temsilciler Kurulu 15 Temmuz 1953 tarihinde zmir'de yapılmıştır.

⁹⁴ *Eğitim Kulübü*: Kurulu çalımları 1958 yılının Kasım ayı içerisinde tamamlandı. Yeni olan bu kültürel derneğin başında Milli Eğitim Müdür Muavini olan ve aynı zamanda PDK fikrinin sahibi Sabri Kolçak'ın bulunduğu, girişimci bir grup amaçlarını açıklayan bir nizamname hazırladı. Amaç herkese eğitim bakımından yardım ve rehberliktir. Bkz: “Eğitim kulübü isimli bir kültür derneği kuruluyor”, *Demokrat zmir*, 11 Kasım 1958; “Eğitim Kulübü Çalıyor”, *Yeni Asır*, 2 Aralık 1958.

hazırlanması dü ünüldü. Bu filmlerin köylere kadar ula tırılması, elektri i bulunmayan köylerde petrolle çalı an film makinelerinin kullanılması kararla tırıldı. Avusturya'dan UNESCO Amerikan Haberler Bürosu tarafından yollanan sinema makineleri ve projeksiyonlar merkezlere da ıtıldı. Bu uygulama 13 bölgede çalı maya ba ladı, böylece zmir'de bu uygulamanın ba laması ile Aydın, Mu la, Denizli, Manisa illerini içine alan ö retici filmler bölge merkezi oldu.⁹⁵

Bütün bu geli meler zmir'deki e itim ve kültürel ya amı farklı kılan ve örnek te kil eden uygulamalar olmu tur.

II. Me rutiyet'ten be yıl sonra 1913 yılında, "Tedrisat-ı ptidaiye Kanunu" çıkarıldı ı zaman ülkede; köy, kasaba ve ehirlerde toplam 3.500 ilkokul ve bu okullarda 222.000 ö renci bulunuyordu. Cumhuriyet döneminin ilk ders yılı olan 1923-1924 yılında zmir'de 4.470 resmi ilk okul, 9.021 ö retmen ve 320.000 kadar da ö renci bulunmaktaydı. 1 Haziran 1952 yılı itibariyle ülkede 34.434 köyün sadece 15.873'ünde okul mevcuttu. Ülke genelinde 2.090.000 ö renci mecburi ilkö retim ça ında olup bu ö rencilerin 1.193.031'i okuyabildi. Bu dönemde köy okullarında 21.030 ö retmen ve 3.676 e itmen çalı ıyordu. 1951-1952 ö retim yılının ülkedeki bu verileri do rultusunda zmir'de 1.573 okul, 11.668 ö retmen, 571.106 ö renci ve 704.000 mecburi ö renim ça ında çocuk bulunuyordu.⁹⁶

1959 yılı itibariyle de zmir'in çe itli e itim ve kültürel hareketleri u ekildedir:⁹⁷

1-Danı ma Kurulları çalı maları,

2-Her ay müfetti ve idarecilerle yapılan tefti , rehberlik problemleri, e itim, ö retime ili kin aylık toplantılar,

3-Moral E itim Faaliyetleri,

⁹⁵ "Ö retici filmler", *Anadolu*, 13 Aralık 1951; "Okullarda gösterilecek filmler", *Anadolu*, 31 Ocak 1952; " zmir ö retici filmler merkezi oldu", *Anadolu*, 5 Eylül 1952; "Ö retici Filmler", *Demokrat zmir*, 30 Temmuz 1952; Ö retici filmler merkezi açıldı", *Anadolu*, 18 Kasım 1952; "Ö retici Filmler", *Demokrat zmir*, 2 Ekim 1952; "Ö retici filmler kursu bitiyor", *Demokrat zmir*, 16 Mart 1953.

1954 yılında zmir Ö retici Filmler Merkezinde 3526 ö retmen ve memura, 121.677 ilkokul ve lise ö rencisi ile halk topluluklarına 207 film gösterildi. 77 sinema makinesine sahip olan ö retici filmler merkezinde her sınıf için ayrı ayrı hazırlanmı 680 çe it film mevcuttu. Bkz: "Ö retici filmler köylerdeki okullara kadar getirilecek", *Yeni Asır*, 5 Ocak 1955.

⁹⁶ Osman K.Akol, " İkö retim Kanun tasarısı II. Gerekçe", *Ege Ekspres*, 26 Haziran 1954, s.2.

⁹⁷ Necip Alpan, "Kültür Öncüsü zmir yeniden uyanıyor", *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959, s.5; Ömer Öcal, "Ö retici Filmler", *Yeni Asır*, 7 Ocak 1960, s.4.

- 4- zmir E itim Kulübü Çalı maları,⁹⁸
- 5-E itim Haftası Etkinlikleri,⁹⁹
- 6- zmir Merkez Ö retmenler Derne i'nin çalı maları,
- 7-Ege Bölgesi Köy Ö retmenler Derne i'nin çalı maları,
- 8-Ö retici Film alanındaki çalı malardır.

2.2 Yabancı E itim Uzmanlarının ncelemeleri

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar çe itli e itim sorunları ele alınmı , bazıları müspet olarak sonuçlanmı , bazıları zamanla durmu ya da durdurulmu ve bazıları da yürütülmeye çalı ılmı tır. Fakat Cumhuriyetin ilanından sonraki kırk yıllık süre içerisinde ba lıca e itim konuları olarak okul, ö retmen ve e itim-ö retim sistemleri üzerinde çalı ılmı tır. Bugünde Milli E itim'in çözmeye çalı tı ı ve çalı malarını topluca yöneltti i e itim konuları yine bu üç konu üzerinde yo unla maktadır.

E itim hareketlerine yeni bir yön ve hız verebilmek için zaman zaman kurulan komisyonlarda yerli ve yabancı uzmanlar tarafından konunun bütünü üzerine

⁹⁸ E itim üzerine yapılması gereken çalı maların günün politik havası içerisinde bir türlü harekete geçirilememesi üzerine, e itim üzerine dü ünlenlerinin bu yöndeki fikirlerini çe itli gazete ve dergilerde yazılar yazarak, Kar ıyaka Lokali'nde ve Gazeteciler Lokali'nde konferanslar vererek bir grup e itimci tarafından böyle bir ihtiyacın sonucu olarak, yeni bir çalı ma zemini olarak ortaya çıkmı tır. Bkz: Sabri Kolçak, " zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulmasına Temel Olan Çalı malar", **zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulu Tarihçesi ve Çalı maları**, Karınca Matbaacılık, zmir, 1961, s.6.

⁹⁹ Orijinal ve enteran bir bulu olan E itim Haftası ilk kez zmir'de 1951-1952 ö retim yılının getirdi i bir terbiye hareketi olarak uygulandı. zmir'in kültür hayatında yeni ve ileri bir hamle olan E itim Haftası, okullar açılmadan velilerin bir hafta süre ile okula davet edilmesi, okulun tanıtılması ekinde yapılan bir uygulamadır. Davetli olarak on gün kadar zmir'de bulunan ABD'de Florida Üniversitesi köy e itim profesörü Dr Kate V.Wofford ve Kolombiya Üniversitesi Halk Terbiyesi profesörü Dr.Dikermen, E itim Haftası'nın önemi ve bu hareketin halka do ru gidi in ilk ve önemli bir adımı olarak görmü lerdir. Bu uygulama hakkında geni bilgi için bkz: Sabri Kolçak, "E itim Haftası niçin ve nasıl kuruldu?", *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951; Recep Bilge, "Okullardaki E itim haftası münasebetile", *Demokrat zmir*, 27 Kasım 1951; Turgut Çarko lu, "Bir Hafta Kapanırken", *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951; Recep Bilge, "E itim-Ö retim hamleleri ve ö retmen mesai birlikleri", *Demokrat zmir*, 28 Aralık 1951, s.5; " zmir'deki Yeni Terbiye Hakkında Rapor-2", **Bilgi**, Sayı: 57, (1 Ocak 1952), s.5. Günümüzde de bu uygulamanın aynısı ülkenin tamamında okulların açılmasından önceki hafta içerisinde uygulanmaktadır.

ı iki tutan raporlar hazırlanmıştır.¹⁰⁰ Bu nedenle yabancı eğitim uzmanlarının ülkeye yaptıkları ziyaretler ve çeşitli incelemeler bu açıdan önem kazanmaktadır.

2.2.1 Yabancı Eğitim Uzmanlarının Türkiye İncelemeleri

1924'ten itibaren Türkiye'ye pek çok yabancı heyetler ve eğitimciler çağırıldı. Böylece ülkenin eğitim durumuna yönelik olarak aksayan yönler ve yapılması gerekenlere ilişkin raporlar hazırlamaları istendi.¹⁰¹

Bu raporların ilki, 1924 yılında Atatürk'ün emri ile davet edilen çağın en büyük eğitimcisi ve filozoflarından olan Amerikalı John Dewey tarafından hazırlandı. John Dewey bizzat Atatürk'e sunulmak üzere hazırladığı iki raporunda Köy Enstitülerine benzer okullar tavsiye etmiş, eğitimin ülkenin sosyal ve ekonomik artları doğrultusunda yeniden organize edilmesini önermiştir.

Ertesi yıl Türkiye'ye çağırılan, Alman eğitimci Dr. Rühne teknik öğretmen üzerine bir rapor verdi. John Dewey ve Dr. Rühne'nin köye göre eğitim üzerine görüşleri, 1927'den itibaren başlatılan köy öğretmenlerini yetiştirme çabalarını etkiledi. Yine John Dewey öğretmenlerin ekonomik sorunlarını Türk eğitiminin "temel sorunu" olarak görmüş, Dr.Rühne'de öğretmenlerin çok az maaş almasını "büyük bir tehlike" olarak nitelendirmiştir. Bu görüşlerden sonra, Mustafa Necati öğretmen maaşlarını artırmıştır. Dr. Rühne'nin teknik öğretmen ile ilgili bazı tavsiyeleri bakanlık tarafından değerlendirildi. Yabancı eğitim uzmanlarının hazırladığı raporlar içerisinde eğitim sistemimizin iyi bir analizi ve yararlı görüşleri de yok değildir. Örneğin John Dewey'in okul ile ilgili görüşleri bir çok Türk eğitimci tarafından da benimsenmiştir.¹⁰²

1927 yılında Belçikalı tanınmış eğitim Profesörü Omer Buyse sanat ve meslek okullarının geliştirilmesi hakkında mufassal [ayrıntılı] bir etüde dayanan raporunu yazdı. 1932'de İsviçre'li Profesör. Albert Malhe üniversite reformu için davet edildi. 1933 ve 1934 yıllarında geniş çapta ekonomik ve sosyal incelemeler

¹⁰⁰ Müjgan Cunbur, "Kütüphanecilik Bakımından 'Eğitim Milli Komisyonu Raporu'", **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, 1960, Sayı: 2-3, s.83.

¹⁰¹ M. Ükrü Koç, "Mühimdir Baylar!", *Demokrat zmir*, 17 Kasım 1959, s.6; Yahya Akyüz, **a.g.e.**, s.409.

¹⁰² Yahya Akyüz, **a.g.e.**, s.410-411.

yapan bir Amerikan heyeti tarafından hazırlanan raporda e itime ait uzun bir bölüm ilave edildi. Böylece W.Hines Brehon Somervell, F.Gardner Kemmerer gibi tanınmış bilim adamları Türk E itimi'nin ihtiyaç duyduğu önemli ıslahat ve sorunları açıkça ortaya koydular. 1934 yılında Amerikalı ö retim uzmanı Miss Parker tarafından ilk ve ortaokulların çalışmaları hakkında gözlemlere dayanan bir rapor hazırlandı.

Daha sonraları da Watson Dickerman, Wafford, Mackenzie gibi Amerikan ve İngiliz eğitimcileri davet edildi. Bu uzmanlar ilkö retim, halk eğitimi ve özel eğitim konularında dikkate değer fikirleri içeren raporlar yazdılar. Bu raporların hepsi de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlandı. Bu raporların inkılap yıllarına ait olanları cumhuriyet döneminde eğitimin sistematize edilmesinde müracaat kaynağı olarak kullanıldı.

Bilhassa 1950-1954 tarihleri arasında çalışmaları bulunan dönemin bakanlık müsteşarı Reşat Tardu zamanında Amerika'dan bir çok uzman getirildi.¹⁰³ Fakat 1953 yılından itibaren Türk eğitiminde çeşitli reformları öngören bu ıslahat kanunlarının hiçbiri TBMM'ye verilmedi. Bu kanunlar bakanlıktan geçirilip meclis komisyonlarına ulaştırılmadı.¹⁰⁴

Türkiye'ye konferans vermek, öğretmenlik yapmak ve rapor sunmak gibi değişik amaçlarla çağrılan yabancı uzmanların geliş tarihlerini 1923-1950 ve 1950-1960 olmak üzere iki dönem halinde incelemek mümkündür. Buna göre 1923-1950 yılları arasında değişik alanlarda ve farklı ülkelerden 79, ikinci dönemde 44 olmak üzere 1923-1960 yılları arasında Türkiye'ye toplam 123 yabancı eğitim uzmanı gelmiştir. 1923-1960 yılları arasında Türkiye'ye gelen 123 yabancı eğitimin uzmanının

¹⁰³ Sabri Kolçak, **İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezinin Kurulmasına Temel Olan Çalışmalar**, Karınca Matbaacılık, İzmir, 1961, s.5.

¹⁰⁴ İktidarın politika ve felsefelerine aykırı olduğu bu raporlar için dönemin Milli Eğitim Bakanı Vekili'nin düşüncesi "Mühim bir şey değildir. Yayınlamaya ve tatbiki mecbur değilim. Belki emir verir aksi tezleri ihtiva eden bir rapor hazırlatırım." şeklindedir. Yabancı uzmanların raporlarında ifade ettikleri bazı hususlar; Halkevleri ve Köy Enstitülerinin yerlerinin boş olduğu, okul programlarının, metodlarının, araçlarının, personelin yetersizliği ve amaca hizmet edememeleri, din ticareti yapan imam-hatip okulları kadrosuna sızmakta, yeni bir medrese sistemi hortlatılmaya çalışılmakta, imdiden tedbir alınmazsa, inkılapları tehlikeye sokacak bazı sosyal çatırdamalar başlayacaktır. Bu konu ile örnek olarak İstanbul'daki Atatürk Üniversitesinde irticai hareketler tahrik edilmektedir. Maarif teklifatının bürokrasiye hizmetten başka önemli bir iş yapmadığı şeklindeki tespitlerdir. Bkz: M. İskender Koç, **a.g.m.**, s.2.

ülkelere göre da ılımına bakıldı nda ABD’li uzman sayısı 1923-1950 arasında 7, 1950-1960 yılları arasında 41 olmak üzere toplam 48’dir.¹⁰⁵

Milli E itim Bakanlı ı 1951-1952 ö retim yılında tecrübelerinden yararlanmak amacıyla dört Amerikalı uzmanı davet etti.

Bu dönemlerde gelen uzmanlardan; ABD Florida Üniversitesi E itim Koleji İlkokul Bölüm Ba kanı Kate Wofford ubat 1952 yılında incelemeleri sonucunda ‘Köy İlkokulları Hakkında’, ABD Trinity Collage Profesörlerinde Lester Beals ve Tompkins Ekim 1952 yılında Türkiye’de rehberlik hizmetleri ve e itimi hakkında, ABD Washington DC’den Prof.Ellsworth Tomkins Ekim 1952 yılında, ortaokul ve liselerde, ABD Oregon Ö retmen Koleji Rektörü Ord.Prof. Roben J.Maaske 1953 yılının Ocak ve Mart aylarında Türkiye’de incelemelerde bulundular.¹⁰⁶

1950-1960 döneminde Türkiye’ye gelen uzmanlar, e itimle ilgili pek çok projenin hazırlanmasına ve uygulanmasına katkıda bulundular. Yabancı uzmanlar bu projelerinde, köy e itimi, halk e itimi, tarım e itimi, ngilizce okulu, ev idaresi, orta e itim, mesleki ve teknik e itim, kütüphanecilik ve ö retmen yeti tirme konularıyla ilgilendiler. ABD’li uzmanlar Türkiye’de uzun süreli kalmadılar, çe itli inceleme, ara tırma, görü me ve anket çalı maları ile daha somut bilgiler elde ettiler ve çalı rdıkları bölgelerde konferanslar, söyle iler vb. gibi etkinliklerde bulundular. Yaptıkları çalı malarla ilgili hazırlıkları Milli E itim Bakanlı ı’na rapor olarak da sundular. Genel olarak bakıldı nda, Türkiye’ye gelen ABD’li uzmanların raporlarının bir kısmı dikkate alınmamı ken, bir kısmı e itim sisteminde oldukça etkili olmu tur. Ayrıca bu projeler do rultusunda Amerikalı uzmanlar Milli E itim Bakanlı ı’nın merkez örgütünde çe itli seminerler ve konferanslar da vermi lerdir.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Mustafa ahin, **a.g.e.** , s.71-72,77; Yahya Akyüz, **a.g.e.** , s. 409.

¹⁰⁶ Mustafa ahin, **a.g.e.** , s.130-149;“Dört yabancı e itim uzmanı geliyor”, *Demokrat zmir*, 8 A ustos 1951.

¹⁰⁷ Kemal Gürüz, **a.g.e.** , s.77; Esmâ Torun, **a.g.e.** , s.387,389.

2.2.2 Yabancı E itim Uzmanlarının zmir ncelemeleri

2.2.2.1 1951 Yılı ncelemeleri

Yabancı e itim uzmanlarının zmir incelemeleri 1951 yılının Kasım ve Aralık aylarında yo unluk kazanmı tır.

Kaliforniya Üniversitesi Halk E itim Profesörü Watson Dickerman 22 Kasım 1951 tarihinden itibaren zmir'deki incelemelerine Milli E itim Bakanlığı müfetti lerinden Cemal Alp'in refakatinde ba ladı. 27 Kasım 1951 tarihinde Kız Lisesi'nde be yüzden fazla ö retmen, sa lık ve ziraat elemanlarına “Yeti kin Vatanda ların E itimi” konulu bir konferans verdi. Watson Dickerman bu konferansında özellikle köy ö retmenlerinin hükümet tarafından gerekli artlara kavu turulmasının önemini belirterek Meksika'da uygulanan metodu Türkiye'nin bünyesine uygulayabilece ini belirtti. zmir'de bir hafta kalarak incelemelerine devam eden Watson Dickerman etütlerinin sonuçlarını bir rapor halinde ilgililere vermek üzere hazırladı.¹⁰⁸

ABD'li Halk E itim uzmanı Profesör Watson Dickerman 10-15 Aralık 1951 tarihleri arasında Ankara'da yaptı ı Halk E itimi ile ilgili toplantıya ve Halk E itimi i leri hakkında açtı ı bölüm kursuna (seksiyona) katılmak için zmir Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer ve zmir İkö retim Tefti Kurulu efi Sabri Kolçak ta katılmak üzere Ankara'ya gitti.¹⁰⁹ Miss Kate Wofford tarafından Ankara'da 21 Ocak 1952 tarihinde ba layıp bir hafta devam eden seminer çalı malarına di er illerden de toplam elli kadar milli e itim çalı anı katıldı. Sabri Kolçak zmir'e döndükten sonra Miss Kate Wofford tarafından Ankara'da Namık Kemal Okulu'nda düzenlenen seminer hakkında yerel basına u de erlendirmeyi yaptı:

“Sayın profesörün teklifleri, tahsilin öneminin vatanda lara kavratılması ve devam problemi, ö retmen yeti tirme kurumlarının nasıl geli tirilmesi gerekti i, köy okullarımızda uygulanacak metodun tedricen denenerek kavranması müfetti -

¹⁰⁸ “Amerikalı profesörün tetkikleri”, *Anadolu*, 24 Kasım 1951; “Yeti kin vatanda ların e itimi meselesi”, *Anadolu*, 28 Kasım 1951.

¹⁰⁹ “M.E itim Müdürü Ankaraya gidiyor”, *Anadolu*, 7 Aralık 1951; “M.E itim Müdürü Bugün Hareket Ediyor”, *Demokrat zmir*, 7 Aralık 1951; “Milli E itim Müdürü Geldi”, *Yeni Asır*, 18 Aralık 1951; “Amerikalı profesörün yapaca ı bir toplantı”, *Demokrat zmir*, 6 Aralık 1951; “Ankarada yapılan Halk E itimi seminerleri”, *Anadolu*, 13 Aralık 1951.

ö retmen münasebetleri; ders vasıtalarının neler olabilece i ve nasıl sa lanaca ı gibi önemli noktalar etrafında toplanıyordu. Seminer çalı maları, yeni bir ruh ve zihniyetle çalı maya geçmenin gerçek zemini hazırlaması bakımından ciddi istifadeli olmu tur.”¹¹⁰

Bu durum Türk-Amerikan iliklerinde eğitim ve kültürel amaçlı uygulamaların sistemli, geni çaplı, ileriye dönük ve kalıcı bir nitelik gösterdi ini ortaya koymaktadır.

Birleştirilmiş sınıflı köy okullarında eğitim ve öğretim konuları ve ders dışı faaliyetler hakkında konferanslar vermek üzere Türkiye’de bulunan Amerikalı uzman Filorida Üniversitesi Köy Eğitimi Profesörü Miss Kate Wofford İstanbul’dan sonra İzmir’e geldi.¹¹¹ İzmir’de on beş gün kalan Amerikalı eğitim uzmanı bu süreç içerisinde merkez ve köy okulları ile Kızılçullu Köy Enstitüsü’nü ziyaret etti, çeşitli incelemelerde bulundu ve konferanslar verdi. Amerikalı uzman bu incelemelerinde Kızılçullu’da ki derslere girerek, tarım ve sanat atölyesi çalı malarını yakından gördü, öğrenci meclisinin çalı malarını izledi, okulun tesislerini gezdi, temizli ini ve düzenli çalı malarını beğendi ve izledi i milli oyunların çok orijinal oldu unu belirtti.¹¹²

İstanbul’dan İzmir’e gelen Köy Eğitimi Profesörü bayan Miss Kate Wofford, kendisi ile görüşen gazetecilere şu açıklamayı yaptı:

“ İstanbul’dan yeni geldim. Memleketinize geldikten sonra Erzurum, Trabzon, Diyarbakır ve İzmir’e giderek öğretmen okullarıyla Köy Enstitülerini gezdim. Gezdim yerlerde bilhassa Köy Enstitülerini çok beğendim. Köy Enstitüleri öğrencilerinin öğretim ve eğitimi için hakiki bir kazançtır. Burada köy okulları için gayet pratik bir öğretim sistemiyle, öğretmen yetiştirilmektedir. Öğretmenlerin vazifelerine bağlılıklarını gördüm, mütehassis oldum. Kendileri meslekleriyle iftihar ediyorlar. Yalnız çocukların değil, öğretmenlerinde yetiştirilmesi lazımdır.

¹¹⁰ “Ankaradaki eğitim seminer çalı maları”, *Anadolu*, 31 Ocak 1952.

¹¹¹ “Bir Amerikalı öğretmen geldi”, *Demokrat İzmir*, 16 Kasım 1951; “Amerikalı Mütehassısın Konferansı”, *Yeni Asır*, 17 Kasım 1951.

¹¹² Halil Akyavaş, “Amerikalı profesör Dr. Kate Wofford ile mülakat”, *Anadolu*, 24 Kasım 1951, s.6; “Amerikalı Uzman Köy Enstitüsünde”, *Yeni Asır*, 20, 24 Kasım 1951.

*Türkiye’de tetkiklerim dört ay sürecekle bitirdikten sonra bakanlık a bir rapor verece im.”*¹¹³

Köy E itimi Profesörü Miss Kate Wofford Kızılçullu Köy Enstitüsü’ndeki incelemelerinden sonra 25 Kasım 1951 tarihinde “E itim ve Ö retimde Demokrasi” konulu bir konferans da verdi.¹¹⁴ E itim ve ö retimde demokrasinin büyük ve de erli rolüne temas eden Profesör bu konuda Amerika’dan çe itli örnekler de verdi. Türkiye’deki e itim ve ö retim hareketlerinin aynı hızla devam etmesi halinde Türkiye’nin dünyanın en ileri ülkelerinden biri olaca ını belirten Miss Kate Wofford aynı gün tarihi yerleri görmek için Bergama’ya gitti.

Amerikalı Profesör Miss Kate Wofford 26 Kasım 1951 tarihinde Bakanlık Müfetti i Osman Ülkümen, Sabri Kolçak ve Müfetti Nihat I ık ile beraber merkez Gazi lkokulu, Yıldırım Kemal lkokulu ve Vali Kazım Dirik okullarını gezdi. Okullardaki e itim yeniliklerini görerek memnun kaldı ını belirtti. Aynı gün ö leden sonrada Amerikalı Halk E itim Profesörü Watson Dikerman zmir lkö retim müfetti leriyle bir toplantı yaptı.¹¹⁵

Bir haftadan beri zmir’de çe itli incelemeler yapan Miss Kate Wofford, ö rencilerin, sınıfa ö retmen veya ziyaretçi girdi inde hep birden aya a kalkmalarına dikkat çekerek bu hareketin “Anti-Demokratik” oldu unu ifade etti. Amerikalı Profesörün bu gözlemi ve de erlendirmesi zmir ö retmenleri arasında büyük ilgi uyandırdı ve günün konu ulan ba lıca konusu haline geldi.¹¹⁶

Bu ekilde Amerikalı e itim uzmanları e itim ve kültür antla maları sayesinde Türk e itimini, kültürünü yakından görme ve inceleme imkanı bulmu oldular. Daha sonraki günlerde yine e itim uzmanı Miss Kate Wofford zmir ve Kemalpa a’ya ba lı birle ik sınıflı Do anlar, Kavaklıdere Ulucak, Ören, Halilbeyli, Büyük Çi li ve Küçük Çi li köyleriyle Tuzçullu, Buruncuk köy okulları ile Tire ve Torbalı ilçelerini ziyaret etti. Buralarda çe itli incelemelerde bulundu ve köy ö retmenleri ile toplantılar yaptı.¹¹⁷ Amerikalı e itim uzmanları Türkiye’deki incelemelerine Ege bölgesi ö retmenleri ile devam ettiler. Amerika’lı e itim

¹¹³ Halil Akyava , **a.g.m.** , s.6; “Bizde halk e itimi”, *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951.

¹¹⁴ “Amerikalı kadın profesör dün bir konferans daha verdi”, *Anadolu*, 25 Kasım 1951.

¹¹⁵ “Amerikalı profesörlerin incelemeleri”, *Demokrat zmir*, 27 Kasım 1951.

¹¹⁶ “Okullarımızda anti demokratik bir usulmü?”, *Anadolu*, 29 Kasım 1951.

¹¹⁷ “Dün Amerikalı bir profesör daha stanbul’dan e hrimize geldi” *Yeni Asır*, 23 Kasım 1951.

uzmanları genellikle ara tırma ve incelemelerinin sonunda çe itli toplantılar yapmaya önem vermişlerdir.

Bu do rultuda Amerikalı e itim uzmanı Profesör Miss Kate Wofford'un başkanlığında İzmir'de çe itli öğretmen ve müfettişler grubu çalışmalarına devam etti.¹¹⁸ Bu çalışmalar "Demokratik Eğitim" adı altında sürdü ve Amerikalı bayan uzman Bergama okullarında da bu yönde incelemelerine devam etti. Bu şekilde Amerikalı e itim uzmanları kendi incelemelerini ve Amerika'nın Türkiye ile ilişkilerine dayalı her yeni gelişmeyi "Demokratik Gelişme" ve "Demokratik Eğitim" olarak değerlendirilmişlerdir.

Ödemiş İlçe Milli Eğitim Danışma Kurulu'nun 22 Aralık 1951 tarihinde yapılan III. Pratik Eğitim Kongresi'nde, İlköğretim müfettişlerinden Muhittin Karahan "Amerikalı Miss Wofford'un İzmir'de yaptığı konuşma ve konferans sonuçları" üzerine bir konuşma yaptı.¹¹⁹ Yine 30 Aralık 1951 tarihinde yapılan Seferihisar Pratik Eğitim Kongresi'nde Amerikalı Profesör Miss Kate Wofford'un "Demokraside iyi bir okul nasıl olmalıdır?" notları konferansta okundu.¹²⁰

Böylece yapılan incelemeler sonucunda, Amerikalı e itim uzmanlarının halk eğitimi ile ilgili Ankara'da çe itli kurslar açması, uygulamaların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul görmesi, sistemli, geniş çaplı, ileriye dönük uygulamaları hedeflemesi ve Milli Eğitimde ki değişimin başlangıcını oluşturması yönünden önem taşımaktadır.

ABD'nin Columbia Missouri Üniversitesi Orta Öğretim Profesörlerinden olan John J. Rufi, 1951 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı, Tevfik Keri'nin daveti üzerine, Ekim 1951 yılında Türkiye'ye geldi ve toplam dokuz ay süren gözlem ve incelemelerini, saptamış olduğu sorunları ve önerilerini bir rapor halinde Milli Eğitim Bakanlığı'na sundu.¹²¹ John J. Rufi İstanbul, Konya, Bursa ve Adana gibi illerin yanında İzmir'de Tire, Ödemiş, Bayındır, Menemen, Bergama ve Dikili'de çe itli incelemelerde bulundu. John J. Rufi yine Urla, Seferihisar, Çeşme'de da orta öğretim kurumlarında incelemelerde bulundu, öğretmen, müfettiş ve yöneticilerle

¹¹⁸ "Demokratik Eğitim", *Yeni Asır*, 25 Kasım 1951.

¹¹⁹ "Milli Eğitim Danışma Kurulu çalışmaları", *Anadolu*, 23 Aralık 1951.

¹²⁰ "Okuduğunu anlamayan çocuklar", *Anadolu*, 30 Aralık 1951; "Seferihisar pratik eğitim kongresi", *Demokrat İzmir*, 30 Aralık 1951.

¹²¹ Adil Adnan Öztürk, *a.g.e.*, s.139.

görüüp onlara çeşitli konferanslar verdi. Yine bu çalışmalarını doğrultusunda ortaöğretim kurumları üzerinde çeşitli incelemeler yapan Profesör John J. Rufi bu çalışmalarını sırasında “Amerika’da ortaöğretim okullarında tahsil sistemi ve organizasyonu”, “Ortaöğretim müesseslerinde öğrencilere rehberlik”, “Meslek içinde öğretmenlerin olgunlaşma” gibi konularda da konferanslar verdi. John J. Rufi, aynı zamanda ortaöğretim öğretmen ve müdürleriyle de çeşitli seminer çalışmalarını yaptı.¹²²

2.2.2.2 1952 Yılı İncelemeleri

Amerikalı Profesör John J. Rufi Orta ve teknik öğretim kurumlarında incelemelerde bulunmak üzere 18ubat 1952 tarihinde İzmir’e geldi. 27ubat 1952 tarihinde beş günlük incelemelerinin sonucunda Tire, Bayındır ve Ödemiş öğretmenleri ile bir toplantı yaptı ve bu toplantıda Amerika’da ortaöğretim sisteminden bahsetti. Buradaki incelemelerinden sonra İzmir Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer ile 29ubat 1952 tarihinde Menemen, Bergama ve Dikili’ye geçen John J. Rufi buralarda öğretmenlere “Ortaokullarda Öğretim” konulu bir konferans verdi ve incelemelerine devam etmek üzere Urla’ya geçti.¹²³ İzmir’de üç hafta kalan olan John J. Rufi’nin 3-10 Mart 1952 tarihleri arasındaki incelemeleri şu şekildedir:

3 Mart 1952 Buca Ortaokulu, 4 Mart 1952 Kestelli Kız Ortaokulu ve Karata Ortaokulu, 5 Mart 1952 Atatürk Lisesi ve Fen Lisesi, 6 Mart 1952 Kız Lisesi, 7 Mart 1952 Cumhuriyet Kız Enstitüsü ve Ticaret Lisesi, 8 Mart 1952 Mithat Paşa Erkek Sanat Enstitüsü ve 10 Mart 1952 tarihinde Kızılcıllı Köy Enstitüsü’nde incelemeler yaptı. John J. Rufi, ortaöğretim kurumlarındaki bu incelemelerinin yanında aynı tarihlerde Kız Lisesi’nde “Okullarda öğrencilere rehberlik”, “Amerika’da tahsil sistemi ve organizasyonu”, “Öğretim Metotları” ve

¹²² “Ortaöğretime ait tetkik ve temaslar”, *Demokrat İzmir*, 24ubat 1952; “Amerikalı bir profesörün İzmir’e dair sözleri”, *Demokrat İzmir*, 26ubat 1952; “Amerikalı profesör İzmir’deki okullarını gezme ve bahşıyor”, *Demokrat İzmir*, 3 Mart 1952.

¹²³ “Amerikalı profesör”, *Anadolu*, 18ubat 1952; “Amerikalı Profesörün Tire’deki Konferansı”, *Anadolu*, 28ubat 1952; “Misafir profesörün Menemende yaptığı tetkikler”, *Anadolu*, 29ubat 1952; “Profesör Rufi Geldi”, *Yeni Okul*, Cilt: A, Sayı: 9, (Aralık 1951), s.64.

“Ö retmenlerin meslek içinde olgula ması” konulu konferanslar da verdi. Yine bu çalı malar kapsamında okul müdürleri ile seminer çalı ması da yaptı.¹²⁴

Bu ekilde yirmi günlük bir sürede zmir’de çe itli ortaokul ve liselerde incelemeler yapan, ö retmen ve idarecilere konferans veren ve seminerler düzenleyen John J. Rufi, çalı malarını tamamlayarak 11 Mart 1952 tarihinde stanbul’a hareket etti. stanbul’da da iki buçuk ay kalan olan John J. Rufi hareketinden önce kendisi ile görü en gazetecilere u açıklamayı yaptı:

“ zmir’de kaldı m müddet zarfında, birçok okullarınızı gezdim, Tetkikatım neticesinde gördüm ki, okullarınız hakikaten güzel ve sistematik çalı maktadır ve ümit etti imden pek fazlasını buldum. Ö retmenleriniz de mesleklerine kar ı pek alakalı ve kültürlü insanlardır. (...)”¹²⁵

Amerikalı uzmanların incelemelerinin devam etti i bu süreçte Teksas Trinity Üniversitesi E itim Profesörü Mr. Lester 16 Kasım 1952 tarihinde zmir’e geldi ve dört gün süren çe itli incelemelerde bulundu. Bu sürede Mr. Lester orta dereceli okullarda incelemeler yaparak çe itli ö retim kademelerine mensup ö retmenlere yönelik seminer çalı maları yaptı.¹²⁶

Yine Orta E itim Uzmanı Profesör Tomkins, 12 Aralık 1952 tarihinde yaptı ı açıklama ile organizasyon, e itim ve tefti konuları üzerinde yapmı oldu u incelemeler hakkında Milli E itim Bakanlı ı’na rapor hazırlayaca mını söyledi. Ayrıca Mithat Pa a Erkek Sanat Enstitüsü’nde de teknik ö retim konularında görü mede bulunarak ö retmen ve ö rencilere Amerikan E itim Sistemi’ni anlattı ve daha sonra incelemelerine devam etmek için Bergama’ya geçti.¹²⁷

Amerika’lı e itim uzmanlarınının zmir incelemelerinde konu malarında ifade ettikleri okulun gayesinin, “cemiyyete faydalı bir insan ve hakiki bir vatanda yeti tirmek” oldu u eklindeki ifadelere zmir’li e itimcilerin yabancı olmadıkları ve bu sözlerin ilk defa Amerika’lı Profesörün a zından duyulan bir söz olmadı ı yerel

¹²⁴ “Amerikalı mütehasıs’ın okullardaki tetkikleri”, *Demokrat zmir*, 4 Mart 1952; “Amerikalı Profesörün Tetkikleri”, *Demokrat zmir*, 5 Mart 1952; “Amerikalı mütehasısın Bucada yaptı ı tetkikler”, *Anadolu*, 5 Mart 1952.

¹²⁵ “Amerikalı Profesör dün izmirden ayrıldı”, *Demokrat zmir*, 12 Mart 1952.

¹²⁶ “Amerikadan be profesör gelecek”, *Demokrat zmir*, 17 Kasım 1952; “Amerikadan Be Profesör gelecek”, *Ege Ekspres*, 17 Kasım 1952.

¹²⁷ “Prf. Tonkins’in dünkü izahları”, *Demokrat zmir*, 13 Aralık 1952; “Prof. Tonkins Dün Bergamaya Gitti”, *Demokrat zmir*, 15 Aralık 1952.

basında ifade edildi.¹²⁸ Bu konuda sorun olarak okulların o günkü sorunlarının bir üniversite baskısı altında bulunmaları oldu u belirtilir.¹²⁹

Amerikalı e itim uzmanlarının genel olarak e itime yönelik inceleme ve ara tırmalarının yanında daha sonraları Amerikalı gazeteciler tarafından Türk askeri okullarında incelemeler, hatta tefti lere benzer ziyaretlerde yapıldı.¹³⁰ Bu konuda Newyork Times gazetesi yazar ve muhabiri olan Avusturyalı gazeteci Miss Lesting Türk askeri okullarının e itim sistemleri ve tarihçeleri hakkında incelemeler yapmak için Türkiye'ye geldi. Amerikalı gazeteci bu amaçla birinci ordu temsil bürosunu ziyaret etti ve kendisine yetkililer tarafından gerekli bilgiler verildi. Daha sonra Amerikalı gazeteci Türkiye'deki ilkö retim sistemi üzerinde çe itli incelemeler yapmayı planladı. Bu ulusal haberde ili kilerin ne kadar derin boyutlarının oldu unu, bu konuda Türkiye Cumhuriyeti tarafından her türlü bilgi, yardım ve kolaylı ın sa landı ı görülmektedir.¹³¹

Yerel basında bu konularla ilgili olarak; Türk E itim Sistemi'nin farklı boyutlarının bu e kilde incelendi i, e itime ili kin sorunların Amerikalı e itim uzmanlarının inceleme yaptıkları alanlar ile sınırlı olmadı ı belirtildi. Yine okullarda uygulanan ö retim programının çok a ır oldu unu belirten Amerikalı e itim uzmanlarının bu konuyu raporlarında dile getireceklerinin umut edildi i de belirtildi.¹³²

Yerel basındaki yer alan ele tirilerde Amerikalı e itim uzmanlarının Türk E itim Sistemi'ndeki sorunları raporlarında ele alı ları ile uygulamadaki kanun, talimat ve programların yazdıkları arasında benzerlikler bulundu u yani bir anlamda *yapmak* ile *yazmak* arasındaki derin farka da i aret edilmi tir. Böylece Türk E itim Sistemi'nin ve müfredat programının belki dünyanın en dolgun ve içerisinde her yerde devadan gayri ne aranırsa bulunabilece i bir program oldu u ifade edilmi tir.¹³³

¹²⁸ Turgay Çarko lu, "Türk Maarifi ve Amerikalı profesörler I ", *Demokrat zmir*, 20 Kasım 1952.

¹²⁹ Turgay Çarko lu, "Türk Maarifi ve Amerikalı profesörler II ", *Demokrat zmir*, 21 Kasım 1952.

¹³⁰ "Askeri okulları ve ilk tedrisatı tetkik", *Yeni Asır*, 5 Mayıs 1952.

¹³¹ Fuat Uçar, ;"Milli E itim'de Türk-Amerikan li kilerin Ba laması ve zmir Basınındaki Yansımaları", **Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk**, Sayı: 125 (ubat 2009), s.50.

¹³² Turgay Çarko lu, "Türk Maarifi ve Amerikalı profesörler III ", *Demokrat zmir*, 22 Kasım 1952, s.6.

¹³³ Osman Bozkurt, "E itim ve Ö retim metodumuzda yazmak, yapmak-bakmak, yapmak", *Demokrat zmir*, 12 Aralık 1952, s.4.

2.2.2.3 1953 Yılı İncelemeleri

ABD Trinity Collage öğrenci rehberliği Profesörü Lester Beals 12 Ocak 1953 tarihinde incelemede bulunmak için İzmir'e geldi. Profesör Lester Beals bir süreden beri üç komisyon halinde devam eden rehberlik çalışmalarını inceledi. Atatürk Lisesi'nde "Örencilere Rehber Olma" konusunda Amerika'lı Profesörün başkanlığında genel bir toplantı yapıldı. Toplantıya İzmir Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer, Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Turgut Çarkolu ve üç komisyona iştirak eden öğretmenler de katıldı.¹³⁴

Amerikalı uzmanların incelemelerinin devam ettiği bu süreçte Amerika'nın Boston Üniversitesi Profesörlerinden Mr. Williams D.Kvraous Ankara Körler Okulu Müdürü Mithat Enç ile birlikte 28 Ocak 1953 tarihinde İzmir'e geldi. Kimsesiz ve terbiyesi zor çocuklar hakkında incelemeler yapan Mr. Williams D.Kvraous, Bornova'daki kimsesiz çocukları yetiştirme yurdunu ve Karşıyaka çocuk yuvasını ziyaret etti. Bu incelemelerinin sonucunda Kız Lisesi'nde her derecedeki okulların müdür ve baş öğretmenlerine "Terbiyesi Zor Çocuklar" ve "Çocuk Başarısının Ölçülmesi", "Yeni Bir Eğitim ve Yeni Bir Okul" ve "Öğretmenin Rolü" gibi konularında konferanslar verdi.¹³⁵

New York Rochester Üniversitesi Dekanı Henry C. Milles'de 18 Şubat 1953 tarihinde Kız Lisesi'nde "Test ve Ölçüler" konusunda konferans verdi ve katılımcı öğretmenlerle seminer çalışması yaptı. Yine birkaç gündür İzmir'de incelemelerde bulunan ABD Oregon Öğretmen Koleji Rektörü Ord.Prof. Roben J.Maaske, 20 Şubat 1953 tarihinde Atatürk Lisesi'nde dokuz okul müdürü ve bu baş öğretmenleri ile bir seminer çalışması yaptı. Bu çerçevede Ticaret Lisesi ile Kız Enstitüsü'nde de incelemelerde bulundu. Roben J.Maaske incelemelerinin sonunda öğretmen yetiştirme kurumları üzerine bir rapor hazırladı ve bu raporu Bakanlığa sundu. Roben

¹³⁴ "Amerikalı Eğitim profesörü dün şehrimize geldi", *Anadolu*, 13 Ocak 1953; "Amerikalı Maarif mütehassısı dün geldi", *Yeni Asır*, 16 Ocak 1953; "Talebelere okul içinde ve dışında rehberlik", *Yeni Asır*, 17 Ocak 1953.

¹³⁵ "Amerikalı Eğitim Profesörü İzmir'e geldi", *Anadolu*, 29 Ocak 1953; "Amerikalı Eğitim profesörü şehrimizde", *Yeni Asır*, 29 Ocak 1953; "Amerikalı profesörün, dikkate değer konferansı", *Yeni Asır*, 31 Ocak 1953; "Amerikalı Profesör Yarın geliyor", *Anadolu*, 1 Şubat 1953.

J.Maaske, incelemelerine Sava tepe Köy Enstitüsü'nde devam etmek üzere Balıkesir'e gitti.¹³⁶

zmir'de üniversite ayarında bir ticaret okuluna olan ihtiyacı tespit etmek, üniversite mezunu i adamları yeti tirmek, Türkiye'nin i metotlarının incelemesini yapmak ve bir ticaret okulu kurma imkanlarını ara tırmak için Türk Hükümeti'nin daveti üzerine Ford Vakfı tarafından Türkiye'ye gönderilen Harward Koleji Ticaret Okulu Dekanı Profesör John Fox 25 Mart 1953 tarihinde stanbul'dan zmir'e geldi. Profesör John Fox Milli E itim Müdürlü ü ve mahalli i adamları ile bu konuda incelemeler yapmak için zmir'de birkaç gün kaldı.¹³⁷

2.2.2.4 1954 Yılı ncelemeleri

Amerikalı e itim uzmanlarının 1954 yılında zmir'de yaptıkları incelemelerinin en önemli konusu rehberlik hizmetleri üzerine yapılan incelemeler olmu tur.

Bu amaçla Amerikalı rehberlik uzmanı Profesör Harry Ralph Mayering 18 ubat 1954 tarihinde zmir'e geldi. Aynı gün ö leden sonra Milli E itim Müdürlü ü'nde zmir'de rehberlik denemesi yapılan yedi okulun rehberlik mü avirlerinin sorunları ile ilgili bir toplantı yaptı. Daha sonra 19 ubat 1954 tarihinde Namık Kemal Lisesi, Kız Lisesi, Kar ıyaka Lisesi, Buca Ortaokulu, Mithat Pa a Erkek Sanat Enstitüsü, Ticaret Lisesi, Gazi İkokulu, Yıldırım Kemal Bey ve Alaybey İkokulu müdürleri ile daha geni kapsamlı bir toplantı yaptı. Bu toplantıda zmir'de yapılan rehberlik çalı maları müzakere edildi.¹³⁸ Profesör Harry Ralph Mayering rehberlik konusundaki devam eden incelemeleri do rultusunda çe itli konferanslar da verdi. 21 ubat 1955 tarihinde Halk E itim Merkezi'nde rehberlik konusunda zmir'de bulunan ilk, orta ve teknik ö retmenlerine ve di er milli e itim çalı anlarına ba ka bir konferans daha verdi. Profesör Harry Ralph Mayering

¹³⁶ “Amerikalı Profesör ilk konferansını kız lisesinde verdi”, *Anadolu*, 19 ubat 1953; “Amerikalı Profesörler”, *Yeni Asır*, 21 ubat 1953; “Amerikalı Maarifçilerin tetkikleri”, *Yeni Asır*, 23 ubat 1953.

¹³⁷ “Amerikalı bir profesör zmirde”, *Yeni Asır*, 25 Mart 1953; “Bir Amerikan Profesörü geldi”, *Anadolu*, 26 Mart 1953.

¹³⁸ “Amerikalı Profesörün i tirak etti i rehberlik toplantısı”, *Yeni Asır*, 19 ubat 1954.

konu masında çocu un tanınması ve ö retmenin yapacağı rehberli in önemi üzerinde durdu.¹³⁹

2.2.2.5 Di er Yıllardaki ncelemeler

E itim Sisteminin geli mesi ve modern yöntemlerle uygulanması amacıyla çe itli ülkelerde incelemeler yapan UNESCO (Birle mi Milletler E itim, Bilim ve Kültür Örgütü) E itim Milli Komisyonu 21 Ocak 1959 tarihinde on üç ki ilik heyet halinde zmir'e geldi. Komisyon bu ziyaretinde Gazi lkokulu ve Kız Lisesi'nde incelemelerde bulundu ve Namık Kemal Lisesi'ne giderek ö retmenlerle bir toplantı yaptı.¹⁴⁰

zmir'de Amerika'lı e itim uzmanlarının Milli E itim Bakanlı ı aracılı ı ile yapımı oldu u çe itli inceleme ve konferansların yanında Türk-Amerikan Derne i zmir ubesi'nin davetlisi olarak zmir'de bulunan Georgia Üniversitesi Resim Profesörü Howard Thomas,ressam, ö retmen ve ö rencilere Halk E itim Merkezi'nde “Sanatın Temelleri” ve “Kızılderiler'den Bugüne Kadar Amerika'da Sanat” konulu konferanslar verdi.¹⁴¹

Türkiye Milli E itim Komisyonu'na mensup yerli ve yabancı Profesörlerden olu an bir heyet 20 Ocak 1959 tarihinde Ankara'dan zmir'e geldi. Heyet zmir'de be gün kalarak bazı e itim kurumlarında incelemelerde bulundu. zmir'den sonra ba ka illerde de incelemeler yaptıktan sonra sonucu bir rapor halinde bakanlı a bildirdi. Bu heyeti olu turan yabancı profesörler, Japonya'da da incelemeler yapımı , Japon e itim sistemi konusunda bir rapor hazırlamı ve çe itli tavsiyelerde bulunmu lardır.¹⁴²

Milli E itim Bakanlı ı'nın daveti ile gelen Amerika'lı e itim uzmanlarının zmir'de ki çe itli incelemelerinin yanında sayıları az ve incelemeleri sınırlı olmakla birlikte ba ka ülkelerden e itimle ilgili ziyaretçiler de zmir'e gelir. Bu do rultuda Avusturya E itim Bakanı beraberinde bulunan altı ki ilik bir heyet ile 6 Ekim 1955 tarihinde zmir'e geldi. Böylece Avusturya e itim heyeti zmir'de birkaç gün kalarak

¹³⁹ “Prof. Meyering'in dünkü konferansı”, *Yeni Asır*, 22 ubat 1955.

¹⁴⁰ “UNESCO E itim Komisyonu Tetkikleri”, *Yeni Asır*, 22 Ocak 1959.

¹⁴¹ “Amerikalı Resim Profesörünün Konferansları”, *Yeni Asır*, 14 Ocak 1957.

¹⁴² “E itim komisyonu mensupları geldi”, *Demokrat zmir*, 21 Ocak 1959.

incelemelerde bulundu.¹⁴³ Yine Fransız Profesör Monsieur Fonteli, 28 Haziran 1958 tarihinde zmir'e geldi ve üç gün süreyle zmir'de incelemelerde bulundu.¹⁴⁴

Amerikalı uzmanların dı ında zmir'de kısa süreli bulunan Avusturya ve Fransa gibi ülkelerin e itim uzmanlarının incelemeleri daha genel anlamda ve kısa süreli olup adeta gezi niteli indedir. Oysa Amerikalı uzmanların zmir incelemeleri daha uzun süreli ve de i ik konularda çok yönlü bir inceleme niteli inde olup sonuçları rapor olarak da hazırlanarak Milli E itim Bakanlığı ı'na sunulmu tur.

Yabancı e itim uzmanlarının özellikle de Amerikalı e itim uzmanlarının çe itli zmir incelemelerinin yanında zmir'den de çe itli ülkelere ara tırma ve inceleme yapmak amacıyla gönderilenler oldu.

Kültür ve e itim alanındaki hareketleri yerinde incelemek, zmir'in kültürel durumu ile di er ülkeler arasında bir kültürel mukayese imkanı yaratmak için zmir Milli E itim Müdürlü ü'ne mensup dört ö retmenin yabancı ülkelere gönderilmesi uygun görüldü.

Buna göre Milli E itim Müdür Yardımcılarından Sabri Kolçak sviçre'ye, İkö retim Müfetti i Nihat I ık Fransa'ya, Mithat Pa a Erkek Sanat Enstitüsü Müdür Yardımcısı Kamil Ertan Fransa'ya, Namık Kemal Lisesi Resim Ö retmeni Kadri Atamol'da Almanya'ya gönderildi. Bu dört ö retmen gittikleri ülkelerde bir yıl süre ile kalarak çe itli kültürel çalı maları incelediler.¹⁴⁵ Zamanla hız kazanan ve daha da geni alanlarda görülmeye ba layan Türk-Amerikan ili kileri çerçevesinde “Köy okulları ö retiminin” geli tirilmesi amacıyla bazı ö retmenler de Amerika'ya özel seminerlere gönderilmeye ba landı.¹⁴⁶

zmir'de e itim, ö retim ve kültür hayatı ile ilgili alınan karar ve yeni birtakım uygulamalarda, geli en ihtiyaçlar ve de i imlerin yanında Amerikalı e itim uzmanlarının yapmı oldu u incelemeler ve hazırladıkları raporların da etkisi görülmektedir.

Bu do rultuda 1958-1959 ö retim yılında Ankara ve stanbul'daki ilkokulların yanında zmir'deki ilkokullarda da Amerikan e itim sistemi uygulanmaya ba landı. A ır ö renen ve zeka seviyesi dü ük ilkokul ö rencilerin

¹⁴³ “Avusturya maarif Vekili, bugün zmir'de”, *Yeni Asır*, 6 Ekim 1955.

¹⁴⁴ “Bir Fransız Prof.ü zmir'e geliyor”, *Yeni Asır*, 27 Haziran 1958.

¹⁴⁵ “Avrupa'da E itim Tetkikatı Yapacak zmir'li Ö retmenler”, *Ege Ekspres*, 23 A ustos 1955.

¹⁴⁶ “Köy okulları ö retimi”, *Yeni Asır*, 6 Temmuz 1952.

yeti tirilmesi için kurslar açıldı. Deneme mahiyetinde İzmir'de Amerika'nın özel eğitim alanında uyguladığı sistem uygulanmaya başlandı. Bu gelişmelerden sonra İzmir'in beş ilkokulunda 1 Kasım 1958 tarihinden itibaren Amerika örenen çocuklar için birer özel sınıfın açılmasına ilişkin görüşü Bakanlık'a rapor edildi.¹⁴⁷

¹⁴⁷ “Geri zekalı ilkokul öğrencileri için eğitim metodu deniyor”, *Yeni Asır*, 6 Temmuz 1958; “Bu yıl ilkokullarda Amerikan tedris sistemi tatbik edilecek”, *Yeni Asır*, 5 Eylül 1958; “Amerika örenen çocuklar için kurslar 1 Kasım'da başlıyor”, *Yeni Asır*, 9 Eylül 1958.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZMİR PEDAGOJİK DANIŞMA KURULU

3.1 Bergama Pratik Eğitim Kongresi

zmir’de gerek çeşitli mesleki çalışanların ilk olarak ortaya çıkmasında, uygulanmasında, yaygınlık kazanmasında, gerek Pedagojik Danışma Kurulları’nın oluşum sürecinde Bergama Bölgesi’nin ve burada çalışan eğitimcilerin önemli katkısı olmuştur. Özellikle Pedagojik Danışma Kurulları ve Eğitim Kongreleri’nin çalışmalarının daha iyi incelenebilmesi ve anlaşılabilmesi için Bergama Bölgesi’ndeki çalışmaların da öncü uygulamalar olarak ortaya konulması gerekmektedir.

3.1.1 Tarihçe

1946 tarihinde İstanbul’da bulunan Sabri Kolçak, ilköğretim alanında “Maarifte Milliletme ve Kendini Bulma Hareketi” ile ilgili olarak Türkiye’deki meslektaşlarına öncülük etme hedefi ve “İlköğretimin Temel Davaları” adlı bir kitap da yayınladı. Daha sonra da “Öğretmen Cemiyetinin Ruh ve Kültür Yapısının Temelidir” manetli *Temel* adlı ciddi bir meslek gazetesi de çıkardı.¹⁴⁸

Sabri Kolçak’ın bu çalışmaları, ülkenin muhtelif köşelerinde çalışan bir çok meslektaşlarının çevre artlarından gelen tecrübe ve görüşlerini toplayarak derlendirmek, yeni gelimekte olan maarifin sağlam mayasını “yerli ve milli hamurdan” almak istemi idi.¹⁴⁹

Sabri Kolçak’ın İstanbul’dan zmir’e tayininin çıkarılması ile bu faydalı çalışmaların İstanbul’da yayım yolu ile uygulanmasına imkan kalmadı. Fakat Sabri Kolçak arkadaşlarına rağmen milli ideallerinden bir şey kaybetmeden zmir’de görevine başladı. Altı ay kadar Bergama bölgesinde çalışırken İstanbul’da gazetesi

¹⁴⁸ Arif Günebakan, “Kendini Bulma Hareketine Doğru”, **Bilgi**, Sayı:53, (1 Eylül 1953), s.13.

¹⁴⁹ **A.g.m.**, s.13.

ile yapmaya başladığı “Kendini Bulma Hareketi”ni dönemin zor şartlarına rağmen cesaretle yeni bir mesleki hamle olarak hazırladı.¹⁵⁰

zmir Milli Eğitim Müdürlüğü teftiş efisi ve PDK Genel Sekreteri Sabri Kolçak Bergama Pratik Eğitim Kongresi’nin başlangıç çalışmalarını ile ilgili şu tespitte bulunmuştur.¹⁵¹

“Bir müddet sonra vazifem İstanbul’dan zmir’e nakledilmiştir. zmir’e gelince müfettişi bulunmayan Bergama bölgesine gönderilmiştir. İlkbahar mevsiminde idik. Hemen köy okullarının teftişine çıkmıştım. Yeni geli mektep bulunan bir köy maîrifî karısında bulunuyoruz. Bunun pratikte çözülecek öyle mühim meseleleri vardır ki bunları halletmedikçe köyde verimli ve iyi bir kültür çalışması yapılmıza inanmak mümkün olmuyor.”

Sabri Kolçak Bergama’da altı ay meslektaşlarıyla beraber çalışmıştı, düşünmüştü, aradı sordu, okudu ve nihayet yaygın mesleki gerçeklerin dilinden anlama, onların milli ve mahalli yapı ile beraber de acak yöntemleri bulmaya çalışmıştı. Bu yöntemleri de ancak modern ilim mantığı, meslek ve memleket heyecanı ile kaynağını bir çalışmaya metodunun çözebileceğine inanmış ve bir çok meslektaşını da yaptığı terbiye kongreleriyle inandırmıştı.¹⁵²

Yine Sabri Kolçak, zmir’de rehberlik çalışmalarının nasıl başladığını noktasında, naçizane kendisinin de bazı gayretleri olduğunu belirterek konuyla ilgili başka bir tespiti de eklemiştir.¹⁵³

“Önce İstanbul’da başlayıp sonra 1949’da zmir’de gelişen bazı gelişmelere sahip bulunuyorduk. Her şeyden önce, bütün öretim kademelerindeki meslektaşlarımızın bazı ciddi problemler içinde bulduklarını bizzat bilmeleri gerekmektedir. Bu meselelerin nelerden ibaret olduğunu ise, yine birlikte tesbite zaruret vardı. Bunun için bir kurul oluşturulmuş ve sistemli bir çalışmaya ihtiyaç hissediliyordu. 1949 tarihinde, beş altı ay kadar Bergama’da çalışmak imkânını bulmuştu. Köy ve merkez okullarında dikkate çok değerli eğitim problemleri ile karşılaşmıştık. Bunlar üzerinde bazı düşünce beraberliği yapabildiğimiz meslektaşlarımızla çalışmaya başladık. Bu çalışmalar sonunda, daha önce esasları zihnimize belirmiş bulunan “Pedagojik

¹⁵⁰ A.g.m. , s.14.

¹⁵¹ PEK Raporları, s.68.

¹⁵² Arif Günebakan, a.g.m. , s.14.

¹⁵³ Sabri Kolçak, “ zmir Rehberlik ve Araştırma Merkezinin ...”, s.5.

Dan ma Kurulları ve Pratik E itim Kongreleri” projesini tatbikata koymak mümkün oldu. 27 Eylül’de ba layıp üç gün süren kongreyi müteakip, zmir merkezine nakledilmi tim. Burada iki aylık bir hazırlıktan sonra “Merkez Pedagojik Dan ma Kurulu”nu kurduk. Ayrıca her tefti bölgesinde de birer “Bölge Pedagojik Dan ma Kurulu” kuruldu.”

PDK’nın önemli bir yetkilisi, fikir olarak öncüsü ve kurucusu tarafından yapılan bu tespit, PDK fikrinin ortaya çıkmasının nedeni olarak bakanlı ın çe itli keyfi ve ki isel bir takım uygulamaları ile bunlara ba lı olarak yo un bürokratik uygulamalara kar ın demokratik dü üncenin de geli meye ba laması ile yerel ihtiyaç ve artlardan ortaya çıktı ını göstermektedir.

Bergama Pratik E itim Kongresi’nin olu um süreci ile ilgili olarak *Yeni Asır*’ın haberi u ekildedir:¹⁵⁴ *“Milli E itim Bakanı’nın ahsi heves ve kanaatlerine dayanan emriyle stanbul ve zmir gibi büyük ehirlerde bulunan ilk okul ö retmenleri devamlı bir endi e ve huzursuzluk içinde kıvranırken kenarda sükunete kavu an ö retmenler semt semt toplanarak, te kilatlanarak mesleklerinde daha büyük ba arılar elde etmek için faaliyette bulunuyorlar.”*

Bu ekilde bakanlı ın keyfi uygulamalarının yarattı ı çe itli sıkıntıların ö retmenler arasında böyle bir ihtiyaca ve örgütlenmeye yol açtı ı da ifade edilmi tir. Ayrıca dünya genelinde ve buna ba lı olarak ülkede olu maya ba layan çe itli demokratik dü ünce ve e ilimlerin de etkisi ile e itime ili kin yerel sorunlarda bu ekilde kendini hissettirmeye ba ladı.¹⁵⁵

Belirlenen bu yerel ihtiyaç ve artlar do rultusunda zmir’de 2 Haziran 1949’dan 27 Eylül 1949 tarihine kadar dört aylık sürede yapılan esaslı hazırlık çalı ması yapıldı. Bunun sonucunda 24-25 Eylül 1949 tarihinde Bergama, Kınık ve Dikili ö retmenleriyle Bakırçay Havzası ö retmenleri tarafından Bergama Halkevi’nde üç gün süren Bergama I.Pratik E itim Kongresi yapıldı.¹⁵⁶ Bu geli meler

¹⁵⁴ “Bergama’da İkokul Kongresi”, *Yeni Asır*, 25 Eylül 1949.

¹⁵⁵ II.Dünya Sava ı’ndan sonra ortaya çıkan “Demokratikle me” politikaları di er alanlarda oldu u gibi e itimde de etkisini göstermi tir. 22-31 A ustos 1949 tarihleri arasında yapılan IV. Milli E itim urası’nda “E itim ve Ö retimde Dayanılan Demokratik Esasları Gözden Geçirme Komisyonu”nun çalı maları ve I Dan ma Kurulları’nın olu turulması demokratik dü ünceye önem ve öncelik verildi ini göstermektedir. Bergama Pratik E itim Kongresi’de bu süreçte ortaya çıkmı tir.

¹⁵⁶ **PEK Raporları**, s.32,72; Sabri Kolçak, “Pratik E itim kongreleri münasabetele”, *Demokrat zmir*, 16 Kasım 1949.

do rultusunda zmir'de Pedagojik Danı ma Kurulları fikri ilk kez 1949-1950 ders yılı ba nda Milli E itim Müdürlü ü'nün emri ile ilkö retim müfetti lerinin bölgelerinde¹⁵⁷olu turulması eklinde dü ünüldü. Bu dü üncenin sonucunda, zmir'de ilk defa ilkokul ö retmenleri örgütlü bir toplantı yaptı.

Bergama bölgesi ilkö retim müfetti i olan Sabri Kolçak tarafından düzenlenen ve ilkokullarda e itim ve ö retim konularını inceleyecek olan Bergama ö retmenler toplantısına çe itli e itim mensupları da davet edildi.¹⁵⁸ Bakırçayı Ö retmenler Derne i ile Bergama, Kınık, Dikili merkez ve köylerinden ikiyüz den fazla ö retmenin düzenledi i bu toplantıya, zmir'den Ege Tefti Bölgesi Ba müfetti i Halil Vedat Fıratlı, Milli E itim Müdürü Asım Korkut ve bazı ö retmenler, stanbul Üniversitesi Türk Edebiyat Tarihi Profesörü smail Hikmet Ertaylan ve asistanı Halide Togu ile stanbul derleme müdürü Mansur Tekin de katıldılar. Bu ilk toplantıya Bergama, Kınık kaymakamları ve Kızılçullu Köy Enstitüsü Müdürü'nün de katılımı ile geni çaplı bir toplantı Bergama Halkevi'nde yapıldı.

Toplantıda ilk sözü alan tefti efi Sabri Kolçak toplantının amacını u ekilde açıkladı. ¹⁵⁹ “Ö retmenin cemiyet içindeki rolünü ve bilhassa Bergama gibi sanat ve medeniyet yuvalarında tedrisatın sanata dayanması ve antikitelere faydalanmak lüzumu” olarak ifade etti.

Sabri Kolçak daha sonra kongre katılan ö retmenlere ili kin olarak yapımı oldu u de erlendirmede u ekildedir: “Orada tamamiyle ciddi bir kongre tekni i esaslarına uyararak, kar ıla tıkları çe itli meslek problemlerine en pratik, en rasyonel ekillerde bir takım hal yolları arayıp bulma a çalı mı lardı” tespitinde bulunmu tur.¹⁶⁰

Bergama I.PEK'nin yapılmasından sonra zmir'in di er ilçelerinde de bu gibi toplantılar ba ladı. Tire ve Bayındır'da 12-13 Kasım 1949 tarihlerinde I.PEK yapıldı. Bu toplantıda Bölge Müfetti i Halis Kurtça'nın teklifiyle pedagojik meselelerde

¹⁵⁷ Yapılan çalı malar sonucunda, zmir'in 1Ekim 1947 tarihinden itibaren uygulamaya ba lanacak olan yeni ilkö retim müfetti lerinin bölgeleri her bölgenin ba nda bir müfetti bulunacak ekilde bölge müfetti li i sayısı on olarak belirlenir.

¹⁵⁸ “Ö retmenler Bergama'da toplanıyor”, *Anadolu*, 23 Eylül 1949.

¹⁵⁹ “Ö retmenler Bergama'da Toplanıyor”, *Anadolu*, 23 Eylül 1949; “Bergama'da İlkokul Kongresi”, *Yeni Asır*, 25 Eylül 1949; “Bergama'da Ö retmen Toplantısı”, *Yeni Asır*, 27 Eylül 1949.

¹⁶⁰ Sabri Kolçak, “Pratik E itim kongreleri münasabetele”, *Demokrat zmir*, 16 Kasım 1949, s.3.

ö retmenlere yardım etmesi amacıyla yedi ki ilik bir “Danı ma Bürosu” olu turuldu.¹⁶¹ Di er taraftan III. Bölge müfetti li ince de merkez Gazi Ortaokulu olmak üzere bir Pedagojik Danı ma Kurulu kuruldu.¹⁶²

Sabri Kolçak bu geli melerden sonraki durumu u ekilde açıklamaktadır: “Bergama toplantısını müteakip merkeze ça rılmı tım. Milli E itim Müdürlü ü bunu di er tefti bölgelerine de te mil etmemizi istedi. On lk Ö retim Müfetti lik bölgesinde de böyle bir çalı ma sistemi kurulması rica olundu.”¹⁶³

Bu ekilde Pedagojik Danı ma Kurulu uygulamalarının Milli E itim Müdürlü ü tarafından zmir’in di er bölgelerinde de yaygınla tırılması kararla tırıldı.

Böylece 25 Eylül 1949’da yapılan bu faaliyetin her zaman yapılan ola an toplantıların dı nda bir çalı ma oldu unu anlatmak için de adına Bergama Bölgesi I. Pratik E itim Kongresi ya da VI. Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu adı verildi.¹⁶⁴

3.1.2 Amacı

Bergama Pratik E itim Kongresi’nin hedefi, içeri i, tekni i, hakim olan zihniyet ve kongrelerin dayandı ı esaslar genel olarak u ekildedir:

Her konudaki fikirler, tecrübeler, kar ıla ılan çe itli sorunlar ve çözüm yolları, dü ünceler, bilimsel ve objektif bir ekilde ele alınmı tır. Kongrenin ciddi, faydalı ve olumlu bir atmosfer içerisinde yapılması, onun her e itim ö retim yılı ba nda yönetmelik hükümleri gere i yapılması zorunlu olan mesleki toplantılara benzememi ve benzememesi içinde çok çalı ılmı tır. Bergama I. Pratik E itim Kongresi’nde bütün sorunlar tamamen yapıcı, düzeltici, iyile tirici ve geli tirici bir anlayı la ve samimiyetle ortaya konulmaya çalı ıldı ı için kongrenin prati in zaferi olarak görülmü tür.¹⁶⁵

¹⁶¹ “Tire ve Bayındır’da ...” *Anadolu*, 23 Kasım 1949; “Tire’deki E itim Kongresi”, *Demokrat zmir*, 15 Kasım 1949.

¹⁶² “Mekteplerde Devamsız Çocuk Bırakılmıyacak...”, *Anadolu*, 17 Kasım 1949.

¹⁶³ Sabri Kolçak, “Okulculu umuzda Yeni Bir Çalı ma Sistemine Do ru”, **PEK Raporları**, s.74.

¹⁶⁴ MEM zmir’i on lk ö retim müfetti lik bölgesine ayırmı tır. VI. Bölgede Bergama Tefti Bölgesidir.

¹⁶⁵ Sabri Kolçak, “Pratik E itim kongreleri münasabetele”, *Demokrat zmir*, 16 Kasım 1949, s.2.

Bergama I.Pratik E itim Kongresi'nde seçilen konular ve içeri in olu turulmasında belirlenen yeni prensipler ve uygulama hedefleri de u ekildedir: Devletçe konulmu bulunan kanunlar, yönetmelikler, tüzük, program ve emirlerin en rasyonel ekilde uygulanması imkanlarının ara tırılması hedeflenmiştir. Bu bakımdan kongre; yöneticiler (idare amirleri), çevrede çalı an bütün milli e itim memurları, ba ö retmenler, ö retmen ve e itmenler bölge ilkö retim müfetti lerinin rehberli i ve ba kanlı ı altında yapıldı. Bu hedefleri gerçekle tirmek için pedagojik teorilerle prati in kayna masını gerçe e uygun bir biçimde yapılması amaçlandı.¹⁶⁶

Sabri Kolçak;“Görülüyor ki Pratik E itim Kongreleri ‘toplandılar, konu tular, da ıldılar’ sözünü bir yasak savma konusu olarak, iddetle reddediyor.” Bunun yerine u formülü koyuyor: “Toplandılar, konu tular, kayna tılar, organik bir surette birle tiler, i lerinin ba ına daima birilerine kalben ba lı olacaklarına inanarak döndüler.” diyerek Bergama PEK'nin di er alı ılımlı toplantılardan farklı oldu unu belirtmiştir.¹⁶⁷

Yine Bergama PEK'nin amacına ve bilinen di er çalı malardan farklı bir uygulama oldu una ili kin ba ka dü ünceler de u ekildedir: “ *nsan sosyal bir varlıksa bundan ba ka türlü ya ayamaz. Hele aydın bir insan ve insanlara ık verme zorunda bulunan bir insan, manen bu ekilde daimi surette beslenmedikçe ya ayan ölü haline gelmeye mahkumdur. Türk ö retmenlerini bu felaketten korumak zorundayız.*”¹⁶⁸

Bergama I. Pratik E itim Kongresi'nde, Bergama e itim memuru Haluk Elbe o zamanki ilkokulların maddi ve manevi durumu hakkında bilgi vererek, o günkü ilkokulun mevcut sönük durumu ile nasıl olması gerekti i, okula ö rencilerin devam durumu, okul binaları, halkın okul ile ili kileri ve ö retmenlerin daha verimli olmaları için çe itli görü ler dile getirilerek, çocukta sanat terbiyesinin geli imi ve çocu a hangi yöntem ile sanat terbiyesinin verilece i gibi konuları ele aldı. Yine bu toplantıda Türk ö retmenine dü en görevlerde anlatıldı.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Sabri Kolçak, **a.g.m.** , s.2.

¹⁶⁷ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurullarından Ne Anlıyoruz?”, *Demokrat zmir*, 24 Kasım 1949, s.4.

¹⁶⁸ **PEK Raporları**, s.33; “Bergama'da İkokul Kongresi”, *Yeni Asır*, 27 Eylül 1949.

¹⁶⁹ “Bergamada ilkokul kongresi”, *Yeni Asır*, 25 Eylül 1949; “Bergama'da İkokul Kongresi”, *Yeni Asır*, 27 Eylül 1949.

Halkevi salonunda yapılan toplantının ikinci gününde bir çok köy öğretmenleri söz alarak köylerdeki devam durumu, ilkokul binaları, halkın okul ile ilişkileri ve öğretmenin daha müspet ve verimli olması için çeşitli gözlemler ve değerlendirmeleri sürdürdü. Ayrıca çocuklarda sanat terbiyesinin gelişmesi müzakere edildi. Başmüfettiş Halil Vedat Fıratlı'da Almanya, Fransa ve İngiltere'den çeşitli örnekler vererek müzimin ve sanatın büyük önemini ve çocuklara hangi yöntem ve tekniklerle sanat eğitiminin verilebileceği hakkında bilgi verdi.¹⁷⁰

I.Pratik Eğitim Kongresi için Bergama'nın seçilmesi buranın sanat ve medeniyet yeri olması ve antikiteleden faydalanmanın gereği yapılan konularından anlaşılmaktadır. İlk toplantının sona ermesinden sonra hep birlikte Bergama müzesi gezildi

Daha sonraki günlerde, aynı amaç doğrultusunda Tire ve Bayındır öğretmenlerinin katılımıyla başka bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıya da millî eğitim müdürleri, kaymakamlar, müfettişler ve millî eğitim memurları da katıldı.

İzmir'in merkez okullarında da 1949-1950 öğretim yılında öğretim programlarının getirdiği yeniliklerin ruhuna uygun bir çalıma geçmek amacıyla birinci ve ikinci devre öğretmenleri çeşitli toplantılar yapılmıştır.¹⁷¹

Bergama II. Pratik Eğitim Kongresi 4-5 Kasım 1950 tarihinde, III. Pratik Eğitim Kongresi, 23 Aralık 1951 tarihinde Kınık ve Bergama öğretmenleri ile Dikili'den katılan istekli yüz elli öğretmen ile yapıldı. Bu toplantıda geçen yılki faaliyet raporu okunarak katılımcı öğretmenlerin bir çoğundan haberdar olmadıkları, belirlenen sorunların esaslı bir şekilde incelenmesi ve meslektaşlara ulaştırılması, danıma kurullarının daha sistemli ve sıkı bir disiplin altında çalışması gerektiği belirtilerek kongrelerden çok yararlanıldığı, bu şekilde meslektaşların birbirlerinden çok şeyler öğrendikleri ve bu tür uygulamalara devam edilmesi gerektiği belirtildi. Teftiş bölgeleri merkezinde yapılacak olan bu kongrelere millî eğitim müdürü başta olmak üzere o bölgeye dahil ilçelerin kaymakamları, öğretmenleri, mahalle ve köy muhtarları da katıldı.¹⁷²

¹⁷⁰ "Bergama'da Öğretmen Toplantısı"; *Yeni Asır*, 27 Eylül 1949.

¹⁷¹ "Öğretmenler Arasında Yeni Toplantılar", *Yeni Asır*, 3 Kasım 1949.

¹⁷² "İkinci Pratik Eğitim Kongreleri Başlıyor", *Demokrat İzmir*, 4 Kasım 1950; "Bergama ve Dikili Üçüncü Pratik Eğitim Kongreleri Toplandı", *Yeni Asır*, 25 Aralık 1951; "Danıma Kurulu Üçüncü Pratik Eğitim Kongreleri", *Anadolu*, 25 Aralık 1951.

3.2 Pedagojik Danı ma Kurulları

zmir, önceki tarihlerde de çe itli pedagojik çalı maları ile dikkati çeken merkezlerden birisi olmu tu. Bu bakımdan 1926 yılında fikri temel uzun bir süre unutulmaya yüz tutmu tu. Özellikle 1949 yılından itibaren zmir Maarifi'nde yeni ve esaslı hareketlenmeler görülmeye ba landı.¹⁷³ Bu amaçla zmir'li ö retmenler mesleki olarak yeniden uyanmak, silkinip kalkmak yeni yeni yaratma örnekleri meydana getirmek amacıyla yo un bir çalı ma içine girdiler.

zmirli ö retmenlerin bu yeni hamlelerinin ve çalı malarının dayandı ı istinat noktası da u ekildedir:

*“Cumhuriyetin kurulu undan beri dünyanın muhtelif memleketlerine ait çe itli terbiye sistemleri ve cereyanları memleketimize nakledilmi ve yeteri kadar yabancı pedagojik literatür, maarif kütüphanemize kazandırılmı tır. Bu safhanın hazırlanmasına zaruret vardır. Fakat artık Türk münevveri bahusus [özellikle] Türk mürebbisi yeni ve hakikaten üzerinde durulmaya de er bir milli uura yükselmi tir. Bu uurun kısaca ifadesi ‘maarifte millile me demek ve kendini arayıp bulma demektir’ dözvi ile edilebilir.”*¹⁷⁴

Görüldü ü gibi pedagojik hareketlerin niteli ini ortaya koyan bu ifadeler e itimin milli bir hareket olması gerekti i yönüne de dikkat çekmektedir.

Memleketin gelinde görülen bu geli meler do rultusunda Ege'nin tarihsel ve kültürel bakımdan en önemli bir ehri olan zmir 24 Aralık 1949 tarihinde Pedagojik Danı ma Kurulları'nın kurulması gibi sosyal ve e itimsel alanda memleket ve millet çapında meydana gelmi ileri bir hamle oldu.¹⁷⁵

zmir Milli E itim Müdürlü ü, Bölge İkö retim Müfetti lerini E itisel Danı ma Büroları halinde çalı tırmak için esaslı bir proje üzerinde çalı tı. Bu amaçla Milli E itim Müdürlü ü, e itimcilerin yanında zmir'in çe itli alanlardaki aydınlarının ve çe itli uzmanlarının tecrübe, fikir ve görü lerinden yararlanmaya karar verdi.

¹⁷³ Arif Günebakan, **a.g.m.**, s.13.

¹⁷⁴ **A.g.m.**, s.13.

¹⁷⁵ emsetin Ya atan, “ zmir Milli E itiminde yeni ve güzel bir eser”, *Demokrat zmir*, 26 Ekim 1950, s.3.

zmir’de 1949 yılının Eylül ayından beri çe itli konularda muhtelif “E itim Çalı maları” yapıldı. Yıl içinde PDK adı altında, duyulan ihtiyaca göre kol veya komisyonlar olu turularak bunların haftalık veya on be günlük toplantılarını, ayda bir olmak üzere hepsinin bir araya gelmesiyle yapılan çe itli koordinasyon toplantıları takip etti.¹⁷⁶ 24 Aralık 1949 tarihinde zmir Halkevi’nde büyük bir toplantının yapılmasına ve bu toplantıya her dereceli okul müdürleri, bölge ilkö retim müfetti leri, vilayetin bütün milli e itim memurları, merkez ba ö retmenleri ile davet edilecek zmir’in ilim ve fikir adamlarının da katılması dü ünüldü. Ayrıca yapılacak bu toplantıda MPDK’nun üyelerinin de seçiminin yapılaca ı belirtildi.¹⁷⁷

Bir komisyon halinde çalı maya ba layan danı ma bürosu ilk toplantısını 16 Kasım 1949 tarihinde yaptı ve üç tali komisyon olu turdu. Bu komisyonlar; okul içi, okul dı ı faaliyetler ve ö retmenlerle yardımla ma isimlerini ta ıyan komisyonlardır.¹⁷⁸

Bergama’da yapılan kongreden sonra Milli E itim Müdürlü ü bünyesinde MPDK ve BPDK ekinde bir örgütlenme olu turuldu. Bu iki ayrı PDK çalı maları birbirini bütünleyen ve tamamlayan bir ekinde uygulandı. Ço u zaman e itimdeki bu tür uygulamalar “Milli E itim Danı ma Kurulu” ekinde de ele alınarak de erlendirildi.

PDK kapsamında yapılan bu toplantılar mutat [*alı ılmı*] “Ö retmenler Kurulu” veya “Maarif Müdürlü ü Toplantıları” ya da “Memurluk Toplantıları”nın ihtiyaç duydukça yaptıkları idari toplantılar de ildi. Bunlar bir amaç etrafında, bir hedefe ula mak için pedagojinin, bilimin ve tecrübenin verimlerini kayna tırarak yeni nesilleri mutlu ve ba arılı kılacak “E itim Çı ırı”nı milli bir e itim yolu olarak geli tirmek, özle tirmek amacıyla kurulmu tezgahlardı. Bu durum e itim bakımından, bir milletin kendini araması ve ihtiyaçlarına uygun davranı ları, yöntemleri ve verimli yolları bulması hareketi olmu tur.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?”, **E itim Hareketleri**, Sayı: 8-9 (A ustos-Eylül 1955), s.5.

¹⁷⁷ “Milli E itim Çalı maları”; *Demokrat zmir*, 14 Ekim 1949; “Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları” *Demokrat zmir*, 15 Aralık 1949,

¹⁷⁸ “Mekteplere Devamsız Çocuk Bırakılmayacak”, *Anadolu*, 17 Kasım 1949; **PEK Raporları**, s.14.

¹⁷⁹ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?”, s.6.

Bu çalı maların sonucunda 1949-1950 ders yılı ba ında zmir’de ilkö retim kademesinde PDK adı ile dikkate de er yeni bir hareket do mu oldu. Bu kurullar Milli E itim Müdürlü ü’nün emriyle ilkö retim müfetti lerinin bölgelerinde olu turuldu ve ba kanlı nı da bölge müfetti leri yaptı.¹⁸⁰ Bundan sonra 1949-1950 ö retim yılından itibaren zmir’in genelinde, bölgelere göre yapılan her türlü e itim çalı ması ve toplantıları PDK kapsamında ele alınarak de erlendirildi.

Uygulamanın yeni olmasından dolayı yapılan çalı maların adlandırılmasında ya da tanımlanmasında tam olarak ortak bir dil kullanılmamı tır. Bu çerçevede aynı amaca dönük bir çalı ma farklı adlarla da ifade edilmi tir.¹⁸¹

ki seneden beri ülkede sadece zmir’de uygulanan ve imdiye kadar olumlu sonuçlar veren “ zmir Pedagojik Danı ma Kurulu” nun Milli E itim Danı ma Kurulu çalı maları olarak bakanlıkça ilgiyle kar ılanmı ve uzun süre takip edildikten sonra “Milli E itim Danı ma Kurulu” adı altında tüm il ve ilçelerde de kurulmasına ve te miline [*yayma, geni letme*] karar verildi. Bu konuda zmir’in oynadı ı büyük rolü tebarüz [*belirtmek*] ettirerek zmir ö retmenlerinin iyi bir örnek verdi i belirtildi.¹⁸² PDK’nun 1951-1952 ö retim yılında çalı maları, bakanlı nın Tebli ler Dergisi’nde yayımladı ı genelge esasları do rultusunda yeni ba tan düzenlendi. Ayrıca imdiye kadar yapılan tecrübelerden de istifade edilerek, MPDK ve BPDK ile köy grubu çalı maları daha sistemli olarak devam ettirildi.¹⁸³ Bakanlı nın bu kararı ile zmir’de ki örnek uygulamanın bütün illerde yaygınla tırılmasını istemesi e itimde planlı, te kilatlı ve koordineli bir çalı manın ba langıcını olu turması bakımından önem kazanmı tır.

Bakanlı nın bu kadir inas ve takdirkar te viklerinden sonra zmir Milli E itim Müdürlü ü çalı malarını yeniden esaslı bir e kilde planla tırıp sistemle tirdi. Aynı zamanda bir çok ilden zmir Milli E itim Müdürlü ü’ne sorulan de i ik konulardaki

¹⁸⁰ Haluk Elbe, “Pedagojik Danı ma Kurulları Maksada Uygun mu?”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.5; “Okullarda Devam ı yi Gidiyor”, *Anadolu*, 10 Aralık 1949.

¹⁸¹ Örne in, ilerleyen yıllarda ö retim yılının sonunda yapılan çalı malar “Pratik E itim Kongresi” ekinde ifade edilmesine ra men, Pedagojik Danı ma Kurulu’nun aylık toplantıları uygulamanın ilk aylarında “Pratik E itim Kongreleri” ekinde de ifade edilmi tir. Zaman zamanda “E itim Toplantıları” ekinde de basında haber yapılmı tır. Bkz: “Pratik E itim Kongreleri”, *Demokrat zmir*, 6 Aralık 1949.

¹⁸² “Milli E itimde planlı ve te kilatlı bir çalı ma”, *Demokrat zmir*, 20 Aralık 1951; “Okullarda mizah e itimi problemi ve önemi”, *Anadolu*, 5 Mayıs 1951;

¹⁸³ “ zmir’deki Yeni Terbiye Hakkında Rapor-2”, *Bilgi*, Sayı: 57, (1 Ocak 1952), s.5.

sorulardan oluşmuş eserler ve toplam otuz iki maddelik muhtıralar ve çalıma projeleri hazırlanarak İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü'nden talep edilmiştir.¹⁸⁴

Bütün Milli Eğitim Teşkilatına dağıtılan bu muhtıralar diğer illerinde faydalanması için milli eğitim çalımlarının istifadesine sunuldu. Böylece danıma kurulları ve kongreler aracılığıyla üzerinde durulan fikri yardımla, dayanıma ve mesleki dayanıma esaslarının her geçen yıl geliştirilerek uygulanmasına, yerel ve ulusal düzeyde kültürel bir kalkınmaya yeni hamleler olarak katkı sağlandı.

İzmir'deki PDK çalımları ya da “Kendini Bulma Hareketi” olarak da nitelendirilen çalımlar, merkezi İstanbul'da bulunan Türkiye Muallimler Birliği'nin ve Pedagoji Cemiyeti'nin 1948 yılından beri yapmaktadığı *Terbiye Kongreleri* ve yayımları ile geniş çapta beslenmiştir.¹⁸⁵

PDK'nın çalımları ve ilçelerdeki çalımları Merkez İlköğretim Danıma Kurulu ya da Merkez Pedagojik Danıma Kurulu olarak ifade edilen kurul tarafından kararlaştırılmıştır.¹⁸⁶ 27 Eylül 1949'da Bergama'da başlayıp 24 Aralık 1949'da İzmir'de kıvamını bulan bu çalımlar sonucunda, il merkezinde altı büyük kongre ve ilçelerde de bir çok kongreler yapıldı.

Sabri Kolçak ve Nuri Arısoy 1954 yılında birlikte yazdıkları *Yaratıcı Öretmen* adlı kitapta ileride ortaya çıkacak durumu adeta tahmin etmişler, PDK'nın amacını açıkladıktan sonra bu konu ile ilgili şöyle bir öngöründe bulunmuşlardır: “(...) Fakat denemelerin arkası alınmadan temel edilmiş olması, sanırsanız ki bu anlayışı, maksattan çok uzaklaştırmıştır. Bugün köy öğretmeni yine yalnız bırakılmıştır. Çünkü ilçe danıma kurullarını bu görüş altında çalımların mümkün olduğunu sanmıyoruz.(...) İlçe danıma kurulları bugünkü verimsiz çalıma ekollerinden kurtarılmalıdır.”¹⁸⁷

Yine Sabri Kolçak 1954 yılında yapmış oldukları bu tespitın benzerini 1955 yılında da *Eğitim Hareketleri* dergisinde şu şekilde ifade etmiştir:

“Eğitim gelişmelerinin zaruretine inanmayanlarla eğitim kongreleri ve pedagojik danıma kurulu çalımları ümitsiz hiçbir zaman verimli olamaz. Bu

¹⁸⁴ Çeşitli muhtıra ve proje baskıları için bkz: “Milli Eğitim müdürünün gazetemize beyanatı”, *Demokrat İzmir*, 5 Ekim 1951.

¹⁸⁵ Arif Günebakan, **a.g.m.**, s.14.

¹⁸⁶ “Pedagojik Danıma Kurulları”, *Demokrat İzmir*, 14 Mayıs 1955.

¹⁸⁷ Sabri Kolçak ve Nuri Arısoy, **Yaratıcı Öğretmen**, Endüstri Basım ve Yayımevi, İzmir, 1954, s. 96-97.

te kilat iki anlayı tan büyük zarar görmektedir. Bir i in sadece bir ekil meselesi oldu unu sanarak taklide ve gösteri e sapan zihniyet yolu...Bir de kurul ve kongre çalı malarına alı ık olmayan, hep tek otorite, tek hakimiyet pe inde ko an antidemokratik, otokratik zihniyet yolu...Oysaki devrimiz bizi bu iki yoldan da menetmekte de imlidir? Hadiseler üzerine ilmi anlayı ın ı ı ı altında uurlu e ilmesini bilmeyen maarif cihazımızın sayın elemanlarından bazılarına güç ve çetin gelen bir çalı ma yolu olarak görülüyor bunlar...Her iman yolunun müminleri vardır. Biz, bize inananlarla, bu yolda ilerleme e devam edece iz.”¹⁸⁸

Pedagojik Danı ma Kurulu ya da Pratik E itim Kongreleri adlı çalı malar 1956 yılına kadar devam etti. Bu kongrelerde okul idarecilerine, ö retmenlere, ailelere rehberlik ihtiyacından ve e itimde ortak anlayı lara varılmasına kadar çe itli konulardan ısrarla bahsedildi. Yerel basın bu çalı malara geni bir ekilde yer verdi tir.¹⁸⁹ Önceki yıllarda PDK’nun her türlü çalı maları programına, gündem maddelerine ve müzakere edilen konular ayrıntılı bir ekilde yerel basında yer alırken, 1956 ö retim yılından itibaren PDK çalı maları kesintiye u radı. Buna neden olan en önemli faktör PDK’nun çalı malarında, organizasyonunda önemli katkıları olan milli e itimdeki yöneticilerin de i mesi olmu tur. Daha sonra 1958-1959 ö retim yılında okulların açılması nedeniyle yeni milli e itim müdürü tarafından tekrar PDK uygulamalarına canlılık kazandırılmak çabaları ba ladı.¹⁹⁰

¹⁸⁸ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?”, **E itim Hareketleri**, Sayı: 8-9 (A ustos-Eylül 1955),s.6.

¹⁸⁹ Sabri Kolçak, “ *zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin ...*”, s.5.

¹⁹⁰ PDK çalı maları sürecinde, Milli E itim Müdürü Asım Korkut Milli E itim Bakanlı ı Erzurum Bölgesi Müfetti li i’ne atanması nedeniyle 7 ubat 1950 tarihinde zmir’den ayrıldı. Yerine Tarık Asal getirildi. Tarık Asal eski görev yeri olan Ankara Milli E itim Müfetti li i’ne geri döndükten sonra zmir Milli E itim Müdürlü ü’ne Bursa Milli E itim Müdürü Ruhi Bey Haziran 1950 tarihinde tayin edildi. zmir lkö retim Müfetti i Halis Kurtça, Ekim 1951 tarihinde Tekirda Milli E itim Müdürlü ü’ne, zmir Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer Temmuz 1953 yılında Yüksek Ö retim Genel Müdürlü ü’ne atanması ile yerine Amerika’da bulunan bakanlık müfetti lerinden Osman Ülkümen atandı. Seyhan Milli E itim Müdürü Adnan Tolon Aralık 1953 yılında zmir’e Milli E itim Müdürü olarak atandı. Zeki Tanıl’ın Mart 1959 yılında zmir Milli E itim Müdürlü ü’ne atanması ile PDK çalı maları yeniden aktif hale getirilmeye çalı ıldı.

3.2.1 Tarihçe

PDK fikri 25 Eylül 1949 tarihinde Bergama’da yapılan I.Pratik E itim Kongresi’nde ortaya atılmıştı. PDK uygulamaları ise ilk olarak 26-27 Eylül 1949 yılında önce Bergama Tefti Bölgesinde yapılan bir “Meslek Kongresi” sonunda toplanan fikirlerin de erlendirilmesi ve bunların uygulamada etkili ve faydalı hale getirilmeleri amacıyla bölge müfetti lerinin başkanlığında bölgeye dahil on beş kişinin seçilmesiyle oluşturuldu.¹⁹¹

Bergama’dan sonra İzmir merkezinde sabit bir göreve çağrılan Sabri Kolçak öncülük yaptığı bu hareketi İzmir’in öğretmenlerine de benimsetmek üzere çalışmalarını sistematize etti ve bu gayretleri “Pedagojik Danışma Kurulları ve Pratik Terbiye Kongreleri” adı altında adlandırdı.¹⁹² Böylece PDK ilk defa İzmir’de Sabri Kolçak’ın başkanlığı ve gayretleri ile gelişmeye başlamış oldu.¹⁹³ Sabri Kolçak’ın Bergama Pratik E itim Kongresi’ne ilişkin tespitleri PDK’nın ortaya çıkışı sürecini daha açık bir biçimde şu şekilde ortaya koymaktadır:

*“Mırlıtı halinde’ ba layan bu hareket, geni bir düünce sistemi olarak gittikçe uurlandı; geni ledi ve planlandı. Gerçek bir ihtiyacın ifadesi olarak tebellür etme e ba ladı.”*¹⁹⁴

Nihat İnkıba arılı öğretmenlerden seçilen müfettişler ile Pedagoji mezunu müfettişlerin karışılmasıyla tırmasının ele alındığı makalesinde Pedagojik übenin tarihsel olarak amacı ve önemine ilişkin görüşlere yer verdi.¹⁹⁵ Böylece İzmir’de yeni uygulamaya ba layan “Pedagojik Hareketleri”, bu şekildeki çeşitli fikir kaynaklarını ve Pedagojik Danışma Kurulları ile E itim Kongreleri’ni ortaya çıkaran nedenlerden birinin de e itime ilişkin ortaya konulan bilimsel üphe ve buna dayalı bilimsel çalışmalara duyulan ihtiyacın etkisi de bulunmaktadır.¹⁹⁶

¹⁹¹ Haluk Elbe, “Pedagojik Danışma Kurulları Maksada Uygun mu?”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.4; “Milli E itim Müdürü ile bir konuşma ...”, *Anadolu*, 17 Temmuz 1951.

¹⁹² Arif Günebakan, **a.g.m.**, s.14.

¹⁹³ Necip Alpan, “Kültür Öncüsü İzmir Yeniden Uyanıyor”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959, s.7.

¹⁹⁴ Sabri Kolçak, “Okulculu umuzda Yeni Bir Çalışma Sistemine Doğru”, **PEK Raporları**, s.85.

¹⁹⁵ Nihat İnkıba, “Pedagojik übenin Fonksiyonu”, *Yeni Asır*, 4 Temmuz 1950, s.5.

¹⁹⁶ Teftişleri ve Pedagojik Danışma Kurulları başkan vekili Sabri Kolçak tarafından yapılan II. Pratik E itim Kongresi’nde 1950-1951 Öğretim yılına ilişkin raporu açıklarken yaptığı konuşma için bkz. “İkinci Pratik E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 12 Haziran 1951.

Bu yerel ihtiyaç ve artlar do rultusundaki geli meler zmir Milli E itim Müdürlü ü tefti efi Sabri Kolçak'ın gayreti ile geli en ve yurt çapında olumlu sonuçlar verdikten sonra Milli E itim Bakanlığı ı tarafından bütün illere tamim ve te mil edildi.¹⁹⁷ Görüldü ü gibi özel bir e kilde ortaya çıkan ve devam eden danı ma kurulu çalı maları ikinci yılında Milli E itim Bakanlığı ı tarafından resmi te ekkül sırasına alınarak Türkiye geneline yaygınla tırılmı tır.¹⁹⁸

Yine yerel basındaki di er bir haberde PDK'nın kurulu u ile ilgili olarak yeni geli meleri ortaya koymu tur.¹⁹⁹ Bu haberde Milli E itim Bakanlığı ı'nın “Milli E itim Danı ma Kurulları”nı bütün yurda yaydı nı ilgili milli e itim müdürlüklerine bildirdi i belirtilmi tir. Buna göre “ İlçe Milli E itim Danı ma Kurulu” hemen olu turularak ba kan, raportör ve üyeleri kısa sürede milli e itim müdürlüklerine bildirilecekti. Bu geli meler do rultusunda zmir Milli E itim Müdürlü ü birbirini takip eden ve tamamlayan çalı malarına devam etti.

Bu süreçte bakanlı ın bütün illere yönelik olarak olu turmak istedi i Milli E itim Danı ma Kurulları'nın olu turulmasında, zmir ö retmenlerinin e itim-ö retim sahasında meydana getirdikleri Pedagojik Danı ma Kurulu çalı malarının önemli bir etkisi olmu tur.²⁰⁰ Bu durum yerel düzeyde pratik olarak ortaya çıkan bu fikir hareketinin ulusal düzeyde de Milli E itim Bakanı tarafından teorik olarak ortaya konuldu unu göstermektedir.

3.2.2 Amacı

zmir'in merkezinde bulunan dünya e itim hareketleri ile okulculuk te kilatını yakından tanıyan ve takip eden ki ilerden bir komisyon olu turuldu. Böylece bu komisyon di er ülkelerdeki çe itli çalı maların zmir'li e itimcilere tanıtılması ve milli yapıya uygun olanlar hakkında rehberlik yapılması, aydınlatıcı fikirlerin gösterilmesi amaçlandı.

Türk çocuklarını modern bir ça a ve milli ihtiyaçlara en uygun bir e kilde yeti tirebilmek için yepyeni bir anlayı la Türk okulculu una yeni bir yön vermek

¹⁹⁷ Necip Alpan, “Kültür Öncüsü zmir Yeniden Uyanıyor”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959, s.5

¹⁹⁸ Recep Bilge, **a.g.m.**, s.3.

¹⁹⁹ “Milli E itim Danı ma Kurulu Tesis Ediliyor”, *Yeni Asır*, 6 Aralık 1951.

²⁰⁰ Recep Bilge, **a.g.m.**, s.3.

için kurulmuş bulunan zmir Milli Eğitim Müdürlüğü Pedagojik Danışma Kurulları; öncelikle öğretmenleri aydınlatmak, uyandırmak, eksikliklerini tamamlamak suretiyle yeni demokratik zihniyete uyumlarını sağlamak gereğini hissettirmektir.²⁰¹

Kendini herkesten, her şeyden uzakta kalmış, terk edilmiş ve unutulmuş olarak hisseden köy öğretmenleri ile eğitimde çaresiz ve yardımsız kalması durumunda şehir öğretmenlerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Diğer taraftan bölge ilköğretim müfettişlerinin işlerinin yoğunluğu, dağınıklığı ve yalnız başlarına çalışmalarından dolayı öğretmenlere ihtiyaç duydukları konularda gerekli ilgi ve yardımda yetersiz kalmaları da etkili olmuştur.²⁰²

zmir Milli Eğitim Müdürü Asım Korkut'un başkanlığında 11 Kasım 1949 tarihinde bölge müfettişlerinin katılımıyla önemli bir toplantı yapıldı. Toplantıda o zamana kadar yapılan çeşitli çalışmalar üzerinde duruldu. Bu toplantıda her müfettiş tarafından öğretmenleri tehlikeli bir takım vehimler ve kuşaklardan kurtaracak olan modern öğretme esaslarına göre enternasyonal çalışmaları yollarının nelerden ibaret olması gerektiği açıklanarak, işleri objektif ve mütekerrek bir anlayışla ele alınmasının lüzumu ve önemi belirtildi. Müfettişlerin her hususta meslektaşlarına mümkün olan her türlü yardımları zamanında koan bir mürit, iyi bir rehber olmaları fikri üzerinde duruldu. Yine bu toplantıda öğretme metodlarına psikolojik olarak yön verilerek verimsizlik anlayışı, öğretmenlik mesleğinin yıpratıcı ve yorucu şartlarını uygun ve mütekerrek bir görüş altında ne yolda iyileştirmek, hafifletmek ve düzenlemek konuları ele alınarak tartışıldı. Böylece bu toplantılarda öğretmenlerin huzurlu bir şekilde çalışmalarını, rasyonel ve psikolojik bir metotla işlerinin üzerine işlemelerine imkanlar sağlanması gibi konular da görüldü.²⁰³

Asım Korkut'un 24 Aralık 1949 tarihinde yapılan Merkez Pedagojik Danışma Kurulu üyelerinin seçiminde Pedagojik Danışma Kurulu'nun amacına yönelik olarak yapmış olduğu konuşma şu şekildedir:

“Böyle bir teebbüsün bir fikir mihrakı addolunabileceğini ilave demokratik ve ilmi bir toleransa sahip olunduğuna takdirde, kıymetli maarifçiler ve matbuatında bu davayı benimseyecekleri ile aretle, getirdikleri birkaç misali davetlilerin gözleri önüne

²⁰¹ “İkinci Pratik Eğitim kongreleri başlıyor”, *Demokrat zmir*, 4 Kasım 1950.

²⁰² Sabri Kolçak, “Pedagojik Danışma Kurullarından Ne Anlıyoruz?” *Demokrat zmir*, 24 Kasım 1949, s.3.

²⁰³ “Okullarda Teftiş”; *Anadolu*, 11 Kasım 1949, “İlkokul öğretmenlerimiz”, *Demokrat zmir*, 11 Kasım 1949.

serip, Pedagojik Danı ma Kurulunun kaçınılmaz bir zaruret olu unu tekrarlamı tır."²⁰⁴

Bu gibi nedenler meslekte sistemli, organik ve yeni bir çalı ma yoluna gitmek ihtiyacını, en önemlisi de danı ma ihtiyacının kendini hissettirmesini, PDK'ya duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmı tı.

PDK fikrinin ortaya çıkmasının gerekçesi *Yeni Asır* gazetesinde çıkan bir makalede de u ekildedir.²⁰⁵

" İkö retim müfetti leri talimnamesine göre müfetti ler, tefti , tetkik talim ve ir at olan görevlerinden okullara gittikleri zaman bu "ir at" görevini yeteri kadar yapamadıklarını, ir at edilecek ö retmenin o anki psikolojik durumunun buna müsait olmadığı için bundan yeteri kadar yararlanamadı ı, yine ö retmenin bazı pedagojik problemleri hakkında yardım için müfetti i aradı nda yerinde bulamaması, müfetti in sürekli uzak köylerde tefti te olması, öğretmen ile müfetti arasındaki yüzeysel ve resmi olan ileti imin düzeltilmesi ve ö retmenler tarafından "so uk bir misafir" olarak görülen müfetti lerin daha yakın olmalarını sa lamaktır."

Dönemin milli e itim müdürlerinden Osman Faruk Verimer *Anadolu* gazetesi'nin kendisi ile yaptığı mülakatta PDK'nın do u u ve ortaya çıkı nedeni ile ilgili olarak öyle bir de erlendirmede bulundu:

*"Kanunların, yönetmeliklerin, tüzük ve programların mahalli ihtiyaçlara en iyi ekilde cevap verecek tarzda uygulamalarını sa lamak, milli kültür kalkınmasında organize bir kuvvet olan ö retmenlerimizin yakınlarında fikri yardım merkezleri kurularak yardımlarda bulunmak, kar ıla tıkları çok çe itli zorlukları kolayca yenmeleri için imkanlar hazırlamak, okul çevrelerinin incelenmesini sa layarak mahalli ihtiyaçlara göre çocukları, velilerini, onlarla sıkı temas halinde bulunan ö retmenleri ahenk içinde yeti tirmek, çalı tırmak, aydınlatmak ve geli tirmek.(...) Türkün sosyal bünyesini ancak Türkün içine girebilenler anlar. Dava ancak bu suretle hazırlanan problemlerle halledilebilir. te Pedagojik Danı ma Kurulları'nın gayesi de bunun tahakkukunu sa lamı tır."*²⁰⁶

²⁰⁴ "Pedagojik Danı ma Kurulu Kongresi Dü n Yapıldı", *Demokrat zmir*, 25 Aralık 1949.

²⁰⁵ Haluk Elbe, "Pedagojik Danı ma Kurulları Maksada Uygun mu?", *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.4.

²⁰⁶ "Milli E itim Müdürü ile bir konu ma ...", *Anadolu*, 17 Temmuz 1951.

PDK'nun amaçlarına ve organizasyon durumuna ilişkin olarak Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer'in başka bir tespiti de şu şekildedir: *“Bu kurumların mahiyeti pedagojik sahada “Kendini Bulma” hareketine uurla geçmesi tezi ile ilgilidir.”*²⁰⁷

Böylece PDK'nın amacı, modern düşünce mantığına dayalı, milli kültür kalkınmasında milli eğitim mensupları ile çevrede çeşitli alanlarda uzmanlık sahibi kişilerin işbirliği ile okul çevresinin ihtiyaç ve şartlarına uygun fikirleri sistemle tirmek ve muhtıralar haline getirmek, yeni metotlar geli tirmektir.

İfade edilen bu amaçlar doğrultusunda, meslek mensupları ile çevredeki aydınların ve uzmanların tecrübelerini de erlendirmek, orijinal bulularını birle tirmek, birbirlerine tanıtmak ve bunlardan faydalanılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Buna bağlı olarak milli ve sosyal heyecanın beslenmesi, dayanışma ve fikri yardımla mayı ileri düzeyde sağlamak PDK'nın en önemli amacını oluşturmaktaydı. Bu şekilde memleket aydınlarının ve meslek mensuplarının milli eğitim ve kültür meselelerine karşı ilgilerini artırmak, “Geliştirme Vasatları” kazandırmak PDK'nın amaçları yönünden başka bir özelliğini de ortaya koymuştur.

Osman Faruk Verimer, PDK'nın amaçları doğrultusunda çalışan öğretmenlerin hedeflerini şu şekilde ifade etmektedir:

*“PDK'nın amaçları çerçevesinde Öğretmenlerin Batı'dan alınan ve toplumun yapısına uygun düşünce düşünce tekniği ve metotları ile kendi eğitim sistemimiz üzerine ciddi bir şekilde ilmek ve yaratıcı bir çalışmaya sistemine uygulayıcı insanlar olarak girmek de başlıca vazifelerimizdendir.”*²⁰⁸

Bu ifadeler ve bilinçlilik hali Cumhuriyet döneminde devrim ruhu ile yeti en ve bunu topluma uygulamak isteyen bir irade ve düşünce bu fikir ve tespitlerde etkisinin olduğunu da görmek mümkündür. Böylece PDK'nın amaçları itibarı ile çok yönlü olduğu, çalışmaya alanlarının da çeşitliliği ortaya konulmaktaydı.

Bu durumda PDK uygulamalarının ön gördüğü çeşitli çalışmalar, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu, önem ve öncelik verdiği konulara yönelik olarak şu şekilde belirtilmiştir:

²⁰⁷ A.g.g.

²⁰⁸ A.g.g.

“Önceden tefti bölgelerinde ö retmenlerin olu turdu u mesai birliklerine milli e itim müdürlü ü ve bakanlık gibi yukarıdan gelen bu uygulamalar tepeden inme olup bir ihtiyacın sonucu seçilmedi i, adeta icat edilmesinden dolayı karara ba lanan konular bir türlü ya ayamıyordu. Müfredat programı, talimatnameler, kanunlar, kılavuz kitapları, arkası gelmeyen tamim emirleri, hatıra gelmeyen kapislerin mahsulü ir atlar yukarıdan ö retmenin ba una sürekli ya murlar halinde dü mektedir. Ö retmenin yeni emir bürolarına asla ihtiyacı yoktur. Fakat içinde bulundu u özel artlar nedeniyle bazı problemlerde yardıma muhtaçtır. te ö retmenin ba vuraca ı yer Pedagojik Danı ma Kurulu’dur.”²⁰⁹

Burada müfetti lik makamını kapalı kapılar ardında gizli raporlar yazan, so uk, ürkütücü ve korkutucu bir yer olmaktan çıkarmak amaçlanmı tır. Konunun bu öneminden dolayı çe itli görü ler de tartı ılmaya ba landı. Bu yorumlarda danı ma kurulu fikrinin temelinde ö retmenin duydu u çe itli ihtiyaçların oldu u belirtildi. Böylece kurulu nedeni olarak temelinde ö retmenin çe itli sorunlarına çözüm arama dü üncesinin yer alması, PDK’nın a a ıdan (ö retmenden) yukarı geldi i ve kendini kabul ettirdi i, bu kurulların kanununun mesleki hayattaki canlı bir göstergesi oldu u belirtildi. Ayrıca bu kurulların ilham verici ve orijinal isimlerine ra men esas olarak çalı malara temel olması gereken prensibin, ö retmenin “arzu ve ihtiyaç prensibi”nin olması gerekti i ve bunun göz ardı edilmemesi gerekti i de belirtildi.²¹⁰

Bu do rultuda III.Bölge lkö retim Müfetti leri tarafından tamamen ö retmenlerin isteklerine uygun olarak düzenlenen çe itli mesleki çalı malar ve e itim toplantılarının verimli oldu u görülmü tür.²¹¹ Pedagojik Danı ma Kurulları’nın olu umundaki önemli amaçlardan biri de ö retmenlerin toplu bir ekilde çalı ma iste iydi. Lise, ortaokul ve ilkokul ö retmenlerinin katılımı ile böyle bir kurul kısa sürede olu turuldu.²¹²

PDK’nın amaçları ile ilgili olarak ö retmenler tarafından olu an beklentiler ve olu umun nedenleri daha belirgin olarak u ekilde ifade edilmi tir:

“Unvana baktım, çocuk terbiyesi ile ilgili bütiün mü küllerden ek ve üphelerden bu kurula danı arak kurtulaca ız. Bundan sonra ö retmenler

²⁰⁹ Haluk Elbe, “A a ıdan Yukarıya Gidecek Bir Hareket”, *Yeni Asır*, 9 Ocak 1950, s.4.

²¹⁰ Haluk Elbe, “Pedagojik Danı ma Kurulları Maksada Uygun mu?”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.3.

²¹¹ “Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları”, *Yeni Asır*, 22 ubat 1951.

²¹² Recep Bilge, **a.g.m.**, s.5.

terbiyecilikte bir zorlu a attular mı, bu kurula danı acaklar, akıl soracaklar, bilmediklerini ö renecekler. Adeta dindarların müftüye, davalıların avukata, hastaların doktora, ziraatçıların zirai kurumlara, enstitülere, vergi mükelleflerinin maliye danı ma bürolarına sordukları gibi ö retmenlerde akıl erdiremedikleri, tatbikatını beceremedikleri terbiye zorluklarını bu kurullardan soracaklar, bu kurullarda ilmi salahiyetlerine, tecrübelerine dayanarak soruları cevaplandıracaklar ve bu suretle memlekette çocuk terbiyesiyle u ra an bir ilim müessesesi var olacak.”²¹³

Geçmi yıllardaki e itim çalı maları ile o günkü pedagojik çalı maların kar ıla tırmasının yapıldı ı Tire Bölgesi toplantısında e itimdeki e itli pratik uygulama ve pedagojik çalı malar ö retmenden gelen demokratik bir hareket olarak görülmü tür.²¹⁴

Böylece PDK’yu i letecek hareket, a a ıdan yani ö retmenden gelecek olan bir sorun, bir ihtiyaç ve içinde bulundu u artların PDK’na getirilmesi ekinde olmu tur.²¹⁵ PDK alı maları ile ilkö retim müfetti lerinin yeni bir fonksiyona sahip olmaları gerekti i de dü ünülmü tü. Bu nedenle tefti sisteminde geli tirici ve yeti tirici bir yola gidilmesi de amaçlanmı oldu.²¹⁶

fade edilen bu görü ler do rultusunda Milli E itim Müdürü Tarık Asal’a göre PDK’nın amacı öyledir:

*“Bütün meslekta ların elde ettikleri de erli tecrübeleri, nisyan [eskimi] olmaktan kurtarmak, meslekta lar arasında sıkı bir fikri yardımla ma ve dayanı ma bilini yaratmak ve okulları milli, mahalli ihtiyaçlara göre geli tirmek, aileleri gere i gibi aydınlatmak; Türk çocuklarını milli gayelere daha uygun bir ekilde yeti tirmek üzere daha pratik yolları arayıp bulmaktan ibarettir.”*²¹⁷

Yine PDK’nın amacı ile ilgili olarak 18-19 Kasım 1950 tarihinde Ödemi ve Kiraz ilçelerinin birlikte yaptıkları Bölge Pedagojik Toplantısı’nın sonunda PDK’nın faydaları açıklandı. Bu toplantıda yapılan de erlendirmede PDK’nın amaçları;“*Bu sayede fikri dayanı ma zevkini tatmı olduk. Kongreler bizi çizilen hedeflere götürdü.*

²¹³ Osman Bozkurt, “Pedagojik Danı ma Merkez Kuruluna Danı ırıyorum”, *Anadolu*, 8 Mart 1950, s.7.

²¹⁴ “Tire II.Pratik E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 14 Kasım 1950.

²¹⁵ Haluk Elbe, “A a ıdan Yukarıya Gidecek Bir Hareket”, *Yeni Asır*, 9 Ocak 1950, s.5.

²¹⁶ Sabri Kolçak,“Okulculu umuzda Yeni Bir alı ma Sistemine Do ru”, **PEK Raporları**, s.71-72.

²¹⁷ Tarık Asal, “Cumhuriyetten Bu Yana zmir’de e itli Milli E itim Hareket ve Hamleleri”, **PEK Raporları**, s.11

Çalı malarımız bizi prati in zaferine götürecektir”²¹⁸ ekinde ifade edildi. PDK'nın amacına yönelik olarak yapılan bu de erlendirmenin I.PEK'nden sonra yapılması uygulamanın olumlu etkilerini ortaya göstermektedir.

PDK'nın fikir öncüsü ve Milli E itim Tefti efi olan Sabri Kolçak PDK'nın amacını u ekinde ifade etmiştir:

*“Pedagojik bir atmosfer yaratarak meslekta ları yalnızlıktan kurtarmak, kendilerine güven duygularını artırmak, onları enforiteden [eksiklik, acizlik, a a ılık kompleksi] kurtarmak suretiyle orijinal ve yerli yaratmalar devrine girmelerini sa lamak. Bunun kanunu, talimatı, programı yoktu. Zaten maksadımızda, mevcut kanunun, talimat, program ve emirlerin ruhunda mündemiç i tiyaklara vücut ve ruh vermekten ibaretti. Bu itibarla esasen yapıla gelmekte olan de erli ve çe itli çalı maların verimini artırmak, i lerin sevilerek yapılmalarını sa lamak, sistemle tirmek, koordine etmek, rasyonel yeti tirme ve geli tirme esaslarına ba lamak...Böylece arkada larımızı yeni bir ruh ve imanla yeni bir verim anlayı na do ru tevcih etmekten ba ka bir eye de zaten ihtiyaç yoktu.”*²¹⁹

Ayrıca Sabri Kolçak ve Nuri Arısoy'un PDK'nun çalı maları ve amacı ile ilgili olarak öyle bir tespitte bulunmu lardı: “ zmir'de dört yıldan beri yapılan (Pratik Terbiye Kongresi) ve (Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları) bilhassa köy ö retmenlerini bu e itici, sosyal inziva tehlikesinden koruma hedeflerine matuftu [yönelik]. Bu organizasyon esasen tamamiyle köy ö retmenlerinin durumları; ihtiyaçları dü ünülerek yapılmı tır.”²²⁰ Sabri Kolçak yıllar sonra yapmış oldu u ba ka bir de erlendirmesinde, Ege'de ya ayanlar olarak “Tarihin zmir'den Bekledikleri” fikri etrafında çalı mak zorunda olduklarını belirten bir de erlendirmede de bulunmu tu.²²¹

Milli E itim Müdürlü ü'nde kültür i leri masasında görevli birisi ve PDK fikrinin öncüsü olarak Sabri Kolçak, kendi vicdanında daima bu sorumluluk duygusunu hissetti ini belirterek,on iki yıldan [1949 yılının Eylül ayından] beri devam eden PDK çalı maları, e itim kongreleri ve di er projeler ile zmir ve Ege Bölgesi'nde ya ayan aydınları, ö retmenleri ve gençleri hep bu noktaya bakmaya

²¹⁸ “ikinci pratik Milli E itim Kongresinin Ödemi toplantısı”, *Demokrat zmir*, 21 Kasım 1950.

²¹⁹ Sabri Kolçak, “Okulculu umuzda Yeni Bir Çalı ma Sistemine Do ru”, **PEK Raporları**, s.77, 85.

²²⁰ Sabri Kolçak ve Nuri Arısoy, **a.g.e.**, s.96.

²²¹ Sabri Kolçak, “Üç Mühim Kültür Hadisesi”, *Yeni Asır*, 8 ubat 1961, s.2.

hizmet hususunda elinden gelen çabayı gösterdi ini belirterek PDK'nun amacını bu ekilde belirtildiği tir.²²²

Bilgi dergisi de PDK'nun amaçlarını; ö retim çalı maları kapsamında ö retmenleri i leri ba nda olgunla tırmayı, yeti tirmeyi, çevrelerine intibak ettirmeyi ve ö retim tekni i bakımından ö retmenlerin çe itli eksikliklerini gidermeyi amaçladı ını belirlemi tir.²²³

Milli E itim Danı ma Merkez Kurulu, 21 Nisan 1953 tarihinde Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer'in ba kanlı ında Salepçio u Kitaplı ı'nda yapımı oldu u toplantıda, MPDK'nın çalı ması ile ilgili iç tüzü ü ele aldı. Bu çerçevede "Yönetim Kolu" tarafından iki taslak hazırlandı. Bu taslaklardan birincisi merkez ve ube danı ma kurullarının kurulu , seçim ve birbirleri ile olan ili kileri, di er taslak da toplantıların yapılı ekilerine ili kin taslaklardı. Kurullara ilçelerden gelecek delegelerin 5 ile 10 olarak tahdidi [*sınırlanması*], ilçe kurullarının hepsinin katılması, fakat ilçelerin delege sayılarına ili kin asgari ve azami sayının belirlenmesi konusunda serbest olaca ı, zmir'in ehir okullarında ise merkez yönetim kurullarına dahil üyelerin dı ında her okuldan birer ba ö retmen delegenin okullar tarafından seçilerek katılmalarının sa lanması kararı alındı.²²⁴

zmir PDK Yönetmeli i 1954 yılında kabul edildi. Daha sonra bu yönetmeli in uygulamadaki sonuçları hakkında ilçe kurullarından gelen çe itli teklifler de erlendirilmeye ba landı.²²⁵ Bu çerçevede Kiraz'da BPDK 25-26 Aralık 1954 tarihinde yapıldı ve bu toplantıda di er konuların yanında gündemde bulunan "Pedagojik Danı ma Kurulu Yönetmeli i" de ele alındı.²²⁶ Bu amaçlar do rultusunda zmir Milli E itim Müdürlü ü her ö retim yılı sonunda bir de erlendirme [*muhasabe*] gelene i yapmak dü üncesiyle PDK çalı malarını ba latmış oldu.

Böylece PDK uygulamaları, kuruldu u tarih olan 1949 yılına kadarki uygulamaların dı ında e itim uygulamalarında yeni bir hamle meydana getirmesi, sistemli çalı mayı ö ngörmesi ve bu uygulamalarda yerli denebilecek sosyo-kültürel

²²² **A.g.m.**, s.2.

²²³ " zmir'deki Yeni Terbiye Hareketi Hakkında Rapor-1", **Bilgi**, Sayı: 56, (1 Aralık 1951), s.6.

²²⁴ "Milli E itim Danı ma merkez kurulu içtimar", *Demokrat zmir*, 22 Nisan 1953.

²²⁵ "Pedagojik Danı ma Kurulu Toplantısı", *Yeni Asır*, 26 Ocak 1955.

²²⁶ "Kiraz'da Maarif hareketleri", *Demokrat zmir*, 29 Aralık 1954.

yapıya uygun denemeler yapması ile zmir'in kültür tarihinde önemli bir yer edinmiştir.

3.2.3 Görevleri

PDK'nın görevleri ile ilgili olarak Sabri Kolçak'ın de erlendirmesi öyledir: *“Kanunların, yönetmelik, tüzük, emir ve programların tatbikinde her okulun içinde bulundu u tabii, sosyal, kültürel ve ekonomik artlara göre en verimli, en rasyonel hal yolları bulmak bu kurulların ba lıca görevlerinden olmaktadır.”*²²⁷

Bu ekilde PDK'nın çalı malarında okulların çe itli yönlerden geli meleri, ö retmenlerin ba arılı olmaları, okulların aileler için yeti tirici birer kültür ve sanat merkezi haline gelmeleri üzerine yıllara göre planlanmı bir “Geli tirme Planı” nın gereklili i üzerinde durulmu tur. Bu ekilde pratik okul çalı malarına yeni, olumlu katkı sa lamak ve verimli bir yön çizmek amaçlanmı tır. Ayrıca basın yoluyla da bilgi edinme, milli e itim mensubu meslekta larla çevrenin çe itli meslek sorunlarına daha rasyonel, daha pratik, daha verimli ve buna kar ılıklı bilimsel olarak geli tirici, düzenleyici yolları arama çabaları da hedeflenen dü ünceler arasındaydı.²²⁸

Yapılan bu tespitler do rultusunda PDK'nın görevleri ile ilgili olarak tespit edilen çalı ma alanları ve sorumlulukları u ekilde belirlenmiştir:²²⁹

- 1-Türk ö retmenleri batı hayranlı ından ya da enferiyorite [*eksiklik, acizlik, a a ılıklı kompleks*] duygusundan kurtarmak, maarifte taklit, hazırcılık ve tekrarlama devrini kapamak, milli özelliklere kesin ve açık bir gerçek de erini vermek ve artık gerçekten yaratıcı bir yola girmek,
- 2-“Kendin Arama ve Bulma Prensibi’ne göre “yerli yaratmalara” geçmek üzere gerekli çalı ma vasıtalarını ve artlarını hazırlamak,
- 3-Uygulamada mahalli ve milli motiflerle meslekta ların yıllardan beri yaptıkları zengin ve de erli tecrübeleri materyal olarak kullanmak,
- 4-Meslekta ları i leri ba ında durmadan, manen beslemek, yeti tirmek ve okulları

²²⁷ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurullarından Ne Anlıyoruz?”,*Demokrat zmir*, 24 Kasım 1949, s.3.

²²⁸ **PEK Raporları**, s.25, 26, 32.

²²⁹ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurullarından Ne Anlıyoruz?”,*Demokrat zmir*, 24 Kasım 1949, s.3.

- milli ihtiyaçlara her gün daha iyi ve daha çok cevap veren bir kültür kurumu halinde geli tirmek ve Pedagojik atmosferi hayata hakim kılmak,
- 5-Aileleri çevre artlarına uygun dü ecek ekilde her bakımdan ve sistemli bir ekilde aydınlatmak, okulu bulundu u çevre ve insanlar üzerine kuvvetli etki yapabilecek bir medeniyet, kültür ve sanat mihrakı haline getirmek,²³⁰
- 6-Türk çocuklarını milli ve pedagojik ihtiyaçlara göre yeti tirip olgunla tırmak için gerekli pratik yolları ara tırmak, seçip bulmak ve uygulamak,
- 7-Her türlü ilmi ve pedagojik bilgi ve teknikleri Vülgarize²³¹ edip prati e, hayata ve halka indirmek suretiyle “Halk Terbiyesi” hareketine imkanlar hazırlamak,²³²
- 8-Bölgeye dahil her okulun orijinal çalı malarından olu an resim albümleri, koleksiyonlar, grafikler, yazıları toplamak ve bunları meslekta lar arasında yaymak suretiyle bir “Ö retmen Antolojisi” hazırlamak,
- 9-Ülkenin her tarafında meydana gelen çe itli meslek hareketlerini Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu aracılı ıyla ya da do rudan ö renmek ve yaymak,
- 10-Örnek okullar kurmak, çocukları tanıma yollarını tespit etmek, bu amaçla çe itli mahalli denemeler yapmak,
- 11-Muhtar, bucak müdürü ve kaymakam ile her konuda i birli i yapmak ve onların yardımlarını, desteklerini sa lamak,
- 12-Ucuz gıda, ucuz giyim sa lamada çe itli dayanı ma yollarını bulmamak, çevrenin özelliklerine göre kar ıla ılan her türlü sorun üzerinde durmak,
- 13-Tatilleri de erlendirmek, gezilerle görgüyü zenginle tirmek, ö retmene e lenme imkanları kazandırmaktır.

Böylece teori ile pratik uygulamalar arasındaki eksik halkayı iyile tirmeye benzetilen bu kurul prati in zaferini sa layacak ve ö retmenin çe itli sorunlarına ilikin aradı ı çözümü uzun, ciddi ve sabırlı denemelerden bulup çıkaracaktı.²³³ Bu ekilde ö retmenin her türlü sorununu rahatlıkla getirebilece i, danı abilece i,

²³⁰ PDK çalı maları sonucunda çevrenin okul ve ö renci davranı ları üzerindeki etkileri ve bu konuda alınacak tedbirler konusunda ö retmenlerin çe itli dü ünçe ve gözlemleri de yerel basında yer almaya ba ladı Bu durumda PDK çalı malarının ve ele aldı ı konuların önemini ortaya koymaktadır. Bkz: Mahmut Özkaya “E itim leri”, *Yeni Asır*, 21 Ocak 1951.

²³¹ Vülgarizasyon: Çe itli bilim alanlarına ait akademik bilgileri avamile tirmek, yani halkın anlayabilece i bir ekilde basitle tirerek, geni kitlelere aktarma faaliyetleridir.

²³² “Milli E itim Çalı maları”, *Demokrat zmir*, 14 Ekim 1949; **PEK Raporları**, s.79; Arif Günebakan, **a.g.m.**, s.14.

²³³ Haluk Elbe, “A a ıdan Yukarıya Gidecek Bir Hareket”, *Yeni Asır*, 9 Ocak 1950, s.5.

çözüm ve yardım alabilece i bir kurum olarak dü ünülen “Pedagojik Danı ma Kurulları” isminin oldukça iddialı oldu u ve ciddi bir anlam ta ıdı ı gibi görü lerde basında yer almı tır.²³⁴

3.2.4 Te kilat Yapısı

PDK'nın amaçları ve görevleri do rultusunda i e sarılan zmirli e itimciler milli e itim sahasındaki çe itli dertlerini meseleler haline getirdiler, sonrada bunları PDK adı altında te kilatlanarak i leme e, olgunla tırmaya ve sistemle tirmeye ba ladılar.²³⁵ zmir Milli E itim Müdürlü ü Pedagojik Danı ma Kurulları Merkez ve Bölge Te kilatı emasına göre PDK'nın te kilat yapısı u ekildedir:²³⁶

1-On bölgeden olu an Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları,

2-Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu,

3-Bu kurullarda kendi bünyesinde olu turulan çe itli kollardan ya da çalı ma gruplarından olu maktadır.

Sabri Kolçak PDK'nın en a ır yükünün ba kanlar ve raportörler üzerinde oldu unu belirterek bunun önemini u ekilde ifade etmi tir:“Gönüllülerden te kil ederek çalı tırmaya ba ladı ımız kurullarımızda ba kan ve raportörlerimiz, ayet i lerini candan benimsememi olsalardı, yani konu ulanların zaptını iyi tutturup problemleri inceleme ve ekillendirme hususunda gerekli samim gayreti esirgemi olsalardı hiçbir verim almamıza imkan kalmayacaktı.”²³⁷

PDK içerisinde olu turulan çe itli kollar arasında bir de ö retmenin mesleki, hukuki i lerini belirten bir kol kurulması teklif edildi. Dr. emsettin Ya atan PDK'nın mevcut olan kollarına *Ahlak E itimi* kolunun da ilave edilmesini istedi ve bu kolun öneminden bahsetti.²³⁸

²³⁴ **A.g.m.** , s.5.

²³⁵ Arif Günebakan, **a.g.m.** , s,14.

²³⁶ İgili ema için bkz: **PEK Raporları**, s.14 ve Ek-2, s.184.

²³⁷ Sabri Kolçak, “ ‘Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi’ adlı Etüd Hakkındaki Dü üncelerim”, **Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi**, (Hazırlayan: Mahmut Özkaya), Cumhuriyet Basımevi, zmir, s.7.

²³⁸ “Pedagojik Danı ma Kurulu toplantısı”, *Demokrat zmir*, 8 Mart 1951. Daha sonra “Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi” adlı bir kitap yayımlandı. Bu kitapta PDK'nun çalı malarını anlatan detaylı açıklamalar bulunuyordu. Kitap PDK'nun 1950-1951 yılı çalı malarının ürünü olarak ö retmen Mahmut Özkaya tarafından hazırlanmı tır. Bkz: “E itimde Yeni Ne riyat”,

MEM çalı maları ile ilgili olarak, çe itli sorunlar üzerine hem milli e itime mensup, hem de çe itli alanlardaki uzmanların tecrübe, fikir ve görüşlerinden faydalanmak, yeni e itim hamlelerinin verimli bir yönde geli mesini sa lamak üzere, MEM 1949-1950 ö retim yılı ba nda kendi resmi bünyesini kuvvetlendirmek, pratik ve rasyonel çalı ma yollarını yeni bir anlayı la arayıp bulma kararı aldı. Bu nedenle milli e itim memurları, ba ö retmenleri, e itmenleri ile zmir'in çe itli alanlar üzerinde uzmanla mı , seçkin aydınlarının çe itli sorunlar üzerinde dü ünmelerini sa lamak, onların bilgi ve zekalarını toplumun yararına kullanmak için bu seçkin kadrolardan olu an bir PDK organizasyonu olu turuldu.²³⁹

Aynı zamanda PDK'nın te kilat yapısı içerisinde “üç daire prensibi” ile çalı an bir danı ma sistemi öngörölmü tü. Bu “üç daire prensibi”ne göre; il içerisinde her alanın mevcut otoritelerine danı mak, bunlar yetmezse memleketin çe itli yerlerindeki otoritelere danı mak ve bu da yetmezse dünyada mevcut e itim uzmanlarına danı mak.²⁴⁰ Bu prensip çerçevesinde üçüncü nokta ile ilgili olarak 1950-1954 yılları arasında yurtdı ndan, özellikle de Amerika'dan davet edilen yabancı e itim uzmanları bu çerçevede de erlendirilmelidir.

Bu ekilde PDK milli e itim mensuplarının yanında çe itli aydınlardan ve uzmanlardan olu an bir müteazzi hey'eti [*Uzman heyet, ihtisas grubu*] niteli i görünümündeydi. Bu özellik, PDK'nın bilimsel, ileriye dönük ve kapsayıcı bir amacı oldu unu göstermektedir.

3.3 Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları

1950 yılı itibari ile zmir'de on ilkö retim müfetti lik bölgesi bulunmaktaydı. Milli E itim Müdürlü ü bünyesinde yeni çalı malara bir nevi hazırlık mahiyetinde olmak üzere kurulan “ İkö retim Müfetti likleri Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları” olu turuldu. Müfetti ler aynı zamanda BPDFK'nın da ba kanları idi.

BPDFK daha sonraları ilçelerdeki orta ve teknik ö retim kurumları ile i birli i sa lamak için buralardan yeteri kadar üyeden ve mahalli çevrede bulunan,

Demokrat zmir, 25 Kasım 1951.

²³⁹ PEK Raporları, s.14;“Pedagojik Danı ma Kurulu”, *Anadolu*, 20 Aralık 1949.

²⁴⁰ Sabri Kolçak, “ *zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin ...*”, s.5.

fikirlerinden yararlanılabilecek uzman ve aydınlar ile kurul takviye edildi.²⁴¹ dare amirlerini özellikle bilgilendirmek amacıyla, ilçe kongreleri Kaymakamlar tarafından birer konu ma ile açılıyordu. Böylece köy okul ve ö retmenlerinin ihtiyaçlarını gidermek bakımından Kaymakamların i e katılmaları önemli sayılıyordu.²⁴² Bu çerçevede Bayındır, Foça ve Seferihisar ilçelerinde mevcut Milli E itim Danı ma Kurulları aylık toplantılarına devam etti. Bu toplantılarda bahçe ürünleri meselesi, ö rencilerin okul dı ı zamanları nasıl geçirecekleri ve birinci sınıfta verilecek aritmetik bilgiler gibi e itim ö retime ili kin sorunlar ele alındı.²⁴³

Milli E itim Müdürlü ü Danı ma Kurulları te kilatlanmasına göre BPDFK'nın çalı maları basında zaman zaman “Bölge Ö retmelerinin Toplantısı”, “E itim Toplantısı”, “ İlçedeki Ö retmenlerin Toplantısı” gibi isimlerle basında yer almı tır.

3.3.1 Amacı

Her okulun bulundu u sosyal, ekonomik ve do al ihtiyaçları ara tırmak, ö rencilerin devamsızlık i ini kökten çözmek, fakir çocuklara yardım sa lamak, ö retmenlerin fikri ve psikolojik ihtiyaçlarını belirlemek i leri ile ilgilenmek BPDFK'nın amaçları arasında bulunuyordu. Böylece BPDFK ile amaçlanan esas konu e itim ö retime ili kin çe itli konuları ve mesleki sorunları zamanın ve çevrenin de i en artları içerisinde de erlendirmek ve gerekli tedbirleri almaktı.²⁴⁴ Bu do rultuda BPDFK, çalı maları ile ö retim yılı içerisinde uygulanacak programları ve geli tirme planlarını incelemek, yeni çalı ma yılının rotasını çizerek hangi hedeflere varılaca nı tespit etmeyi amaçlamı tı.²⁴⁵

Kanun, tüzük, yönetmelik, program ve emirler ile milli e itim te kilatına verilmi olan çe itli görevlerin daha bilimsel ve daha rasyonel bir ekilde görülmesini sa lamakta BPDFK'nın amaçları arasında bulunuyordu. Zamanla i

²⁴¹ “Milli E itim Müdürü ile bir konu ma ...”, *Anadolu*, 17 Temmuz 1951.

²⁴² Sabri Kolçak, Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?, s.5.

²⁴³ “ İlçelerdeki E itim danı ma kurullar”, *Demokrat zmir*, 30 Nisan 1952.

²⁴⁴ Sabri Kolçak, “Pratik E itim kongreleri münasabeti ile”, *Demokat zmir*, 16 Kasım 1949, s.4; “Pedagojik Danı ma Kurulu Açıldı”, *Yeni Asır*, 17 Kasım 1949; Pedagojik Danı ma Kurulu Açıldı”, *Yeni Asır*, 17 Kasım 1949.

²⁴⁵ Sabri Kolçak, “Okulculu umuzda Yeni Bir Çalı ma Sistemine Do ru”, **PEK Raporları**, s.83.

ba ındaki meslekta lar için faaliyetleri yeni ba tan bir revizyona tabi tutmak, MPDK’nda ortaya konulan esasları, en ücra köylerdeki meslekta lara kadar götürmek, MPDK’na ele alınmamı yeni sorunlar getirmek, meslekta lara mümkün olan her türlü fikri yardımı yapmak ve bir nevi transformatör görevi yapacak sürekli bir “Fikir mal Merkezleri”ne ihtiyaç oldu u dü ünülerek bu amaçlar do rultusunda BPDK kuruldu.²⁴⁶

Böylece BPDK okullardan gelecek çe itli problemleri çözmeye çalı arak bütün ö retim çalı malarında rasyonel bir çalı maya geçilmesini amaçlamı oluyordu.²⁴⁷ Pedagojik Danı ma Kurulu’nun 1950-1951 ö retim yılı çalı maları da bu amaçlar do rultusunda yeni ihtiyaçlara cevap verecek bir tarzda çalı tı nı göstermi tir.²⁴⁸

Bilgi dergisi de BPDK’un amaçları hakkında u görü lere yer vermi tir.²⁴⁹ BPDK çalı maları ile ö retmenlerin e itim ve ö retim problemlerini teknik ve metodik bakımdan çözmeyi hedeflemi tir. Di er taraftan da çevreyi inceleme, vatanda larla olan münasebetlerin uyumlu bir ekilde düzenlenmesi ve geli tirilmesi bakımından çok faydalı olmu tur. Bu suretle ö retmenler kar ıla tıkları çe itli meseleler kar ısındaki davranı larını de i tirmekte zihnen ve manen kendilerine lazım olan bilgi görü ve denemelerle kar ıla tırarak beslenmekte, mesleki, milli ve sosyal heyecanlarla kuvvetlenerek ve birbirleriyle kayna arak “Mesleki Mua eret” yönünden olgunla tırmaktır.

3.3.2 Görevleri

Yeni Asır gazetesine göre Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu’nun görevleri kapsamında Tire’deki toplantısında görü ülen konular u ekildedir:²⁵⁰

²⁴⁶ **PEK Raporları**, s.24, 26, 42, 63. “Fikir mal Merkezleri” uygulaması konusunda 1957 yılının Mart ayında Necatibey lkokulunda ö retmenler arasında yapılan “*Bir ö retmen birinci sınıftan aldı ı ö rencilerini be inci sınıfa kadar okutmalı*” konulu münazara yapılmı tir. Bkz: “Ö retmen Talebesini Be inci Sınıfa Kadar Okutmalı mı? Okutmamalı mı?”*Yeni Asır*, 9 Mart 1957.

²⁴⁷ “Dumlupınar Okulunda Yapılan Toplantı...”,*Yeni Asır*, 8 Aralık 1949; “Gazi Okulundaki Toplantı”*Demokrat zmir*,9 Aralık 1949.

²⁴⁸ “Pedagojik Danı ma Kurulu Toplantısı”,*Yeni Asır*, 8 Mart 1951.

²⁴⁹ *Bilgi* dergisi Türkiye Muallimler Birli i’nin aylık yayın organıdır. “ zmir’deki Yeni Terbiye Hareketi Hakkında Rapor-1”, **Bilgi**, Sayı: 56, (1 Aralık 1951), s.7.

²⁵⁰ “Tire’de E itim Ö retim Toplantısı”, *Yeni Asır*, 2 Kasım 1949.

- 1-Çevrede ve okulda öğretmenlerin eğitim-öğretim yönünden rolü, öğrencilere temiz ahlak ve faydalı alışkanlıklar kazandırmak ve hayata iyi bir vatandaş olarak nasıl yetiştirileceği,
- 2- Artılar ve imkanlar dahilinde okulun nasıl daha sevimli hale getirilebileceği,
- 3-Okuma alışkanlığı ve kültür zevki için öğrenci kitaplarının zenginleştirilmesi,
- 4-Okula devam etmeyi nasıl halledilebileceği,
- 5-Derslerin ve ders dışı faaliyetlerin nasıl mahallileştirilebileceği,
- 6-Müzik ve Beden Eğitimi derslerini verimli kılmanın yolları,
- 7-Aileyi okula ısındırma, okul-aile birliklerinin amaca uygun çalışması, fakir çocuklara yardımın pedagojik bir anlayışla nasıl olması gerektiği eklindedir.

Zamanla öğretmenlerin bu tür toplantıları artması ve bu toplantılar aracılığıyla mesleki ve eğitim-öğretime ilişkin çeşitli sorunlar öğretmenler tarafından ele alınmaya başlanmıştır.

Örneğin Menemen’de 19 Kasım 1949 tarihinde yapılan ilk toplantısında öğretmenlerin her türlü idari ve mesleki sorunlarına yardımcı olacak bir “Pedagojik Danışma Bürosu” ile “Sanat Çalışma Birlikleri”nin kurulması kararlaştırıldı.²⁵¹ Bu toplantıların sonucunda öğretmenlere resim, müzik, şiir ve yazı kursları gibi faaliyetlerde açılmaya başlandı.

I.Bölge Pedagojik Danışma Kurulu 22 Aralık 1949 tarihinde Mehmet Fethi Bey okulunda yapıldı. Burada kurulun çalışmasını belirten bir tüzük hazırlandı. Bu tüzük gereğince eğitim ve öğretime ilişkin çeşitli sorunlar (devamsızlık problemi, okullarda sosyal ve editsel tekküller ve bunlardan azami yararlanma, öğrencilerin bilgilerinin artırılması için okul ve sınıf kitaplıklarının kurulması, okul müzesi, sergileri, gezilip incelenecek fabrika ve tarihi yerler) ve yönetim işleri ile problemleri ele alan komisyonlar oluşturuldu. Kurulda toplantıların aylık olacaktır, bu maddelere ilişkin konuların kurula gelmeden önce okulların öğretmen kurullarında ele alınıp incelenmesi gerektiği kararı alındı. Yine bu toplantıda öğretmenlerin devamsız öğrencilerin evlerine kadar gitmeleri, veli ve öğrencileri ikna ve irat çalışmaları olumlu karılanmış, kayıtlı bulunduğu halde okula devam etmeyen öğrencilerin çeşitli bilgilerinin yazılmasını, okula gelmeyerek hayatlarını çalışarak kazanmak

²⁵¹ “Menemen Toplantısı”, *Yeni Asır*, 22 Kasım 1949.

zorunda olanların özel dershaneler açılmak üzere bir listesinin hazırlanmasına, 12-16 yaşları arasında bulunan çocukların listesinin hazırlanmasına ve burada da ilgili bilgilere yer verilmesine karar verildi. Ayrıca devamsızlık problemi ile ilgili öğrencilerin durumları önce okulda görülecek, emir sonuçların gerekli görülürse “Merkez Pedagojik Danışma Kurulu”na gönderilmesi kararı da alındı.²⁵²

Mısakı Milli Okulu’nda yapılan I.Bölge Başöğretmenler Okul Çağrısında olup ta okula hiç devam etmeyenler çocukların takip ve devamı için Tepecik semtinde merkezi Mehmet Fazıl Bey Okulu ve Basmahane semtinde de Mehmet Fethi Bey Okulu olmak üzere iki komite kuruldu. Bu şekilde okulun bulunduğu mahalledeki karakolun başkomiserinin başkanlığında başöğretmen, öğretmenlerden ve muhtardan oluşan okul dışı komisyonlar oluşturuldu. Okul içi komisyonlarda devam durumları her gün başöğretmen tarafından kontrol edilerek aylık istatistikler çıkarılarak, bu listeler başöğretmen tarafından okulun ait olduğu mahalle muhtarına verilmesi, muhtarda gerek görürse emniyet görevlileri ile ortak çalışması kararı alındı. Bu konuda çözüm için okulun bütün bir tekilat olarak bu doğrultuda çalışması, alınan kararların milli eğitim müdürlüğü aracılığı ile valiliğe bildirilmesi sağlandı. Yine okul çağrısında olup da hayati zorunluluklarla işyerlerinde ya da maaazalarda çalışmak zorunda kalan çocukların muhtarlardan bir vesika almaları ve bu vesikaya sahip olanların işyerlerine kabulü vilayet aracılığı ile sağlanabileceği kararı alındı. Bu gibi çocuklar için özel dershaneler açılması ve ders saatlerinde öğrencilerin sinemalara girmelerinin engellenmesi de alınan kararlar arasında yer almıştır.²⁵³

Yine aynı amaçlar doğrultusunda başka bir bölgede 19 Ekim 1949 tarihinde Tınaztepe okulunda on altı mahalle muhtarı, emniyet memuru, bölge ilköğretim müfettişinden oluşan bir komisyon toplandı. 26 Ekim 1949 tarihinde ilkokullarda devamsızlığı önleme ve Ümmilikle Mücadele Komisyonu Tınaztepe Okulu’nda bu

²⁵² “Bölge Pedagojik Danışma Kurulu”, *Yeni Asır*, 11 Aralık 1949; “Pedagojik Danışma Kurulu Kararları” *Yeni Asır*, 24 Aralık 1949; “İkokullarda Devamsızlığın Önlenmesi”, *Yeni Asır*, 7 Şubat 1950; “Mehmet Fethibey Okulundaki Toplantı”, *Demokrat zmir*, 24 Aralık 1949; “Milli Eğitim Faaliyetleri”, *Anadolu*, 17 Ocak 1950.

²⁵³ “İkokullar Bölge Toplantıları”; *Yeni Asır*, 7 Şubat 1950. “İkokullarda Devamsızlığın Önlenmesi”, *Yeni Asır*, 25 Kasım 1949.

amaçlar doğrultusunda tekrar toplandı ve BPDK'na haftalık incelemelerini gönderme kararı aldı.²⁵⁴

II.Bölge öğretmenleri de Karşıyaka'da Ankara İlkokulu'nda aylık toplantısını yaptı. Bu toplantıda öğrenci defterleri, tarih ve hayat eserleri ve planlar üzerinde konular yapıldıktan sonra BPDK'nun çalışmalarını hakkında genel bilgi verildi. Daha sonra mesleki konularda verimin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınmasına karar verildi.²⁵⁵

Yine Menemen ve Kemalpaşa'da yapılan toplantılara Kaymakam, Milli Eğitim Teftiş Hekimi ve Bölge Müfettişi de katıldı.Bu bölgede yapılan V.E itim Toplantısı'nda okulun ve dersliklerin öğrenciye, aileye ve çevreye faydalı olabilmesi için nelerin yapılması gerektiği, köy okulları için ayrı bir ders programına ihtiyaç olup olmadığı, öğretmenin çevresine faydalı olması için neler düşünüldüğü, köy okullarında görülen en önemli problemlerin ve bunların çözüm yolları, öğretimde işbirlik ve grupla çalışmanın nasıl olacağı gibi çeşitli tezler bu toplantılarda değerlendirildi.²⁵⁶ Belirlenen bu konular etrafında öğretmenler beş gruba ayrılarak çalışmalarını ve raporlarını genel kurula sunarak tartıştı. Toplantıda öğretmenler düşüncelerini serbestçe ortaya koyarak tamamlayıcı fikirleri ifade ettiler.

Toplantıda sorunların üç grupta olduğunu karar verildi.²⁵⁷

- 1-Doğrudan doğruya öğretmenlerin çözebileceği sorunlar,
- 2-Ailelere iş ve sorumluluk paylaşımı ve işbirliği yapılarak çözülebilecek sorunlar,
- 3-Devletçe ele alınıp kanun ve kararla bağlanacak olan sorunlar.

BPDK, öğrenci devamsızlığı, işyerlerinde çalışan çocuklara yönelik çalışmaların muhtar ve zabıta aracılığı ile yapılmasının, yani sokaktan çocuk toplanması gibi çalışmalar ile öğretmenin boş yere zamanının israf edildiğini, zaten ilköğretimin mecburi olduğunu bu nedenle böyle bir durumda kanuni işlemin yapılabileceğini belirtmiştir. Bu nedenle BPDK'da tartışılmalı konularla de il

²⁵⁴ Komisyonların çalışmalarını hakkında daha geniş bilgi için bkz: *Demokrat İzmir*, 27 Ekim 1949. "Okullardaki devamsızlığın sebepleri tahdit ediliyor"; *Demokrat İzmir*, 20 Ekim 1949.

"Okullara devam meselesi", *Demokrat İzmir*, 4 Kasım 1949, "Okullara Devam Meselesi".

²⁵⁵ "İkinci bölge pedagojik danışmanlar kurulu toplantısı", *Anadolu*, 16 Ocak 1950; "Karşıyaka İlkokul öğretmenleri toplandı", *Anadolu*, 14 Kasım 1952; "İlkokul öğretmenleri Bayraklıda toplandı", *Anadolu*, 27 Kasım 1952.

²⁵⁶ "Köy Okulları için ayrı ders programı", *Anadolu*, 1 Ocak 1952; "Milli Eğitim Mensuplarının Kemalpaşa'daki Toplantısı", *Anadolu*, 16 Ocak 1952.

²⁵⁷ "Eğitim toplantıları çok istifadeli geçmektedir", *Anadolu*, 4 Ocak 1952.

daha da güncellenen ve ciddi problem teşkil eden konularda karar verilmesi gerektiği şeklinde BDPK'nın işlevi ve amacına yönelik eleştirel tespitlerde yapılmıştır.²⁵⁸

Bu amaçlar doğrultusunda 1951-1952 öğretim yılının V.BDPK toplantısı 3 Mart 1952 tarihinde Menemen, Foça ve Kemalpaşa ilçelerinin merkez ve köy öğretmenleri tarafından mesleki bir toplantı yapıldı. Bu toplantıdaki en önemli konular olan “Köy Okulları için Ayrı Bir Ders Programı” ve “Test ve Rehberlik Çalışmaları” gibi öğretim meseleleri ele alındı.²⁵⁹ Bu toplantılarda ele alınan konular mahalli incelemelerin, eğitim ve öğretimde mahallilemenin önemini ortaya koymaktadır.

Tire’de 1953-1954 öğretim yılında merkez öğretmenleri ile 11 Ekim 1953 tarihinde bir toplantı yapıldı. Gündeme eğitimle ilgili 50, öğretimle ilgili 43 ve idari konulardan 54 madde ele alındı.²⁶⁰

1954 yılının Mart ayında yapılan bu öğretmenler toplantısında çeşitli eğitim-öğretim problemleri üzerine şu kararlar alındı:²⁶¹

- 1-Çocuklara verilecek karnelerin hangi ölçüye göre ayarlanması ve bunda yapılacak esaslı işlemler,
- 2-Karnelerin nasıl doldurulacağı, sınıf geçme, bütünleme, sınıfta kalma nasıl olur?
Bunların öğrenci ve velilerin anlayabileceği şekilde açıklanması,
- 3-Velilere, öğrencilerin derslerden aldıkları notların hangi ölçüye göre verildiği, not takdirinde göz önünde tutulacak esaslar ve hususların neler olduğu açıklanması,
- 4-Dördüncü sınıflarda uygulanan test yöntemi üzerine alınacak tedbirlerin tespiti,

²⁵⁸ BDPK’na sorulan ve çözüm bulması istenilen konular arasında; Çocukta irade zaafı [Günümüzdeki kararsızlık, dikkat dağınıklık ve hiperaktivite], eksiklik ve amaçsızlık duygusu yaayan çocuklar, tembel çocuklar, kumar alıkanlıklarından çocukları koruma gibi konulardır. Bkz: Osman Bozkurt, “Pedagojik Danışmanlık Kuruluna Danışıyorum”, *Anadolu*, 8 Mart 1950, s.7.

²⁵⁹ “Köy okulları için ayrı ders programı”, *Anadolu*, 1 Ocak 1952. Bu toplantıya Menemen Kaymakamı Sadri Önder, teftiş memuru Sabri Kolçak ve bölge müfettişi Zahit Atay’da katıldı. Toplantı sonucunda; doğrudan kendilerinin çözebileceği, aileler ile birlikte çözülecek problemler ve devletçe ele alınıp karara bağlanacak sorunlar olmak üzere üç tür karar alındı. Bu problemlerin gruplandırılarak bir rapor halinde ilgili makamlara duyurulması da karara bağlandı. Geniş bilgi için bkz: “Eğitim toplantıları çok istifadeli geçmektedir”, *Anadolu*, 4 Ocak 1952; “Milli Eğitim mensuplarının Kemalpaşadaki toplantısı”, *Anadolu*, 16 Ocak 1952; “Öğretmenler mesleki bir toplantı yaptılar”, *Ege Ekspres*, 20 Nisan 1954.

²⁶⁰ “Tirede Eğitim Çalışmaları”, *Demokrat Zmır*, 11 Ekim 1953.

²⁶¹ “Zmır Birinci Bölge Bağı Öğretmenleri”, *Yeni Asır*, 15 Mart 1954.

dördüncü sınıflarda Türkiye Coğrafyası merkezi sıklet olmak üzere diğer derslerin buna göre ayarlanması ve bu araçlar üzerinde daha verimli çalışmaları ekilerini belirleme gibi hususlar toplantıda da karar altına alınmıştır.

V.Bölgeye dahil okulların 1954-1955 öğretim yılının ilk mesleki toplantısında ele alınan konularda BPDK'nın görevleri ile ilgili çalışmalarını ortaya koymaktadır.

Bu BPDK toplantısında eğitim ve o zamanın en önemli problemlerinden olan öğrenci ve sınıfın objektif olarak değerlendirilmesi ele alındı. Burada okullardaki test uygulamalarının önemi ve gereği belirtilerek örnek sınıf uygulamasında matematik başarı testinin öğrencilere uygulanması, her öğrencinin ve sınıfın bilgi ve başarı seviyesinin sonuçları tartışıldı. Toplantının sonunda “Yarıncı Okullar” adlı mesleki bir film öğretmenlere izlettirildi.²⁶²

1956-1957 öğretim yılında III.Bölge İlköğretim Müfettişliği'ne bağlı okullarda toplam 110 öğretmen ve baş öğretmen çetmeli mesleki toplantılar için bir araya geldi. Bu toplantıda eğitim ve öğretim konuları, sınıf defterleri, planlar, zaman çizelgeleri, sınıfların özellikleri ve çalışma tarzları görüldü. Bu mesleki toplantı sayesinde bölge öğretmenleri birbirleriyle sosyal yönden tanışma ve mesleki açıdan dayanışma içerisinde bulunmuşlardır.²⁶³

Yine Cumaovası merkez okulunda “Çevre incelemeleri Kütüphanesi” hazırlama konusunda mesleki bir toplantı yapıldı. Toplantıya milli eğitim müdürü, yardımcıları, müfettişler ve çevre köylerden 30 öğretmen katıldı. Kınık ve Kemalpaşa'da İlçe Danışma Kurulu yılsonuna kadar yapacakları işleri tespit etmek, okullu köyler arasında gruplar oluşturmak, bilgi testleri ve çevrenin incelenmesi gibi konuları görüşmek üzere toplandı.²⁶⁴

1956-1957 öğretim yılında BPDK toplantıları kapsamında V.Bölge öğretmenleri bir müfettiş başkanlığında toplanarak; okullarda yazılı ve sözlü sınav yöntemleri ve bunların sakıncaları, test yolu ile bilgi ve başarıyı ölçme ve değerlendirme konularını görüştü.

²⁶² “İkinci Öğretmenlerinin Mesleki Toplantıları”, *Yeni Asır*, 25 Kasım 1954.

²⁶³ “Üçüncü Bölge İlköğretim Mesleki Toplantısı Çok Stifadeli Oldu”, *Yeni Asır*, 1 Kasım 1956.

²⁶⁴ “Öğretmenlerin Cumaovası'nda Mesleki Toplantısı”, *Yeni Asır*, 13 Ocak 1956; “Kınık'taki Öğretmenler Toplantısı”, *Yeni Asır*, 26 Ocak 1956; “Kemalpaşa'da Öğretmenler Toplantısı”, *Yeni Asır*, 12 Mart 1956; “Öğretmenler Toplantısı”, *Anadolu*, 23 Nisan 1954.

Bu toplantıda alınan kararlar u ekildedir:²⁶⁵

1-V. Bölgeye dahil her okulda bir test bürosu kurulması ve bu büro okuldaki ö retmenlere uygulamalı test sorularının hazırlanması,

2-Kurullarca ya da okullarca tespit edilen test sorularının sınıf ö retmenlerine gönderilmesi, uygun zamanlarda bunların sınıflarda uygulanması ve ö retmenlerin test sonuçlarını grafikler halinde sınıf dosyalarında saklamaları kararları alındı.

BPKD'nın belirlenen bu görevlerinin dı nda farklı bir görevi de ö retmenlerin mesleki ve genel bilgilerini artırmak için bölge merkezlerinde bölge kitaplı ı da kurmak olmu tur.²⁶⁶ Bu uygulamalar, BPKD toplantılarının, zmir'de kültürel nitelikteki çe itli sorunların çözümüne yönelik e itim-ö retimi ekillendirdi ini, yerel düzeyde belirledi ini ve yönlendirdi ini ortaya koymaktadır.

BPKD'nın bu görevlerinin yanında ele aldı ı ve de erlendirdi i konulara ili kin tavsiye niteli inde de birtakım kararlar aldı ı görülmektedir.²⁶⁷

Örne in, be sınıflı okullardaki ö retim eklinin nasıl daha verimli olaca ına yönelik bölge ba kanlarının açıklamalarına ba lı olarak tavsiye niteli inde bir karar aldı. Bu sorunun ülkenin genel bir sorunu olması nedeniyle Milli E itim Bakanlı ı'nda özel bir komisyonun kurulması ihtiyacı, deneme okullarının açılmasını ve ö retmen yeti tiren kurumlarda bu konuya özellikle dikkat edilmesinin önemi tavsiye edildi. Ayrıca kanunlarda esaslı de i iklik tedbirlerine ihtiyaç hissedildi i de belirtildi.

Merkez III.Bölge okullarında çalı an ö retmenler V.E itim urası'nda alınan “Alfabeye büyük temel harflerle ve küçük temel harflerin karması ile ba lanulmalıdır” kararını incelemek amacıyla Gazi lkokulu kitaplık salonunda bu konu ile ilgili olarak toplandılar. V.Maarif urası'nın kararını “Tez Ekibi”, “ lk okuma yazmaya önce büyük harflerle ba lanulmalıdır” konusu da “Anti-Tez Ekibi” olmak üzere iki ekip olu turuldu. Jüri üyeliklerine Mustafa Rahmi Balaban²⁶⁸, Asım

²⁶⁵ “Okullarda mtihan ve Testlere Dair Kararlar Alındı”, *Yeni Asır*, 16 ubat 1957.

²⁶⁶ “Urla'da Milli E itim Hareketleri”, *Yeni Asır*, 12 Aralık 1949.

²⁶⁷ “Bergama Bölgesi II.Pratik E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 7 Kasım 1950.

²⁶⁸ Mustafa Rahmi Balaban (1888-1953), Cumhuriyet döneminde zmir'in en çok eser vermi fikir adamı ve e itimcisidir. Edebiyatla ilgili olmakla birlikte büyük kısmı Felsefe, Pedagoji ve Psikoloji'ye dair ço u tercüme 80'den fazla eseriyle sadece zmir'i de il, genel olarak Türk bilim ve fikir hayatında da rol oynamı önemli bir kültür adamıdır. Hakkında geni bilgi için bkz: Mustafa ahin, **Hayatı ve Dü ünceleriyle Mustafa rahmi Balaban**, Phoenix Yay., Ankara, 2005. Ömer Faruk Huyugüzel, **a.g.e.**, s. 448-445; Sadiye Tutsak, **a.g.e.**, s. 423-425.

Kültür, Osman Faruk Verimer ve Sabri Kolçak gibi zmir'in e itimindeki önemli isimler seçildi. Bu ekiplerin 8 Nisan 1953 tarihinde münazara yapmaları kararı alındı.²⁶⁹

Böylece ilk okuma ve yazmaya hangi harflerle ba lanılması münazarası zmir'in ö retmenleri arasında büyük bir heyecan uyandırmı oldu. Böyle bir bilimsel çalı ma BPDK'nın çalı malarının, uygulamalarının bilimsel ve demokratik bir atmosferde yapıldı nı, ayrıca e itime ve sosyal konulara ili kin ulusal düzeydeki geli meler hakkında da ilgili oldu unu ortaya koymaktadır.

Ödemi 'de 1952-1953 ö retim yılı sonu nedeniyle 25-26 Nisan 1953 tarihlerinde 300 civarında ö retmenin katılımı ile BPDK toplantısı yapıldı. Bu toplantıda V. Milli E itim urası'nın üyesi olan zmir Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer, ura'da ele alınıp karara ba lanan konular hakkında bilgi verdi.²⁷⁰ Yine XI.Bölgeye ba lı okulların ö retmenleri Menemen'de toplandılar ve daha sonra Sulu Ziraat Enstitüsü'ne giderek tarım denemelerini incelediler.²⁷¹

3.3.3 Te kilat Yapısı

zmir Milli E itim Müdürlü ü, Pedagojik Danı ma Kurulları Merkez ve Bölge Te kilat yapısına göre zmir on bölgeye ayrılımtı. Bu on bölgenin be bölgesi zmir merkezi içerisinde, VI. BPDK Bergama, VII. BPDK Ödemi , VIII. BPDK Tire, IX. BPDK Urla ve X. BPDK Selçuk olmak üzere bölgelerin sorumluluk alanları bu ekilde olu turuldu.²⁷²

BPDK ile birbirine çok yakın, ulaımı kolay olan köylerden çe itli gruplar olu turuldu. Bu gruplara dahil ö retmenler kendi aralarında “Fikri Yardımla ma, Dayanı ma ve Danı ma Prensipleri”ne göre bir te kilatlanmaya gitti. Bu gruplar kendi aralarında birer ba kan ve katip seçmi , inceleyecekleri konuları, toplantı

²⁶⁹ “Ö retmenler arasında Alakalı bir Münazara”, *Yeni Asır*, 4 Nisan 1953; “İkokuma yazmaya hangi harflerle ba lanılmalıdır”, *Anadolu*, 4 Nisan 1953; “Merkez üçüncü bölge Milli E itim faaliyeti”, *Demokrat zmir*, 4 Nisan 1953.

²⁷⁰ Kongre programı için bkz: “Pratik E itim Kongresi yarın Ödemi te ba lıyor”, *Anadolu*, 23 Nisan 1953; Aynı kongre ile ilgili olarak katılımcı sayısının 300'den fazla oldu u, 800 kadar oldu u haber için bkz: “4 cü Pratik e itim Kongresi ba ladı”, *Anadolu*, 26 Nisan 1953; “Ödemi te yapılacak ö retmenler toplantısı”, *Ege Ekspres*, 22 Nisan 1953.

²⁷¹ “Ö retmenlerin Menemen'de dünkü toplantı ve gezisi”, *Yeni Asır*, 16 Mayıs 1960.

²⁷² **PEK Raporları**, s.14.

günlerini, okuyacakları kitapları, danışacakları meseleleri içeren birer çalışma programı da yaptı. Teftiş Bürosu'nda oluşturulan bu çalışmalar, önce ya da BPDK çalışmaları adı ile devam etti.²⁷³

Bu doğrultuda oluşturulan Bölge Pedagojik Danışma Kurulu Başkanlığı'nın tekilat yapısı şu şekildedir:

- 1- Başkan
- 2- Başkan Vekili
- 3- Raportör
- 4- Sekreter
- 5- Üyelerden oluşmaktadır.

Öğretim yılı başında, her teftiş bölgesindeki PDK tarafından o bölgeye dahil bütün öğretmenlerin katılımı ile BPDK toplantıları yapıldı. Böylece yeni çalışmalarıyla, okulları geliştirme planları üzerindeki gerekli kararlar alınarak, bu kararların uygulanması için her konu üzerinde ve eldeki muhtıralara göre çeşitli yetiştirme kursları açıldı. İhtiyaç duyulan her yerde bu kursların programları daha önce iyi bir şekilde hazırlanarak faaliyete geçirildi.²⁷⁴

BPDK, öğretmen, müfettişler olmak üzere on beş kişiden oluştu. Oluşturulan bu kurulun ilk toplantısında okul içi, okul dışı ve öğretmenlerle yardımlaşma adlı üç komisyon da kuruldu.²⁷⁵

PDK'dan beklentiler, her eğitim bölgesinde dikkate değer, orijinal ve güzel buluş ve çalışmaların müfettişler tarafından tespit edilerek bu kurula getirilmesi şeklinde oluşturuldu. Bu durum bir nevi "Pratik Pedagoji Vitrini"nin ve "Pedagojik Literatür Vitrini"nin oluşturulmasını, tüm bunlar için gerekli kaynağın sağlanması [öğretmenler] sağlanabileceğini ve sonuçlarında yine bu kurul tarafından öğretmene verilmesi gerektiğini amaçlamıyordu.²⁷⁶

BPDK'nın faaliyetlerinden bazıları şu şekildedir:²⁷⁷

²⁷³ "Zmir'deki Yeni Terbiye Hareketi Hakkında Rapor-1", **Bilgi**, Sayı: 56, (1 Aralık 1951), s.6-7.

²⁷⁴ Sabri Kolçak, "Okulculuğumuzda Yeni Bir Çalışma Sistemine Doğru", **PEK Raporları**, s.81, 83.

²⁷⁵ "Pedagojik Danışma Kurulu Açıldı", *Yeni Asır*, 17 Kasım 1949.

²⁷⁶ Pratik Pedagoji Vitrini: Her eğitim bölgesindeki öğretmenlerin en güzel, orijinal buluşlarından ve örneklerden oluşan çalışmaların danışma bürosunda toplanmasıdır. Geni bilgi için bkz: Haluk Elbe, "Ağrı'dan Yukarıya Gidecek Bir Hareket", *Yeni Asır*, 9.1.1950; **PEK Raporları**, s.83.

²⁷⁷ "Pedagojik Danışma Kurulu Çalışmaları", *Yeni Asır*, 20 Ocak 1950.

19 Ocak 1950 tarihinde Dumlupınar Okulu'nda toplanarak ilkokul son sınıf öğrencilerinin matematik dersindeki verimini artırmak için “Yerli Ölçüler” adlı problemler hazırlamak amacıyla sekiz öğretmenlerden oluşan bir “Danışma Kurulu Matematik Kolu” oluşturuldu. Aritmetik çalışmalarını ve bundan elde edilen sonucu kesin bir şekilde değerlendirilmek amacıyla V.BPDK bölgesi okullarında 14 ilkokul son sınıfından 800 öğrencinin katıldığı 1 aritmetik deneme sınavının yapılması da kararlaştırıldı. Yine I.Bölge ilköğretim müfettişlerine bağlı okulların öğretmenlerinin de katılımıyla öğrencilere bilgi testi yapıldı. Ayrıca I.Bölgeye dahil okullar birinci sınıflarının katılımı ile 1950 yılının Mart ayı içerisinde eğitim ve öğretim prensiplerine uygun olarak kullanılan ders materyallerine ait bir sergi açılması kararlaştırıldı.²⁷⁸

3.3.4 Diğer Bölge Pedagojik Danışma Kurulu Çalışmaları

VIII.BPDK II.Pratik Eğitim Toplantısı 11-12 Kasım 1950 yılında Tire Ortaokulu'nda yapıldı. Bakanlık Müfettişi de bu toplantıda hazır bulundu. Kongreye Tire ve Bayındır merkez köy öğretmenleri ile kaymakamlar ve bucak müdürleri de davet edildi. Burada PDK'nın çalışmaları raporunun yanında 1949-1950 öğretim yılında uygulanan “Sınıfta Gazetenin Ders Vasıtası olarak Kullanılmasına Dair Rapor” ele alındı.²⁷⁹ Bu toplantıda 1949 yılında programa alınan PDK çalışmaları raporu okundu. Yine diğer toplantılarda olduğu gibi 11 Kasım 1950 tarihi akşamı Amerikan Haberler Bürosu tarafından getirilen “Newyork Milli Kütüphanesi”, “Spor Haberleri”, “Temizlik Saflık Getirir”, “Amerika’da Öğretmen Yetiştirme” ve “Kore Harbi Filmleri” gösterildi. Yine geçmiş yıllardaki pedagojik hareketler ile o günkü pedagojik hareketlerin etraflıca karşılaştırılması yapıldı. Bu karşılaştırmada en önemli faktörün öğretmenlerden gelen demokratik bir hareketin o günkü çalışmalar lehine büyük bir başarı kazandığını belirtti.²⁸⁰

²⁷⁸ “800 Küçük Öğrencimiz Dün Bir Aritmetik Denemesinde Bulundular”, *Yeni Asır*, 9ubat 1950; “Pedagojik danışma kurulunun çalışmaları”, *Anadolu*, 9ubat 1950; “İkokullarda Test Sistemi Barışlı Neciler Veriyor” *Yeni Asır*, 17Aralık 1953; “Birinci Bölge Öğretmenleri”, *Yeni Asır*, 30Haziran 1953; “Pedagojik Çalışmalar”, *Demokrat zmir*, 9ubat 1950.

²⁷⁹ “Pedagojik Danışma Kurulu II. Pratik Eğitim Kongresi”, *Yeni Asır*, 9Kasım 1950; “Pedagojik Danışma Kurulu II. pratik eğitim kongresi”, *Anadolu*, 8Kasım 1950.

²⁸⁰ “Tire İkinci Pratik Eğitim Kongresi”, *Yeni Asır*, 14Kasım 1950; “Tire bölgesi II. Pratik Eğitim

4 Kasım 1950 tarihinde yapılan VI.Bölge [*Bergama Bölgesi*] Pedagojik Danı ma Kurulu II.Pratik E itim Kongresi'ne bölge dı ndan gelenlere verilen ak am yeme i ve müzikli e lence ile birlikte Amerikan Haberler Bürosu'nun yirmi er dakikalık e itim ve ö retim problemleri ile ilgili üç filmi gösterildi.²⁸¹ 20 Aralık 1950 tarihinde yapılan Alsancak, Bornova ve Mersinli'de ki okulları kapsayan BPDK toplantısının sonunda da ö retmenlere Amerikan Haberler Bürosu tarafından ö retici bir film gösterildi.²⁸²

Burada önemli bir nokta Amerikan Haberler Bürosu'nun çe itli faaliyetlerinin BPDK'nın çalı maları içerisinde yer alması ya da bulunmasıdır. Amerikan Haberler Bürosu'nun bu faaliyetleri her ne kadar ö retici filmlerin ö retmenlere izlettirilmesi e klinde olsa da durumun Türk-Amerikan ili kilerinin ve bu konuda yapılan çe itli antla maların e itim alanındaki boyutu ve yansıması hakkında fikir verebilecek nitelikte bir örnek olu turmasıdır.

1950-1951 ö retim yılı VII. Bölgeyi olu turan Ödemi ve Kiraz Bölgesi BPDK toplantıları 18-19 Kasım 1950 tarihlerinde Ödemi Zafer okulunda yapıldı. Seferihisar BPDK toplantısına bakanlık müfetti i Osman Ülkümen'de katıldı ve kongre hakkındaki memnuniyetini dile getiren bir de erlendirmede bulundu. Kongrede katılımcı bir ba ö retmen ve ö retmen tarafından “Yeni müfredatta tarih ve co rafya” ve “Çocuk edebiyatının terbiye üzerindeki tesiri” konulu ara tırmalar de erlendirildi.²⁸³

Seferihisar'da yapılan di er bir e itim toplantısı da 30 Aralık 1951'de yapıldı. Bu toplantıda ele alınan konularda u ekildedir:²⁸⁴

1-Okumayan, okudu unu anlamayan ve sınıf seviyesine göre okuma yapamayan çocuklar,

2-Gördü ünü, bildi ini, ya adı nı ifade edemeyen, yazılı ve sözlü sorununu

kongresi nasıl cerayan etti?”, *Anadolu*, 14 Kasım 1950; “ zmir Merkez Köy ö retenleri kongresi dün toplandı”, *Anadolu*, 27 Aralık 1950; “Pedagojik danı ma kongresi dün toplandı”, *Demokrat zmir*, 17 Aralık 1950.

²⁸¹ “Bergama kinci Pratik E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 12 Kasım 1950; “ kinci pratik Milli E itim Kongresinin Ödemi toplantısı”, *Demokrat zmir*, 21 Kasım 1950.

²⁸² “Pedagojik Danı ma Kurulu Toplantısı”, *Yeni Asır*, 21 Aralık 1950.

²⁸³ “Seferihisar Pedagojik Danı ma Kurulu Kongresi Toplantısı”, *Yeni Asır*, 4 Aralık 1950; “Pratik E itim Kongreleri”, *Demokrat zmir* 18 Kasım 1950.

²⁸⁴ “Seferihisar E itim Toplantısı”, *Yeni Asır*, 30 Aralık 1951; “Dün yapılan müfetti ler ve B.ö retmenler toplantısı”, *Demokrat zmir*, 3 Kasım 1950.

- anlatamayan çocuklar,
- 3-Kendini i e verip çalı amayan çocuklar,
- 4-Müzik, resim ve i derslerinde görülen yetersizlik ve çocuklarda estetik duygusunun geli tirilememesi,
- 5-Yazı derslerinde genellikle gözlemlenen zevksizlik, i lek ve okunaklı bir yazının neden yazılmadı ı,
- 6-Demokraside iyi bir okul nasıl olmalıdır?,
- 7-Sınıflarda grup halinde çalı malar,
- 8- İkokul ça ndaki çocuklarda “Akıl Sa lı ı” Problemi,
- 9-Köy okullarında ö retim, e itim çalı maları ile idari i lerde ortaya çıkan sorunlar,
- 10-Okullarda yapılan spor çalı malarının pedagojik esaslara dayandırılması ekindeki konulardır.

Urla Pedagojik Danı ma Kurulu toplantısında ele alınan; ö retmenin muhitteki rolü, milli uurun uyandırılması gibi çe itli e itim ö retim problemlerinin yanında memleket kültürünü ve kalkınmasını ilgilendiren güçlü tezler de sunuldu. 1952-1953 ö retim yılının IX.BPDK toplantısı 25 Eylül 1952 tarihinde, 1953-1954 ö retim yılı faaliyetlerinin de erlendirildi i ve 1954-1955 ö retim yılı çalı malarında ele alınacak konulara ili kin BPDK toplantıları Urla’da 14 Haziran 1954 tarihinde yapıldı.²⁸⁵

1952-1953 ö retim yılını Ocak ayında Bayındır’da yapılan BPDK toplantısında çe itli mesleki problemlerin yanında ilk ve ortaokul ö retmenlerinin çalı ma ve faaliyetlerinin ortak bir görü ve anlayı çerçevesinde ele alınması görü üldü. Bu konuların bu yılki çalı malara temel olu turması, alınacak ortak kararların ders yılı sonunda zmir’de yapılacak olan III.Pratik E itim Kongresi’ne sunulmasına karar verildi. İkö retimle ilgili kanun ve yönetmelikler hem zmir’deki hem de ülkedeki geli meler do rultusunda daha sonraki tarihlerde yapılan Bayındır BPDK toplantılarında ele alındı.²⁸⁶

²⁸⁵ “Pedagojik danı ma kurulu toplantıları devam ediyor”, *Anadolu*, 31Aralık 1950; Kongre programı hakkında bkz: “Urlada Pedagojik Danı ma toplantısı”, *Demokrat zmir*, 30 Aralık 1950; “Milli E .Danı ma kongresi bugün Urlada yapılacak”, *Anadolu*, 26 Aralık 1952; “Urla Milli E itim Çalı maları”, *Demokrat zmir*, 22 Eylül 1952; “Urla’da maarif çalı maları”, *Demokrat zmir*, 14 Haziran 1954.

²⁸⁶ “Bayındırda ö retmenler mesleki bir toplantı yaptı”, *Anadolu*, 25 Ocak 1953; “Bayındır ö retmenlerinin toplantısı”, *Demokrat zmir*, 27 Ocak 1953; “Bayındır’da Milli E itim

BPDK'nın bu çalı maları ve ele alınan konuların sonucunda bölgelere göre yapılan PDK toplantılarının içeri i ve amaçlarının daha da belirginle meye ve yeni ihtiyaçlara cevap vermeye ba ladı ı görülmü tür. Bu durum özellikle toplantıların güncelli ini koruyan ve çe itli ihtiyaçlara yönelik olarak belirlenen gündem maddelerinden anla ılmaktadır. Örne in 21 Ocak 1951 tarihinde yapılan BPDK'nun çalı ma raporunda u görü lere yer verilmi tir:²⁸⁷

- 1-Çocukların dil yanlı larının her köyde ayrı ayrı nasıl belirlenece inin,
- 2-Ö retmenlere Resim- ve Müzik derslerinin daha erimli geçmesi için kurların düzenlenmesi,
- 3-Cumartesi günleri radyo çocuk saatinde evinde radyosu olmayan ö rencilerin bundan yararlanamadıkları için Çar amba günleri ö leden sonra “Radyoda Okul Saati” adı altında yayın yapılmasının hem ö retmenler hem de ö renciler için çok faydalı oldu u belirtildi.

Yine BPDK'nın büyük kongreye [*Pratik E itim Kongresi*] esaslı bir konu ile katılmaları da uygun görüldü. Örne in bu esaslı konular arasında o güne kadar Türkiye'de hiç ele alınmamı olan “Mizah E itimi” konusu ilgililer arasında dikkate de er bulundu.²⁸⁸

1951 yılında III. BPDK toplantılarında alınan bir kararla toplantılarda yapılan konu maların yılsonunda bir albüm haline hazırlanarak MPDK'nun genel kuruluna sunulması da benimsendi. Bu çerçevede IV.Tefti Bölgesi'ne ba lı okullarda 24 Eylül 1952 tarihinde 1952-1953 ö retim yılının ilk toplantısının Tınaztepe okulunda yapılmasına karar verildi.²⁸⁹

Bu ekinde BPDK'nın toplantılarında ele alınan ülke geneli içinde örnek te kil edebilecek çe itli uygulamaların gündeme alınması ve de rlendirilmesi BPDK'nın

çalı maları”, *Demokrat zmir*, 20 Ocak 1957.

²⁸⁷ “Tire ve Bayındır'da E itim Çalı maları”, *Yeni Asır*, 27 Ocak 1951.

²⁸⁸ Sabri Kolçak'a göre; “Okulda Mizah Problemi”, 1951 yılında yapılan zmir II. PEK'de Nihat I ık tarafından sahneye konulmu tur. Ayrıca 1952 yılının Haziran ayında yapılan III. PEK'ne ba ö retmen Hikmet Orhun tarafından kendi okulunda yaptı ı uygulama ve deneme sonuçları anlatılmı , her iki PEK'de konu büyük bir ilgi ile kar ılanmı tur. Nihat I ık ve Sabri Kolçak, **E itim ve Ö retimde Mizahtan Faydalanma Yolları**, Endüstri Basım ve Yay., zmir, 1953, s.6.

²⁸⁹ “Pedagojik Danı ma Kurulu Faaliyetleri”, *Yeni Asır*, 22 ubat 1951; “İkokullar yeni ö retim yılı faaliyetlerine ba ladı”, *Anadolu*, 25 Eylül 1952; “İkokullarda yeni ders yılı faaliyeti ba ladı”, *Demokrat zmir*, 25 Eylül 1952.

toplumun gelişiminde ve kalkınmasında en önemli unsur olduğunu ve itimi ve öğretmeni bir bütün olarak ele aldığını ortaya koymaktadır.

PDK uygulamalarının henüz yeni olduğu bu bağlamında yerel basında konu ile ilgili haberlerde organizasyon ve faaliyetlerin tanımlanmasında, milli eğitim müdürlüğünün resmi tanımlamasının dışında ki işel ya da daha özel bir nitelikte tanımlandığı da görülmektedir.

Örneğin haftalık olarak her ilçede yapılacağının duyurusu Bölge Pedagojik Danışma Kurulu niteliğindeki çalışmalar “Pratik Eğitim Kongreleri” ve “Bölge Pratik Eğitim Kongreleri” şeklinde kamuoyuna duyurulmuştur.²⁹⁰

Dikili İlçesi III. PEK 22 Aralık 1951 tarihinde yapıldı.²⁹¹ Ödemiş ve Kiraz ilçelerinden 200’ü ana öğretmenlerin katılımı ile Ödemiş III. PEK 22 Aralık 1951 tarihinde başlandı ve iki gün devam etti. Bu kongrede Amerikalı eğitim Profesörü Kate Wafford’un İzmir’de verdiği konferanslarına ait notlarda okundu.²⁹² Yine 1953-1954 öğretim yılında 28-29 Nisan 1954 tarihlerinde Ödemiş’te ilk, orta ve teknik öğretmenlerden 300 kadar öğretmenin katılımı ile PEK yapıldı.²⁹³ Bu kongrede, danışma kurulları raporu okundu ve “Çevre incelemelerinde Göz Önünde Bulundurulacak Esaslar”, “Ödemiş incelemeleri” ve çeşitli eğitim-öğretim problemleri ele alındı. Ayrıca “Okullarda Eğitim ve Öğretimde Rehberlik” ve “Felsefi Doktrinler” konulu konferanslar da düzenlendi. Ödemiş Pedagojik Danışma Kurulu’nun bu iki günlük kongresine İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü’nden bir grupta katıldı. Yine bu çerçevede 1954-1955 öğretim yılı çalışmalarının değerlendirildiği Ödemiş VI. PEK’de 28-29 Mayıs 1955 tarihinde 200’den fazla öğretmenin katılımı ile yapıldı.

1954-1955 öğretim yılında ilçelerdeki BPDK’nın çalışmaları 1953-1954 öğretim yılı çalışmalarına göre daha disiplinli olarak uygulandı. Bunun en büyük nedeni Milli Eğitim Müdürü Adnan Tolon, Müdür Muavini ve Teftiş ve yönetim komisyonu başkanı olan Sabri Kolçak’ın bu kongreleri yakından takip etmeleri ve

²⁹⁰ “Pratik Eğitim Kongreleri Başlıyor”, *Yeni Asır*, 24 Ekim 1950.

²⁹¹ “Bergama ve Dikili Üçüncü Pratik Eğitim Kongreleri Toplandı”, *Yeni Asır*, 25 Aralık 1951.

²⁹² “Ödemiş Üçüncü Pratik Eğitim Kongresi”, *Yeni Asır*, 27 Aralık 1951; “Ödemiş’te Pratik Eğitim Kongresi bugün içtimaa başlıyor”, *Demokrat İzmir*, 22 Aralık 1951; “Eğitim Kongreleri hararetle Geçiyor”, *Demokrat İzmir*, 24 Aralık 1951.

²⁹³ “Ödemiş’te yapılacak pratik eğitim kongresi”, *Ege Ekspres*, 29 Nisan 1954; “Pratik eğitim kongresi başkanı ile akt edildi”, *Ege Ekspres*, 31 Mayıs 1954; Ödemiş Altıncı Eğitim Kongresi düzenleniyor”, *Ege Ekspres*, 29 Mayıs 1955.

merkez ile ilçeler arasındaki gerekli iletişimi kurmaları etkili oldu.²⁹⁴ Bu çerçevede PDK'nın çalışmaları kapsamında 14 Mayıs 1955 tarihinde Torbalı'da, 15 Mayıs 1955 tarihinde Urla'da, 28 Mayıs 1955 tarihinde Ödemiş'te, 29 Mayıs 1955 tarihinde Bayındır'da ve 31 Mayıs 1955 tarihinde Tire'de İlçe Danışma Kurulları Kongreleri yapıldı.²⁹⁵

3.3 VIII. Bölge (Tire Bölgesi) Pedagojik Danışma Kurulu

Tire'de 12 Kasım 1949 tarihinde kongre halinde devam etmek üzere önemli bir toplantı yapıldı. Toplantıya Bakanlık Müfettişi Halil Vedat Fıratlı, İzmir İlköğretim Teftiş Şefi Sabri Kolçak, Kızılçullu Köy Enstitüsü Müdürü ve enstitü öğretmenleri katıldı. Toplantıda köy ve kasaba okullarında eğitimimin, öğretmenlerin rolü, çocuğun yetiştirilme tarzı ve devam meseleleri gibi konular görüşüldü.²⁹⁶

PDK kapsamında yapılan eğitim ve öğretim toplantılarında görüşülen konular, eğitim çalışmaları anlamı ve görevlerini de daha önemli hale getirmiştir.

Bu amaçlar doğrultusunda 2 Kasım 1949 tarihinde Tire'de yapılan toplantıda ele alınan konular şunlardır:²⁹⁷

- 1-Çocuk hayat için iyi bir vatandaş olarak nasıl yetiştirilmeli,
- 2-Mevcut şartlar ve imkanlar içinde okulu sevimli bir kültür yuvası haline getirmek hususunda neler yapılmalı,
- 3-Çocuğa okuma alışkanlığı, kültür zevki vermek bakımından öğrenci kitaplarını zenginleştirmek yolunda ne gibi çareler düşünülmeli,
- 4-Okullarda verimi yükseltmek konusunda hangi pratik yollara başvurulmalı, özellikle devam işi nasıl halledilmeli,
- 5-Dersler ve ders dışı faaliyetler nasıl yerleştirilmeli,
- 6-Aileyi okula sıdıdırma konusunda neler yapılabilir, okul-aile birliklerini amaçlarına

²⁹⁴ “Ödemiş'te pedagojik toplantı”, *Demokrat İzmir*, 31 Mayıs 1955; “Pedagojik danışma kurulu kongresi”, *Demokrat İzmir*, 31 Mayıs 1955; “Pedagojik Danışma Kurulu”, *Demokrat İzmir*, 18 Mayıs 1955; “Bergama ve Dikili ilçeleri Eğitim kongreleri yapıldı”, *Demokrat İzmir*, 9 Haziran 1955.

²⁹⁵ “Pedagojik Danışma Kurulları kongreleri devam ediyor”, *Ege Ekspres*, 1 Haziran 1955; “Kınık'taki Öğretmenler toplantısı”, *Yeni Asır*, 26 Ocak 1956; “Kemalpaşada öğretmenler toplantısı”, *Yeni Asır*, 12 Mart 1956.

²⁹⁶ “İlköğretim Meseleleri”, *Anadolu*, 12 Kasım 1949.

²⁹⁷ “Tire'de Eğitim-Öğretim Toplantısı”, *Yeni Asır*, 2 Kasım 1949.

uygun çalı tırmak için nasıl hareket edilmeli ve fakir çocuklara yardım pedagojik bir anlayı la nasıl olmalı,

8-Müzik ve beden e itimi derslerini verimli kılmanın yolları.

Görüldü ü gibi, PDK'nın kurulu a amasında yapılan çe itli e itim toplantılarında ele alınan bu tür konuların dönemine göre oldukça ileri düzeyde ve çok yönlü oldu u dikkat çekmektedir.

Pedagojik Danı ma Kurulları merkez ve bölge te kilatı içerinde önemli bir yer tutan ve BPDK'nın çalı malarına örnek te kil etmesi amacıyla VIII. Bölge (Tire Bölgesi) BPDK'nun çalı maları a a ıda verilmi tir.

3.4.1 Yönetim leri

VIII. Bölge (Tire Bölgesi) Pedagojik Danı ma Kurulu Yönetim Kolu'nun belirlenen amaçları u ekildedir.²⁹⁸

- 1-Devam i lerinde tüzük ve emirlerin uygulanmasına çalı mak,
- 2-Yazı ma, istatistik, kayıt i lerinin usulüne uygun bir ekilde uygulanmasını sa lamak, tecrübesiz meslekta lara bu hususta yardım etmek,
- 3-Ö renci kurulu larının amacına uygun olarak ve beklenen faydayı sa lamasına önem vermek,
- 4-Okulu maddi ve manevi yönleriyle sevilen, çalı ılabilen ve ya anılır bir kültür evi haline getirmek için mevcut imkanlardan faydalanarak bunun için gerekli çabaları göstermek,
- 5-Ö renci ve ö retmen kitaplıklarının kurulmasına çalı mak ve bunları zenginle tirmek,
- 6-Köylerde i likleri (atölye ve derslik) faaliyete geçirmek, ilçe merkez okullarında atölyeler kurmak,
- 7- İçede kitaplıkları, i likleri (atölye ve derslik), uygulama bahçesi ve di er tesisleriyle örnek okullar tesisine çalı mak,
- 8-Okul-Aile Birlikleri'nin faaliyetlerini geli tirmek ve geni letmektir.

²⁹⁸ PEK Raporları, s.57-58.

3.4.2 E itim-Ö retim leri

Müfredat programında yer alan dersleri ayrı ayrı ele alarak ö retim tekni i hakkında ileri düzeyde fikirler elde edilmesine yönelik yapılan çalı maları içermi tir.

Menemen, Foça merkez ve köy ö retmenleri ile ortaokul ö retmenlerinin, Milli E itim Müdürü ile zmir milli e itim mensuplarının da katıldı ı II.Bölge İkö retim Müfetti li i BPDK 25 Aralık 1950 tarihinde Menemen’de yapıldı. Bu BPDK toplantısında pratik olarak ö retim ve e itim problemleri üzerine çe itli konularda konu malar ve tartı malar yapıldı. Konular arasında bulunan köy okullarını geli tirme i leri üzerinde özellikle duruldu. Ayrıca ortaokul müfredat programının i prensibine göre çalı ması açıklanmı , bu nedenle ilk ve ortaokulların mahallilik ve hayatili ne yönelik amaç birli i de bu toplantı da bir program olarak ortaya çıkmı tır.²⁹⁹

Bu kapsamda e itim ö retim i lerine yönelik olarak yapılan çalı malar u ekildedir:³⁰⁰

- 1-Çalı ma birlikleri aracılı ı ile yıllık, günlük ve ünite planlarını mahalli özelliklere göre düzenlemek,
- 2- İçe ve köy okullarının ihtiyaçlarını sa lamak üzere be yıllık geli me planlarının düzenlenmesi,
- 3-Meslek otoritelerinin eserleri ile en yeni meslek kitaplarını tanıtmak, konferans ve tartı malı konu malar yapılmasına öncülük yapmak,
- 4-Müzik, Resim- ve Beden E itimi derslerinin daha verimli geçmesini sa lamak, bu dallarda uzman olanlar aracılı ı ile meslekta la kurslar açmak,
- 5-Müzik zevki ve ö retimi bakımından ö renci ve ö retmen mandolin birlikleri kurarak mevcut olanları geli tirmek,
- 6-Çocuk yayınlarını inceleyerek sınıflara göre ayarlamak ve bunları bir bro ürde toplayıp yayımlamak,
- 7-Çevreyi tarih, sosyal ve ekonomik yönleri ile tanımak amacıyla kültür gezileri düzenlemek,

²⁹⁹ “Menemen’de Pedagojik Danı ma Kurulu Toplantısı” *Milliyet*, 26.12.1950; “Menemende Milli E itim toplantısı”, *Demokrat zmir*, 23 Mayıs 1950; “Köy Okulları için ayrı ders programı”, *Anadolu*, 1 Ocak 1952.

³⁰⁰ **PEK Raporları**, s.58.

- 8-Ö rencilere ö retici filmler izlettirilmesini sa lamak,
- 9-Tanınmı meslek sahiplerini ça ırarak ilgi ve görgülerinden faydalanma imkanlarını aramak,
- 10-Tecrübeli ve ba arılı ö retmenlerin çalı maları ile meslekta ları bilgilendirmek,
- 11-Çocukların zeka ve yeteneklerini te hise yarayan testlerden faydalanmak,
- 12-E itimi güç çocuklar üzerinde ara tırmalar yapmak ve tedbirler almak,
- 13-Üstün zekalılarla geri zekalı çocukları zeka testlerinden yararlanarak tespit etme e çalı mak ve bunları durumlarına uygun geli me imkanlarına sahip kılmak,
- 14-Objektif sınav metotları ile hazırlık mahiyetinde denemeler yapmak,
- 15-Çe itli derslerden geri kalan çocukları yeti tirmek için tedbirler almak,
- 16-Çift ö retimi kaldırmak için çareler aramak,
- 17-Ders yılı sonunda ö rencilerin bir senede meydana getirdikleri eserlerden olu an bir sergi açmak,
- 18-Ö renciler arasında güzel resim yapma, güzel yazı yazma, güzel müzik, güzel konuşma ve iir okuma yarışmaları düzenlemek suretiyle estetik zevklerini geli tirmek ve te vik etmek gibi çe itli kararlar alınmı tır.

3.4.3 Sosyal Yardım leri

VIII. Bölge (Tire Bölgesi) Pedagojik Danı ma Kurulu'nun Sosyal Yardım leri kapsamında yapılan çalı maları u ekildedir:³⁰¹

- 1-Bakıma muhtaç çocukların hayırseverlerden ve hayır kurumlardan yardım görmelerini sa lamak,
- 2-Hasta ö rencilerin muayenesine ve fakir çocukların ilaçlarının teminine çalı mak,
- 3-Vakıflar idaresi nezdinde te ebbüste bulunarak fakir çocuklara çe itli vakıflardan (Ye il maret Vakfı) yemek yardımı görmelerini temin etmek,
- 4-Çe itli Vakıflardan (Necip Pa a ve Yah i Bey Vakıfları) ilkokul ö rencilerine yapılan ders ve giyim e yasının geni letilmesi için lçe Evkaf (Vakıflar) memuru ile temasa geçmek.

³⁰¹ PEK Raporları, s.59.

3.5 Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu

zmir Milli E itim Müdürlü ü 1949-1950 ö retim yılı içinde ilkö retim alanında ba arıyı artırmak için çe itli çalı malar yapmı tır. Bu amaçla Milli E itim Müdür Yardımcısı ve Tefti efi Sabri Kolçak ilkö retim alanındaki çalı maları güçlendirmek için Merkez Danı ma Bürosu'nun olu turulması ile ilgili olarak u de erlendirmeyi yapmı tır:

“1949-1950 ö retim yılı içinde zmir Milli E itim Müdürlü ü, Pedagojik Danı ma Kurulları merkez te kilatını kurarken, bütün yetkili arkada larımızdan, bize yardım edebilecek kapasitede bulunan meslekta larımız hakkında fikir topluyor, kendilerini yakından tanımaya çalı ıyorduk.

Bu noktaya bilhassa önem veriyorduk. Çünkü yeni ba ladı ımız çalı ma tarzı, bir gönüllüler grubunu zaruri kılıyordu. Gönüllü olarak çalı mak isteyenlerin sayısı çokça olmasına ra men, i in bünyesi yürünecek çetin yolda tahammüllü ve sabırlı olmayı da icap ettiriyordu. Bütün kafa çalı malarının ilk artı bunlar de il miydi?”³⁰²

Yine dönemin Milli E itim Müdürü Asım Korkut tarafından da Merkez Danı ma Bürosu'nun olu turulması ile ilgili olarak yapılan ba ka bir tespitte u ekildedir: *“Bu ders yılı ba undan beri Pedagojik Danı ma Kurulumuzun muvaffakiyetleri bize cesaret verdi. Bu itibarla bu sahadaki çalı malarımızı kuvvetlendirmek için bir merkez bürosu ihdas etmeyi dü ündük”³⁰³*

MPDK, Pedagojik Danı ma Kurulu'nun te kilat yapısı içerisinde Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları gibi di er önemli bir alt kuruldur. MPDK 1949-1950 ö retim yılının Eylül ayında ilk kez olu turulduktan sonra düzenli bir ekilde 1956 yılına kadar çalı malarına devam etti. Çalı malarına uzun bir süre ara veren MPDK'nın 1959 yılında yeniden çalı malarına ba lama kararı alındı.

Eski ehir'de dokuz yıllık ba arılı hizmetten sonra zmir'e Milli E itim Müdürü olarak gelen Zeki Tanıl PDK çalı malarının yeniden ba lamasında etkili oldu. Zeki Tanıl görevine ba ladıktan sonra idareci, müfetti ve ö retmenlerle ayrı

³⁰² Sabri Kolçak, “ ‘Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi’ adlı Etüd Hakkındaki Dü üncelerim”, s.5.

³⁰³ “Pedagojik Danı ma Kurulu Kongresi Dün Toplandı”, *Demokrat zmir*, 25 Aralık 1949.

ayrı mesleki toplantılar yapmı , toplantı, inceleme ve çe itli anketler sonucunda dört yıldan beri toplu rehberlik bakımından bir durgunluk geçiren zmir e itimi bu ekilde yeniden canlanmaya ba lamı oldu.

PDK çalı maları ba ta milli e itimdeki yöneticilerin ve idareci konumunda bulunan ve PDK'nın çalı maları ile aktif olarak ilgilenenlerin görevlerindeki de i ikliklerden dolayı kesintiye çalı malar kesintiye u radı. Daha sonra Mart 1959 yılında Zeki Tanıl'ın Milli E itim Müdürü olarak zmir'e atanması ile PDK çalı maları yeniden aktif hale getirilmeye ba landı.³⁰⁴ Bu do rultuda Milli E itim Müdürü Zeki Tanıl, 28 Haziran 1959 tarihinde Sa ırlar Okulu'nda zmir'in milli e itim memurları ile bir tanı ma ve isti are toplantısı yaptı. Bazı müfetti lerinde katıldı ı ve dört yıldan beri ilk defa yapılan bu toplantı 10,5 saat sürdü. On dokuz ilçeden gelen milli e itim memurları ile yapılan bu mesleki toplantıda gündemde olan e itim, ö retim, yönetim ve denetim konusunda 51 konu gözden geçirildi. Mesleki fikir ve görü birli ine varılan bu toplantıda bazı kurulların uzunca bir süreden sonra yeniden kurulması çalı maları uygun görüldü. Bu amaçlar do rultusunda daha sonra Milli E itim Müdürü Zeki Tanıl, Milli E itim Müdür Yardımcısı Sabri Kolçak, Tefti efi Nihat I ık ve iki müfetti le 1959 yılının Kasım ayı süresince Urla ve Seferihisar'da çe itli mesleki toplantılar yaptılar.³⁰⁵

Görüldü ü gibi bu süreçte MPDK'nın çalı ma yap(a)mamasının en önemli nedenlerinden birisi de, milli e itim müdürlü ündeki yöneticilerin de i mesi olmu tur.

PDK uygulamalarının bu ekilde yeniden ba laması üzerine talimatnameye göre özellikle MPDK'da çalıacak üyelerin seçimine ba landı.³⁰⁶ Buna göre kurul çe itli kademedeki okulların müdür ve ö retmenlerinin seçimi ile üye sayısı 23'e çıkarıldı. MPDK düzenli aylık toplantılarına ba lamak üzere gündeme alınacak maddeler kurul ba kanı tarafından okul idarelerinden istendi. Ayrıca 1959 yılının Mart ayının sonuna kadar okullardan toplanacak problemlerin sıraya konulmasına ve gündeme alınarak fiili çalı manın ba lamasına kurul tarafından karar verildi.

³⁰⁴ Necip Alpan, "Kültür Öncüsü zmir Yeniden Uyanıyor", *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959.

³⁰⁵ "Maarif Memurları Toplandı", *Yeni Asır*, 29 Haziran 1959; "Maarif Müdürünün Ö retmenler ile Toplantısı", *Yeni Asır*, 23 Kasım 1959.

³⁰⁶ "Maarif Danı ma Kurulları tekrar faaliyete geçecek", *Yeni Asır*, 19 Mart 1959.

Yeniden oluşturulan MPDK toplantısı Milli Eğitim Müdürü'nün başkanlığında 25 Mayıs 1959 tarihinde yapıldı. Toplantının gündeminde daha önceden okullardan istenen ve dosyaya tırılan çeşitli problemler yer aldı. Bu toplantıda önceki kararlar gözden geçirilmiş, çözüm yolları konusunda prensip kararları, okul idarelerine acilen görüşülmesini istedikleri konular; dışardan okul bitirme, belge edinme sınavları ile sorumlu dersler hakkında görüşmeler ele alındı.³⁰⁷

Bu gelişmeler çerçevesinde MPDK 1959-1960 öğretim yılının ikinci genel toplantısını Milli Eğitim Müdürü Zeki Tanıl'ın başkanlığında 28 Ocak 1960 tarihinde İzmir Kız Lisesi'nde yaptı. Toplantıda birinci toplantının zaptı okunup imzalandı. İlk Orta ve Teknik Öğretim Komisyonları'ndan gelen raporlar okunarak müzakere edildi ve karara bağlandı. Ayrıca İlçe Danışma Kurulları'ndan gelen raporlardaki problemlere dair hazırlanmış olan icmal raporu okunup imzalandı. Büyük bir ilgi içinde geçen toplantı ilçe PDK çalışmalarının tasnifinden sonra bunların ilgili komisyon ve makamlara gönderilmesi, üçüncü kurul çalışmasının 1960 yılının Nisan ayının başındaki bir tarihte yapılmasına ve çalışmaların sıklaştırılmasına karar verildi.³⁰⁸

PDK'nın yeniden aktif hale gelmeye başladığı bu yeni dönemde 27 Mayıs 1960'tan itibaren askeri yönetimin başlamasıyla çalışmalarda yeniden umut edilen hareketlilik görülemedi. Bu süreçte Buca ve Bornova köylerinde doktor ve öğretmenlerden oluşan gruplar "Milli inkılap" olarak adlandırılan 27 Mayıs 1960 askeri yönetimini köylüye anlatmak üzere köy köy dolaşmaya başladı. Böylece Buca ve Bornova'da köylere giden ekipler buralarda köylüye "Milli inkılabın" oluştuğu ve sebeplerini anlattı.³⁰⁹ Böylece 19 Eylül 1960 tarihinde Milli Eğitim Müdürü'nün başkanlığında yapılan İzmir merkez ve merkeze bağlı bütün müfettişlerin toplantısında normal gündem maddelerinin dışında 27 Mayıs inkılabı'nın okullarda uygulanması ve tanıtılması için gerekli tedbirlerin alınması da ilk kez görüşüldü.³¹⁰

³⁰⁷ "Merkez danışma Kurulu Bugün Toplanıyor", *Yeni Asır*, 25 Mayıs 1959.

³⁰⁸ "Merkez Danışma Kurulu toplantısı", *Demokrat İzmir*, 29 Ocak 1960; "Maarif Merkez Danışma Kurulu Dün Toplandı", *Yeni Asır*, 29 Ocak 1960.

³⁰⁹ "İnkılabın köylüye anlatılı", *Demokrat İzmir*, 26 Temmuz 1960.

³¹⁰ "İkokullar müfettişleri dün toplandı", *Yeni Asır*, 20 Eylül 1960.

3.5.1 Amacı

Milli E itim Müdürlü ü, kendi çalı ma sahasını ilgilendiren çe itli meseleler üzerine milli e itim mensuplarından ve zmir'in çe itli alanlarda tanınmı aydın ve uzmanlarından olu an bir toplantı düzenledi.

Bergama Bölgesi PDK çalı malarının olumlu ve faydalı etkileri sonucu bu çalı manın MEM tarafından di er tefti bölgelerine de uygulanması uygun görüldü. Köylerden, kaza merkezlerinden, okullardan bu kurullara gelen çe itli problemler daha sonra de erlendirilmek, sistemle tirilmek, BPDK'nı beslemek ve güçlendirmek için 24 Aralık 1949 yılında MPDK adı altında, MEM'ye ba lı bir "Üst Danı ma Kurulu" ekinde olu turuldu.³¹¹

MPDK 24 Aralık 1949 tarihinde zmir Vapur Koltuk Gazinosu'nda ilk kurulu toplantısını yaptı.PDK'nın çalı malarına bilimsel yönden daha fazla yardımcı olmak, çalı maların yönünü belirlemek, BPDK'dan gelecek çe itli sorunların incelenmesi, de erlendirilmesi, sonuçlandırılması, bölge kurulları arasında koordinasyonu ve ileti imi sa lamak, bölge kurullarına gerekli fikri yardımı yapmak için zmir MEM bünyesinde "Pedagojik Danı ma Kurulları Merkez Bürosu"nun kurulması çalı maları için be ki ilik bir hazırlık komisyonu olu turuldu.³¹²

Milli E itim Müdürlü ü bu toplantıyı kendi bünyesini güçlendirmek, pratik ve rasyonel çalı ma yollarını yeniden arayıp bulma amacıyla yaptı. Merkez Pedagojik Büro'nun olu turulması ile aynen PDK'nın kurulmasında oldu u gibi zmir'in çe itli alanlar üzerinde uzmanla mı , seçkin aydınlarından ve PDK çalı anlarından olu an bu kurul ile milli e itim uygulamalarındaki teori ile pratik arasındaki ili kinin düzenlemesi amaçladı.³¹³

Bu do rultuda MPDK 28 ubat, 30 Mart, 18 Nisan, 19 Nisan, 21 Nisan, 24 Nisan 28 Nisan ve 2 Mayıs 1950 tarihinde çe itli uzmanların hazırlamı oldu u

³¹¹ "Milli E itim Müdürü ile bir konu ma ...", *Anadolu*, 17 Temmuz 1951.

³¹² **PEK Raporları**, s.28; "Pedagojik Danı ma Kurulları" *Yeni Asır*, 16 Aralık 1949; "Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları", *Yeni Asır*, 22 Aralık 1949; "Pedagojik danı ma Kurulu", *Anadolu*, 20 Aralık 1949;

³¹³ **PEK Raporları**, s.24; Sadiye Tutsak, **a.g.e.** , s.276.

raporları incelemek üzere toplandı. 18 Nisan 1950 tarihinde Dumlupınar Okulu'nda MPDK'na gönderilen raporlarda alınan kararlar şunlardır:³¹⁴

- 1-Üstün yetenekli ve terbiyesi zor çocuklar problemi,
- 2- mtihanları de erlendirme problemi,
- 3-Aileleri aydınlatma problemi,
- 4-Köy okullarını geli tirmek için ileri sürülen problemler,
- 5-Amerikan Pratik E itim Kursu'ndan Notlar,
- 6-Okul kooperatiflerini mü terek esaslara göre i letme ve çalı tırma yolları,
- 7-Tecrübesiz ö retmenlere yönetim i lerinde rehberlik,
- 8-Çocuk ne riyatı problemi,
- 9-Ö retmenleri manen besleme ve geli tirme problemi.

Belirli sürelerle BPDK'dan gelen raporlar incelenmek üzere MPDK'ya gönderildi ve burada incelendi. MPDK kendisine gönderilen bu raporlar ile ilgili olarak 1949-1950 ö retim yılının son toplantısını 11 Mayıs 1950 tarihinde yaptı ve 23 maddelik bir dizi bazı kararlar aldı.³¹⁵

Toplantının sonunda uygun görülenler, 31 Mayıs ile 5 Haziran 1950 tarihleri arasında yapılmasına önceden karar verilen I.Pratik E itim Kongresi'nin gündemine alınmasına karar verildi ve kongre programını da müzakere ederek kabul etti.

Ayrıca MPDK çalı maları hakkında umumi katiplikçe sekiz aylık çalı maları belirten rapor okundu ve gerekli tartı malar yapıldıktan sonra kararlar ittifakla kabul edildi. Önceki çalı malar ve düzenlemeler ile MPDK'ya verilmi olan bu konuların³¹⁶ bundan sonra BPDK tarafından karara ba lanaca ı belirtildi.³¹⁷ Bu durum çe itli amaçlarla olu turulan kurullar ve görevleri arasındaki farklılıkların henüz tam olarak anla ılamadı ını ve geli melere ba lı olarak yeni yeni kavrandı ını göstermektedir.

³¹⁴ **PEK Raporları**, s.60-61; "Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu Toplanıyor" *Yeni Asır*, 19 Nisan 1950.

³¹⁵ "Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu Son Toplantısı", *Yeni Asır*, 12 Mayıs 1950.

³¹⁶ "Mili E itim Danı ma Kurulu Tesis Ediliyor", *Yeni Asır*, 6 Aralık 1951.

³¹⁷ **PEK Raporları**, s.60-65; "Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu...", *Yeni Asır*, 19 Nisan 1950.

3.5.2 Görevleri

1949-1950 ö retim yılı MPDK'nın son toplantısında ele alınan çe itli çalı ma konuları u ekildedir.³¹⁸

- 1-Cumhuriyet'ten Bu Yana zmir'de Milli E itim Hareketleri,
- 2-Pedagojik Danı ma Kurulları'nın Kurulu Sebepleri, Amaçları, Organizasyonları ve Sonuçları,
- 3-Enferiyorite [eksiklik duygusu] ve Okulculuk Hatıraları,
- 4-Vatanda lık Terbiyesi,
- 5-Demokratik Terbiye ve Ö renci Kurulları,
- 6-Memleketimizde Terbiyesi Zor Çocuklar Problemi,
- 7-Sosyal Yardım Problemleri,
- 8-Çocuk Yayınları Problemi,
- 9-Toplu Ö retim Problemi,
- 10-De erlendirme Problemi,
- 11- zmir ve Dolayları Arkeolojisi,
- 12-Bergama Tarihi ve Efsaneleri,
- 13-Türkçe Kompozisyon Raporu,
- 14- İkokullarda Sınıf Kitaplıkları,
- 15- İkokullarda Okuma ve Ezber Çalı maları,
- 16-Mahalli nceleme Problemler,
- 17-Köy Okulun Geli tirmesi Problemi,
- 18-Fert ve Sosyal Alı kanlıklar,
- 19-Okul Sa lı ı Problemi'dir.

Böylece MPDK'nın toplantı ve faaliyetleri ile zmir'de yeni bir Pedagojik Vulgarizasyon [*halk için yapılan*] dönemi ba lamı oldu.

MPDK'nun yapımı oldu u çe itli toplantılara, almı oldu u kararlara ve çalı malarına göre görevleri u ekildedir.³¹⁹

³¹⁸ **PEK Raporları**, s. 18.

³¹⁹ **PEK Raporları**, s.75; "Urula'da Milli E itim Hareketleri", *Yeni Asır*, 12 Aralık 1949; "E itim Ba ö retmen ve Müfetti leri Toplantısı", *Yeni Asır*, 3 Kasım 1950; "Milli E itim Danı ma Kurulunun kararları", *Anadolu*, 3 ubat 1952; "Yabancı dil ö retimini geli tirici tedbirler", *Demokrat zmir*, 3 ubat 1952.

- 1-Merkez okullarının, özellikle köylerdeki öğretmenlerin her türlü mesleki, idari sorunlarını danışarak çözebilecekleri ve fikir alabilecekleri birer fikri yardım merkezi olmaları, turmak,
- 2-Öğretmenlere örnek derslerin verilmesini sağlamak ve bu amaçla faaliyette bulunmak, yeni şartlara göre ilkö, orta, lise, meslek ve sanat okulları arasında koordinasyonu sağlamak,
- 3-Bütün merkez ve köylerde çalışan öğretmenleri ilerinde destekle, istekle ve verimli sonuçlar almak için çalışmaya sevk etmek,
- 4-Bütün öğretmenlerin ülke içinde ve dışında meydana gelen çeşitli pratik eğitim olayları ile sürekli ve sıkı bir temas tutmak ve böylece manen beslenme ve gelişmelerini sağlamak,
- 5-Meslektaşların elde ettikleri tecrübeleri unutmadan toplayıp derlendirmek ve sonra birbirlerine tanıtmak üzere yaymak,
- 6-Okulların milli ve mahalli ihtiyaçlara göre teatrilatlanmasını, milli ve mahalli ihtiyaçları yenilikçi, yaratıcı, geliştirici, iyileştirici, düzeltici, derleştirici ve yüceltici yeni birer fonksiyona sahip olmalarını sağlamak suretiyle büyük “Halk Terbiyesi” hareketini hızlandırmak,
- 7-Amaçların gerçekleştirilmesi için okullar arasında koordineli çalışmaları sağlamak, bölge ilköğretim müfettişlerinin çalışmalarını verimli, sonuç verecek bir şekilde anlamlı kılmak üzere bölgenin kültür kalkınmasında öncülük etmek,
- 8- İlkokul öğretmenlerinin tabi oldukları formüllerinin ıslahı için bütün öğretmenlere hitaben anket çalışması düzenlemek,
- 9-Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer’in başkanlığında 2 Şubat 1952 tarihinde yapılan toplantıya Vali Muzaffer Tuğsavul’da katılımı ve bu toplantıda lisan öğretimini geliştirmek, orta dereceli okullarda okutulması düşünülen yabancı ve dost ülkeler öğrencileri için muhabere [haberleşme] kolunun inşai çalışmaları üzerindeki esasları düzenlemek,
- 10-MPDK’nun 10 Mayıs 1955 tarihli toplantısında ilkokulların bünyesine uymayan ve uygulamada karışık olan çeşitli zorluklar nedeniyle “Koopeatif Statüsü” üzerinde duruldu ve yeni bir statünün hazırlanmasına gidildi.

Bu toplantıda MPDK'nun görevleri kapsamında ilkokulu dı ardan bitirme sınavları ve bunlarla ilgili artları içeren bir talimnamede hazırlandı.³²⁰

3.5.3 Te kilat Yapısı

zmir'in seçkin aydınları ve e itimcilerinin katılımı ile 24 Aralık 1949 tarihinde Vapur Koltuk Gazinosu'nda saat 15:00 de büyük bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda zmir MPDK'ya üye seçimi yapıldı.

Milli E itim Müdürü MPDK'nın ba kanı olarak yer aldı. MPDK'nın üyelerinin olu umu u ekildedir.³²¹

zmir BPDK'da bulunan ilkö retim müfetti leri, zmir merkezindeki 46 ilkokul ba ö retmeni, merkezdeki be BPDK'dan birer üye, ortaokul, lise, teknik ve meslek okulları müdürleri, ilkokul ö retmenleri ile müfetti ler arasından birer temsilci ve sayıları 30 kadar çe itli alanlardaki uzmanlıklarıyla tanınmı ³²² zmir'in seçkin aydınlarından olu an toplam 150 davetlinin katılımıyla zmir Vapur Koltuk Gazinosu'nda yapılan toplantıda MPDK üye seçimi yapıldı. Bu temsilcilerin psikoloji, sosyoloji, pedagoji, biyoloji gibi çe itli alanlardaki uzmanlarla i birli i yaparak, sorunları birlikte ele almaları ve çözüm yolları bulmaları hedeflendi.

Yapılan seçimler sonucunda MPDK, MEM'nin idaresinde bölge ilkö retim müfetti leri, ilkö retim memurları, ba ö retmenler, ortaokul, teknik ve meslek okullarının temsilcileri ile BPDK'dan birer ö retmen ve birer ba ö retmen ile milli e itim müdürlü ü ve MPDK tarafından gerek duyulan yeteri kadar uzmanlardan olu turuldu.³²³

³²⁰ “Pedagojik Danı ma Kurulu Dün Mühim Bir Toplantı Yaptı”, *Yeni Asır*, 11 Mayıs 1955.

³²¹ **PEK Raporları**, s.27-30; Sadiye Tutsak, **a.g.e.**, s. 275. “Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu Tesis Ediliyor” *Yeni Asır*, 24 Aralık 1949; “Pedagoji Kongresi Bugün Toplanıyor” *Demokrat zmir*, 24 Aralık 1949; “Milli E itim lerimiz”, *Anadolu*, 24 Aralık 1949; “Milli E itim Müdürü ile bir konu ma ...”, *Anadolu*, 17 Temmuz 1951. Anadolu Gazetesi'ne göre, toplantıya katılan ba ö retmen sayısı 45, merkezdeki be BPDK'dan da iki er üyenin katıldı ı belirtilmi tir.

³²² 24.12.1949 tarihinde kurulan zmir MEM MPDK'nun Çalı ma Kollarına seçilen uzman üyeler: Av. Mesut çre, Lise Almanca Ö retmeni (Yönetim leri Kolu), Dr. emsettin Ya atan, Sa ır -Dilsiz ve Körler Okulu Müdürü, Dr. Avni Bükey lkokulla Sa lık Müfetti i (Sa lık ve Terbiyesi Zor Çocuklar Kolu), Hakkı Gültekin, zmir Arkeoloji Müzesi Müdürü, (Mahalli ncelemeler ve Ö retimi Mahallile tirme Kolu). Bkz: **PEK Raporları**, s.44-45.

³²³ **PEK Raporları**, s.42; Sadiye Tutsak, **a.g.e.**, s.275.

Bu toplantıda Milli Eğitim Teftiş Şefi Sabri Kolçak PDK'nın ne demek olduğunu anlattığı konu masında; “*Atalarımızın el elden üstündür ekinde bir sözü vardır. Biz bunu fikir fikirden üstündür ekinde alırsak mezkûr kurulun bir transformatör rolü oynayacaktır.*” demiştir.³²⁴ Bu ekinde zmir'in özetim çalışmaları ve kültürel yaşamı PDK aracılığı ile yeni bir görüşle ekillenmiştir. Böylece PDK'nın bir nevi fikir imal ve transformatör merkezlerinin olması amaçlanmıştır. Bu yönü ile PDK zmir'in eğitim ve kültür yaşamında bir dönüm noktası olmuştur.

Bu doğrultuda 24 Aralık 1949 tarihinde oluşturulan Pedagojik Danışma Kurulları Merkez ve Bölge Teşkilatı Yapısı'na göre MPDK'nın teşkilat yapısı şu şekildedir:³²⁵

- 1- Başkan
- 2- Başkan Vekili
- 3- Raportör
- 4- Sekreter
- 5- Üyelerden oluşmaktadır.

MPDK faaliyetlerini bir çalışma programına bağlayıp, sorunların çözümlerine göre 25-30 kadar üyeden oluşan MPDK daha verimli ve etkili çalışabilmek için kendi içerisinde de küçük gruplara ayrılarak çalışmayı planladı.

3.5.4 Çalışma ekli

MPDK genel kurul ekinde her ayın sonuncu günü saat 16:00'da Merkez Büro'da davetsiz olarak toplanmayı kararlaştırdı. İşlerin yoğun olduğu zamanlarda ayda iki veya üç defa toplanması uygun görüldü.

24 Aralık 1949 tarihinde MPDK'nın oluşturulması için zmir Vapur Koltuk Gazinosu'nda yapılan toplantıda açıklanan metne ve 7 Mart 1951 tarihli toplantıda çözümlenilen problemlere ilişkin gelecekte yapılması planlanan çalışmalarına göre MPDK'nın çalışma alanları şu ekinde belirlenmiştir:³²⁶

³²⁴ “Pedagojik Danışma Kurulu Kongresi Düzenlendi”, *Demokrat zmir*, 25 Aralık 1949.

³²⁵ **PEK Raporları**, s.14.

³²⁶ **PEK Raporları**, s.20, 28-29; “Merkez pedagojik Danışma Kurulu toplanıyor”, *Anadolu*, 6

- 1-Çe itli derecedeki okullar arasında koordinasyonun sa lanması ve gerekli ara tırmaların yapılması,
- 2-Dünya Pedagojik Hareketleri ile Okulculuk Hareketleri'nin takibi, toplumun sosyal yapısına uygun olanların e itim-ö retimde çalı anlara tanıtılması,
- 3-Ülkenin her yerinde meydana gelen çe itli mesleki ve Pedagojik faaliyetlerin takibi ve duyurulması,
- 4-Köy ve ehirlerdeki okulların her birinin kendi sosyal, ekonomik ve kültürel artlara göre geli tirilmesi, imkanlarının ara tırılması, çalı maların mahallile tirilmesi, ö retimin muhitteki rolü ve okul ile çevrenin yapıcı bir e kilde bütünle ebilmesi için izlenecek metodik yollar, verimi artırıcı yolların aranması, en rasyonel metotların tespiti ve yayımlanması,
- 5-Özellikle terbiyesi güç [*Özel e itime gereksinimi olan*] çocuklar üzerine özel ara tırmalar yapılması,
- 6-Yeni yetmelik döneminin [*Ergenlik dönemi*] iyi tanınması ve gençlik suçlarının giderilmesi yollarının ara tırılması ve sonuçlarının yayımlanması,
- 7- İkokuldan itibaren çocukların istidat [*yetenek*] ve kabiliyetlerine göre meslek seçmelerine yardım edilmesi, çocukların sa lık, zihinsel ve ailevi durumlarının incelenmesi yollarının tespiti,
- 8-Aileyi aydınlatıcı yolların ara tırılması,
- 9-E itim ve Ö retimin verimini yükseltici yolların ara tırılması,
- 10-Sınavların sonuçları üzerine rasyonel metotların incelenmesi,
- 11-Çevre incelemeleri için alınacak tedbirlerin tespiti.

Bu çalı ma konularının ya da problem alanlarının her türlü imkandan yararlanılarak yayımlanması ve uygulanması yönünde daha etkili hale getirebilmek için belirlenen destekleyici faaliyet de u ekildedir:³²⁷

- 1-Uzmanların davet edilmesi ve konferanslar verdirilmesi,
- 2-Çe itli yeti tirici kursların düzenlenmesi, bunların plan ve programlarının yapılması,
- 3-Sinema makineleri ve ö retici filmlerin sa lanması,

Mart 1951; "Urla Pratik E itim Kongresi bugün toplanıyor", *Anadolu*, 7 Ocak 1951; "Urla pratik e itim kongresi dün toplandı", *Anadolu*, 8 Ocak 1951.

³²⁷ **PEK Raporları**, s.29.

- 4-Çeşitli konular üzerinde mahalli çalımlara uygun broşürler çıkarılması,
- 5-Pedagojik Danışmanlık Kurulu'nun sürekli bir yayının kurulması,
- 6-Genelgeler halinde çoğaltılarak bütün tekilata çalımların duyurulması,
- 7- Çeşitli ülkelere araştırma-inceleme gezilerinin düzenlenmesi,
- 8-Deneme ve örnek okulların kurulması,
- 9-Aile toplantıları yapılması,
- 10-Her türlü günlük, haftalık, aylık yayımlardan faydalanılarak pedagojik çalımların atmosferinin sürekli olarak güçlendirilmesi.

Bu amaçlar ve yöntemler çerçevesinde hazırlanan MPDK'nın Çalımlar Programı Taslağı'nda şu önemli iki noktanın belirlenmesine de karar verildi.³²⁸

- 1-Güncel sorunlara karşı acil çözüm önerileri getirmek, gerekli rehberlik ve fikri yardımları yapmak,
- 2-Daha uzun dönemde çözülebilecek daha zor, karmaşık sorunların çözülmesine zemin ve ortam hazırlamak.

Ayrıca bunların yanında MPDK'nın ilk toplantısında hazırlanan ve yukarıdaki konuları içeren çalımlar programı hazırlanırken yine içerik ve hedefler yönünden önem ve öncelikli olarak inanılan ve günümüz problemlerine de değinilebilecek çalımlar alanları ya da gündem maddeleri de şu şekilde tespit edildi.³²⁹

- 1-Okul hekimliği sorunu,
- 2-Öğretmenler için pedagojik ikmal kurslarına olan ihtiyaç,
- 3- Terbiyesi ve önemi hakkında,
- 4-Anormal çocuklar sorunu,
- 5-Kimsesiz çocuklar meselesi,
- 6- İlkokuldan itibaren meslek seçme sorunları.

MPDK'nın 1949-1950 öğretim yılının ikinci toplantısı Dumlupınar İlkokulu'nda yapıldı. Bu toplantıda eğitim ve öğretime ilişkin çifte öğretim ve objektif imtihan usullerinin kabulü gibi sorunlar ele alınarak bu sorunların her kol tarafından ayrı ayrı tetkik edilmesine karar verildi. Toplantıda alınan en önemli kararlardan birisi, öğrencilerin haklarının tam anlamıyla gerçekleştirilmesi ve yeti meleri bakımından sakıncalı olan okullardaki mevcut imtihan usullerinin

³²⁸ A.g.e. , s.34.

³²⁹ A.g.e. , s.39.

kaldırılarak yerine daha düzenli objektif imtihan ve not verme usullerinin tatbik edilmesi hakkında ciddi bir kararın alınması oldu. Daha sonra MPDK merkezdeki çe itli okullarda bu yeni usule göre not vermeyi denemeye başladı. Bu uygulamadan olumlu bir sonucun elde edilmesi durumunda, bu yeni sınav ve not alma eklinin bütün Türkiye okullarında uygulanması için zmir MPDK tarafından ilgililer nezdinde gerekli girişimlere geçilmesi kararı alındı.³³⁰

Alınan bu kararda MPDK'nın daha önceki toplantılarında üzerinde önemle durulan "Mahalli Çalı malara Uygunluk" ya da "Mahalli incelemeler"³³¹ prensibinin etkisi olduğu görülmektedir. Ayrıca MPDK çalı malarının mahalli ya da yerel nitelikli özellikler taşımasının yanında, alınan karar ve uygulamaların ulusal düzeyde de uygulanabileceği gibi önemli bir özelliği ortaya koyduğu görülmektedir.

Mahalli incelemeler konusunda Prof. Ekrem Akurgal 31 Mayıs ile 5 Haziran 1950 tarihleri yapılan I.Pratik Eğitim Kongresi'nde eski Yunan Medeniyeti'nin önemi hakkında katılımcıları bilgilendirdi.³³²

Üçüncü aylık toplantısını Rahmi Balaban'ın başkanlığında yapan MPDK 1949-1950 öğretim yılı çalı malarını incelemek üzere 27 Mayıs 1950 tarihinde zmir merkezinde bir eğitim toplantısı yapılmasını kararlaştırdı. Bu amaçla oluşturulan ilgili komisyon, 27 Mayıs 1950 tarihine kadar merkez ve ilçelerde yapılan denemelerden edinilen tecrübelerin programa alınması ve müzakere edilmesi kararını aldı.³³³

Belirlenen ve ele alınan bu çalı ma konuları MPDK'nın düşüncesini ve hedeflerini daha da belirgin bir şekilde ortaya koyduğunu ve yeni bir görüşle

³³⁰ "Okullardaki imtihan şekillerini değiştirmek için harekete geçildi", *Demokrat zmir*, 1 Ocak 1950.

³³¹ Mahalli incelemeler ve çevre ihtiyaçlarına göre yetiştirme denemeleri öğretim yılı sonunda düzenlenen I. PEK'de uygulayıcılar tarafından ayrıntılı biçimde katılımcılarla paylaşılmıştır. I.PEK'nin 3. günü Kızılcıllu Köy Enstitüsü öğretmenlerinden Rıza Tükel "Mahalli incelemeler Problemi" üzerine bir rapor sundu. Raporunda mahalli incelemelere neden ihtiyaç vardır? Ve bu ihtiyaç nasıl yapılmalıdır? soruları üzerinde duruldu. Buna göre okula devam eden çocuk doğup ya da bir yeri mutlaka tanımalı, okul, köy topluluğunun yapması gereken fonksiyonları üzerine almali, çocuk çevrenin ihtiyaçlarına göre yetiştirilmeli ve okulun ve çocukların çevrelerini ıslah etmelerine büyük zaruret olduğu ifade edilmiştir. Böylece köy ve kasabanın dünü, bugünü ve yarını, tarihi, coğrafisi ve iktisadi olarak her bakımdan incelenerek çocukların öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bkz: Memduh Pamir, "Pedagojik Kongresinin dünkü oturumu alakalı geçti", *Anadolu*, 5 Haziran 1950; "Pedagojik kongrenin dünkü oturumu alakalı geçti", *Anadolu*, 5 Haziran 1950.

³³² Memduh Pamir, *a.g.m.*, s.7.

³³³ "Merkez Pedagojik Danışma Kurulu", *Anadolu*, 2 Mart 1950; "Pedagojik Danışma kurulu fiilen faaliyete geçti", *Demokrat zmir*, 2 Ocak 1950.

ekillenmeye ba ladı mı göstermi tir. Böylece bu kurulların pedagojik dü üncelerin üretildi i transformatör merkezleri olaca ı, terbiye ve kültür hayatında bir dönüm noktası olu turaca ı amaçlanmı ve ilgililercede önemsenmi tir.

zmir MPDK, di er milli e itim müdürlükleri ile ileti ime geçerek, ülkenin di er yerlerindeki orijinal çalı malardan haberdar olma ve bilgilenme amacıyla “Geli tirme Planları” hazırladı. Bu amaç do rultusunda ilk mektup yazıldı ve di er illere gönderildi. Gelen dokümanlar özet bir rapor ekline getirildi ve bu dökümanların I.PEK’ye katılan meslekta lara tanıtılması planlandı. Bu arada di er illerin milli e itim müdürleri de kongreye davet edildi.³³⁴ Belirlenen ve kabul edilen bu dü ünceler, MPDK’nın amaçları, hedefleri yönünden bir nevi *Pedagoji Akademisi* gibi görev üstlenece i ifade edilmi , zmir’de bu ekilde ciddi ve bilimsel bir danı ma kurulunun ortaya çıkması hedeflenmi oldu.³³⁵

Bu konuda di er bir örnek uygulamada Ödemi lkö retim Müfetti li i (VII. BPDK) tarafından hazırlanan ve ilkokulların ana dil ö retiminde ihtiyacına büyük cevap verece i dü ünülen “ mla kuralları noktalama i aretlerinin sınıf seviyelerine göre ayarlanması”na yönelik yararlı bir bro ürün hazırlanması olmu tur.³³⁶

MPDK’nın çalı malarında izlemi oldu u yöntem u ekildedir.³³⁷ Toplantılarında önceden kurulun genel sekreteri tarafından belirlenen ve kollardan gelen çe itli talepler üzerine hazırlanan konular ele alınıyordu. Gündemdeki sıraya göre kollarin inceleyip bir sonuca ba ladıkları bu sorunlar tekrardan gözden geçiriliyordu. Bu yönde hazırlanan raporlar inceledikten sonra yayımlanmak üzere ya kabul etmi ya da eksik gördü ü yönlerin tamamlanması için yeniden ilgili çalı ma kolunun ba kanlı na bırakmak suretiyle çalı malarını sürdürdü.

MPDK genel sekreterli i 11 Mayıs 1950 tarihinde yapılan son toplantısında MEM’nin 1949-1950 ö retim yılına ili kin yapılan çe itli çalı malar hakkında “Yıl Sonu Raporu”nu hazırladı. Bu toplantıda sekiz ay boyunca yapılan çalı maları anlatan raporda okundu. Kurulda 40 kadar sorunun büyük bir kısmı MPDK’da 8 ay boyunca 20’ye yakın toplantıda incelenerek ele alındı. Ele alınan konuların büyük bir ço unlu u de erlendirilerek önemli ve gerekli görülenlerin ö retim yılı sonunda

³³⁴ **PEK Raporları**, s.64.

³³⁵ **A.g.e.** , s.36, 37.

³³⁶ “Pedagojik Danı ma Kurulu”, *Yeni Asır*, 20 Mart 1951.

³³⁷ **PEK Raporları**, s.44.

yapılacak olan ve tarihi önceden kararlaştırılan İzmir I.PEK gündemine alınmasına karar verildi. Yine MPDK 11 Mayıs 1950 tarihli toplantısında I.PEK programı ile birlikte aşağıdaki bildirimlerin de kabul edilmesine karar verdi.³³⁸

- 1- Cumhuriyetten Bu Yana İzmir’de Milli Eğitim Hareketleri,
- 2-Pedagojik Danışma Kurulları’nın Kurulu Sebepleri, Amaçları, Mahiyetleri, Organizasyonları ve Sonuçları,
- 3-Enferiyorite [*eksiklik duygusu*] ve Okulculuk Hatıraları,
- 4-Demokratik Terbiye ve Öğrenci Kurulları Hakkında Muhtıra,
- 5- İlk ve Ortaokul Programlarının Getirdiği Yenilikler,
- 6-Aileleri Aydınlatma Problemi,
- 7-Terbiyesi Zor Çocuklar Problemi,
- 8-Mahalli İncelemeler Problemi,
- 9-Çocuk Yayınları Üzerine Açıklamalar,
- 10-Toplu Öğretim Problemi,
- 11-“Amerikan Askeri Pratik Eğitim Metodları Kursundan Notlar”³³⁹
- 12-Okul Sağlık Problemi,
- 13-Sosyal Yardım Problemi Hakkında Rapor,
- 14-Orijinal Okul Çalışmaları,
- 15-Değerlendirme Problemi,
- 16-İzmir ve Dolayları Arkeolojisi,
- 17-Bergama Tarihi ve Efsaneleri,
- 18-Türkçe Kompozisyon Raporu,
- 19-İlkokullarda Sınıf Kitaplıkları,
- 20-İlkokullarda Okuma ve Ezber Yarınmaları,
- 21-VI. Bölge Geliştirme Planları,
- 22-VIII. Bölge Örnek Okul Çalışmaları,
- 23-Vatandaşlık Terbiyesi,
- 24-Köy Okulunun Geliştirilmesi Problemi,
- 25-Fert ve Sosyal Alıkanlıklar.

³³⁸ **PEK Raporları**, s.60-65; “Merkez Pedagojik Danışma Kurulu”, *Yeni Asır*, 19 Nisan 1950.

³³⁹ Bu notlar MEM Teftiş Şefi ve MPDK Genel Sekreteri Sabri Kolçak ile Cemal Ono tarafından özetlenmiştir. Ayrıca bu konu öğretmenlerin ilgisini çekmiş ve çoğaltılarak hemen yararlanmaya başlanmıştır. Bkz: **PEK Raporları**, s.293.

MPDK'da henüz i lenmekte olan konular ise gelecek yılın çalı ma programına bırakıldı. Ayrıca BPDK'nın da yılsonunda yapılacak olan büyük kongreye esaslı bir konu ile katılmaları yönünde bir kararda MPDK tarafından alındı. Bu amaçla yapılan toplantılarda çe itli orijinal konular da tespit edildi. Bunlar arasında bugüne kadar Türkiye'de hiç ele alınmamı olan "Mizah E itimi" konusu özellikle ilgililer arasında üzerinde önemle durulan bir konu olmu tur. Bu konunun II. PEK'nde ele alınması için PDK Genel Sekreteri Sabri Kolçak tarafından bu yönde bir teklif yapıldı. "Mizah E itim Problemi"ni okullarda esaslı bir konu olarak ele alan Sabri Kolçak mizah e itiminin Türk okulları için yeni oldu unu, fakat o nispette orijinal ve de erli bulundu unu belirterek konu ile ilgili u de erlendirmeyi yaptı.³⁴⁰

"Okullarda mizah probleminin ehemmiyeti büyüktür. Türk milletinin edebiyatı zengin mizah örnekleriyle doludur. Okullarda her sınıf seviyesine göre tertiplenecek olan çe itli mizah konularının anadil derslerinde sistemli surette i lenerek Türk çocuklarının u uruna bol bol mizah tohumları serpmek suretiyle hayatın sıkıntıları kar ısında hadiseleri gülererek ve nükteler yaparak kar ılayabilen yeni bir insan tipi yaratmak modern cemiyetlerin gayesi olmalıdır."

MPDK'nın incelemesinden geçen, kabul gören ve önem arz eden çe itli konulara ili kin bu çalı maların her biri e itim-ö retimin çe itli yönlerine ık tutan nitelikteki konular olmu tur. "Mizah E itimi" örne inde de görüldü ü gibi MPDK tarafından incelenerek yılsonu PEK'ye de getirilen konular hem zmir hem de Türkiye e itimi için orijinal ve ilk uygulamalar niteli inde olmu tur.

MPDK'nın birinci yılsonu çalı ma raporuna göre zmir'de 1950 yılında ilk kez geçekle tirilen I.PEK adlı yeni çalı ma sistemi Ege Bölgesi hinterlandını da etkilemi ve çevre illerden de ilgi mektubu almı tır. Aynı zamanda MEB'de bu çalı maları tasvip etmi ve zmir MPDK Kitaplı ı için 150 adet kitap göndermi tir. Bu do rultuda Merkez Büro tarafından "Pedagojik Literatür Vitrini" olu turmak üzere gerekli hazırlı a ba landı. Bu vitrinde bir yandan merkez kurulu dokümanlarının basılıp saklanması ve BPDK dokümanlarının da ciltli raporlar, albümler, grafikler ekinde toplanmasına karar verildi.³⁴¹

³⁴⁰ Nihat İ ik ve Sabri Kolçak, **a.g.e.**, s.46; "Pedagojik Danı ama Kurulu Çalı maları", *Yeni Asır*, 29 Ocak 1951; "Okullarda mizah e itimi problemi ve önemi", *Anadolu*, 5 Mayıs 1951.

³⁴¹ **PEK Raporları**, s.64.

Bu ekilde PEK adlı yeni bir çalı ma tarzı ile birbirini tamamlayan, besleyen ve geli tiren bir sistem bütünlü ü içerisinde, organik bir “Fikri Dayanı ma ve Yardımla ma Te kilatı” olarak çalı malar daha da belirgin olarak ortaya çıkmaya ba lamı oldu.

zmir MPDK pratik çalı malarında kendisi için gerekli olan materyali a a ıdan yani ö retmenden almı , bazı kompozisyonlarla bunları yine ö retmene iade etmi tir. Yoksa MPDK yeni bir tamim santrali olmamı tır.³⁴²

MPDK çalı malarında “Amerikan Askeri Pratik E itim Metotları”nın önemsenmesi, gündeme alınması, VIII. BPDK’nun (Tire Bölgesi) 11-12 Kasım 1950 tarihlerinde yapılan II. Pratik E itim Kongresi’nde, 11 Kasım 1950 ak amı Amerikan Haberler Bürosu’nun çe itli faaliyetlerinin tanıtılması³⁴³ gibi faaliyetler Türk-Amerikan li kilerindeki genel atmosferin ve antla maların e itim ve kültürel alanlara da yansması, ili kilerin boyutu ve etkisi olarak de erlendirmekte mümkündür.

MPDK’nın çalı ma programından, olu turulan çe itli kollardan ve bu kollarin çalı ma ekillerinden anla ıldı ı üzere PDK’nın çalı malarının e itim ve sosyal nitelikli amaçlar oldu u açıkça görölmektedir. Bu durum PDK’nın çalı malarını sistematik bir ekilde ve bilimsel bir yöntemle ele alındı nı göstermektedir. Özellikle bu tutum ve dü ünçe biçimi PDK’yı ça ına göre oldukça modern ve bilimsel bir çalı ma olarak ortaya koymaktadır.

MPDK’nun çalı maları ile ilgili olarak en önemli yenilik 1950-1951 ö retim yılında yapıldı. Bu dönemde MPDK’nın çalı malarını uyguladı ı kollar unlardır:³⁴⁴

- 1-Yönetim leri,
- 2-E itim-Ö retim leri,
- 3-Sa lık ve Terbiyesi Zor Çocuklar,

³⁴² Haluk Elbe, “A a ıdan Yukarıya Gidecek Bir Hareket”, *Yeni Asır*, 9 Ocak 1950, s.5.

³⁴³ “E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 14 Kasım 1950.

³⁴⁴ “Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları”, *Yeni Asır*, 29 Ocak 1951. 23 Nisan 1951 tarihinde Ankara’da Ahlak Kongresi Terbiyesi yapıldı. Bu kongre okullarda bir ahlak buhranının oldu unu ortaya koymu tu. Bu konuda i in mahyetine nüfus etmek amacıyla zmir’de de Pedagojik Danı ma Kurulları aracılı ı ile pratik bakımdan ve olaylara bakarak durumun incelenmesi gere i hissedildi. Bu nedenle Rahmi Balaban’ın ba kanlı ında ilgili ki ilerden olu mak üzere “Okullarda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi Kolu” kuruldu. Bkz: Sabri Kolçak, “Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi’ adlı Etüd Hakkındaki Dü üncelerim”, s.7.

- 4-Sosyal Yardım i leri,
- 5-Mahalli ncelemeler,
- 6-Aileleri Aydınlatma leri,
- 7-Okullarda Estetik E itimi,
- 8-Köy Okulu Meseleleri,
- 9-Beden E itimi,
- 10- Çocukları Zararlı Yayınlarından Koruma ve Okul Dı ı Zamanları yi Kullanma,
- 11-Okullarda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi Kolu'dur.

3.5.5 Çalışma Grupları

İlk toplantısını 20 Aralık 1949 tarihinde merkez Dumlupınar Okulu'nda yapan MPDK 24 Aralık 1949 tarihinde çalışma programını tespit ettikten sonra çeşitli kollara ayrıldı ve seçim yaptı. Toplantıda MPDK'nın yönetimine ve kollarına seçilen üyeler şunlardır:³⁴⁵

- MPDK Başkanı : Asım Korkut (Milli Eğitim Müdürü)
Başkan Vekili : Rahmi Balaban (Atatürk Lisesi Felsefe Öğretmeni)
Umumi Katip : Sabri Kolçak (Milli Eğitim Müdürlüğü Teftişçisi)

A-Yönetim Kolu:

- 1-Sabri Kolçak (Kol Başkanı)
- 2-Kemal Önder (Milli Eğitim Memuru)
- 3-Necati Özker (Zaferançlı İlkokulu Baş Öğretmeni)
- 4-Recep Bilge (Halit Bey İlkokulu Baş Öğretmeni)
- 5-Av. Mesut Çiğdem (Lise Almanca Öğretmeni)
- 6-Gaffar Güneri (Dumlupınar İlkokulu Baş Öğretmeni ve kol katibi)
- 7- Şahap Görk (Merkez Gezici Baş Öğretmeni)

³⁴⁵ PEK Raporları, s.28; Sadiye Tutsak, a.g.e. , s.275-276; "Merkez danışma kurulu toplandı", *Anadolu*, 1 Ocak 1950.

B-E İTİM-Ö RETİM İLERİ KOLU:

- 1-Vedide Baha Pars (Kız Lisesi Müdürü ve kol başkanı). Daha sonra istifa etmesi üzerine Buca Ortaokulu Müdürü Cemal Ono ur seçilmiştir.
- 2-Rahmi Balaban (Atatürk Lisesi Felsefe Öğretmeni)
- 3-Kazım Gürpınar (Atatürk Lisesi Felsefe Öğretmeni)
- 4-Asım Artun (V.Bölge İlköğretim Müfettişi)
- 5-Sadık Çınar (Türk Birliği İlkokulu Baş Öğretmeni)
- 6-Cahit Pars (Gazi İlkokulu Baş Öğretmen)
- 7-Sabri Kolçak (Kol Raportör)

C-Sa Ğlık ve Terbiyesi Zor Çocuklar Kolu:

- 1-Dr. emsettin Ya atan (Sa Ğlık, Dilsiz ve Körler Okulu Müdürü ve kol başkanı)
- 2-Zeki Ökmen (nönü Lisesi Felsefe Öğretmeni)
- 3-Rıza Öztükel (Kızılçullu Köy Enstitüsü Meslek Dersleri Öğretmeni)
- 4-Dr. Avni Bükey (İlkokullar Sa Ğlık Müfettişi)
- 5-Mehmet Öztarhan (Sakarya İlkokulu Müfettişi)

D-Sosyal Yardım İleri Kolu:

- 1-Garra Sarmat (Karata Ortaokulu Müdürü ve kol başkanı)
- 2-Murtaza Gürkaynak (nönü Lisesi Müdür Muavini, kol raportörü)
- 3-Kemal Ayhan (Yıldırım Kemal İlkokulu)
- 4-Lütfi Krom (İlkokulları Koruma Cemiyeti Başkanı)

E-Mahalli ncelemeler ve Öğretimi Mahallile Tirme Kolu:

- 1-Ahmet Önertürk (Kızılçullu Köy Enstitüsü Müdürü ve kol başkanı)
- 2-Rıza Öztükel (Kızılçullu Köy Enstitüsü Öğretmeni, kol raportörü)
- 3-Hakkı Gültekin (zmir Arkeoloji Müdürü)
- 4-Mustafa Sölen (Kızılçullu Köy Enstitüsü Ziraat Başkanı)

5-Kemal Cıdık (Zafer İkokulu Ö retmeni)

6-Recep Bilge

F-Aileyi Yeti tirme, Aydınlatma ve Yardımla ma Kolu.³⁴⁶

1-Sabri Kolçak (Kol Ba kanı)

2-Memduh Pamir (ehit Fehmi Bey İkokulu Ba ö retmeni, kol raportörü)

3-Ay e Akıncı (zmir Kız Lisesi Almanca Ö retmeni)

MPDK bünyesinde olu turulan kolların amaçları da u ekinde belirtildi.³⁴⁷

1- zmir'in bütün ilçe ve köylerinde çalı an ö retmenleri sevkle, istekle ve gerçekten verimli sonuçlar almak azmiyle çalı maya sevk etmek,

2- leri ve pratik e itim anlayı ıyla sürekli ve temas halinde ö retmenlerin beslenmesi ve geli mesini sa lamak,

3-Ülkenin her yerinde Türk okullarının mahalli ihtiyaçlara göre te kilatlanması ve ihtiyaçlarını giderici, iyile tirici, düzeltici bir i leme sahip olabilmesi için "halk terbiyesi" hareketlerini hızlandırmak.

1950-1951 ö retim yılından itibaren MPDK'nın mevcut kollarına "Köy Okulu Meseleleri Kolu" ve "Estetik E itim Kolu" gibi yeni kollarında ilave edilmesi ile MPDK'nın 8 kol halinde çalı aca ma karar verildi.³⁴⁸ 1950-1951 ö retim yılının 7 Mart 1951 tarihinde yapılan birinci toplantısında, geçen yıla ait çalı ma raporu de erlendirildi. Çe itli kollarda çalı mak isteyenler belirlendikten sonra 1951 yılının Mayıs ayında yapılacak II.PEK'in gündem maddelerinin görü ülmesine geçildi.³⁴⁹

Daha sonraki süreçte Merkez Milli E itim Danı ma Kurulu, l ve lçe Danı ma Kurulları'nın olu turulması ile yerel basının haberlerinde MPDK'nın yanında Merkez İkö retim Danı ma Kurulu gibi isme de rastlanılmaya ba landı. Böylece Milli E itim Danı ma Kurulu İkö retim Grubu bünyesinde E itim,

³⁴⁶ Bu kolun kurulması ile aileyi okul sorunları üzerinde bilgilendirmek ve yardımını, deste ini sa lamak amacıyla 1951-1952 ö retim yılından itibaren yine ilk kez zmir'de uygulanan "E itim Haftası" etkinlikleri düzenlenir. Geni bilgi için bkz: Sabri Kolçak, "E itim Haftası niçin ve nasıl kuruldu?", *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951.

³⁴⁷ Sadiye Tutsak, **a.g.e.**, s.276.

³⁴⁸ "Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları", *Yeni Asır*, 29 Ocak 1951.

³⁴⁹ "Pedagojik danı ma kurulu toplantısı", *Demokrat zmir*, 6 Mart 1951.

Ö retim, Yönetim ve Mesleki Meseleler ekinde 4 komisyonun çalı masının gerekli oldu u görü üne varıldı.³⁵⁰

3 ubat 1952 tarihinde Milli E itim Müdürü'nün ba kanlı nda çe itli ö retim kurumlarından 20 ki inin katıldı ı toplantıda dil ö retimi sorunu görü üldü. Milli E itim Bakanlı ı'ndan gelen konu üzerine toplanan kurulda dil ö retimini geli tirmek için orta dereceli okullarda kurulması dü ünülen yabancı ve dost ülke ö rencileri için “Muhabere [*Haberle me*] Kolu”nun i leyi ekle üzerine esaslar belirlendi. Tespit edilen esasların daha sonra bakanlı a bildirilmesi de kararla tırıldı.³⁵¹

1 Milli E itim Danı ma Kurulu lkö retim Grubu 1952-1953 yılına ait ilk genel toplantısını 10 Mart 1953 tarihinde yaptı. Kurul 5 kol halinde çalı malarını planladı ve toplantıya 30'a yakın ö retmen ve ba ö retmen katıldı. Bu kolların her ay ortak bir toplantı yapmalarına, birbirlerinin çalı malarından haberdar olmalarına ve genel kurula gerekli açıklamaları yapmalarına karar verildi. Kolların mevcut görevlerinin yanında 1952-1953 ö retim yılı için “E itim Kolu”nun ö rencilere rehberlik problemi, “Ö retim Kolu”nun Sosyal Bilgiler ö retiminin geli tirilmesi, “Yönetim Kolu”nun çe itli yönetmeliklere göre yönetim i lerinin geli tirilmesi ile ilgili imkanların tespiti, “Çocuk Yayım Kolu”nun çocukları maddi ve manevi zararlı yayımlardan koruma, “Test ve Ölçüler Kolu”nun bilgi ve ba arı testlerinin okullara yayılması, anlaşı lıp benimsenmesi hususunda birer muhtıra hazırlamaları kararı alındı. Böylece bu kolların hazırlayacakları raporların yılsonunda yapılacak olan zmir Milli E itim Danı ma Kurulları Kongresi'ne sunulması kararla tırıldı.³⁵²

Bu konularla ilgili olarak Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer'in ba kanlı nda Milli E itim Müdür Yardımcısı Sabri Kolçak ve kol ba kanları 15 Nisan 1953 tarihinde Salepçio lu Kitaplı ı'nda ikinci aylık toplantısını yaptı.³⁵³

Böylece zamanla çe itli geli meler ve ihtiyaçlar do rultusunda MPDK bünyesinde ba ka kollarında kuruldu u görülmektedir.

³⁵⁰ “Pedagojik Danı ma Kurulu”, *Yeni Asır*, 20 Mart 1951; “P.D kurulu”, *Anadolu*, 9 Mart 1951;

“Merkez E itim Danı ma Kurulu toplantıları”, *Anadolu*, 28 Aralık 1951.

³⁵¹ “Milli E itim Danı ma Kurulunun Kararları”, *Anadolu*, 3 ubat 1952.

³⁵² “M.E t.Danı ma kurulu ilk ö retim grubu toplantısı”, *Demokrat zmir*, 11 Mart 1953.

³⁵³ “Milli e itim ilk tedrisat genel toplantısı”, *Demokrat zmir*, 16 Nisan 1953.

1954-1955 ö retim yılı ba nda yapılan V.Pratik E itim Kongresi'nde ele alınan konuların incelenmesi için e itim, ö retim, yönetim ve müteferrik [*ayrılmı , da mık*] meselelerden olu an 4 komisyon olu turuldu.³⁵⁴ Yine Milli E itim Merkez İkö retim Danı ma Kurulu ya da Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu aylık dördüncü toplantısını Milli E itim Müdür Yardımcısı Sabri Kolçak'ın ba kanlı ında 12 Nisan 1955 tarihinde toplandı. Geçen ayın tutana ı okunup kabul edildikten sonra verilen kararlardan uygulananlar açıklandı. Toplantıda Edirne Milli E itim Müdürlü ü'nden gelen yazı görü ülererek buna cevap olacak Yönetim leri Komisyonu'nca hazırlanan rapor müzakere edildi. Ayrıca toplantıda Merkez İkö retim Pedagojik Danı ma Kurulu komisyonlarının çalı maları da de erlendirildi.³⁵⁵

Çalı malarını on be günde bir yapan bu komisyonlara milli e itim müdürlü ü daimi bir yer temin etti. Komisyonlar kendilerine gelen çe itli meseleleri incelemi ler, aynı zamanda müracaat halinde vatanda ların çocuklarını yeti tirmek, e itim ve ö retim bakımından kar ıla tıkları sorunları hakkında çe itli de erlendirmelerde bulundu. Örne in alfabe ö retimine küçük harfle ba lanması sorunu ö retim komisyonunda görü ülen konulardan birini olu turmu tur.

Komisyonların çe itli konularda verece i karar MPDK'da incelendikten sonra yılsonunda yapılacak olan PEK'de ele alındı. MPDK'nın 1954-1955 ö retim yılının dokuzuncu toplantısında gündemdeki ola an maddelerin dı ında di er toplantılardan farklı olarak okuma zevkinin çocukta, ö retmen ve velide geli tirilmesi konusunda çe itli tezlerde ele alındı. Ayrıca MPDK'nın çalı malarına büyük tatil devresinde de devam edece i ve okullar için hayırlı kararlar alaca ı belirtildi.³⁵⁶

Bu durum MPDK'nın çalı malarının zaman içerisinde ula mı oldu u seviyeyi, çevreye kar ı olumlu etkilerini ve bu çalı maların ö retim çevrelerinden elde etmi oldu u kabul ve deste i göstermektedir.

³⁵⁴ “ İkö retim Pedagojik Danı ma Çalı maları”, *Yeni Asır*, 24 ubat 1955.

³⁵⁵ “Maarif Müdürlü ünde Dün Yapılan Toplantı”, *Ege Ekspres*, 13 Nisan 1955.

³⁵⁶ “Çocuklardaki okuma sevgisi arttırılacak”, *Ege Ekspres*, 24 Haziran 1955.

3.5.5.1 Yönetim Kolu

3.5.5.1.1 Amaçları³⁵⁷

- 1-Yönetim Kolu MPDK'nun gelişmesini, diğer kollarda çalışanlarının verimliliğini sağlamak üzere gerekli yasal ve idari tedbirleri düzenleyip genel kurula sunmak,
- 2-BPKD'nin yasal ve idari yönlerden daha iyi çalışanlarını sağlamak amacıyla kurullardan gelen çalışma programlarıyla yasal ve idari sorunları pedagojik bir görüşün ışığında incelemek ve düzenlerini MPDK başkanlığı aracılığıyla ilgili kurullara bildirmek,
- 3-MPKD'nin gelir-gider bütçesini düzenlemek ve kurul çalışanlarının sonuçlarını değerlendirmek üzere gerekli masraflar için mümkün olan yasal girişimlerde bulunmak ve kaynaklar aramak,
- 4-Merkez Kurulu'na tesisat, taşıma, yayım ve teknik araçlar sağlamak vb. gibi işleri yürütmek ve bakımarmaktan ibarettir.

3.5.5.1.1.2 Kuruluşu

Yönetim Kolu MPDK üyelerinin üyeleri arasından yeteri kadar üyenin seçilmesi ile oluşturuldu. Ayrıca fikirlerinden yararlanmak üzere gerek görülen ve ihtiyaç hissedilen kişilerle daimi ya da geçici olarak üye olarak kabul edildi. Kollarda çalışanlarını sevk ve idare etmek üzere üyeleri arasından bir başkan seçildi. Üyeler arasından raportör, sayman, veznedar ve idare memuru başkan tarafından seçildi. Bunların görevlerini kurul bizzat kendisi belirledi.³⁵⁸

³⁵⁷ PEK Raporları, s. 45-46.

³⁵⁸ A.g.e. , s.46-47.

3.5.5.1.3 Çalışma ekli

Yönetim Kolu ayda bir defadan az olmamak üzere toplandı ve gündemine aldığı sorunları tartışarak karara bağladı. Bu kararlar genel kurula sunuldu ve onay alındıktan sonra uygulandı. Yönetim Kolu ihtiyaç hissedildikçe başkanın daveti üzerine veya üyelerin belirtecekleri ihtiyaca göre toplandı.

Kararlar istisnalar dışında ve toplantıda bulunan üyelerin çoğunluğu ile verildi. Kol toplantıları belirlenen tarihte yapıldı. Kol toplantılarına üst üste mazeretsiz katılmayan üyeler istifaya sayıldı ve yerlerine genel kurulca yenileri seçildi ya da genel kurulca gerekli görülen kişiler davet edilmiştir.

Kolda görüşülüp kabul edilen kararlar, bir rapor haline getirilerek kol başkanlığı tarafından bir tezkere ile genel kurul başkanına sunuldu, tüzünde yapılacak değişikliklerin ancak genel kurul kararı ile olacağını belirtildi.

3.5.5.1.4 Ele Aldığı Konular³⁵⁹

MPDK çalışma grubu olarak Yönetim Kolu'nun yapacağı toplantılarda ele aldığı çeşitli sorunlar BPDK'dan, MPDK'nın çeşitli kollarından, Yönetim Kolu üyelerinden ve MPDK Başkanlığı tarafından getirilen sorunlar oldu.

Ayrıca bunların dışında okulların ve öğretmenlerin öne sürdükleri çeşitli sorunlar önce bulunduğu BPDK'ya yazılı olarak kendi düşüncelerini de ekleyerek verildi. Bu durumda BPDK'da bir sonuca bağlanamayanlar, BPDK başkanınca MPDK'ya gönderildi ve oradan da Yönetim Kolu'na sevk edildi.

Sorunlara yönelik ileri sürülen çeşitli teklifler, teklifi yapan kişiler ya da makamlar tarafından yazılı olarak bir taslak halinde gerekli hazırlıklardan sonra Yönetim Kolu'na verildi. Kol toplantılarında incelenerek değerlendirilip sonuçlarını alan projeler kol başkanlığı tarafından bir tezkere ile MPDK Başkanlığı'na sunuldu. MPDK Başkanlığı'nda bu raporları genel kurul toplantılarında müzakere edilmek üzere gündeme aldı.³⁶⁰

³⁵⁹ PEK Raporları, s.47-48.

³⁶⁰ A.g.e. , s.47-48.

3.5.5.2 E itim Kolu

3.5.5.2.1 Amaçları

Okulların (ilk, orta, lise, teknik ve meslek okulları) her türlü ö retim ve e itim meselelerini pratik bakımdan kanun, yönetmelik, program, karar ve emirler çerçevesi içinde inceleyip geli tirmek,yapıcı, yol gösterici sonuçları genel kurula sunmak, genel kurulda müzakere edilmelerini, kabul edilmeleri halinde BPDK aracılı ı ile bütün ö retmenlere duyurmak suretiyle gerekli fikri yardımları sa lamak.³⁶¹

3.5.5.2.2 Kurulu u

E itim Kolu genel kurulun kendi arasından yeteri kadar üyenin seçilmesi ile olu mu , ayrıca bu kol gerekli gördü ü takdirde dı arıdan fikirlerinden yararlanılması gerekli görülen ki ileri de kola daimi ya da geçici üye olarak kabul etti. Çalı malarını sevk ve idare etmek üzere kendi üyeleri arasından bir ba kan seçti.

3.5.5.2.3 Çalı ma ekli

E itim Kolu her on be günde bir kararla tırılan yer, gün ve saatte toplandı, ayrıca kol ba kanı gerek gördükçe üyeleri toplantıya davet etmi ti. Toplantıda gündemdeki sorunlar ele alındı, incelendi ve karara ba landı. E itim Kolu ayrıca problemin ilk tasla mını hazırlatmak üzere ikinci dereceden bir veya birkaç üyesini görevlendirdi. Kararlar toplantıda bulunanların ço unlu u ile verildi.

Toplantılar üye sayısının yarısından bir fazlası ile yapıldı, görüş lüp kabul edilen kararlar bir rapor haline getirilerek kol ba kanlı ı tarafından bir tezkere ile genel kurul ba kanlı ma sunuldu. E itim Kolu tüzü ünde yapılacak de i iklikler ancak genel kurul kararı ile gerçekleştirildi. Tüzük 14 Mart 1950 tarihinde yapılan E itim Kolu toplantısında müzakere ile kabul edildi.

³⁶¹ A.g.e. , s.54.

3.5.5.3 E itim-Ö retim leri Kolu

Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu'nun 18 Ocak 1950 tarihinde yapılan toplantının tutana ma göre E itim-Ö retim leri Kolu'nun çalı ma programı, program hazırlanırken kol üyeleri tarafından ele alınan ve müzakeresi yapılan konular u ekildedir:³⁶²

- 1-Türkçe Meselesi,
- 2-Matematik ve Matematik Ölçüleri Meselesi,
- 3-Estetik Çalı maları Meselesi,
- 4-Vasat Hazırlama Meselesi,
- 5-Müzik Meselesi,
- 6-Resim- ve Raks (Dans) konularının ele alınması,
- 7-Ölçü Meselesi'dir.

Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu'nun Dumlupınar lkokulu'nda Bölge Müfetti i Ba kanlı ı'nda yaptı ı toplantıda ö retimi ilgilendiren çe itli konular görü üldü. Bu çerçevede be inci sınıf ö rencilerinin matematik ba arısını artırmak için bir komisyonun olu turulması kararı alındı. Alınan karar gere i ilgili komisyon, "Matematik çin Yerli Ölçüler" ismiyle bir kitabın hazırlanmasına ve bölge okullarında metotlu çalı malara yer verilmesini kararla tırdı. Bu ekilde imdiye kadar pek az bölgede yapılan bu tür çalı malar ile ö rencilerin bilgilerinin ölçülmesi amaçlanmı oldu.³⁶³

E itim-Ö retim Kolu'nda, zmir'de bulunan bütün aydınlardan ihtiyaç duyuldukça yararlanılaca ını, fikirlerine müracaat edilece ini, hatta gerekirse ülkenin her tarafında bulunan ve sorunların çözümlmesine yardım edeceklerine inanılan çok sayıda aydına ve uzmana da danı ılaca ı kararla tırıldı. Hatta yabancı ülkelerdeki birçok Pedagojik Kurulu larla ili kiler kurulması ve bu yabancı uzmanların fikirlerine de ba vurulaca ı kararı alındı.³⁶⁴

³⁶² A.g.e. , s.48-53.

³⁶³ "Milli E itim Çalı maları", *Demokrat zmir*, 20 Ocak 1950; "Ö retmenler danı ma kurulu toplandı", *Anadolu*, 20 Ocak 1950.

³⁶⁴ **PEK Raporları**, s.49.

3.5.6 İncelediği Konular

MPDK'nın bünyesinde oluşturulan "E İtim Çalışmaları Grubu"nun ele aldığı konular, BPDK tarafından, MPDK'nın çeşitli kollarından ve E İtim Kolu üyeleri tarafından belirlendi. Ayrıca okulların ve öğretmenlerin de ayrı ayrı kendi başlarına belirledikleri sorunları önce başlı buldukları BPDK'ya yazılı olarak ve kendi düşüncelerini de ekleyerek vermeleri kararı alındı. BPDK'ya bir sonuç başlanamayanlar bu kurul başkanlıklarınca MPDK Başkanlığı'na gönderilmi ve oradan da E İtim koluna sevk edildi.

Kola yapılacak tekliflerle ilgili mahıs ve makamlar tarafından yazılı olarak ve bir taslak halinde gerekli hazırlıklar yapılarak verildi. Bunlar kol toplantılarında incelenerek değerlendirildi ve son şeklini alan projeler, kol başkanlığı tarafından bir tezkere ile MPDK Başkanlığı'na sunuldu. MPDK Başkanlığı'nda bu raporları genel kurul toplantılarında müzakere edilmek üzere gündeme aldı.³⁶⁵

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden Ord.Pof.Dr. M. ekip Tunç'a E İtim Kolu olarak "İlköğretim öğretmenlerinin çalışmaları ve başarıları nasıl değerlendirilmelidir?" konulu anket çalışması ve konu hakkında bilgi edinmek amacıyla bir mektupta gönderildi. M. ekip Tunç'un buna karşılık olarak İzmir Pedagojik Danışma Kurulları Genel Başkanı olarak Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer'e "(...) yazınızla ilgili anketinizi alakalı ile okudum. Tebbüsünüzün de erini takdir etti imden, muvaffakiyetler dilerim." ifadelerini içeren mektubu ve ilgisi İzmir'in E İtim mensupları arasında memnurlukla karşılandı.³⁶⁶

Pedagojik Danışma Kurulu İlköğretim Grubu'nun aylık toplantısında komisyonların çalışmaları üzerinde duruldu. Öğretim Komisyonu'nca hazırlanmış olan anket incelendi ve tartışıldıktan sonra anketin okullarda uygulanması kararı alındı.³⁶⁷

³⁶⁵ PEK Raporları, s.54.

³⁶⁶ " ekip Tunç'tan gelen mektup", *Anadolu*, 9 Mayıs 1951.

³⁶⁷ "İlköğretim için hazırlanan anket", *Yeni Asır*, 16 Mart 1955.

3.5.7 Kolların alı ma ekli

MPDK bünyesinde olu turulan her bir kolun te kilat yapısı; ba kanı, raportör ve yeteri kadar üyeden olu turuldu. İlgili kolların i leyecekleri sorunların ay sonlarında yapılacak olan genel kurul toplantılarında müzakere edilmesi ve kabul edilenlerin Haziran ayının ilk haftasında yapılacak olan büyük kongrenin (Pratik E itim Kongresi) gündemine alınması kararla tırıldı.

MPDK bünyesinde 1949-1950 ö retim yılında olu turulan yedi ve 1950-1951 ö retim yılında da bir kolun eklenmesi ile olu turulan kolların genel olarak çalı ma ekilerine ili kin alınan kararlar u ekildedir.³⁶⁸

- 1-Her kol kendi çalı malarını ve toplantılarını idare edecek bir ba kan ile bir katip üye seçerek, ba kanların kollara sunulan sorunları incelemesi için gerekli toplantıları düzenlemesi ve gerekti inde ba ka uzmanlardan da yararlanmak ihtiyacı duyuldu u zaman bunların kol çalı malarına katılmalarını sa lamak üzere kurul ba kanlı na teklifin yapılması kararla tırıldı.
- 2-Her kolun elindeki i lerin hacmine göre ayda bir veya daha fazla toplanmı , kolların MPDK Bürosu'nda toplanmaları için kendilerine uygun olan bir gün ve saat ayrıldı. Yedi kol mevcut oldu undan toplanma odasından faydalanmak üzere sıra ile haftanın bir günü kollara tahsis edildi.
- 3-Kollar istedikleri zaman ya da ba kanların resmi daveti ile toplanıp gündemlerindeki maddeleri incelendi.
- 4-Genel kurul için oldu u kadar kollar için de gerek görüldükçe kurul ba kanı üyeleri toplantıya davet edildi.
- 5-Kol toplantılarını kol ba kanları düzenledi ve idare etti, kol ba kanları hazırladıkları raporları genel kurula sunmu lar ve bu raporları bütün kol üyeleri de imzaladı.Üyeler raporlarda i tirak etmedikleri noktalara bu konuda gerekli dü üncelerini yazarak imzaladılar. Genel kurul tarafından kabul edilen raporlar bir tutanakla tespit edildi ve bu tutanak ba kan vekili ve umumi katiplikçe imzalandı. Asılları bu hususla ilgili dosyada saklandı ve kopyaları te kilata yollandı.
- 6-Her kol kendi çalı malarını, iç tüzük mahiyetinde, yapaca ı bir çalı ma planına

³⁶⁸ PEK Raporları , s.43-44; "Pedagojik Danı ma Kurulu alı maları" *Yeni Asır*, 29 Ocak 1951.

ba ladı. Bunlar genel kurulda incelendikten sonra bir araya getirilerek bastırıldı ve her bir üyeye bir adet verildi. Aynı zamanda bu program genel kurulun çalı ma istikametini ve çerçevesini de tayin ve tespit etti.

3.6 Pratik E itim Kongreleri

Pratik E itim Kongreleri ö retim yılı sonunda bütün Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları üyelerinin ve yeterli sayıda ö retmenin katılımı ile ö retim yılı sonunda yapılan bir Muhasebe Kongresi'dir.

Ö retim yılı içerisinde sürekli olarak yapılan bu çalı maların, ilçelerde bütün ilçe merkez ve köy ö retmenlerinin katılımıyla, il merkezlerinde de ö retim yılının sonunda ilçe delegelerinin katılımı e itim kongreleri yapıldı. l merkezinde yapılan yıllık genel kongreler valiler tarafından açıldı. Böylece “E itim i”nin bir bütün halinde ele alınmasının lüzumu amaçlanmı oldu. Bir taraftan da i in basın yolu ile çe itli meslek mensuplarına ve halka aksettirilmesine önem verildi.³⁶⁹ zmir'in çe itli ve pratik alanlarda bekleyen çe itli sorunları önce sistematik olarak BPDK'da ele alındı. Daha sonra MPDK'da bu sorunlar olgunla tırılarak karara ba landıktan sonra yılsonunda yapılan PEK yolu ile bütün meslekta lar tarafından payla ıldı. Böylece problem haline gelen çe itli mesleki sorunların kongreler aracılı ı ile dile getirilmesi, katılımcıların bu konudaki görü ve tecrübelerinin payla ılması ve okullarda geli tirici çalı maların ele alınması amaçlanmı oldu.

Meslek mensuplarının çe itli sorunlarının yakından ö renilmesi, gerekli tedbirlerin alınması ve ilgili makamlara zamanında duyurulmasına yardımcı olmakta PEK'in amaçları arasında bulunuyordu. Bu ekilde kongre ortamında olu an samimi meslek atmosferi, okul hayatında oldu u kadar çevreye de olumlu etkilerini götürmü oldu.³⁷⁰

PEK'in olu turulması ile ilgili *Anadolu* gazetesinin tespiti u ekildedir:

“Milli E itim Bakanlı ı ‘Maarif urası’ dört senede bir yurdun her yanında milli e itim i leri ile ilgili her çe it ahsiyeti toplayarak, e itim ve ö retim i lerine

³⁶⁹ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?”, s.5.

³⁷⁰ “Milli E itim Müdürü ile bir konu ma ...”, *Anadolu*, 17 Temmuz 1951.

*bir veche vermek veya ikayet almalarını sa liyordu.”*³⁷¹ Böylece PEK’in i leyi ve uygulama yönünden Milli E itim Bakanlı ının Maarif urası arasında benzerlik kurulmu oldu. Bu ekilde PEK’in de bir bölgeyi temsil ediyor olması bakımdan çe itli istifhamlar [*soru sorma*] yarattı ı ifade edildi.

PEK fikrinin ortaya çıkmasının en önemli nedenlerinden birinin de Pedagojik Danı ma Kurulları’nda oldu u gibi e itime bilimsel üphe ve buna dayalı bilimsel çalı manın gere i olmu tur.³⁷² Pedagojik Danı ma Kurulları elde ettikleri sonuçları, il ve ilçe merkezlerinde büyük bir ciddiyetle yaptıkları “Pratik Terbiye Kongreleri” ile birbirlerine sundular. Ya ama ve denemeden gelen bu sonuçlar çok canlı, müspet ve verimli oldu.³⁷³

PEK sayesinde ö retmenler titiz ve planlı bir çalı ma yoluna girdi. Bu uygulama ile ö retmenler Türk çocuklarını daha iyi yeti tirmek ve ailelerini aydınlatmak konusunda gerekli bilgi ve uygulamaları kazandılar. Dikkat çeken önemli bir noktada BPDK, MPDK ve PEK uygulamaları sonucunda tefti bölgelerindeki meslekta lar arasında disiplin olaylarına az rastlanılmı olmasındır. Çünkü okul ve çevre arasında bu tür uygulamalar ile olumlu ve faydalı bir çalı ma çizgisinde birle ilmi olmasından hem meslekta lar, hem de vatanda lar memnun kalmı oldu.³⁷⁴

PDK’nın ve PEK’in gerçek fonksiyonunu, Türk Maarif ordusu ile sıkı i birli i halinde çalı mak zorunda bulunan Türk ailesinin zihin ve kalp bahçesini i lemek ve hazırlamak oldu unu belirten Sabri Kolçak bu kurulların oldu u ve ne i e yaradı ı hakkında u tespitte bulundu:

*“Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Türk E itim kuma mın dokundu u tezgahlardır. Bu kuma ın ipli i dünyanın her yerinden alınabilir. Ancak bu kuma , Türk zekasının yaratıcı kudreti altında yerli ve milli bir sentez olarak tecelli edecektir.”*³⁷⁵

³⁷¹ “Birinci Pratik E itim Kongresi” *Anadolu*, 1 Haziran 1950.

³⁷² Tefti efi ve Pedagojik Danı ma Kurulları ba kan vekili Sabri Kolçak tarafından yapılan II. Pratik E itim Kongresi’nde 1950-1951 Ö retim yılına ili kin raporu açıklarken yaptı ı konu ma için bkz: “ İkinci Pratik E itim Konferansı”, *Yeni Asır*, 12 Haziran 1951.

³⁷³ Arif Günebakan, **a.g.m.** , s.14.

³⁷⁴ “Milli E itim Müdürü ile bir konu ma ...”, *Anadolu*, 17 Temmuz 1951.

³⁷⁵ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?”, s.6.

Sabri Kolçak kongrelerin faydaları hakkında kurul olarak kendilerine sıkça sorulan sorular oldu unu, Batı Medeniyeti'nin kökünü sa lam fikir kayna malarının olu turdu unu belirterek, buradan hareketle kongrelerin faydaları hakkında u de erlendirmeyi yaptı: *“Kongreler fikir ve hislerin harmanı oldu u meydanlardır. Oralara katılanlar, kapasitelerine göre paylarını alır, aydınlanırlar.”*³⁷⁶

PDK'nın fikri olarak öncüsü, çalı malarında da aktif olarak yer alan ve te kilat yapısında da genel sekreteri olan Sabri Kolçak, e itim kongrelerinin önemi ve amacına yönelik olarak da u önemli tespitte bulundu:³⁷⁷ *“Biz E itim Kongrelerini bir fantazi olsun diye yapmıyoruz. Okullarımızda yerle mesini ve geli mesini özledi imiz halde bir türlü henüz yer yer –bilhassa köylerde- anlaşıp uygulanamıyan öyle sakat görü ve metot aksaklıklarıyla kar ıla ıyoruz ki bunları sür'atle giderip okullarımızı randıman veren iyi birer milli e itim kurumu haline getirebilmek i tiyakiyle [a ırı istek] didiniyoruz. Bu i tiyaklarımızın gerçekleşmesi öyle geli i güzel ve ampirik görü ve dü üncelerle hiç olaca a benzemiyor. Bu sebeple prati in zaferi için kaynaklara kadar inmekten ba ka çare kalmadı ina inanıyoruz. (...) Gönül istiyor ki Pratik E itim Kongreleri'ne sunulan raporlar, dama bu cinsten, yani teorik ve pratik safhalarıyla birlikte ortaya konmu etüdler olsun. (...) Biz esasen bu kongrelere sunulacak taravaylarda [çalı malarda] bu vasıfları arıyoruz.”*

Yine Sabri Kolçak'ın PEK'in amaç ve i leyi i ile ilgili ba ka bir tespiti de u ekildedir: *“Bizim e itim kongrelerimiz, bilindi i gibi, resmi bir te ekkül olan “Danı ma Kurulları” organizasyonu faaliyetlerinin sonuçlarını meslek mensuplarına duyurmak, onları i ba ında beslemek, çalı malarını de erlendirmek, türlü teknik ve metotları çevre ve çocuk ihtiyaçlarına uydurmak maksadıyla yapıılıyor.”*³⁷⁸

Ülkede ilk olarak zmir'de uygulanan PDK çalı maları ve PEK uygulamalarından önce stanbul'da Pedagoji Cemiyeti'nin her yıl düzenledi i e itim kongreleri de vardı. Yine ö retmen dernekleri de kendi görü leri bakımından yer yer e itim konularına kongrelerinde yer veriyorlardı. Fakat zmir'deki uygulama resmi

³⁷⁶ A.g.m. , s.5.

³⁷⁷ Sabri Kolçak, “ ‘Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi’ Adlı Etüd Hakkında Dü üncelerim”, s.8-9.

³⁷⁸ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar ?”,s.6-7.

bir te ekkül olan “Danı ma Kurulları”nın sonuçlarının meslek mensupları ile paylaşılmaya yönelik olarak yapılan daha geniş, sistemli ve planlı bir çalışmaya oldu.

Sabri Kolçak’göre “*Bilhassa ‘Danı ma Kurulları’na bağlı olarak yapılan ‘E itim Kongreleri’ ilerde ‘Maarif üra’larının vilayetlerdeki bir halkası haline gelebilir. Mahalli maarif gelişmelerinin vasatını hazırlamada büyük ölçüde müessir olacağına inanılan bu cins sistemli çalışmaların bütün vilayet ve kazalarında muntazaman yapılması temenniye değer bir noktadır. Ancak kongrelerin faydalı olabilmesi için, Maarif Vekaletinin ilgilenmesi ve de erlendirme vazifesini de tam yapması arttır (...)*”³⁷⁹

1949-1950 öğretim yılından itibaren gelenek haline gelen ve her öğretim yılında sonunda uygulanan PEK uygulamaları 1955-1956 öğretim yılından itibaren kesintiye uğradı. PEK’in bu durumu ile ilgili Asım Kültür’ün tespiti şu şekildedir: “*Halbuki onlar çok canlı oluyor. Hariçten de münevverlere konferanslar verdirmek umumi kültürün yükselmesini sağlamakta hakikaten faydalı olduklarından üphe edilemez.*”³⁸⁰

O dönemde İzmir’in eğitim, kültür ve basın hayatında önemli bir yere sahip olan Asım Kültür tarafından yapılan bu tespit Pratik Eğitim Kongreleri uygulamalarının önemini ve devam ettirilmemesinin İzmir için bir kayıp olduğunu belirtmiştir. Asım Kültür’de bu hususta bütün şartların mevcut olduğunu belirterek dönemin Milli Eğitim Müdürü’nden İzmir’in bu güzel anıvesini canlandırmaya ön ayak olmasını, bunun için gerekli elemana sahip olduğunu belirterek bu uygulamayı yeniden başlatmasını istedi.³⁸¹

3.6.1 I. Pratik Eğitim Kongresi

İzmir merkez ve ilçelerinin Pedagojik Danışma Kurulları I.PEK’in 31 Mayıs ile 5 Haziran 1950 tarihleri arasında Kız Lisesi salonunda yapılmasına MPDK tarafından önceden karar verildi.³⁸² Bu amaçla 7 Mart 1950 tarihinde Milli Eğitim

³⁷⁹ A.g.m. , s.7.

³⁸⁰ Asım Kültür, “İzmir Maarifi”, *Yeni Asır*, 19 Eylül 1958, s.2.

³⁸¹ Asım Kültür, a.g.m. , s.2.

³⁸² “Pedagojik Danışma Kurulu Birinci Pratik Eğitim Kongresi Toplanıyor”, *Yeni Asır*, 28 Mayıs 1950; Kongre programı için bkz: “1 inci Pratik Eğitim Kongresi 31 Mayıs’ta toplanıyor”, *Demokrat İzmir*,

Müdürü'nün başkanlığına, kol başkanı ve üyelerinin katılımı ile yapılan MPDK toplantısında Mayıs ayı içerisinde yapılacak I. PEK'de görülecek konular tespit edildi. Bu amaçla özetim yılı sürecince 8 ayda yapılan 20 toplantıda MPDK tarafından müzakere edilen 40 civarındaki sorundan 20'sinin I. PEK gündemine alınmasına karar verildi. Bu hususta bölge kurullarına nasıl çalışmalar yapılması gerektiği konusunda bir tamim de gönderildi.³⁸³

I. Pratik Eğitim Kongresi'nin programının tespiti için yapılan görüşmeler İzmir Milli Eğitim Müdürü Tarık Asal şöyle açıkladı:

*“ İzmir'e geldiğim zaman çok güzel mesleki bir teşebbüs ve çalışmalar ile karşılaşım. Okullarımızın öğretmen, öğrenci ve ailelerimizin manen gelişmesi meselelerimizi siz arkadaşlarımızın yeni baştan ve pratik bakımdan gözden geçirdikten sonra ortaya koyacağımız düzenlemelerin tatbiki için büyük bir bahtiyarlık olacaktır.”*³⁸⁴

I. Pratik Eğitim Kongresi'nin amacı ülkede mevcut olan çeşitli sosyal problemlere paralel olarak İzmir'de de “Pratik Eğitim Çalışmaları” ile çeşitli sosyal problemlere çözüm bulmak, bu şekilde İzmir'in milli kültür hayatında ve kalkınmasında büyük bir çıkar açacağına beklentisi yönünde oldu.

I. PEK'nin açılış konuşmasında Vali Osman Sabri Adal 1949-1950 yılının verimli çalışmalarını üzerinde son bir muhasebe yapmak amacıyla uzun, sabırlı ve ilmi çalışmalarından sonra düzenlendiğini belirtti.³⁸⁵ MPDK Başkanı ve Milli Eğitim Müdürü Tarık Asal'da yaptığı konuşmada İzmir'deki eğitim ve öğretim hayatına temas ederek 1926 yılından beri muhtelif programların getirdiği prensip ve dersler üzerinde durdu. Maarif Eminliği zamanında yapılan İlköğretim Müfettişleri Kongresi'nde temas edilen konuları kısaca açıklayarak bugün yapılmakta olan Pedagogik Danışmanlık Kurulları Pratik Eğitim Kongresi'nin de 1949-1950 ders yılında ele alınan ve sonuçlandırılan problemleri görmek, tartışmak suretiyle bu

29 Mayıs 1950; “Birinci Pratik Eğitim kongresi bugün toplanıyor”, *Demokrat İzmir*, 31 Mayıs 1950; “Pratik Eğitim Kongresi Toplanacak”, *Anadolu*, 7 Nisan 1950.

³⁸³ “M.E. eğitim kongresi konuları”, *Anadolu*, 7 Mart 1950; “Milli Eğitim kongresi hazırlıkları ilerliyor”, *Anadolu*, 9 Mart 1950; “M.E. merkez danışmanlık kurulu”, *Anadolu*, 11 Mayıs 1950.

³⁸⁴ Sadiye Tutsak, *a.g.e.*, s.277.

³⁸⁵ “Birinci Pratik Eğitim Kongresi Düzenlendi”, *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950; “Birinci Pratik Eğitim Kongresi”, *Anadolu*, 1 Haziran 1950.

mesaisinin e itim ve ö retim hayatımız için ümit verici oldu unu belirtti.³⁸⁶ I.Pratik E itim Kongresi, Vulgarizasyon uyunu [*halk için yapılan*] kazandırmak, yaratıcı ve geli tirici bir çalı ma hamlesinin esaslarını hazırlamak olarak dü ünüldü. PDK Genel Sekreteri Sabri Kolçak, I.PEK'in 1926 yılından beri küllenmi bir ate in³⁸⁷ için için yanan durumu oldu unu, memleketin kültür kalkınmasın da büyük çı ır açaca ını ve gelece in okullarında yer alacak teorilerin nasıl mahallile tirilece ini ifade etti.³⁸⁸ Böylece I.PEK ile zmir'de e itimin koordineli ve bilimsel bir ekilde çalı ması fikri üzerinde durulmu oldu.

BPKD'nın ve MPDK'nın bünyesindeki her kol kongreye bir ya da birkaç konuyu inceleyerek katıldı. Bu ekilde yıl içerisinde yapılan her çalı ma, BPKD ve MPDK'da ele alındı her dü ünçe bu kurullarda mutlaka de erlendirilerek alınan kararlar yılsonunda yapılacak olan PEK'e sunuldu. Kongrede konu ulup tartışılmasına imkan bulunamayan ayrıntılı kısımlarda çe itli muhtıralar ekinde toplandı.

zmir I.PEK'e muhtelif derecedeki okullardan müdür, ba ö retmen, ö retmenler ve tanınmı fikir adamlarından 500'e yakın delege katıldı.³⁸⁹ Geçen 1949-1950 ö retim yılı içerisinde zmir'de milli e itim çalı malarında ula ılan sonuçları de erlendirmek amacıyla I.PEK'e 17 ilçeden gelen e itimcilerin yanında, halktan dinleyiciler ve basın temsilcileri de hazır bulundu. I.PEK'nde Vali, Milli E itim Müdürü ve Danı ma Kurulları Genel Ba kanı'nın konu malarından sonra Prof. Abdi Muhtar Bilginer³⁹⁰ "Okulculuk Hatıraları ve Enferiyorite" [*Yetersizlik, acizlik duygusu*], Kız Lisesi müdürü Vedide Baha Pars "Vatanda lık Terbiyesi" ve

³⁸⁶ "Pedagojik danı ma kurulu", *Demokrat zmir*, 1 Haziran 1950.

³⁸⁷ 1926 yılının zmir ve Ege bölgesi için ciddi bir kültür hamlesinin ba langıcı oldu u özellikle dikkati çekmektedir. Bu tarihte yeni ele alınmı bulunan "İkokul Programı" ilk defa zmir'de ve Ege Bölgesi'nde çe itli okullarda uygulanmı ve e itime canlılık katmı tır.

³⁸⁸ "Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu...", *Yeni Asır*, 12 Mayıs 1950; "Birinci Pratik E itim Kongresi", *Anadolu*, 1 Haziran 1950.

³⁸⁹ Kongreye katılımcılar ile ilgili 17 ilçeden 100 bayan, 200 erkek ö retmenin ça rılması, bayanların Kız Lisesi'nde, erkeklerin Atatürk Lisesi ile Buca Ortaokulu'nda ve Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde kalmaları sa landı. Delejelere üç ö ünde masraf olarak 150 kuru u geçmemek üzere ucuz tabldot sa lanması planlandı. Yine durumları müsait olanların da özel bir ekilde kongreyi takip edebilecekleri belirtildi. Kız Lisesi'nde 110, Atatürk Lisesinde 100, Buca Orta Okulunda 70 ve Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde de 20 ki ilik yer ayrıldı ın belirtildi. Bkz: "M.E.merkez danı ma kurulu", *Anadolu*, 11 Mayıs 1950; "Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu...", *Yeni Asır*, 12 Mayıs 1950; "Birinci Pratik E itim Kongresi Dün Toplandı", *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950; "Pedagojik danı ma kurulu", *Demokrat zmir*, 1 Haziran 1950.

³⁹⁰ zmir'in fikir hayatında tanınmı edebiyatçı ve tıp doktoru, Psikiyatrist.

Kızılçullu Köy Enstitüsü Müdürü’de “Demokratik Terbiye ve Ö retimi” konulu birer konu ma yaptı.³⁹¹

Yerel basın haber ve çe itli yorumlarla kongredeki konu maların içerikleri hakkında geni bir ekilde okuyucuyu bilgilendirdi. Bu ekilde kongreye, e itime verilen önem gösterilmi , bu tür haber ile halkın çe itli pedagojik ve sosyal konularda e itime ve ö retime ili kin sorunlarına dikkat çekilmi oldu.

31 Mayıs 1950 tarihinde birinci günü kongre arasında Gazi lkokulu’ndaki sergi gezildi, gece Vapur Koltuk Gazinosu’nda ö retmenler derne i tarafından kongreye katılanlar için bir tanı ma toplantısı yapıldı.

Kongrenin 1 Haziran 1950 tarihli ikinci gününde çe itli gündem maddelerine ili kin görü ler konu macılar tarafından birer “tebli ” ekinde çe itli yönleriyle akademik ve bilimsel bir ekilde ortaya konuldu. Bu durum kongrenin önemsendi ini ve kongreden beklentilerinde üst düzeyde oldu unu göstermi tir. Yine kongrenin ikinci gününde ö leden sonra Amerikan ö retim hayatı ile arkeolojiye yönelik filimler gösterildi ve ertesi gün Agora ve zmir müzesi gezildi.³⁹²

Kongre çalı ma programının 5 Haziran 1950 tarihli son günün XII. oturumunda Bergama Milli E itim Memuru Haluk Elbe tarafından Amerika’daki ilkokullardan birisi ile temas etmek üzere bu okula gönderilecek hediyeler kongrede gösterildi ve kongre üyelerinin bu konudaki dü üncelerini bildirmeleri istendi. Kongre üyelerinden birisi Atatürk’ün foto rafının, ba ka bir üye stiklal Mar ı pla mının hediyeler arasına konulmasını istedi. Ba ka bir üyede hediyeler arasına konulacak incirin kurtlu olmamasının sa lanmasını istedi.³⁹³

zmir I.Pratik E itim Kongresi’nde dünyadaki di er e itim sistemleri içerisinde ABD E itim Sistemi’nin ele alınması, MPDK’nun 1949-1950 ö retim yılı “Yıl Sonu Çalı ma Raporu”nda önemle benimsenen “Amerikan Askeri Pratik E itim Metotları Kursundan Notlar” adlı çalı manın da gösterdi i gibi 1945’lerden ba layan ve 1950’lerden itibaren hızla artmaya ba layan Türk-Amerikan ili kilerinin ve politikalarının ulusal boyutlarının yanında yerel düzeydeki e itim uygulamalarına yansması olarak ta de erlendirilmelidir.

³⁹¹ *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950, “Birinci Pratik E itim Kongresi Dün Toplandı”.

³⁹² Bu konu maların içeri i hakkında Bkz: *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950, “Birinci Pratik E itim Kongresi Dün Toplandı”; *Yeni Asır*, 4 Haziran 1950, “Pratik E itim Kongresi Devam Ediyor”.

³⁹³ **PEK Raporları**, s.310.

Kongre 2 Haziran 1950 tarihli üçüncü gününde yapılan faaliyetlerden sonra akşam vapurla İzmiraltı'na bir gezi, 3 Haziran 1950 tarihinde de Agora ve İzmir Müzesi'ne gezi yapıldı.

Kongre'nin son günü olan 5 Haziran 1950 tarihinde çeşitli mesleki ve eğitim içerikli konuşmalar, konferans ve tartışmalara ek olarak "Bergama Tarihi ve Efsaneleri" konulu projeksiyonlu bir konuşma yapıldı. Prof. Dr. Ekrem Akurgal tarafından "Yunan Medeniyetinin Önemi" hakkında bir konferans da verildi.³⁹⁴

Kongrede Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a, TBMM Başkanı Refik Koraltan'a, Bakan Adnan Menderes'e ve Milli Eğitim Bakanı Avni Başman'a ait kongrenin kapanışını nedeniyle gönderilen tazim [*saygı gösterme*] telgrafları okundu.

Kongre gelecek yıl çalışmalarına esas olacak dilek, teklif ve temennilerin ifade edilmesi, kongre rapor ve kararlarının milli eğitim müdürlükleri ile memurluklarına gönderilmesi dilekleri, bu uygulamanın ülkenin diğer bölgelerinde de yaygınlaştırılması, demokratik terbiye konusunun gelecek yıl okullarda denenmesi ifade edilerek kongrede oluşan izlenimler dinlendi. Yapılan teklif üzerine PDK'nın faaliyetlerine devam edilmesi ve gelecek yılda kongrenin yapılması teklifi oylandı ve oybirliği ile kabul edildi. Tüm katılımcıların söylediği *Dağın Duman Alınması* ile 1949-1950 öğretim yılı İzmir I.PEK "Sene Sonu Çalışmaları" bitirildi.

Milli Eğitim Müdürü Tarık Asal'ın başkanlığında altı gün süren ve 12 oturum olarak yapılan I.PEK'e 500'e yakın delege öğretmenleri tirak etti, böylece teori ve pratiği ile ele alınan konular gelecek çalışmalar içinde faydalı oldu.³⁹⁵

I.PEK'in içerik olarak yüklü gündem maddelerinden oluşması nedeniyle İzmir'in eğitim ve kültür hayatında yeni bir çıkış açtı ve fikrîsel bir hareketlilikte meydana getirmiş oldu.³⁹⁶ Böylece Milli Eğitim uraları'nın küçük bir modeli şeklinde çalışmalar I.PEK'de öğretmenlik duygusu, motivasyonu yeniden uyandı, kuvvetlendirilerek bu duygu ve düünelere hız kazandırılmış oldu. I.PEK mesleki ideali canlandırması, mesleki heyecanı tazelemesi ile öğretmenler üzerinde bir "rahatlama" etkisi de yapmış oldu.³⁹⁷

³⁹⁴ *Yeni Asır*, 5 Haziran 1950, "Birinci Pratik Eğitim Kongresi Bugün Bitiyor".

³⁹⁵ Merkez Pedagojik kongresi", *Anadolu*, 5 Haziran 1950

³⁹⁶ **PEK Raporları**, s. 313.

³⁹⁷ **A.g.e.**, s. 312-315.

I.PEK'in çalı malarının tamamlanması üzerine Milli E itim Müdürlü ü Tefti efi ve Pedagojik Danı ma Kurulları Genel Sekreteri Sabri Kolçak'ın kongreye ili kin sonuç de erlendirmesi u ekildedir:

“(...) Kongreye sunulan 30 kadar tebli 8 ay süren sistemli bir çalı madan sonra hazırlanmı bulunuyordu. Bu da gösteriyor ki, ö retmenlerimiz gayeli, sistemli ve müspet bir çalı manın i tiyaki içindedirler. Delegelerin pek ço undan dinledi ime göre, kongre, kendileri için çok faydalı olmu tur. Vazifelerinin bulundu u yerlere çok eyler getireceklerini, kongreden çok zengin intibalarla ayrıldıklarını ifade etmi lerdir.

*Kongrenin en büyük gayesi de Türk ö retmenlerinin sosyal bünyesinde vaki olan sosyal ve demokratik geli melere muvazi [ko ut, benzer, paralel] olarak ve her eyden evvel ö retmenleri fikren ve ruhen demokratik bir terbiye hareketine hazırlamaktan ibarettir.”*³⁹⁸

Böylece I.PEK'nin ortaya koydu u çalı malar, zmir'deki kültürle menin önemli adımlarından bir tanesini olu turdu u belirtilmi , I.PEK'in terbiye tarihimizde modern, müspet, rasyonel ve dinamik bir çalı ma oldu unu ifade edilmi tir.³⁹⁹

Bu çerçevede I.PEK'in sonunda alınan kararlarda u ekildedir:⁴⁰⁰

- 1-Her yıl bu kongrenin Haziran ayının ilk haftasında tekrarlanması,
- 2-Kararların Milli E itim Bakanlı ı'na sunulması,
- 3-Kongre raporların bir suretinin bastırılarak bütün delegelere gönderilmesi⁴⁰¹
- 4-Danı ma kurulları te kilatı içerisine orta, lise, sanat ve meslek okullarının da alınarak i tiraklerinin sa lanması,
- 5-Gelecek yıl yapılacak kongreye bütün danı ma kurullarının birer konu ile katılmalarının sa lanmasıdır.

I.PEK'e ili kin yapılan bu de erlendirmeler sonucunda alınan kararlar I.PEK'in etkilerinin olumlu, e itim ve ö retime ili kin çe itli ihtiyaçlara yönelik oldu unu ve katılımcılar tarafından benimsendi ini ortaya koydu.

³⁹⁸ “Pratik E itim Kongresinin neticeleri”,*Demokrat zmir*, 7 Haziran 1950.

³⁹⁹ emsettin Ya atan, “ zmir Milli E itiminde yeni ve güzel bir eser”, *Demokrat zmir*, 26 Ekim 1950, s.5.

⁴⁰⁰ “Pratik E itim Kongresinin neticeleri”,*Demokrat zmir*, 7 Haziran 1950.

⁴⁰¹ emsettin Ya atan “ zmir Milli E itiminde yeni ve güzel bir eser”, *Demokrat zmir*, 26 Ekim 1950, s.5.

Bu do rultuda I.PEK'in yapılmasından sonra Kasım ayında 1950-1951 ö retim yılının çalı malarını düzenlemek üzere Milli E itim Müdürü'nün ba kanlı nda ilkö retim müfetti leri ile toplantı yapıldı. Bu toplantıda Kasım ayı içerisinde bütün bölgelerde PDK'nın uygulanması için müfetti lerin gerekli hazırlı a geçmeleri, 1950-1951 ö retim yılı sonunda yapılacak II.PEK'e imdiden her bölgenin ayrı bir konu ile katılmak üzere gerekli hazırlıklara ba lanmasına karar verildi. Alınan bu kararlar do rultusunda BPDK tarafından yıl sonunda yapılan ciltli çalı ma raporlarının müfetti lerle birlikte incelenmesi, gelecek yıl hazırlanacak raporlar için yeni esasların tespiti, "Milli E itim Müdürlü ü E itim Çalı ma Sonuçları Ar ıvi" ile bir "Te hir Vitriini"nin kurulması, dokümanlardan birer kopyasının Milli E itim Bakanlı ı'na sunulması, I.PEK kitabının satı a çıkartılması, BPDK'ya bu satı tan yüzde yirmi be inin bırakılması ve bu kitaptaki konuların BPDK'da i lenmesi gibi ileriye dönük kararlar alındı.⁴⁰²

Çe itli ilçe ve köylerden katılan ö retmenlerin altı gün devam eden çalı maları ile I.PEK genel olarak ö retmenlerin mesleki ya amlarında gelmi oldukları seviyeyi göstermesi ve bu durumu demokratik esaslara göre ortaya koyması bakımından büyük bir mesleki ba arı olmu tur. Böyle bir uygulama ile zmir'in e itim ve kültür tarihinde önemli bir yenilik ba lamı olmaktadır. I.PEK sonunda alınan bir kararla kongrenin gelecek yılda tekrarlanmasına karar verildi.

I.PEK'e yönelik olarak, fikirlerin serbestçe açıklanmasında ve tartı lmasında büyük bir ba arı sa landı ı yönündeki ele tirilerde sonuç tutanaklarından anla ılmaktadır. Fakat bazı üyeler tarafından I.PEK'in tamamlanmasından sonra kongreye ili kin getirilen çe itli ele tirileri de bulunmaktadır. Bu ele tirilerin yıkıcı de il de yapıcı olması gerekti i belirtilerek, ö retmenlerin çe itli mesleki sorunlarının kahvehane kö elerinde konu mayıp, kongrede konu ulmasının olumlu bir geli me oldu u belirtildi.

Bu ele tiriler çerçevesinde, PEK uygulamalarının öncesinde yapılan PDK toplantılarının tam bir demokratik hava içerisinde çalı madı ı ve görevli

⁴⁰² " ilimiz ilkö retim tefti lerinin çalı maları", *Anadolu*, 7 Eylül 1950.

ö retmenlerin dilek ve tenkitleri olgunlukla karılanmadı ı ekinde bir ele tiride toplantının ara verilmesine neden oldu.⁴⁰³

zmir’de kendili inden kurulan ve a a ıdan yukarı bir hareket olarak kabul edilen PEK hakkında bazı üyeler tarafından yapılan ele tiriler de u ekildedir:

“I.PEK’nin yapıldı ı günlerde kongreyi düzenleyenlerden yabancı dil bilenlerin tercüme yolu ile, bilmeyenlerde tercüme edilmi kitaplardan derleyip topladıkları e itim ö retim bilgilerini ö retmenler önünde saatlerce okuyup dinletmelerinden ba ka bir ey de ildir. Böylece ö retmenleri okumaz, okuduklarını anlamaz çocuklardan sayarak kar ılarına geçip kitaplardan nakledilmi yabancı memleketlerin yaptıklarını onlara okumak, yani tertipçiler saatlerce ölçüsüzce okuyarak okuduklarını tahammül fersa bir müddet kar ılarındakilere dinlettikleri halde ö retmenler konu mak isteyince “Be dakikadan fazla konu mak yasaktır” demek öyle yasak ki bir cümlemin bir kaç kelimesini söylediniz dakika bitti. Cümleminizi bile yarım bırakıp gitmek gerek. te bu zihniyetteki insanlar bir de demokratik terbiyeden bahsediyorlar. Ne acı ne garip de imli?”⁴⁰⁴

I.PEK tamamlandıktan sonra kongreye ili kin yapılan ba ka bir ele tirel de erlendirmede u ekildedir:

PDK’nın ortaya attı ı tezlerin halen elde mevcut me hazların [*Eski ba vurulan kaynak*] çerçevesi içerisinde mevcut oldu u, bunların kanunlar, talimatnameler, emirler ve okul-aile birli i nizamnameleri tarafından zaten belirtildi i, böylece PDK’nın kendine özgü anti-tezinin bulunmadı ı da belirtilmi tir. Bu çerçevede PDK’nın telkin etmek iste i duyguların devam problemi, geli me planları ve meslekta lar arasında anlayı birli i oldu u belirtilmi tir.⁴⁰⁵

I.PEK’e yönelik yapılan bu ele tirilerde köylerde devam i leri için yapılacaklar konusunda zaten 4274 sayılı kanunun bulundu u, ehirlerde uygulanan emir ve kanunların mevcut oldu u PDK’nın bunun dı ına çıkamadı ı, kongrede de aynı bu noktalar üzerinde duruldu u, geli me planlarının okul idarelerine, daireye ve merkeze lazım oldu u ve buna eklenen yeni bir ey olmadı ı da dile getirildi.

⁴⁰³ “Pedagogik Danı ma Kurulu toplantısı”, *Demokrat zmir*, 8 Mart 1951.

⁴⁰⁴ Osman Bozkurt, “Pedagoji Kongresi dolayısıyla”, *Anadolu*, 5 Haziran 1950.

⁴⁰⁵ Necmettin Kutlu, “Pratik E itim Kongresi dolayısıyla”, *Anadolu*, 10 Haziran 1950.

Necmettin Kutlu'nun *Anadolu* gazetesinde konuya ilişkin görüşleri de u ekildedir: “Memleketteki aynı emir ve aynı talimatname maddesinin ba ka ba ka anlayı ve tefsir edili i vakarlı görülmü ve görüle gelmektedir.”⁴⁰⁶ Bunun sonucunda uzun kırtasiye i lemlerine, yazı ma ve tartı malara meydan verilmeden idari mevzuatın ince farkları hariç, bir yerde uygulanan planlarla çalı mak yerine yeknesaklık [*De i mez bir hal, aynı olan*] temin edilmesine PEK'in yardımcı olmasının beklendi i ve bu nedenle önemli kazancın bu olması gerekti i, PEK'de bu açı n beklendi i, istendi i ve görülmedi i belirtilmi tir.

Genel olarak I.PEK'ne yönelik yapılan ele tiriler; ö rencilerin de dü üncelerinin alınmasının kongrenin fikri takviyesi için gerekli oldu u, bunun da göz önüne alınması gerekti i,⁴⁰⁷ tecrübelerin kongreye sunulmasında yeterli zamanın olmadı ı, tecrübelerin yararlı oldu u bu nedenle yer verilmesinin do ru olaca ı, lise ve yüksek okullardaki meslekta larında kongreye katılarak kendi dü üncelerini açıklamaları gerekti i, Pedagojik Danı ma Kurulu'nun bir dergi yayımlaması, kongreye muhtar, doktor, mühendis vb. gibi daha geni ve çe itli meslek mensuplarının da katılması ekinde ifade edildi.⁴⁰⁸

3.6.2 II. Pratik E itim Kongresi

II.Pratik E itim Kongresi 1949-1950 ö retim yılı sonunda yapılan I.PEK alınan bir kararın sonucu olarak yapıldı. Bu durum ö retmenlerin ciddi çalı maları benimsediklerini, ya atmak istediklerini kendi kararlarıyla ve oylarıyla ortaya koyduklarını göstermektedir.

MPDK'nın 1950-1951 ö retim yılı çalı ma programını hazırlayarak Kasım ve Ocak aylarını faaliyet ve toplantı tarihleri olarak belirledi. Bu süre içerisinde, her hafta bir ilçede, geçen yıl oldu u gibi “Pratik E itim Toplantıları”nın yapılması planlandı. Bu amaç do rultusunda ilgili program Milli E itim Müdürlü ü'nden Bölge Müfetti likleri'ne gönderilen ilgili yazıda 1950-1951 ö retim yılındaki pedagojik çalı maların istisnasız tüm bölge müfetti liklerinde geçen yıla göre daha

⁴⁰⁶ Necmettin Kutlu, “Pratik E itim Kongresi dolayısıyla”, *Anadolu*, 10 Haziran 1950, s.7.

⁴⁰⁷ “Pratik E itim kongresi çalı maları devam ediyor”, *Demokrat zmir*, 2 Haziran 1950.

⁴⁰⁸ **PEK Raporları**, s. 313-314.

esaslı sonuçlar alınmasına yönelik olarak yapılacağı belirtildi. Bu amaçlar doğrultusunda Bergama, Tire, Menemen, Ödemiş, Selçuk, Seferihisar, Kemalpaşa, Demirdere ve Urla'da yapılacak toplantıların tarihleri de belirlendi.⁴⁰⁹

II.PEK'e BPDK'dan gönderilecek konuların 26 Mayıs 1951 tarihinde yapılacak olan müfettişler toplantısında hazır bulundurulması, kongreye ilçelerden kaç kişinin katılması gerektiği ve kongre programı gibi hususlar önceden yapılan hazırlık toplantısı ile belirlendi.⁴¹⁰ II.PEK'de geçen yıla göre meslek problemlerinin pratik bakımdan içerisine daha çok girildiği, böylece BPDK'dan gelecek olan sorunların ele alınması amacıyla toplanacak II.PEK'nin geçen seneye göre daha hareketli, daha demokratik ve iyi geçmesi için MPDK üyelerinin görüşleri tespit edildi.⁴¹¹ Bu çalışmalar çerçevesinde İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü, MPDK ve BPDK tarafından düzenlenmekte olan II.PEK'nin 11 Haziran 1951 tarihinde başlayacağı ve bir hafta devam edeceği belirtildi. Çeşitli köy gruplarında ve BPDK toplantılarında ele alınan bir çok ilginç konular II.PEK'e sunulmak üzere kongre gündemine alındı.

Kongrede müzakere edilmek üzere ele alınan önemli konulardan birisi de "Bölge Pedagojik Danışma Kurulu Çalışmaları" ve "İlköğretim öğretmenlerinin çalışmaları ve başarıları nasıl değerlendirilmelidir?" başlıklı kapsamlı bir anket çalışması oldu. Bu konuda Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü ile derişbirliğine gidildi. II.PEK'e başkanlık etmek üzere Milli Eğitim Bakanı Tefik Rıza'nın müsait bir zamanı olursa İzmir'e gelecek ve kongreye bizzat iştirak edeceği, yine Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı'nın da kongrede hazır bulunacağı belirtilerek öğretmenlerin direktifi ile yapıcı bir kongre olacaktır yerel basın tarafından da ifade edildi.⁴¹² Bu

⁴⁰⁹ "Pratik Eğitim Kongreleri Başlıyor", *Yeni Asır*, 24 Ekim 1950; "Pedagojik Danışma Kurulu Çalışmaları", *Yeni Asır*, 29 Ocak 1951.

⁴¹⁰ "İlköğretim müfettişlerinin dünkü toplantısı", *Anadolu*, 3 Mayıs 1951; "Okullarda mizah eğitimi problemi ve önemi", *Anadolu*, 5 Mayıs 1951; "İkinci pratik eğitim kongresi hazırlıkları", *Demokrat İzmir*, 23 Mayıs 1951.

⁴¹¹ "Pedagojik danışma kurulu toplandı", *Anadolu*, 4 Mayıs 1951; "Okullarda mizah eğitimi problemi ve önemi", *Anadolu*, 5 Mayıs 1951; "Merkez Pedagojik Danışma Kurulunun aylık toplantısı", *Demokrat İzmir*, 3 Mayıs 1951.

⁴¹² Recep Bilge, **a.g.m.**, s.6; "Pedagojik Danışma Kurulu Toplantısı", *Yeni Asır*, 8 Mart 1951; "İlköğretim müfettişlerinin dünkü toplantısı", *Anadolu*, 3 Mayıs 1951; "Pedagojik danışma kurulları toplantısı", *Anadolu*, 1 Haziran 1951; "İkinci Pratik Eğitim kongresi Haziran başlarında yapılacak", *Demokrat İzmir*, 26 Nisan 1951; "İkinci pratik eğitim kongresi hazırlıkları", *Demokrat İzmir*, 23 Mayıs 1951; "İkinci pratik eğitim kongresi yarın açılıyor", *Demokrat İzmir*, 10 Haziran 1951. Ayrıca kongrenin birinci gün programı hakkında bkz: "II.Pratik Eğitim kongresi bugün

durum zmir'deki PDK alı malarının ve PEK'nin bizzat Milli E itim Bakanı tarafında takip edildi ini de göstermektedir.

II.PEK'nin, geçen yılki kongreye nazaran pratik bakımdan  retmenlerin ihtiyaçlarına daha çok yakla aca ı d ünlüdü. II.PEK'in a ırlıklı noktasını BPDF'nın çalı maları olu turdu. 11 Haziran 1951 tarihinde ba layacak olan Pedagojik Danı ma Kurulları II.PEK'e zmir Mili E itim Müdürü tarafından bütün  retmenler davet edildi. Ayrıca di er illerden de zmir II.PEK'ne konu macı olarak muhtelif  retmenlerde müracaat etti. De erli e itimci Kazım Nami Duru, "Kendi Kendini dare ve rade Terbiyesi", Arkeoloji Asistanı Ahmet Dönmez'de Mahalli ncelemeler Kolu'nun çalı maları çerçevesinde  retmenlere "Efes ve Meryem Ana" konulu birer konferans vermesi planlandı.⁴¹³

İelerden gelecek  retmenlerin yatacak yerleri zmir Kız Lisesi'nde, Kızılcıllu Köy Enstitüsü'nde ve Buca Ortaokulu olarak ayarlandı. Kız Lisesi'nde bir hafta olarak devam edecek olan kongrenin ilk günü  leden önce iki oturum olarak yapıldı.

Kongrenin ilk günü görü ülecek konulara dair program u ekildedir:⁴¹⁴

- 1- stiklal Mar ı,
- 2-Vali Osman Sabri Adal'ın Kongreyi aç ı nutku,
- 3-Milli E itim Müdürü ve Pedagojik Danı ma Kurulları Genel Ba kanı Osman Faruk Verimer'in Konu ması,
- 4-Kongre divanı seçimi (Ba kan ve katipler),
- 5-Kongrenin uygulan ı yöntemi hakkında gerekli prensip kararlarının alınması,
- 6-Bir dilekler komisyonunun olu turulması,
- 7-Tefti efi ve Pedagojik Danı ma Kurulları ba kan vekili Sabri Kolçak tarafından 1950-1951  retim yılı çalı malarına ait raporun okunması ve "Kendini Bulma Hareketine Do ru" tezi,
- 8-Mizah E itimi Problemi,
- 9-Mizah e itimine dair örnekler,

Çalı malarına ba lıyor", *Anadolu*, 11 Haziran 1951.

⁴¹³ "kinci Pratik E itim Kongresi hazırlıkları", *Anadolu*, 23 Mayıs 1951; "kinci pratik e itim kongresi hazırlıkları", *Demokrat zmir*, 23 Mayıs 1951.

⁴¹⁴ Mahmut Özkaya, **a.g.e.**, s.64-68; "Pedagojik Danı ma Kurulu Kongresi", *Yeni Asır*, 10 Haziran 1951; "Pratik E itim kongresi açılıyor", *Demokrat zmir*, 11 Haziran 1951.

10-Tartı ma,

11-Ö retmenler Derne i tarafından bir tanı ma toplantısı.

11 Haziran 1951 tarihinde Vali Osman Sabri Adal kongreyi açı nutkunda u konuları ifade etti:

“II.Pratik E itim Kongresi’nin sayın üyeleri, de erli ö retmen arkada larım! 1950-51 ders yılına ait verimli ö retim çalı malarının sonucu olan kinci Pratik E itim Kongrenizi, büyük bir memnunluk duygusu içinde açıyorum. (...) Vilayetimizin iki yıldır sahne oldu u bu kongreler, konu ulan ve tartı ilan konuların ehemmiyet ve de erleri bakımından gittikçe akislerini artıran bir tempo ile memleket ölçüsünde bir mana ve kıymet kazanma a ba lamı tır.

*Bu çe it kültür çalı ma ve kayna malarının bir irfan yapımızın malzemesini te kil edece ine, yarının gençli ini yeti tirecek terbiye, prensip ve metodlarının vuzuhla[açık ve anla ılır] tebellür [meydana getirmek] etmesini sa layacak mahiyette oldu una kat’i itimadım vardır.”*⁴¹⁵

Valiyi müteakip Milli E itim Müdürü ve Pedagojik Danı ma Kurulları Genel Ba kanı Osman Faruk Verimer’de II.PEK’in açılı nda yapmı oldu u konu masında ele aldı ı konulardan bazıları unlardır:

“Pedagojik Danı ma Kurulu çalı malarının ö retmenler tarafından bir ideal haline getirildi ini, tatil aylarında hiçbir mecburiyetleri olmadı ı halde kütle halinde bu maksatla salonda toplanmı olmalarının bunun en güzel bir delili oldu unu, geçen sene zmir’de ba layan ve bu yıldan itibaren Milli E itim Bakanlı mın emriyle bu güzel hareketin bütün memlekete amil kılındı ını, pedagojik kurulun memleket için hayırlı olaca ını (...) ben sizi, burada memleket meselelerini konu mak üzere toplanmı görürken iftihar ediyorum.

*Arkada larım! Bizim ele almı oldu umuz mesele, sadece bir ö retmen meselesi de ildir. Bu bir zümre ve dolayısıyla memleket meselesidir. zmir tarihine bir göz atacak olursak, bu gibi vakaların daima önderli ini yapmı oldu unu görürüz. te sizler, bu büyük memleket meselesini müzakere etmek üzere burada toplanmı bulunuyorsunuz.”*⁴¹⁶

⁴¹⁵ “Pratik E itim Kongresi dün çalı ma a ba ladı”, *Anadolu*, 12 Haziran 1951. “ kinci pratik e itim kongresi dün açıldı”, *Demokrat zmir*, 12 Haziran 1951.

⁴¹⁶ “Pratik E itim Kongresi dün çalı ma a ba ladı”, *Anadolu*, 12 Haziran 1951; “ kinci pratik e itim

II.PEK'e hazırlık amacıyla 1-2 Kasım 1950 tarihlerinde yapılan ve iki gün süren "E itim Ba ö retmen ve Müfetti ler Toplantısı" ile Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları'nca hazırlanacak ve Haziran'da yapılacak olan II.PEK'ne sunulacak konuların tespit edilmesine ba landı.⁴¹⁷

II.PEK'de geçen yılki raporlar ö retmenler tarafından tartı ıldı. I.PEK'de oldu u gibi toplantı ak amı Amerikan Haberler Bürosu tarafından getirilen 20' er dakikalık e itim ve ö retim problemleri ile ilgili üç film gösterildi. Toplantıda "Köy ö retmenlerinin pedagoji danı ma kurullarından daha çok yardım beklentileri" gibi bir dü ünçe tekrardan gündeme öncelikli olarak alındı. Ayrıca 1949-1950 yılında yapılan I.PEK raporlarına ait birinci kitabın içerdi i konularda toplantıda okundu.⁴¹⁸

"Mizah E itimi" konusunda büyük kongreye esaslı bir konu ile katılma kararları 21 Ocak 1951 tarihinde yapılan Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu tarafından yapılan toplantıda ele alındı. Bu ekilde o güne kadar Türkiye'de hiç ele alınmayan mizah e itiminin ilk kez zmir Pratik E itim Kongresinde ele alındı ı yerel basın tarafından da ifade edilerek konunun önemi belirtildi. II.PEK'nın ilk günü ilkö retim müfetti i Nihat I ık, mizahın e itim ve ö retimle ilgisinin bulundu unu, ahlak ve demokratik e itim bakımından mizah e itiminin ön plandaki yeri ve de erini belirten bir konu ma yaptı. Ayrıca fıkra ve nüktenin gayesi, vasıta ve teknik kısımları üzerinde de duruldu. Bu çerçevede Nasrettin Hoca gibi Türk mizah ustalarından çe itli örnekler verilerek mizah e itiminin çok yeni bir alan oldu u belirtildi.⁴¹⁹

Kongrenin ikinci günü programında yer alan konular unlardır:⁴²⁰

- 1-Zekanın ölçülmesi, Stanford-Binet zeka testleri ve denemeler,
- 2-Dikili ve Yah ibey Köyü incelemeleri,
- 3-Ö rencilerin ruhsal ve sosyal durumları nasıl incelenmeli?,

kongresi dün açıldı", *Demokrat zmir*, 12 Haziran 1951.

⁴¹⁷ "E itim Ba ö retmen ve Müfetti leri Toplantısı", *Yeni Asır*, 3 Kasım 1950.

⁴¹⁸ "Bergama Bölgesi II.Pratik E itim Kongresi Toplandı" *Yeni Asır*, 7 Kasım 1950; "Bergama II.Pratik E itim Kongresi", *Yeni Asır*, 12 Kasım 1950.

⁴¹⁹ "Tire ve Bayındır'da E itim Çalı maları" *Yeni Asır*, 27 Ocak 1951; "Pratik E itim Kongresi dün çalı ma a ba ladı", *Anadolu*, 12 Haziran 1951; " kinci pratik e itim kongresi dün açıldı", *Demokrat zmir*, 12 Haziran 1951.

⁴²⁰ " kinci Pratik E itim Konferansı", *Yeni Asır*, 12 Haziran 1951; " kinci Pratik E itim kongresi devam ediyor", *Anadolu*, 13 Haziran 1951; " kinci pratik e itim kongresi", *Demokrat zmir*, 8 Haziran 1951.

4-Tartı ma,

5-Körler Derne i müzisyenleri tarafından saat 21:00'de Kız Lisesi salonunda konser.

Kongre üyelerine zeka testleri hakkında Amerikan Haberler Bürosu tarafından bir film gösterildi. Kongrenin ikinci günü sabah oturumunun sonunda e itimci Kazım Nazmi Duru; “Ö retmenlik mesle inin her kademesinde çalı tı ını fakat bugünkü kadar güzel ve olgun bir toplantıya rastlamadı ını bu çalı malardan iftihar duydu unu” gözleri ya ararak iftihar etti ve kongreye ba arılar diledi.⁴²¹ Kongrenin ikinci günü sonunda yapılan tartı malarda konu macıların hemen hepsi yapıcı tenkitlerde bulundular.

Kongrenin 13 Haziran 1951 tarihinde gerçekte en üçüncü günü programında ele alınan konular unlardır:⁴²²

1- İkokul ö retmenlerinin çalı ma ve ba arıları nasıl de erlendirilmelidir?,

2-Uygulama bahçeleri problemi ve Kemalpa a-Örenköy Okulu çalı maları,

3-Grupla çalı ma denemeleri,

4-Okul çevresinin incelenmesi ve bir köy incelemesi,

5-Tartı ma,

6-Bornova'da açılan III.Bölge okullar arası serginin gezilmesi.

Kongrenin üçüncü gününde Milli E itim Bakanı Tefik eri'nin kongreye gönderdi i ba arı temennilerini ve selamlarını içeren telgrafı okundu. Ayrıca stanbul E itim Enstitüsü Müdürü Kemal Kaya ile Erzurum Milli E itim Müdürü Ali O uz ve Balıkesir Ö retmen Okulu Müdürü Fevzi Sele'nin kongreye ba arılar dileyen telgrafları da okundu. Yine kongreye dı ardan gelen üyelerden Kazım Nami Duru'da kürsiye gelerek kongreden son derece haz duydu unu ve kongreyi ba arılı bir çalı ma olarak tebrik etti.⁴²³ Böylece II.PEK'ne zmir dı ından da çe itli katılımcıların gelmesi yapılan çalı maların önemini, boyutunu ve olumlu etkisini ortaya koymu tur.

Bu durumda göstermektedir ki geçmi yıllara göre Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları'nın benimsendi ini, yapılan çalı maların olumlu bir ekilde

⁴²¹ “E itim Kongresi” *Yeni Asır*, 13 Haziran 1951; “ kinci Pratik E itim kongresi devam ediyor”, *Anadolu*, 13 Haziran 1951.

⁴²² “E itim Kongresi” *Yeni Asır*, 13 Haziran 1951; “ kinci Pratik E itim kongresi devam ediyor”, *Anadolu*, 13 Haziran 1951; “Pratik E itim kongresi”, *Demokrat zmir*, 14 Haziran 1951.

⁴²³ “E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 13 Haziran 1951.

kabul gördü ünü, desteklendi ini göstermekte olup yeni çalı malara daha hazırlıklı bir ekilde ba lanıldı ı göstermektedir. Çünkü zmir Milli E itim Müdürlü ü'tarafından daha sonra ilçelerde yapılacak toplantılarda Pratik E itim Kongresi Raporları, geli tirme planlarının dayandı ı esaslar ve müfetti lik toplantısı kararlarından ö retmenleri ilgilendiren bölümlerin açıklanması ve görü ülmesi istenmi tir.

Kongrenin dördüncü günü programında yer verilen konular u ekildedir:⁴²⁴

- 1-Okullarda kendi kendini idare problemi. (E itimci Kazım Nami Duru tarafından),
- 2-Okulda sosyal çalı malar. Bir e itsel kol üzerinde deneme ve dü ünceler,
- 3-Seferihisar'da e itimi güç bir çocuk nasıl ıslah edildi,
- 4-Dokuz ya ındaki bir öğrencinin resim sergisi,
- 5-Tek ö retmenli be sınıflı okullarda ö retim tekni i. (VI.Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu adına),
- 6-Sınıflarda kalan ö renciler hakkında bir etüt,
- 7-Tartı ma,
- 8-Amerikan Haberler Bürosu tarafından az ö retmenli, çok sınıflı okullardaki ö retim tekni i üzerine film gösterisi.

Kazım Nami Duru kongrede tebli ini yaparken zmir ö retmenlerinin çalı malarını takdir ederek u tespitite bulundu:

“ zmir Milli E itim Müdürlü ü'nün kurdu u pedagojik danı ma kurulları 1950 Haziranında bir “Pratik E itim Kongresi” açmı tı. Bu senenin Haziranında da bu kongrenin II.si toplanmı tı. Bende bunda davetli oalarak bulundum (...) ‘ rade terbiyesi ve okullarımızda kendi kendini idare’ problemi üzerine iki tebli de ben yaptım (...) Biz, ço unlukla ilkokul ö retmenlerimizin, lazımı kadar bilgili olamadıklarına inanmı görünüürüz. Halbuki gerçek hiç te öyle de ildir. Ege bölgesinin, hele zmir vilayetinin hemen bütün ilkokul ö retmenleri bu kongrede hazır bulundu.”

“ tiraf edeyim ki, burada ümidimin fevkinde muhte em bir manzara ile kar ıla tım. Türk cemiyetinin yarınını hazırlayan insanlar olarak ö retmenlerimizi içten sevgilerle selamlarım. Muallimli i sevmiyorsanız, bırakınız. Yahut seviniz ve

⁴²⁴ “Pratik E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 14 Haziran 1951; “E itim Kongresinin dünkü çalı maları”, *Anadolu*, 15 Haziran 1951; “Pratik E itim kongresi”, *Demokrat zmir*, 14 Haziran 1951.

bütün gönllünüzle i inize ba lanınız."⁴²⁵ diyerek bu tür çalı maların Türk E itim Tarihi'nde çok önemli bir yer tutaca mını belirtti.

Kongrenin be inci günü programında yer alan konular u ekildedir:⁴²⁶

- 1- lkokul, ortaokul ve liselerde okuma,
- 2-VII. Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları,
- 3- mla kurallarının sınıf seviyelerine göre ayarlanması,
- 4-Mahalli ncelemeler, köy grubu çalı maları, zeytincilik ve tütüncülük çalı maları,
- 5-Stajyer bir ö retmen nasıl yeti tirilir,
- 6-Tartı ma,
- 7-Tire VIII. Bölgenin getirdi i te hir tablosunun incelenmesi.

II.PEK'de okullardaki okuma problemi ile ilgili yapılan tebli de okuma tekni inin ve okuma araçlarının çocuklarda okuma zevkini geli tirmede i ve ülkedeki kitap okuma azlı mın nedenlerinden birinin de bu faktörlerin olabilece i belirtildi. Çocuklarda okuma yöntemlerinin dikkate alınmadı ı belirtilerek bu nedenle her bölgede ve zmir'de anket yapılarak çocukların hangi ya ta ne tür kitaplar okuduklarının ara tırılmasının gerekli oldu u belirtildi. Bu amaçla okuma araçlarının çe itlendirilmesinin gerekli oldu u belirtilerek, okuma derslerinin ilkokullarda, ortaokullarda ve liselerde nasıl yürütülmesi gerekti i de belirtildi.⁴²⁷

Kongrenin ö leden sonraki tartı malarında Kazım Nami Duru'da Türkçe Ö retimi üzerinde aydınlatıcı bilgiler verdi. Be inci günü Manisa Milli E itim Müdürlü ü adına Manisa müfetti lerinden Hüsnü Altay da kongreye katıldı. Kırklareli Milli E itim Müdürlü ü'nden, Bursa Ö retmenler Derne i'nden, stanbul Milli E itim Müdürlü ü'nden kongreye gelen kutlama mektupları da okundu.⁴²⁸

Kongrenin altıncı günü programında yer verilen konularda u ekildedir:⁴²⁹

⁴²⁵ Sabri Kolçak, " 'OkullarımızdaAhlak E itimi ve Disiplin Problemi' Adlı Etüd Hakkındaki Dü üncelerim", s.10; "E itim Kongresi", *Yeni Asır*, 15 Haziran 1951; "E itim Kongresinin dünkü çalı maları", *Anadolu*, 15 Haziran 1951; "E itim kongresinin 4.cü günü de büyük bir alaka ile geçti", *Demokrat zmir*, 15 Haziran 1951.

⁴²⁶ "E itim Kongresi", *Yeni Asır*, 15 Haziran 1951; " kinci Pratik E itim Kongresinin be inci günü", *Anadolu*, 16 Haziran 1951.

⁴²⁷ "E itim Kongresinde Be inci Gün Çalı maları"; *Yeni Asır*, 16 Haziran 1951; " kinci Pratik E itim Kongresinin be inci günü", *Anadolu*, 16 Haziran 1951.

⁴²⁸ "E itim Kongresinde Be inci Gün Çalı maları"; *Yeni Asır*, 16 Haziran 1951; " kinci Pratik E itim Kongresinin be inci günü", *Anadolu*, 16 Haziran 1951; "E itim kongresinin dünkü çalı maları", *Demokrat zmir*, 16 Haziran 1951.

⁴²⁹ "E itim Kongresinde Be inci Gün Çalı maları"; *Yeni Asır*, 16 Haziran 1951.

- 1- İkokul yönetmenli i hakkındaki anket sonuçları,
- 2-Okulda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi,⁴³⁰
- 3-Halk E itimi bakımından köyde genç kızların yeti tirilmesi,
- 4-Köy gençli inin kalkındırılması,
- 5-Birinci sınıflarda aritmetik problemleri,
- 6-Tartı ma,
- 7-Ege Medeniyeti ve Efes,
- 8-Amerikan Haberler Bürosu tarafından hazırlanan Halk E itimi ile ilgili film gösterisi.

Kazım Nami Duru Ahlak E itimi üzerine kongreyi bilgilendirici açıklamalarda bulundu. Böylece okulda ahlak ve disiplin problemi hakkında yeterli teorik esaslar tekrarlandıktan sonra disiplin probleminin ahlaki terbiye ile sıkı bir ili ki içerisinde oldu unu belirterek üç tür disiplin anlayı ndan bahsetti. Bunların anar ik disiplin, baskıya dayanan disiplin ve hür disiplin (Okul Cumhuriyeti ya da Kendi Kendine Dayanan Disiplin) oldu unu ifade etti. Yine köy gençli inin kalkınması için köylerde kurulan spor kulüpleri ile köy gençli inin iyi yollara nasıl sevk edildi i hakkında da bilgi verdi.⁴³¹

II.PEK faaliyetleri 17 Haziran 1951 tarihinde ö leden önce Kız Lisesi'nde, ö leden sonrada Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde yapılan toplantılarla sona erdi. Ak amda Ö retmenler Derne i tarafından düzenlenen veda e lencesi de samimi bir hava içerisinde geçti.

Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer, II.PEK'ne ili kin olarak; Ö retmenlerin bir çok sıkıntıya katlanarak kendi istekleri ile kongreye katıldı ı, kongreye katılmayanlara her hangi bir muameleye ne imkan ne de gerek oldu u, II.PEK'nin ilk günü 400 ö retmen katıldı ı, kongrenin yapıcı bir çok fikirlerin anla ılmasına, yayılmasına yardım edici tarafları oldu u ve kongrelerin bir ihtiyacın kar ılı ı olarak ortaya çıktı ı ekinde genel bir de erlendirme yapıldı.⁴³²

⁴³⁰ Mahmut Özkaya, **a.g.e.** , s.18-46.

⁴³¹ "Pratik E itim Kongresi Çalı maları", *Yeni Asır*, 17 Haziran 1951; "E itim kongresinde dünkü çalı malar", *Anadolu*, 17 Haziran 1951; "E itim kongresinin dünkü toplantısı", *Demokrat zmir*, 13 Haziran 1951.

⁴³² Nevzat Kızılcan, "Milli E itim Müdürü ile bir konu ma", *Anadolu*, 18 Temmuz 1951, s.7.

II.PEK'e katılan ö retmenler gelecek yılda kongrenin tekrarlanması için MPDK'na yetki verdi.

II.PEK'e yönelik eleştiriler ve izlenimlerin değerlendirilmesi için itli tenkitlerden sonra yapıldı. Bu konuda söz alan delegelerin hemen hepsi II.PEK'in geçen yıl yapılan I.PEK'den çok daha faydalı ve ilgili geçtiğini yönünde oldu.⁴³³ *Bilgi* dergisine göre kongrede 25 kadar konuşmacı vardı ve 65 öğretmen tenkitlere katıldı. Kongreye katılan öğretmenler çocuğu tanımanın, aile ile sıkı ilişkileri yapmanın psikolojik yollarını öğrendiler. Böylece II.PEK büyük bir başarı ile uygulandı ve demokratik bir hava içerisinde sona erdi.⁴³⁴

Programın beşinci gününde kongreye yönelik olarak *Demokrat zmir* gazetesinde yapılan bir eleştiride ifade edilen konularda şu ekildedir:

Hatırların orijinal sayılabilecek bu güzel amacı maalesef gereği gibi kavrayamadıkları, bu nedenle kongreye pratik bir takım eğitim olaylarının objektif hikayelerini değil, klasik kitaplardan derlenmiş bir takım akademik eğitim teorilerini, terbiye nazariyelerini getirdikleri, fakat bunların yanında kongrenin esas amacını çok iyi kavramı öğretmenlerinde bulunduğu ifade edildi. Bunlar dinlenirken diğer pek çok toplantılar gibi bu toplantıların da başarıya gitmeyeceği ve bazı olumlu sonuçlar yaratabileceği ümitlerinin taşıdığı da belirtildi.⁴³⁵

Sabri Kolçak Mahmut Özkaya'nın II.Pratik Eğitim Kongresi'ne sunmuş olduğu "Okullarımızda Ahlak Eğitimi ve Disiplin Problemi" hakkındaki çalışmayı değerlendirirken Pratik Eğitim Kongrelerine ilişkin *Demokrat zmir* gazetesinde çıkan bir eleştiriyi şu şekilde yanıtlamıştır:

"Etüdü ve umul derecesini kavramıyan bazı kişiler, "Pratik Eğitim Kongresi", tabirinin ilk kelimesine takılıp kalmışlar ve "bu etüd, pratik olayların objektif bir hikayesi olmaktan uzaktı" demişlerdir. Tavzih [Açıklama, aydınlatma] etmek isteriz ki bizim eğitim kongrelerimizin gayesi, pratiğe ulaşmak iddiasını taşıyarak beraber teoriye karşı başarıyı çevirmekte aklımızdan geçmiştir. Biz yeteri kadar teoriye dayanmadan ilmi olmak iddiasında olan vulgarize çalışmalarımızda müspet bir sonuca varacakımıza inananlardan değildir."

⁴³³ "Pratik Eğitim Kongresi bugün nihayete erdi", *Demokrat zmir*, 18 Haziran 1951.

⁴³⁴ " zmir'deki Yeni Terbiye Hareketleri Hakkında Rapor-1", *Bilgi*, Sayı: 56, (1 Aralık 1951), s.7.

⁴³⁵ "Bir kongrenin müspet ve realist çalışmaları", *Demokrat zmir*, 17 Haziran 1951.

*Biz “Prati in zaferi” derken, bizi bu zafere ula tıracak olan ve ona sa lam bir temel te kil edece ininden asla üphe etmedi imiz yapıcı, ana ilmi bilgileri ve fikirleri daima ilk art olarak ileri sürmü bulunuyoruz.”*⁴³⁶

Kongreye ili kin di er bir ele tiri de “Milli Ninni” adlı mizah içerikli bir ele tiridir.

Burada ele tiriye önce kongrenin isminden hareketle “ *te size Fransızca ba layan, Öztürkçeyle devam eden ve Latince ile sona eren bir garip terkip*” ekinde mizahi bir ele tiride bulunulması olmu tur. Aynı ele tiride kongredeki konu macıların a ırı derecede uzun konu tukları, kongre atmosferinde ya anan çe itli konu malar ve konu macıların tutum ve davranı ları mizahi bir ekinde ele tirildi.⁴³⁷

3.6.3 III. Pratik E itim Kongresi

1951-1952 ö retim yılının sonunda zmir’de bir yıllık e itim hareketlerinin de erlendirildi i III.PEK’si 11 Haziran 1952 tarihinde ba ladı ve be gün süre ile devam etti.⁴³⁸ Kongre nedeniyle hazırlıklar bölge ve ilçe danı ma kurullarından 26 Mayıs 1952 tarihine kadar bütün inceleme ve tebli lerin milli e itim müdürlü ünde bulundurulması istendi. Bu amaçla 29 Mayıs 1952 tarihinde Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu, Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer’in ba kanlı nda toplandı. Haziran ayında yapılacak III.PEK’in hazırlıkları, kongre programı ve ilçelerden gelen tezler seçilerek kongreye sunulacak tebli ler belirlendi. 40’tan fazla etüt konusunun ele alınaca ı bu kongrede genel olarak ö retmenli i ve pedagojik e itimi ilgilendiren konuların ele alaca ı bildirildi. Gelen etütler içerisinde sadece Tire ve Bayındır’a ait 20 kadar etüt bulunmaktaydı. Toplantıda kongreye

⁴³⁶ “Bir kongrenin müspet ve realist çalı maları”, *Demokrat zmir*, 17 Haziran 1951. Bu haberin ele tiri hakkında bkz: Sabri Kolçak, “ ‘Okullarımızda Ahlak E itimi ve Disiplin Problemi’ Adlı Etüd Hakkındaki Dü üncelerim”, s.8.

⁴³⁷ Söz konusu mizahi anlatım örnekleri hakkında çe itli örnekler için bkz: “Milli Ninni”, *Demokrat zmir*, 17 Haziran 1951, s.7.

⁴³⁸ Anadolu gazetesinin haberine göre kongrenin ba lama tarihi 9 Haziran 1952, yeri de eski halkevi binası olarak verilmi tir. Bkz: “III. Pratik E itim Kongresi 9 Haziran’da Ba layacak”, *Anadolu*, 22 Mayıs 1952. Fakat *Anadolu* gazetesi daha sonraki haberinde kongrenin ba langıcını *Yeni Asır* gazetesinde oldu u gibi 11 Haziran olarak belirtmi ve kongrede be gün süresince ele alınacak gündem maddelerini de vermi tir. Bkz: “Milli E itim Danı ma Kurulu Kongresi Toplanıyor”, *Anadolu* 11 Haziran 1952; “Milli E itim danı ma kurulları üçüncü kongresi yarın açılıyor”, *Demokrat zmir*, 10 Haziran 1952.

sunulabilecek özellikteki konular gruplandırıldı ve incelenmek için grup üyelerine paylaştırıldı. Konuların çokluğu nedeniyle gündeme alınamayan diğer etütler için etüt sahiplerine kurulca tekkür edilmesi kararlaştırıldı.⁴³⁹

11 Haziran 1952 tarihinde başlayan kongrenin açılışını İzmir Vali Vekili Dilaver Argun yaptı. İzmir Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer'de kongrenin açılışında bir konuşma yaptı. Kongrenin başkanına Rahmi Balaban seçildi.⁴⁴⁰ Kongreye 61 tebliğ geldi ve bu tebliğlerden ancak 15 tanesi kongre gündemine alınabildi. Bu tebliğlerin sonucunda alınacak kararların Milli Eğitim Bakanlığı'na da gönderileceği belirtildi.⁴⁴¹ Bu şekilde kongre için seçilen konular genel olarak her öğretmen ve öğretmenlikle ilgili pedagojik eğitimi ilgilendiren özellikteki konulardı.⁴⁴² Kongre salonunda Tire ve Bayındır'daki bazı okulların çeşitli sergileri ile Amerikan Haberler Bürosu'nun hazırladığı kitap sergisi köşesi de hazırlandı. Kongrenin sınav günlerine rastlaması nedeniyle orta öğretimdeki öğretmenlerin yeteri kadar ilgilenebilecekleri belirtildi. Kongreye Ege'nin muhtelif bölgelerinden, İzmir ve ilçelerinden gelen 400'e yakın öğretmen katıldı. Ayrıca Ankara'dan ve diğer bazı illerden çeşitli temsilcilerde kongreye katıldılar.⁴⁴³

Kongrenin geçen yıllardaki uygulamalardan da faydalanarak daha verimli geçmesi için gerekli bütün hazırlıklar yapıldı.

Kongreye "Müzik Eğitimi Problemi" adlı orijinal bir çalışmayla Erzurum'dan bir öğretmen de katıldı. Erzurum Pulur Köy Enstitüsü'nde çalışan Kemal

⁴³⁹ "III.Pratik Eğitim Kongresi 9 Haziran'da Başlayacak", *Anadolu*, 22 Mayıs 1952; "Milli Eğitim Çalışmaları" *Anadolu*, 29 Mayıs 1952; "Üçüncü Eğitim Kongresi", *Anadolu*, 30 Mayıs 1952; "Pratik Eğitim kongresi açılıyor", *Anadolu*, 9 Haziran 1952; "İlçelerdeki Eğitim Danışma Kurulları", *Demokrat zmir*, 30 Nisan 1952. "Üçüncü Pratik Eğitim Kongresi Programı Hazırlandı", *Demokrat zmir*, 28 Mayıs 1952; "Üçüncü pratik eğitim kongresi", *Demokrat zmir*, 9 Haziran 1952

⁴⁴⁰ "Milli Eğitim Danışma Kurulları 3.kongresi programı hazırlandı", *Demokrat zmir*, 6 Haziran 1952; "Danışma kurulu kongresi", *Demokrat zmir*, 11 Haziran 1952; "M.E eğitim danışma kurulları kongresi", *Demokrat zmir*, 12 Haziran 1952.

⁴⁴¹ "Üçüncü Eğitim Kongresi Açıldı", *Yeni Asır*, 12 Haziran 1952. Ayrıca be günlük kongre programı ve gündem maddeleri için bkz. "Milli Eğitim Danışma Kurulu kongresi toplanıyor", *Anadolu*, 11 Haziran 1952; "Milli Eğitim danışma kurulları üçüncü kongresi yarın açılıyor", *Demokrat zmir*, 10 Haziran 1952; "M.E eğitim danışma kurulları kongresi", *Demokrat zmir*, 12 Haziran 1952.

⁴⁴² *Yeni Asır*, 6 Haziran 1952, "İzmir Milli Eğitim Danışma Kurulları Üçüncü Kongresi"; *Yeni Asır*, 11 Haziran 1952, "III. Eğitim Kongresi"; *Anadolu*, 9 Haziran 1952, "Pratik Eğitim Kongresi Açılıyor".

⁴⁴³ "Üçüncü Eğitim Kongresi Açıldı", *Yeni Asır*, 12 Haziran 1952; "Milli Eğitim Danışma Kurulu Kongresi toplandı", *Anadolu*, 12 Haziran 1952; "Üçüncü Pratik Eğitim Kongresi Programı Hazırlandı", *Demokrat zmir*, 28 Mayıs 1952, ; "Milli Eğitim danışma kurulları üçüncü kongresi yarın açılıyor", *Demokrat zmir*, 10 Haziran 1952.

Gündüz adlı öğretmen, milli yapıya uygun bir okul müziğini esaslarını oluşturduğunu belirterek bu çalışmasını İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderdi. Bu teze göre; yetenekli olan ya da olmayan her öğretmen ilkokullarda her başarı ile Türk çocuklarına müzik zevkini verebilecektir. İlgilendiren bu çalışma ile beklenen sonuç gerçekleşirse okullardaki müzik eğitimi meselesi çözümlenmiş olacaktır.⁴⁴⁴

Kongrenin ikinci günü Bakan Rahmi Balaban'ın bir konuşması ile açıldı. Müfredat programının çocuklara, köye, kasaba ve şehre göre düzenlenmesi hakkında çeşitli tebliğler okundu. Kongreye Manisa Milli Eğitim Müdürü Refik Duru ve beraberinde yedi müfettişin katılması kongre üyelerini memnun etti. Üçüncü günü Tekirdağ Pratik Eğitim Kongresi'nin başarılar dileyen telgrafı okunur. Kongrenin dördüncü günü Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından temsilci olarak gönderilen Halit Aslan kongre üyelerine takdim edildi.

III. PEK'de ele alınan konular bunlardır:⁴⁴⁵

1- İlkokul programının çeşitli yönlerden incelenmesi.

- a) Çocuklara yönelik bakımından,
- b) Köye yönelik bakımından,
- c) şehir ve kasabalara yönelik bakımından,
- d) eğitimi bakımından,

2-Bu konular üzerinde tartışılmalı.

3-Okullarda gruplarla ilgili çalışmalar.

Dördüncü günü çalışmalarında Milli Eğitim Bakanlığı müsteşarı Reşat Tardu tarafından kongreye gönderilen telgraf okundu. Kongreyi çok heyecanlandıran bu tebliğ telgrafa karşı tekkür yazılmasına ittifakla karar verildi. Kongrenin bu oturumunda "Mizah Yolu ile Eğitim" denemeleri konusu ve "Müzik Eğitimi Problemi" ele alındı. Kongre çalışmalarını kapsamında Asım Kültür tarafından "Okumanın İnsan Hayatı Üzerine Etkileri" konulu bir konferans Kız Lisesi'nde

⁴⁴⁴ "Üçüncü Pratik Eğitim Kongresi Hazırlıkları", *Yeni Asır*, 6 Mayıs 1952; "Milli Eğitim Danışma Kurulu Kongresi Toplanıyor", *Anadolu* 11 Haziran 1952. Müzik öğretimine ilişkin çalışmalar daha önceden BPDFK çalışmalarına da konu olan toplantılar için bkz: "Bayındırda Milli Eğitim faaliyetleri", *Demokrat İzmir*, 20 Mart 1950.

⁴⁴⁵ "Üçüncü Eğitim Kongresi Açıldı", *Yeni Asır*, 12 Haziran 1952; "III. Eğitim Kongresinde İkinci Gün Çalışmaları" *Yeni Asır*, 13 Haziran 1952; "Milli Eğitim Danışma Kurulu Kongresi Toplanıyor", *Anadolu* 11 Haziran 1952; Milli Eğitim Danışma Kurulu Kongresi Devam Ediyor" *Anadolu*, 13 Haziran 1952; "Milli Eğitim Danışma Kurulu Kongresi Başarıyla Geçiyor", *Anadolu*, 15 Haziran 1952; "Danışma Kurulları üçüncü kongresi", *Demokrat İzmir*, 13 Haziran 1952.

düzenlendi. Ayrıca kongrede Manisa’da 96 yıl mahkemesiz geçen bir köye ait incelemede de erlendirildi. Yine kongrede “Pratikte tirilmi Bilgi Testleri Üzerine Denemeler” gibi son derece önemli e itim sorunları da de erlendirildi. Kongrenin son günü oturumu Kızılçullu Köy Enstitüsünde yapıldı. Burada “Güzel Sanatların E itimdeki Rolü” üzerine bir konferans verildi.⁴⁴⁶

Kongrenin dördüncü günü Ankara Milli E itim Müdürlü ü tarafından temsilci olarak gönderilen Halit Aslan kongre üyelerine Ankara adına kongreyi takip etmek üzere zmir’e geldi ini söyledikten sonra, zmir’deki kongrenin Ankaralı’lar tarafından dikkatle takip edildi ini tebarüz [*belirterek*] ederek; “*Kongrenizden büyük intibalarla ayrılacağı umu kuvvetle ümit diyorum. Çalı malarınızda ba arılar dilerim*” diyerek duygu ve dü üncelerini dile getirdi.⁴⁴⁷

Anadolu gazetesi, bir milli e itim mensubunun III.PEK’nin önemini u ekilde ifade etti ine yer verdi tir:

“*zmir Vilayeti’nin bu alandaki hareketi, memleket çapında büyük bir ilgi toplama , ehrimize gelen yabancı mütehassısların büyük takdirlerine mashar olmu tur. Bu kongrenin önemi, bilhassa u noktalar üzerinde toplanmaktadır:*

1-Her okulu çerçeveleyen artlara göre ö retim programlarının uygulanmasında ö retmenlerin yaratıcı güçlerini ve inisiyatiflerini kullanma a ba lamı olmaları,

2-Ö retmenlere teklif edilen çe itli metotların bir nas [Kutsal bilgi kayna ı] olarak anla ılmasından ziyade ö retmen ahsiyetinin geli tirilmesi ve ö retmenin metotlara esir de il, hakim olmasının sa lanması,

3-Bilhassa çok muhtaç oldu umuz demokratik bir anlayı ve toleransla birlikte çalı ma ruhunun geli tirilmesi, çe itli zıt fikirler kar ısında ö retmenlerimizin çevre ihtiyaçlarına göre bunlardan nasıl faydalanacaklarını görmü ve kavramı olmaları ve tertipçi bir kafa yapısına do ru gidilmesini teminden ibarettir.”⁴⁴⁸

Özellikle bu tür e itim hareketlerinin ihtiyaç duyulan demokratik geli melerin bir parçası oldu u ekinde de dü ünülmü olmasındır. Bu görü Amerikalı e itim uzmanlarının Türkiye’deki çe itli incelemeleri sonucunda 1950’li

⁴⁴⁶ “E itim Toplantısı Alakalı Geçiyor”, *Yeni Asır*, 14 Haziran 1952; “Milli E itim Danı ma Kurulu Kongresi Toplanıyor” *Anadolu* 11 Haziran 1952; “Milli E itim Danı ma Kurulları kongresi kapandı”, *Anadolu*, 16 Haziran 1952; “Danı ma kurulunun dünkü çalı ması da istifadeli geçti”, *Demokrat zmir*, 14 Haziran 1952.

⁴⁴⁷ “E itim danı ma kurulları kongresi bugün kapanıyor”, *Demokrat zmir*, 15 Haziran 1952.

⁴⁴⁸ “III.Pratik E itim Kongresi 9 Haziran’da Ba layacak”, *Anadolu*, 22 Mayıs 1952.

yıllardan sonraki her türlü gelişmeyi, değişimi ve yeniliği demokratik olarak nitelendirmeleri, bu tarihten önceki durumun demokratik olmadığı şeklinde bir düncüyle benzerlik göstermektedir.

Bu görüş ve düşüncelerin çeşitlilikte ifade edildiği dönem aynı zamanda Türk-Amerikan ilişkilerinin özellikle eğitimde yoğunluk kazandığı bir döneme denk düşmesi ayrıca önemlidir.

Kongrenin sona ermesinden sonra düşüncelerini özetlemek isteyen *Demokrat zmir* gazetesine Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer'den bir açıklamayı yaptı:

*“Bu kongre bütün arkadaşların derece farkı gözetmeksizin gayretleri ile meydana geldi. Alınan neticeler bugün için çok kıymetlidir. Devam ettiği müddetçe daha da verimli olacaktır, toplantıdan elde edilen tecrübelerle gelecek yıllarda çok daha faydalı neticeler verebileceğimize inanıyorum. Arkadaşlarımın mesleki meselelerin çözümüne varmaları, denemeler yapmaları, noksanlıkları ve engellemeleri bertaraf için gayretli çalışmalarını, yetkililerin gençlere bilgi ve tecrübe aktarmaları, gençlerin büyüklere mesleki saygı duymaları aziz mesleğimizimizin yükselmesinin en büyük bir garantisidir. Alınan müspet sonuçlar bir rapor halinde bakanlığımıza arz olunacaktır.”*⁴⁴⁹

Bu görüşler aynı zamanda Pedagojik Danışmanlık Kurulları ile Merkez Pedagojik Danışmanlık Kurulu'nun amaçlarıyla da benzerlik göstermektedir.

3.6.4 IV. Pratik Eğitim Kongresi

Daha önceki kongreler Pratik Eğitim Kongresi şeklinde ifade edilirken 1952-1953 öğretim yılının değerlendirildiği ve geleneksel hale gelen yıl sonu kongresi başında “*zmir Milli Eğitim Danışmanlık Kurulları İlköğretim Grubunun Yıllık Kongresi*” ya da “*Merkez Danışmanlık Kurulu Toplantısı*” şeklinde ele alınmıştır.⁴⁵⁰ Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından İçişleri Bakanlığı'na yazılan bir genelgeleyle Danışmanlık Kurulu Merkez Kongresi'ne hazırlanılması bildirildi. Her sene yapılmakta olan Merkez Danışmanlık Kurulu toplantısı bu sene de Haziran ayında yapıldı ve kongreye üyelerle birlikte istekli öğretmenlerde katıldı. Ayrıca V.Milli Eğitim

⁴⁴⁹ “M.E. müdürü Verimer intibalarını anlatıyor”, *Demokrat zmir*, 17 Haziran 1952.

⁴⁵⁰ Naciye Çalayan, “*zmir'de Milli Eğitim Sahasında Çalışmalar*”, *Yeni Asır*, 20 Haziran 1953, s.5; “*İlköğretim Grubu Yıllık Kongresi Yarın Başlıyor*”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1953.

urasi'nda alınan kararların, IV.Danı ma Merkez Kurulu Kongresi'nin verimli geçmesinde büyük bir rol oynayacağına ve kongrenin teknik bakımdan da ayrı bir özellik taşıdığını belirtildi.⁴⁵¹

Kongreye ilişkin adlandırmada görülen bu farklılık bakanlığın 1951-1952 öğretim yılında Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan bir genelge ile Pedagojik Danışma Kurulu çalışmalarının bütün illere tebliğ edildiği "1 Danışma Kurulları" ve "İlçe Danışma Kurulları"nın kurulmasına ilişkin genelgenin etkisidir.

17-20 Haziran 1953 tarihinde yapılan kongreye 500'e yakın öğretmen, ilköğretim müfettişi ve davetli katıldı. Her kademenin bütün idareci ve öğretmenlerinin davetli bulunduğu kongrede, İl ve İlçe Merkez Danışma Kurulları'nın öğretim yılı içerisinde ele aldığı konular kongreye sunuldu. Bunlardan bazıları; "İlkokul Türkçe Kitapları", "Test ve Ölçümler", "Halk Eğitimi ve İlkokullarımız", "Milli Eğitim Danışma Kurulları Nasıl Tebliğlanmalıdır?", "Eğitimde Rehberlik Problemi" ve "Sosyal Bilgiler Problemi" gibi günün ihtiyaçları ile çok yakın ilgisi bulunan konulardı. Bu seneki kongrenin bir özelliği de ele alınan bu konuların kongre çalışmalarına hareket noktası oluşturmaları ve bu konuların basılı bir rapor halinde kongre üyelerine dağıtılmış olmasıdır.⁴⁵²

Uzun zamandır bu konular üzerinde çalışılan, Türkiye'de ve İzmir'de de gerçekleştirilen incelemelerde bulunan Amerikalı Profesör Mister Bells'te IV.Pratik Eğitim Kongresi'ne katıldı. Kongrede hazır bulunan ve tartışmaları izleyen Amerikalı Profesör Mister Bells öğrencilere rehberlik konusu hakkında düşüncelerini açıkladı ve bazı gözlemlerine dayanarak Türk öğretmenlerinin başarılı çalışmalarını öven bir konuşma yaptı. Kongrede ele alınan konular gelecek yıllarda okullarda uygulandı. Böylece 1952-1953 öğretim yılında yapılan kongrede geçmiş yıllarda yapılan kongrelerdeki tenkitlerden de faydalanılarak, mesleki ve aktüel konulara daha fazla yer verilmiş oldu.⁴⁵³

Kongrenin 17 Haziran 1953 tarihli birinci gününde öğrencilere rehberlik ve sosyal bilimler konularına ait eğitim raporları ele alındı. Birinci günün tartışmaları

⁴⁵¹ "Danışma kurulu merkez kongresi", *Demokrat İzmir*, 28 Şubat 1953.

⁴⁵² Turgut Çarkoğlu, "Bir kongre", *Demokrat İzmir*, 19 Haziran 1953, s.4.

⁴⁵³ "Danışma Kurulu Kongresi Başladı", *Anadolu*, 18 Haziran 1953; "İlköğretim danışma kurulu kongresi", *Anadolu*, 20 Haziran 1953; "ilk öğretim gurubu yıllık kongresi bugün açılıyor", *Demokrat İzmir*, 17 Haziran 1953.

sonunda Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer kongre hakkında bilimsel nitelikli görüşlerini açıkladı ve kongrenin önceki yıllara göre daha verimli bir şekilde çalışmaya başlamasından dolayı memnuniyetini ifade etti.⁴⁵⁴

Ödemiş gurubu tarafından sunulan “Çocukta Yalancılık” konulu bir ara tırnada katılımcılarla paylaşıldı. Kongre süresince her gün yarım saatlik sürelerle “Öğretmen”, “Yarınki Okullar”, “Halk Okulu”, “Yusuf ve Sapanı”, “Suyun Kontrolü”, “Antalya”, “Zeytincilik”, “Bebenin Hayatı” ve “Havuç Kelebeği” gibi çeşitli kültür filmleri izlendi ve diyaloglar⁴⁵⁵ gösterileri yapıldı. Kongrede Danışma Kurulları’nın tekliflerinin kabul edilmesi ile ilgili tüzüm hazırlanması için ilçeler arası bir komisyonun kurulması teklifi de kabul edildi.⁴⁵⁶

Kongrenin 20 Haziran 1953 tarihli son günü bu komisyonun olgunlaştırılmasına, kongre sonunda verilen çok sayıdaki imzalı önerge ile bu seneki kongrenin dördüncü kongre sayılmasına ve müteakip yıllar bu geleneğe uyularak bu sayının temadisi [*devam etmesi, sürmesi*] önerisi ittifakla kabul edildi. Kongrenin akşam sona ermesi üzerine Üyeler İzmir Belediyesi tarafından sağlanan otobüslerle merkezine giderek belediyenin düzenlediği çay partisine katıldılar.⁴⁵⁷

Kongreye ve çalışmalarına yönelik yapılan eleştirilerde şu şekilde yazıldı: “*Birkaç sene evvelinden bu yana her yıl tekrarlanan bu mesleki kültür topluluğu olarak İzmir’in durgun fikir hayatına atılmış bir taş olarak kabul edilir. Eğer bu kongrede yapılmaması olsa bu hareketsiz havuz suyunun kısa zamanda yosun tutmasından çok korkarım.*”⁴⁵⁸ Bu anlamlı tespit PDK’nın ve PEK’in İzmir’ine eğitim ve kültür hayatı için ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Hatta 1950’li yıllarda PDK çalışmaları İzmir için tek ve en önemli eğitim ve kültür çalışması olmuştur.

IV. PEK’e yönelik bazı eleştirilerde Asım Kültür tarafında şu şekilde ifade edilmiştir:

⁴⁵⁴ “İzmir M.E. Danışma kurulları ilköğretim gurubu çalışması”, *Anadolu*, 19 Aralık 1953; “İlk öğretim gurubu kongresi dün açıldı”, *Demokrat İzmir*, 18 Haziran 1953.

⁴⁵⁵ *Diyaloglar*: çinden önce geçirerek seyredilen gerçek renkli görüntülü renkli film, filmlerin geliştirilmesinde kullanılan yöntem

⁴⁵⁶ “İlköğretim Öğretmenlerinin Dünkü Çalışmaları”, *Yeni Asır*, 19 Haziran 1953; “İlköğretim Gurubu Toplantısı” *Yeni Asır*, 20 Haziran 1953; “Danışma Kurulları İlköğretim Toplantısı Bitti”, *Yeni Asır*, 21 Haziran 1953; “İzmir M.E. Danışma kurulları ilköğretim gurubu çalışması”, *Anadolu*, 19 Aralık 1953; “M.E. eğitim danışma kurulu ilköğretim kongresi bitti”, *Anadolu*, 21 Haziran 1953.

⁴⁵⁷ “İlköğretim Gurubu Toplantısı”, *Yeni Asır*, 20 Haziran 1953; “M.E. eğitim danışma kurulu ilköğretim kongresi bitti”, *Anadolu*, 21 Haziran 1953.

⁴⁵⁸ Turgut Çarkoğlu, “Bir kongre”, *Demokrat İzmir*, 19 Haziran 1953, s.4.

“Bu toplantı; organizasyonu itibariyle, kahramanlık derecesine varan bir feragatin, mesleki ba ın, kendi kendini yeti tirmeye ait iddetli bir arzunun, eski devirlerinin mukaddes ate i gibi yanan bir oca ı idi. Her ate parçasında bir ö retmenin varlı ının görmek kabildi. Bu kongrenin cevherini; do rudan do ruya feragat ve insanlı ın ve terbiye gibi insani bir idealin saf ve tertemiz özü te kil ediyordu.

(...) Hangi sosyal tabaka, fedakarlıktan ba ka bir ey olmayan böyle bir çalı ma sahasında, faziletin bu derece ya ayan örne i ve bizzat kendisidir. (...)Bu üç günlük çalı ma, büyük bir tevazu içinde cereyan etti. Onlar, ocaklarını kendileri yaktılar, kendilerini mesleki heyecanla ate lediler ve daha kuvvetlenmi bir halde kongrelerine son verdiler. Toleransın, kar ılıklı sevgi ve saygının, hür ve açık konu maları ile hakikat cevherini en iyi surette i lemesinin laboratuarını görmek için bu kongrede yeni bir terbiye hareketinin bu güzel me heri [sergisi] sadece tarafımdan ziyaret edildi. Matbuat kendilerinden pek az bahsetti ”. ⁴⁵⁹

Böylece zmir gibi ticari alanda hareketli oldu u kadar fikir hayatı konusunda bu kadar hareketli olmayan bir ehird e her sene tekrarlanan bu mesleki kongrelerin ortaya koydu u bu kıymet, öyle küçümsenecek bir ey olmaktan çok uzaktı. Esasen zmir e itiminin özellikle ilkö retim alanındaki bu canlılı ı yeni elde edilmi de ildir.⁴⁶⁰ Bu e kilde IV.PEK’ne yönelik yapılan ele tiriler kongrenin önemine yönelik olumlu nitelikteki ele tiriler olmu tur.

3.6.5 V.Pratik E itim Kongresi

V.Pratik E itim Kongresi 27, 28, 29 Eylül 1954 tarihlerinde yapıldı. Kongre ilk kez bu yıl ö retim yılının ba langıcında yapılması nedeniyle di er e itim kongrelerinden ayrı bir özellik ta ımı tır.

Kongreye 1954-1955 ö retim yılı ders programı esaslarının kararla tırılaca ı çalı malara bütün ilçelerin danı ma kurulu üyeleri ile ö retmenlerden olu an 200’e yakın delege katıldı. Kongreye katılan delegelerden çalı malar esnasında alınan

⁴⁵⁹ Asım Kültür, “Ö retmenler Kongresi”, *Yeni Asır*, 24 Ekim 1953, s.3.

⁴⁶⁰ Turgut Çarko lu, “Bir kongre”, *Demokrat zmir*, 19 Haziran 1953, s.4.

kararları ve buradaki atmosferi sıcak sıcakına ilçe danı ma kurulu kongreleri yolu ile çevrelerinde her kademedeki öğretmenlere ve velilere ulaştırmaları kararı alındı.⁴⁶¹

V.Pratik Eğitim Kongresi'nin çalışmalarını sadece İzmir'de değil ülkenin bütün eğitim çevrelerinde de olumlu sonuçlar ve iyi intibalar bıraktı. Bu şekilde daha başlangıçta kongrenin çalışmaya başlaması heyecanla karşılandı ve yakın bir ilgi ile takip edildi. Beşinci yapılan Pratik Eğitim Kongresi'nin konuları ve çalışma tarzı itibarıyla geçmiş yıllardan tamamen ayrı bir özellik göstermiştir.

Böylece geçmiş kongrelerin ders yılı sonunda yapılması, yönetmelik hükümleri olmadan sadece istiare mahiyette olması, dağınıklıktan ve verimin mahdut [sınırlanmış] halinden bu kongre sayesinde tamamen uzaklaştırıldı. Böylece danı ma kurulları bu sene modern ve bilimsel bir kongre tekniği ile çalışmaya yoluna girmiş oldu. Kongrenin ilk defa öğretmen yılının başında yapılması, öğretmenlerin ders yılına daha programlı ve hazırlıklı girmelerini sağladı. Böylece en yeni eğitim hareketleri “Yerellik” ya da “Mahalli Özellikler” yönünden ele alınarak bütün problemleri bilimsel bir şekilde ele alınmış oldu.⁴⁶²

Kongreye katılacaklar bu yıldan itibaren delegeler ve dinleyiciler olmak üzere iki gruba ayrıldı. Söz ve oy sahibi olan delegeler dışında kalanlar kongreye istekleri ile katılanlar sadece dinlemek sureti ile kongreyi takip ettiler.⁴⁶³

Kongre 27 Eylül 1954 tarihinde Gazi Okulu'nda yapılan bir törenle açıldı. Törende İzmir Valisi Muzaffer Göksenin, İzmir Milli Eğitim Müdürü Adnan Tolon, maarif müfettişleri ve kalabalık bir öğretmen kitlesi hazır bulundu. Vali Göksenin'in açılış konuşmasını, daha sonra Milli Eğitim Müdürü'nün konuşması takip etti.⁴⁶⁴

Kongrenin birinci günü divanı seçiminden sonra daha önce tespit edilen 7 komisyon seminer grupları halinde kendilerine ayrılan odalarda çalışmalarına başladı. Bu komisyonların ele aldığı ve müzakere ettiği konular şunlardır:⁴⁶⁵

⁴⁶¹ “İzmir Maarif Teşkilatı V inci Eğitim Kongresi”, *Yeni Asır*, 9 Eylül 1954; “İzmir beşinci eğitim kongresi”, *Demokrat İzmir*, 9 Eylül 1954. Kongreye katılım sayısını Ege Ekspres Gazetesi'nde yüz olarak ifade edilmektedir, bkz: “Beşinci eğitim kongresi Pazartesiye açılıyor”, *Ege Ekspres*, 26 Eylül 1954; “5.Pedagojik Danı ma kongresi toplanıyor”, *Ege Ekspres*, 27 Eylül 1954.

⁴⁶² “Pedagojik danı ma kurulları eğitim kongresi yarın yapılacak”, *Demokrat İzmir*, 26 Eylül 1954.

⁴⁶³ “Pedagojik danı ma kurulları eğitim kongresi yarın yapılacak”, *Demokrat İzmir*, 26 Eylül 1954.

⁴⁶⁴ “5.Eğitim Kongresi dün törenle başladı”, *Demokrat İzmir*, 28 Eylül 1954; “Beşinci eğitim kongresi Pazartesiye açılıyor”, *Ege Ekspres*, 26 Eylül 1954.

⁴⁶⁵ “Pedagojik danı ma kurulları eğitim kongresi yarın yapılacak”, *Demokrat İzmir*, 26 Eylül 1954; “5.Eğitim Kongresi dün törenle açıldı”, *Demokrat İzmir*, 28 Eylül 1954; “Beşinci eğitim kongresi

- 1-Daha önceki kongrelerden edinilen tecrübeler,
- 2-Danışma Kurullarının esaslı bir yönetmeliğinin yapılması ihtiyacı,
- 3-Okulların ve çevrelerinin gerçek problemleri,
- 4-En yeni ve ileri eğitim hareketlerini içeren ve kongrede ele alınan konular,
- 5-Geçen yıllara ait icmal raporu,
- 6-Danışma Kurulları yönetmelik taslağı,
- 7-Danışma Kurullarına gelen problemler,
- 8-Rehberlik konusu prensip ve teklifatı,
- 9-Çevre incelemeleri kütük taslağı,
- 10-Özel eğitim ve değerlendirme problemi,
- 11-Halk eğitimi yönetmeliği,
- 12-İlkokullarda müzik eğitiminin geliştirilmesi yolları,
- 13-1954-1955 çalışma programı esasları ve kongrede alınan kararların ileride bir kitap halinde yayınlanması kararı,
- 14-Dilek ve temenniler.

IV. Kongreye ait tutanak özeti okunarak seçilmiş komisyon seçimleri yapılarak birinci gün çalışmaları tamamlandı. Kongrenin ikinci günü komisyon çalışmaları ile devam etti. Bu arada delegelere önerici filmler de gösterildi.

Kongrenin 29 Eylül 1954 tarihli son gününde “Çevre incelemeleri” hakkında hazırlanan rapor müzakere edilerek kabul edildi. Özel Eğitim Komisyonu tarafından “Test Yolu ile Çocukların Seviyesinin Tespiti” konulu rapor okundu ve genel kurul tarafından kabul edildi. Komisyonların hazırladığı raporlar kongrenin son günü genel kurulda müzakere edilerek 1954-1955 ders yılı eğitimi çalışmalarına yön verecek bir program hazırlandı. Problemler Komisyonu’nun raporu okunarak konunun öneminden dolayı gelecek seneki kongreye bırakılması genel kurul tarafından karara bağlandı. Böylece çalışmalarda elde edilen bilgilerin, delegeler tarafından buldukları ilçelerdeki öğrenci ve öğretmenlere iletilmesi kararlaştırıldı. Kongrenin son günü Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Osman Faruk Verimer tarafından kongreye başarı dileği ve tebrik telgrafı okundu.⁴⁶⁶

Pazartesiye açılıyor”, *Ege Ekspres*, 26 Eylül 1954.

⁴⁶⁶ “Beşinci Maarif Kongresi Pazartesi günü Toplanıyor”, *Yeni Asır*, 24 Eylül 1954; “5. Pedagojik Danışma Kurulları Kongresi”, *Yeni Asır*, 27 Eylül 1954; “Beşinci Maarif Kongresi Dün

Kongrenin son günü Pedagojik Danı ma Kurulları ve kongre yönetmelik tasla ı gerekçesiyle birlikte okundu. Bu konu ile ilgili be delege tenkitlerde bulundu. Sözcü ve komisyon iki üyenin kar ı tenkitlerinden sonra kongre ittifakla yönetmelik tasla ını kabul etti.⁴⁶⁷

Kongrenin sonunda 1954-1955 ders yılı çalı ma programı tasla ı gündem gere i okundu. Delegelerin yazılı olarak kongre intibalarını ba kanlık divanına sunmalarından sonra Milli E itim Müdürü ve Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu Genel Ba kanı Adnan Tolon'un kapanı konu ması ile kongre sona erdi.

Pedagojik Danı ma Kurulları V.Pratik E itim Kongresi'nde alınan kararlar zamanla uygulanmaya ba landı.

Uygulamaya ba lanılan kararlar u ekildedir:⁴⁶⁸

- 1-V.Pratik E itim Kongresinde alınan karar gere ince bütün il ve ilçe merkezlerinde Özel E itim Kurslarının açılması,
- 2-Kongrede kabul edilen “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Yönetmeli i”, milli e itim müdürlü ü tarafından revizyondan geçirilerek, İlçe Pedagojik Danı ma Kurulları ba kanlıkları ile maarif memurluklarına gönderilmesi,
- 3-Bu yönetmeli in nasıl uygulanması gerekti ini belirten ve yayımlanan genelgeye göre köy, ilçe ve merkez ö retmenlerinin katılımı ile yapılacak bir toplantıda bu yönetmelik incelenecek ve tekemmülü [*olgunla tırma, tamamlama*] konusunda ileri sürülecek fikirlerin tespit edilmesi ve merkeze gönderilmesi,
- 4-Merkezde bu görü ler “Pedagojik Danı ma Kurulları Yönetmenlik Komisyonu” adı ile olu turulacak bir komisyon da incelenerek yönetmeli in olgunla tırılması,
- 5-V.Pratik E itim Kongresi kararlarından olan okullarda müzik e itiminin geli tirilmesi ve bu amaçla “Müzik E itimi Danı ma Kurulu”nun olu turulmasıdır.

Çalı malarına Ba ladı”, *Yeni Asır*, 28 Eylül 1954; “5.Maarif Kongresinde”, *Yeni Asır*, 29 Eylül 1954; “5 nci Maarif Kongresi Çalı maları Dün Bitti”, *Yeni Asır*, 30 Eylül 1954; “Pedagojik danı ma kurulları V. E itim kongresi dün bitti”, *Demokrat zmir*, 30 Eylül 1954. Osman Faruk Verimer 04.12.1953-28.05.1960 ve 03.08.1967-06.12.1967 tarihleri arası bakanlık müste arlı ı yapmı tır. Bkz: <http://mub.meb.gov.tr/mustesarlarimiz.php?x=0> (22.06.2010)

⁴⁶⁷ “Pedagojik danı ma kurulları V. E itim kongresi dün bitti”, *Demokrat zmir*, 30 Eylül 1954.

⁴⁶⁸ “E itim kongresi kararları tatbik mevkiine konuyor”, *Demokrat zmir*, 20 Kasım 1954.

zmir V.Pratik E itim Kongresi'nde kabul edilen müzik e iminin geli tirilmesi ile ilgili önemli bir raporun yakın bir zamanda uygulanacağını hakkında *Yeni Asır*'da yer alan haber u ekildedir:

*“Bu münasebetle e hrimizde müzik e itimi danı ma kurulu adı altında bir kurul te kil olunmu tur. Bu kurula her derecedeki okulların müzik ö retmenleriyle ilkokullardan müzi e kar ı hususi alaka ve istidat gösteren ö retmenlerde davet olunacaklardır.”*⁴⁶⁹

Bu habere göre Müzik Kurulu'nun, okullarda genel bilgi derslerinin seviyesinin çok yüksek tutuldu unu belirterek buna ra men güzel sanatlar e itiminin özellikle de müzi in henüz layık oldu u seviyeye çıkamadı nı belirtildi. Müzik Kurulu'nun bu konudaki gerekli tedbirleri tespit edece i ve milli e itim müdürlü üne bu konuda rehberlik yapaca ı ifade edildi.

Müzik Kurulu'nun çalı maları arasında, müzik e itiminin durumunu gözden geçirecek ve ba ka ülkelerde müzik e itimine verilen önemle zmir'in durumu kar ıla tırılmı , daha sonra da “Çocuk Müzi i Edebiyatı”nın do masına çalı ıldı ı belirtildi.

Ayrıca Müzik Kurulu'nun bir di er görevi de; Orta Ö retim Türkçe ve Edebiyat ö retmenleriyle ilkokul ö retmenlerinden müzi e ilgi duyanların çocuk iirleri, müzik güfteleri yazmaları, mevcutların toplanması ve bunların çocuk seviyesine göre müzik okulu ö retmenleri ile di er okullarda çalı an müzik ö retmenleri tarafından çevre ruhuna uygun bir ekilde bestelenmesi fikrinin geli tirilmesi eklinde belirlendi.

6-V.Pratik E itim Kongresi kararlarından olan “Çevre ncelemeleri Kütü ü”,

Okullarda Rehberlik Te kilatı'nın esasları yeniden ihtiyaçlara uygun bir ekilde ele alınarak uygulandı.

“Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Yönetmeli i”nin bir sureti Milli E itim Bakanlı ı Talim ve Terbiye dairesine gönderildi.

Hazırlanan bu yönetmelik do rultusunda yapılan Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri ile çe itli e itim tekniklerinin mahalli artlara uygun hale getirilmesi ve geli tirilmesi amaçlandı. Bu ekilde e itim ve ö retim çalı malarının

⁴⁶⁹ “Müzik e itiminin inki afı için tedbirler alınıyor”, *Yeni Asır*, 19 Kasım 1954.

milli bünyeye ve ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi, yenilerinin yaratılması ile ilgili olarak bu tür çalımların, taklit ve adaptasyon uygulamalarından yaratıcılık a amasına geçilebilece ini göstermi oldu.

3.56.6 VI. Pratik E itim Kongresi

1955-1956 ö retim yılı Pratik E itim Kongresi'nin 14-17 Eylül 1955 tarihleri arasında yapılması planlandı.

VI.PEK'e hazırlık amacıyla 17 Haziran 1955 tarihinde Milli E itim Müdürü Adnan Tolon'un başkanlığında MPDK VIII.toplantısını yaptı. Bu toplantıda 14 Eylül'de yapılacak olan VI.PEK'e gönderilecek raporlar tetkik ve müzakere edilerek rehberlik deneme okulundaki somut vak'a uygulamaları üzerinde duruldu. Ayrıca ilkökul ö retim programının çocuklara a ır geldi ini ortaya koyan anket sonuçları da de erlendirildi.⁴⁷⁰

MPDK Milli E itim Müdür Yardımcısı Sabri Koçak başkanlığında 14 Eylül 1955 tarihinde yapılacak olan VI.PEK'e hazırlık amacıyla toplandı. Bu toplantıda üç ö retim kademesini ilgilendiren rapor ilkökul çocukları seviyesi bakımından ele alındı. Ö renci, ö retmen ve velilere okuma zevkinin ve alı kanlı ının nasıl kazandırılacağı hakkında hazırlanan rapor ile çocuklarda yalancılık, hırsızlık hakkında hazırlanan raporlarda incelendi ve VI.PEK'e gönderilmek üzere MPDK tarafından kabul edildi.⁴⁷¹

Kongre öncesi MPDK tarafından yapılan hazırlıklar çerçevesinde kongre süresince aynı yerde "Çevre ncelemeleri", ve "Atatürk Kö esi Sergisi"nin te hir edilmesi planlandı. Bütün bu hazırlıklarla ilgilenmek ve kongre programını düzenlemek için bir icra komitesi olu turuldu. Yine kongrenin karar ve fikirlerini duyurmak için bir "Basın Komitesi" de olu turuldu. Kongrede yapılacak tartışmalar için aktif metot, okuma ve yazma zevkinin geli tirilmesi, okul öncesi e itimi, ilkokullarda uygulanacak kooperatif statüsü, yalancılık ve hırsızlık olmak üzere be

⁴⁷⁰ "Pedagojik Danı ma Kurulu", *Demokrat zmir*, 18 Haziran 1955; " zmir 6. Maarif kongresi toplanıyor", *Yeni Asır*, 2 Eylül 1955.

⁴⁷¹ "Altıncı e itim kongresi için yapılan hazırlık", *Demokrat zmir*, 23 Haziran 1955; "Altıncı E itim Kongresi Açılıyor", *Ege Ekspres*, 31 A ustos 1955; "6 ncı e itim kongresine ehemmiyet atfediliyor", *Ege Ekspres*, 3 Eylül 1955.

seminer komisyonu olu turuldu. Hazırlanan program do rultusunda kongre açıldıktan sonra bir buçuk gün seminer çalı masının yapılması ve devamında tartı malara geçilmesi öngöröldü.⁴⁷²

Yeni Asır gazetesi kongrenin geçmi yıllara göre daha hareketli geçece ini belirtti.⁴⁷³ Böylece büyük kongrede merkez ve ilçelerden gelen çok sayıda çe itli problemin gündeme alınması planlandı. Büyük kongre'ye kadar ilçe kongrelerini Milli E itim Müdürü ve MPDK ba kamı da takip etti.

Be yıldan beri yapılmakta olan Pedagojik Danı ma Kurulları Pratik E itim Kongreleri'nin altıncısı 14 Eylül 1955 tarihinde Gazi İkokulu'nda ba ladı. Ülkedeki "E itim Hareketleri" bakımından büyük önem atfedilen e itim kongresi zmir'de ve ülkede e itimin geli mesinde büyük bir rol oynamı tır.

Kongreye 200'e yakın ö retmen ve idarecinin katıldı ı ve hazırlanan programa göre kongre dört gün devam etti. Kongrenin ilk günü Vali Kemal Hadımlı'nın ve daha sonra Milli E itim Müdürü Adnan Tolon'un açılı konu maları ile ba ladı. Kongre çalı maları be ayrı komisyon halinde yürütöldü ve yapılan seminer çalı malarında ilk, orta ve mesleki okullarda aktif metot ve tatbikatı, rehberlik te kilatı ve çalı maları, okuma ve yazma zevkini geli tirme, ilkokullarda uygulanabilecek kooperatif statü tasla ı, halk e itim, köy ve okul, okullarda müzik e itimi ve çevre incelemeleri konuları kongrede müzakere edildi. Ayrıca kongrede 1956 yılı içerisinde bu konularda yapılacak çalı malar planla tırıldı ve dünya e itim hareketlerindeki yenilikler hakkında delegelere de bilgi verildi.

Milli E itim Müdür Yardımcılı ı Sabri Kolçak'ın VI.PEK nedeniyle yapmı oldu u de erlendirmeyi öyledir:

*"Altı yıldan beri muvaffakiyetle devam etmekte olan Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri faaliyeti, maarif mensupları arasında, Türk E itim kuma mının dokundu u tezgahlar alarak telakki edilmektedir. Bu kuma mın ipli i dünyanın her tarafından alınabilir, fakat Türk zekasının yaratıcı kudreti altında milli bir sentez olarak tecelli edece ine inanılmaktadır."*⁴⁷⁴

⁴⁷² "6. E itim Kongresinin programı tespit olundu", *Ege Ekspres*, 4 Eylül 1955; " zmir, Altıncı E itim Kongresi", *Ege Ekspres*, 9 Eylül 1955.

⁴⁷³ "Pedagojik Danı ma Kurulu Dün Mühim Bir Kongre Yaptı", *Yeni Asır*, 11 Mayıs 1955; " zmir 6.Maarif kongresi Toplanıyor", *Yeni Asır*, 2 Eylül 1955.

⁴⁷⁴ "Pedagojik Danı ma Kurulu Dün Mühim Bir Kongre Yaptı", *Yeni Asır*, 11 Mayıs 1955.

Komisyonlar tarafından hazırlanan raporlar 16 Eylül 1955 tarihinden itibaren genel kurulda, divana geli sırasına göre okundu ve müzakere edildi. VI.PEK'ne zmir'in bütün ilçelerinden 200'e yakın delege katıldı. Kongre sonunda alınan kararların bir kitap halinde bastırılması kararı da alındı.⁴⁷⁵

3.7 Sosyal Yönden Pedagojik Danı ma Kurulu Çalışmaları

Pedagojik Danı ma Kurulu çalışmaları ve yıl sonunda yapılan Pratik E itim Kongreleri'nin katılan öğretmen, müfetti ve milli eğitim mensubu olan öğretmenlere sosyal yönden de öğretmen etkileri olmuştur.

I.PEK'de "Sosyal Yardım Problemleri" üzerinde duruldu, Türk milletinin eski ve yeni yaşamından öğretmen örnekleri ile okul-aile ilişkileri sosyal çevre yönünde ele alındı.⁴⁷⁶ Özellikle PDK'nın ve PEK'in tamamlanmasından sonra yapılan öğretmen sosyal aktiviteleri genel olarak şu şekildedir:

Arkeolojiye yönelik filmlerin gösterilmesi, Agora ve zmir Müzesi'ni gezilmesi, I.PEK'nin üçüncü günü vapurla İzmirli'na gezi düzenlenmesi⁴⁷⁷, Bergama II.PEK'in birinci günü akşamı Bergama Palas salonunda yemekli toplantı düzenlenmesi ve bunu müteakip öğretmenlere öğretmenleri ile ilgili olarak Amerikan Haberler Bürosu tarafından getirilen üç filmin gösterilmesi⁴⁷⁸, VI.Bölge (Bergama Bölgesi) Pedagojik Danı ma Kurulu II.PEK'ne bölge dışından gelenlere verilen akşam yemeği ve müzikli eğlence ile birlikte Amerikan Haberler Bürosu'nun 20' er dakikalık öğretmen ve öğretmen problemleri ile ilgili öğretmen filmlerinin gösterilmesi önemli sosyal etkinliklerdir.⁴⁷⁹

Yine bu sosyal faaliyetler kapsamında, Öğretmenler Derneği tarafından II.PEK ve III.PEK'nin devam ederken tanışma toplantısı yapıldı ve akşam fuardaki Akasyalar Gazinosu'nda 300 kişilik bir çay daveti verildi.⁴⁸⁰ Yerel basında çıkan

⁴⁷⁵ "Altıncı öğretmen kongresi Çaramba günü açılıyor", *Demokrat İzmir*, 12 Eylül 1955; "İzmir, Altıncı Eğitim Kongresi", *Ege Ekspres*, 9 Eylül 1955.

⁴⁷⁶ "Pratik Eğitim Kongresine Dün Devam Edildi", *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950.

⁴⁷⁷ "Birinci Pratik Eğitim Kongresi Dün Toplandı", *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950; "Dün Pratik Eğitim Kongresine Devam Edildi", *Yeni Asır*, 3 Haziran 1950; "Pratik Eğitim Kongresi Devam Ediyor", *Yeni Asır*, 4 Haziran 1950.

⁴⁷⁸ "Bergama Bölgesi II.Pratik Eğitim Kongresi...", *Yeni Asır*, 7 Kasım 1950.

⁴⁷⁹ "Bergama II. Pratik Eğitim Kongresi", *Yeni Asır*, 12 Kasım 1950.

⁴⁸⁰ "Pedagojik Danı ma Kurulu Kongresi", *Yeni Asır*, 10 Haziran 1951;

habere göre⁴⁸¹ 11 Haziran 1952 tarihinde ba layan III. Pratik E itim Kongresi'nin cazip geçmesi için önemli bir e lence programı hazırlandı. Bu programa göre zmir Ö retmenler Derne i ile Ege Bölgesi Köy Ö retmenleri Derne i tarafından birer çaylı e lence düzenlendi. Belediye Ba kanı Rauf Onursal tarafından da delegelere nciraltı Gazinosu'nda vali vekili, tümen komutanı da katıldı ı bir e lence düzenlendi. III.PEK'nin son günü ak amı ordu evinde düzenlenen e lence ve devlet tiyatrosu temsilleri ile sosyal aktiviteler ekinde devam etti.⁴⁸²

Genel olarak kongreler olumlu bir hava içerisinde sona erdi. Kongrelere katılanların tutum ve davranı larından ve memnuniyet duygularından bu durum açık bir belli oluyordu.⁴⁸³ Bu ekinde çe itli sosyal aktiviteler kalımcıları moral yönünden olumlu etkiledi ve çalı maların daha verimli geçmesini de sa ladı. Katılımcılar arasında sosyal yönden kayna manın sa lanmasında ve peki tirilmesinde de olumlu etkileri oldu. Böylece uzakta olmalarından ve çe itli nedenlerden dolayı birbirleriyle uzun bir süre görü emeyen milli e itim mensupları PDK ve PEK'in çalı maları sayesinde bir araya gelebilmi lerd.

3.8 Kültürel Yönden Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları

Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu'nun olu turulması zmir'in terbiye ve kültür hayatında bir dönüm noktası olu turdu.⁴⁸⁴ Bu nedenle pedagojik danı ma kurulları ve bunların çe itli e itim toplantılarına ilgili lerce büyük bir önem verildi.

Pedagojik Danı ma Kurulu ve Pratik E itim Kongreleri gibi toplantılarının düzenlenmesi ve buna ba lı çe itli çalı malar, zmir'in tarihsel süreç içerisinde e itim ve kültür konusundaki ilk hamlelerden birisini olu turması bakımından önemli oldu. Kültürel nitelikli bu pedagojik çalı malar zmir'in kültürel tarihi içerisinde bu

“III. E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 11 Haziran 1952.

⁴⁸¹ “ zmir Millî E itim Danı ma Kurulları Üçüncü Kongresi”, *Yeni Asır*, 6 Haziran 1952.

⁴⁸² III.E itim Kongresinde kinci Gün Çalı maları”, *Yeni Asır*, 13 Haziran 1952; “E itim Kongresi Sona Erdi”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1952; “Millî E itim Danı ma Kurulu Kongresi Toplanıyor”, *Anadolu* 11 Haziran 1952;“Millî E itim Danı ma Kurulları 3.kongresi programı hazırlandı”, *Demokrat zmir*, 6 Haziran 1952.

⁴⁸³ “Tire II.Pratik E itim Kongresi”, *Yeni Asır*, 14 Kasım 1950.

⁴⁸⁴ “Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu Tesis Ediliyor”, *Yeni Asır*, 24 Aralık 1949.

birikiminin de etkisi ile geçmi teki bu tür çalı maların devamı niteli inde ortaya çıkmı oldu.

Pedagojik Danı ma Kurulu çalı maları kapsamında kültürel yönden ö retmenlerin, mesleki ve genel bilgilerini artırmak amacıyla bölge merkezlerinde birer “Bölge Kitaplı ı”nın olu turulması önemli bir yenilik olarak uygulandı.⁴⁸⁵

Böylece Pedagojik Danı ma Kurulu ve Pratik E itim Kongreleri yerel olarak zmir’in, genel olarak ta Türk Kültürü’nün ve e itiminin geli iminin önemli bir çalı ması olarak çe itli kültürel hareketler ve yenilikler içerisinde yerini aldı.

3.9 E itim Yönünden Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı maları

Pedagojik Danı ma Kurulları’nın olu turulması e itim ve ö retimde bir reform olarak görüldü. Çe itli uzmanlardan olu an bu kurul, ülkenin e itim, ö retim, sosyal ve teknik problemlerinin çözümüne yardımcı oldu, böylece Pedagoji’nin toplumun ve hayatın her yönü ile olan ili kisinin önemi üzerinde durulmasını sa ladı.⁴⁸⁶

Çe itli filmlerden derslerde faydalanılması için alınan kararlar⁴⁸⁷, “Sanat Çalı ma Birlikleri” ve Danı ma Büroları’nın kurulması, buralarda ö retmenlere yönelik resim, müzik, yazı kurslarının düzenlenerek ö retmen ve ö rencilerin geni ölçüde faydalanmaları ve yeti meleri sa landı.⁴⁸⁸

I.PEK’de ele alınan “Terbiyesi Zor Çocuklar Meselesi”⁴⁸⁹, Türkçe Komisyonu tarafından hazırlan “Kompozisyon Raporu”, “Çocuk Yayınlarının Terbiye Üzerine Etkileri” ve çe itli “Sınıf çi Çalı malar”⁴⁹⁰ ekindeki konular PDK’nın çalı malarının e itim yönünden önemini ortaya koymu oldu.

İçte Pedagojik Danı ma Kurulu toplantılarında da ele alınan “Pedagojik Danı ma Kurulu Yönetmeli i”, “Çevre ncelemeleri Kütü ü”, “Halk E itim Anketi”

⁴⁸⁵ “Urla’da Milli E itim Hareketleri”, *Yeni Asır*, 12 Aralık 1949.

⁴⁸⁶ emsettin Ya atan, “Pedagojik Danı ma Kurulları”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950, s.2.

⁴⁸⁷ “Dumlupınar Okulunda Yapılan Toplantı...”, *Yeni Asır*, 8 Aralık 1949.

⁴⁸⁸ “Menemen Toplantısı”, *Yeni Asır*, 12 Kasım 1949; “Urla’da Milli E itim Hareketleri”, *Yeni Asır*, 12 Aralık 1949.

⁴⁸⁹ MPDK üyesi Dr. emsettin Ya atan tarafından ele alınır. Bkz: *Yeni Asır*, 1 Haziran 1950, “Pratik E itim Kongresine Dün Devam Edildi”.

⁴⁹⁰ “Pratik E itim Kongresi Devam Ediyor”, *Yeni Asır*, 4 Haziran 1950.

gibi konular 1954-1955 ö retim yılında üzerinde durulan çe itli e itim konuları oldu.⁴⁹¹

Bu tür çalı malar PDK'nın özellikle de e itim yönünden önemini ortaya koymu oldu. PDK'nın ve PEK'nin e itim yönünden yerel düzeyde ba layan bu hareketin 1951-1952 ö retim yılından itibaren Milli E itim Bakanlı ı tarafından görülen yarar üzerine ulusal düzeyde de uygulanması için Tebli ler Dergisi'nde yayımlanan bir genelge ile uygulanması için bütün illere de te mil edilmesi Pedagojik Danı ma Kurulu çalı malarının en önemli e itimsel özelli i olmu tur.

3.10 Pedagojik Danı ma Kurulu Çalı malarının Önemi

Ülkenin ve zmir'in içinde bulundu u ko ullar göz önüne alındı nda Pedagojik Danı ma Kurulu'nun amaçları, görevleri, te kilat yapısı ve fikir yönünden ça ma göre oldukça ileri bir düzeyde, bilimsel ve sistematik olarak uygulamaya dönük bir faaliyet oldu u görüldü.

3.11 Pedagojik Danı ma Kurulu'nun Etkileri

zmir Pedagojik Danı ma Kurulu çalı maları uzunca bir süre uygulandı ı için do al olarak bu çalı maların çe itli etkileri de oldu. Genel olarak mahalli ve ulusal düzeyde ele alınabilecek etkileri u ekildedir:

3.11.1 Mahalli Düzeydeki Etkileri

E itim, ö retim ve yönetim bakımından Pedagojik Danı ma Kurulu ve Pratik E itim Kongrelerinin okulların hayatında ne gibi de i iklikler meydana getirdi i ile ilgili olarak, dönemin Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer konu ile ilgili Milli E itim Müdürlü ü'nde bir "Geli tirme Planı'nın olu turuldu unu belirterek bu konudaki hedeflerini u ekilde belirtmi tir:⁴⁹²

⁴⁹¹ "Pedagojik Danı ma Kongreleri", *Yeni Asır*, 1 Ocak 1955.

⁴⁹² Nevzat Kızılcın, "Milli E itim Müdürü ile bir konu ma", *Anadolu*, 18 Temmuz 1951, s.5.

- 1-Modern dü ünçe mantı ı ile buluş an meslekta enerjisini yapıcı ve yaratıcı bir yola tevcih [yönelmek] etmek,
- 2-Ö retmenin en yakın çevresini, bölgesini bilimsel bir yöntemle incelemesine yardımcı olmak, çevrenin kültür kalkınmasında bilgileri Vülgarize etmek, halka kadar ulaşmak,
- 3-Çevre incelemelerini bilimsel bir yöntemle bu kongreler aracılığı ile yapmak, birçok milli değerlerin kaybolmasını önlemek, bu ö retim ve eğitim çalışmaları her çevrenin gerçek ihtiyaçlarına en iyi şekilde cevap verecek biçimde mahallile tirmek, uygulamak,
- 4-Ö retmenlerin bu çalışmaları yaparken kendilerini, çocukları ve ailelerini okuma zevkine ulaştırmak ve kitabı hayatın feda edilemez bir unsuru haline getirmek,
- 5-Okulu demokratik toplumun taleplerine uygun, canlı, sosyal bir ö retim çevresi haline getirmek. Bunun için okumak kadar müziğe, resme ve şiire yeteri kadar yer vermek ve bunların hayatta olgunlaştırıcı ve geliştirici etkilerini artırmak,
- 6-Bu çalışmaları yaparken her türlü imkanlardan yararlanmak, okuldan yetenekleri, okula karşı ilgi gösterenleri *Okul Dostları Defteri*'ne kayıt edip bunların yardımlarını sağlamak,
- 7-Bu konuda çevredeki aydınların bilgi, görüşü ve tecrübelerinden yararlanmanın önemi belirtilmektedir.

Dönemin Milli Eğitim Müdürü tarafından ifade edilen bu amaçların ortaya çıkmasında PDK'nın ve PEK'in çalışmaları etkili oldu. Hedeflenen amaçların gösterdiği gibi PDK çalışmalarının çok yönlü olarak öncelikli ihtiyaçlara yönelik mahalli sorunlar olduğu görülmektedir. Bu nedenle PDK'nın çeşitli çalışmaları bu konuların ele alınmasını etkiledi.

II.PEK'in en önemli gündem maddelerinden olan "İkocul öğretmenlerinin çalışmaları ve başarıları nasıl değerlendirilmelidir?" konusu hakkında hazırlanan anket diğer illere de gönderilmiş ve gelen cevaplar MPDK tarafından değerlendirilerek sonuçlar II.PEK'e hazırlandı.⁴⁹³ Bu çerçevede Öğretmenler Derneği'nin 20 Ocak

Geliştirme Planı: Okulların maddi ve manevi yönlerden geliştirilmesi, çevresinde sevilen bir kültür kurumu olmasını amaçlamıştır.

⁴⁹³ "Pedagojik Danışmanlık Kurulunun açtığı ankete gelen cevaplar", *Demokrat Zehir*, 11 Mayıs 1951.

1951 tarihli mesleki toplantısında PDK ile “i birli i” yapılaca ı kararı alındı.⁴⁹⁴ Buna ba lı olarak ta 7 Mart 1951 tarihli MPDK toplantısında da Ö retmenler Birli i ile PDK’nın ortak çalı masını ve birbirlerini desteklemeleri önerildi.⁴⁹⁵ Böylece PDK ve PEK çalı maları, zmir’in içerisinde oldu u gibi zmir dı nda da önemsenmi ve kabul görmü tür.

Böylece PDK ve PEK’in uygulamalarında; yerel özelliklere ve ihtiyaçlara uygun olarak mahalli incelemelere önem ve öncelik vermesi, çe itli çevre ara tırmalarını bilimsel yöntemlerle ele alması, mahalli çevredeki çe itli aydın ve fikir adamlarının tecrübelerinden yararlanması, çe itli anket çalı maları ve yayınlar yolu ile ölçme ve de erlendirmede bulunması, mahalli bölgede i birli i, dayanı ma, danı ma ve kamuoyu olu turma gibi etkileri oldu.

PDK Genel Sekreteri Sabri Kolçak, 23 Aralık 1951 tarihinde yapılan Bergama III.PEK ve lçe PDK toplantısında yaptı ı konu masında⁴⁹⁶ “Kendini Bulma Hareketi”nin yabancı profesörler tarafından da tasvip gördü ünü ve zmir’deki pedagojik çalı maların örnek olarak gösterildi ini açıkladı. PDK ve PEK’in çalı malarının mahalli düzeydeki en önemli etkisi zmir ve ba ka bölgelerde e itim ve ö retimin yerel ihtiyaçlar do rultusunda düzenlenmesinde, uygulanmasında bilimsel ve sistematik olarak katılımcı düzeyde ele alınması ve uygulanması ekinde oldu.

3.11.2 Ulusal Düzeydeki Etkileri

Milli E itim Bakanlı ı Talim ve Terbiye Dairesi Ba kanı Kadri Yörüko lu ile Bakanlık Bölge Ba müfetti i Halil Vedat Fıratlı Aydın’da ortak olarak çe itli mesleki toplantılar yaptılar. Bu toplantılara Aydın merkezindeki bütün ilk, orta ve teknik okulların ö retmenleri ile il ilkö retim müfetti leri, milli e itim memurları ve ilçelerin orta ve teknik okul müdürleri de katıldı. Talim ve Terbiye Dairesi Ba kanı Kadri Yörüko lu ve Ba müfetti Halil Vedat Fıratlı bu mesleki toplantıların adından 4 Kasım 1949 tarihinde zmir’e döndüler.⁴⁹⁷ Böylece zmir’de 24 Eylül 1949

⁴⁹⁴ “Ö retmenler derne inin dünkü mühim toplantısı”, *Demokrat zmir*, 21 Ocak 1951.

⁴⁹⁵ “Pedagojik danı ma kurulu toplantısı”, *Demokrat zmir*, 8 Mart 1951.

⁴⁹⁶ “Danı ma Kurulu üçüncü Pratik E itim Kongreleri”, *Anadolu*, 25 Aralık 1951.

⁴⁹⁷ “Milli E itimdeki mesleki toplantılar”, *Demokrat zmir*, 5 Kasım 1949.

tarihinde kurulu kararı alınan Pedagojik Danışma Kurulu etkisini en yakın bölgede göstermiş oldu.

İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün, Türkiye Muallimler Birliği'ne müracaat ederek İzmir'de yapılacak pedagoji toplantıları için temsilci seçilmesini ve gönderilmesini istemesi, Türkiye Muallimler Birliği'nin 11 Haziran 1951 tarihinde bağımlayan II. Pratik Eğitim Kongresi'ne davet edilmesi⁴⁹⁸ İzmir PDK çalışanlarının ulusal düzeydeki etkilerinin ilk örneklerini oluşturmaktadır.

Merkezi İstanbul'da olan Muallimler Birliği'nin resmi organı olan aylık *Bilgi Dergisi*'nde İzmir'de yapılan çeşitli terbiye hareketlerinin, üç aydan beri sistemli bir şekilde yayınlandığını belirtmiştir. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiş olan eğitim çalışanlarına ait raporların *Bilgi Dergisi*'nde yayımlanması diğer illerde de büyük ilgi uyandırmıştır. Gerek *Bilgi* dergisine ve gerekse de İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gelen mektuplar bunu doğrulamıştır.⁴⁹⁹

Eğitim çevrelerinde ilgi ile karışılan kongreler ve bu konudaki çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da ilgiyle takip edildi.⁵⁰⁰ Milli Eğitim Bakanlığı okullarda eğitim ve öğretimi daha verimli hale getirmek için iki yıldan beri sadece İzmir'de uygulanan ve olumlu sonuçlar gösteren bu hareketi Türkiye'nin her tarafına yaymak amacıyla uzun süren inceleme döneminden sonra bu teklifin "Milli Eğitim Danışma Kurulu" adı altında bütün il ve ilçelerde kurulmasına karar verdi.⁵⁰¹ Hareketin mahiyeti ile ilgili olarak *Bilgi* dergisi İzmir'deki bu terbiye ve öğretim hareketinin özel bir şekilde ve özgür olarak ortaya çıktığını belirterek hareketin bu husustaki ihtiyacı karışlamak olduğunu belirtmiştir.⁵⁰²

Yine *Bilgi* dergisi, İzmir'deki yeni ve orijinal bir hareket olan Pedagojik Danışma Kurulu çalışanları ile ilgili olarak şu tespitlere yer vermiştir:

"Acaba bakanlığın bir tamimi ile başka yerlerde de aynı semereyi verecek mi? Milli Talim ve Terbiye Heyeti, bu hareketi ve manasını kavramı mıdır? Acaba

⁴⁹⁸ "İzmir Milli Eğitimi'nin 1950-1951 öğretim yılı sonu itibarıyla ilköğretim kısmına ait durumu gösterir rapor", *Bilgi*, sayı: 55, (1 Kasım 1951), s.4.

⁴⁹⁹ "Eğitim Kongreleri başlıyor", *Anadolu*, 9 Aralık 1951.

⁵⁰⁰ "Pratik Eğitim kongreleri", *Anadolu*, 26 Aralık 1951; "Milli Eğitimde planlı ve teklifli bir çalışma", *Demokrat İzmir*, 20 Aralık 1951.

⁵⁰¹ "İzmir Milli Eğitimi'nin 1950-1951 öğretim yılı sonu itibarıyla ilköğretim kısmına ait durumu gösterir rapor", *Bilgi*, sayı: 55, (1 Kasım 1951), s.4.

⁵⁰² *A.g.m.*, s.4

*hareketi yakından bilen ve onun geli mesine çalı an bir meslekte , imdilik birkaç mühim vilayette bir nevi isti are gezintisi yaparak hareket hakkında ba ka muhitleri aydınlatabilir mi? Zira biz korkuyoruz ki zmir'in malı olan bu hareket resmile ince bozulacak ve bürokratik bir durum hasıl olacaktır. Hadisenin bu endi emizi yersiz göstermesini temenni ediyoruz.”*⁵⁰³

Bilgi dergisi'nin 55. sayısında zmir Milli E itim Müdürlü ü'nün çalı malarına ili kin yayımlanan rapor bütün yurttta büyük bir ilgi uyandırdı. Birçok meslekte Ege Bölgesi'ndeki bu hareket hakkında daha fazla bilgi almak için Gaziantep, Kır ehir, Mu , Tosya gibi yerlerden dergiye mektuplar gönderdiler.⁵⁰⁴ Böylece zmir'de ki “E itim Kongreleri” uygulamaları Türkiye'nin bazı illerine de yayıldı. zmir'den sonra Erzurum, Erzincan, Sinop, U ak, Burdur, Tekirda ve Edirne gibi yedi ilde de bu kongreler yolu ile mesle in gerçek sorunlarını kavramı , de erli maarif müdürlerinin yakın ilgisi altında tekrarlandı.⁵⁰⁵

Böylece çe itli illerde de uygulanmaya ba layan danı ma kurulları milli e itim müdürlüklerinin mesleki çalı malarını düzenlemi , çevre artlarına göre çalı malarını ele almı , ö retmenleri kendi meseleleri ile kar ı kar ıya getirmi ve kendi kendilerini olgunla tırmalarını temin etmi tir.⁵⁰⁶

Bu konuda bakanlıkça bütün illere bir genelge gönderildi. Bu genelgeye göre özellikle büyük ehirlerin merkezlerinde ö retim kademesini içeren milli e itim te kilatları dikkate alınarak, bu yerlerde “Milli E itim Danı ma Kurulu”nun üç grup halinde [*ilk, orta ve lise*] olu turulması uygun görüldü.⁵⁰⁷

Böylece bir grup zmir'li ö retmenin öncülü ünde ba layan “Pedagojik Danı ma Kurulları” çalı ması Türk Milli E itimine “Danı ma Kurulları”nın arma anı olarak kalmı oldu.

Önceden Pedagojik Danı ma Kurulları ve Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu ekinde faaliyet gösteren kurul bakanlı ın genelgesi do rultusunda zmir merkezinde “ İkö retim Danı ma Kurulu” ve “Orta Ö retim Danı ma Kurulu”nun olu turulması ekinde karar alındı. Zamanla olu turulacak olan “Teknik Ö retim

⁵⁰³ **A.g.m.** , s.4

⁵⁰⁴ “ zmir'deki Yeni Terbiye Hareketi Hakkında Rapor-I”, **Bilgi**, sayı: 56, (1 Aralık 1951), s.6.

⁵⁰⁵ Sabri Kolçak, “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yararlar?”, s. 6.

⁵⁰⁶ “Milli E itim Bakanlı ı her ilde danı ma kurulları te kil ediyor”, *Demokrat zmir*, 21 ubat 1952.

⁵⁰⁷ “Milli E im danı ma kurulu çalı maları”, *Anadolu*, 20 Aralık 1951; “Milli E itimde planlı ve te kilatlı bir çalı ma”, *Demokrat zmir*, 20 Aralık 1951.

Danı ma Kurulu”nun da daha sonra “Orta Ö retim Danı ma Kurulu” ile birle tirilmesi dü ünüldü.

Böylece İkö retim Kurulları, Merkez İkö retim Danı ma Kurulu’nun do al bir kolu sayıldı ve her koldan asgari birer meselenin Merkez İkö retim Danı ma Kurulu’na gönderilmesi talep edildi.

Bu çalı malar birer muhtıra ve rapor halinde her üç ayda Milli E itim Bakanlı ı’na sunuldu. Yine bakanlık genelgesi gere ince ilçelerde de aynı ekilde danı ma kurulları olu turuldu. Bütün bu geli melerden sonra zmir’de iki yıldan beri oldu u gibi İkö retim müfetti lerinin önderli inde ilçelerde e itim kongreleri yapılmaya devam edildi ve bu kongrelerde ele alınan ve karara ba lanan sorunlar önce İçe Danı ma Kuruluna daha sonrada Merkez Danı ma Kurulu’na gönderildi.

1950 ve 1951 yıllarında zmir’de uygulanan PDK çalı malarına ba lı olarak bakanlı ın tüm illerde de uygulanmasını istedi i genelge do rultusunda zmir’de Merkez E itim Danı ma Kurulu İkö retim Grubu’nun 27 Aralık 1951 tarihinde Milli E itim Müdürü Osman Faruk Verimer’in ba kanlı ında yapılan toplantısında, grubun çalı ma tarzı üzerinde gerekli kararlar alındı. Bu arada Merkez Danı ma Kurulu ile İçe Danı ma Kurulları’nın ne ekilde i birli i yapabilecekleri de konu uldu. Bütün illeri kapsayan bu faaliyetin istenileni gerçekte tirmesi ve verimli olabilmesi için Milli E itim Müdürlü ü tarafından hazırlanan te kilat projesi üzerinde ilgili incelemeler yapıldı ve gerekli özenin gösterilmesi hususunda fikir birli ine varıldı.⁵⁰⁸

Görüldü ü gibi bakanlı ın yeni uygulamasından sonra da zmir’deki danı ma kurullarının i leyi inde önemli bir de i iklik olmadı. Uygulamanın esası devam etti, bakanlık genelgesi do rultusunda ulusal düzeydeki bir uygulama ile e güdüm sa lamak amacıyla yapılan çalı malar ile ilgili olarak “İçe Danı ma Kurulları”, “İkö retim Danı ma Kurulu”, “Orta ve Teknik Ö retim Danı ma Kurulları” gibi ifadeler kullanılmaya ba landı.

Kaymakamlar ve e itimciler zmir’deki bu tür çalı maları yakından takip ettiler. Özellikle de “Çevre ncelemeleri” çalı maları, sadece zmir için de il bütün Türkiye’de ki e itim için de erli ve önemli bir konu olarak görüldü.

⁵⁰⁸ “Merkez E itim Danı ma Kurulu toplantıları”, *Anadolu*, 28 Aralık 1951; “E itim danı ma kurulu komisyonları seçildi”, *Demokrat zmir*, 28 Aralık 1951.

Yeni Asır'ın çalı maları ile ilgili de erlendirmesi de u ekildedir:“*Milli bünyeye uygun bir maarif sisteminin geli tirilmesi ancak her çevrenin özel problemlerini ihtiva eden çevre programlarına gitmekle mümkün görülmektedir.*”⁵⁰⁹

Böylece zmir Milli E itim Müdürlü ü'nün mahalli düzeydeki çe itli pedagojik çalı maları ulusal düzeydeki e itime de katkı sa lamı oldu. Bu amaçla Mili E itim Müdürlü ü çevre incelemelerine çok önem verdi ve ö retmenlere kolaylık olması için pratik bir dosyada da hazırlamı tır.

III.Pratik E itim Kongresi'ne “Müzik E itimi Problemi” adlı orijinal bir çalı ma ile Erzurum'dan bir müzik ö retmeni de katılması, Milli E itim Bakanlı ı Müste arı Re at Tardu tarafından kongreye çekilen telgraf, Ankara Milli E itim Müdürlü ü tarafından temsilci olarak gönderilen Halit Aslan'ın Ankara adına kongreyi takip etmek üzere zmir'e gelmesi ve Ku adası ilçesinde de 1951-1952 ö retim yılının de erlendirildi i ve 1952-1953 ö retim yılına girmeden yapılması gereken hazırlıkların ele alındı ı bir e itim danı ma kurulu toplantısının yapılması⁵¹⁰ zmir'deki pedagojik çalı maların ve e itim hareketlerinin ulusal düzeydeki etkileri olarak gerçekte mi tir.

V.Milli E itim ırası'na zmir'den katılan Sabri Kolçak, 11 Mart 1953 tarihinde emikler Okulu'nda yapılan IV.Bölge Pedagojik Danı ma Kurulu toplantısında Milli E itim ırası'na ili kin izlenimlerini anlatırken geni bir açıklamada bulundu.⁵¹¹

Sabri Kolçak bu açıklamasında; zmir ö retmenlerinin yeni e itim hareketlerini adım adım takip etmelerinin zmir meslek ailesine eref kazandırdı ını, ba ka illerin zmir'in bu konudaki çalı maları ile yakından ilgilendiklerinin görüldü ünü ifade etti.

1953-1954 ö retim yılı içerisinde Burdur'un her dereceli okullarında e itim çalı maları kapsamında okul ile ailenin ortak i birli i kapsamında yeni birtakım hareketler yapıldı ve halk e itim çalı malarına geni yer verildi. Bu çerçevede her okulda “E itim Haftası” kutlamaları yapıldı ve her okul velilerine okulun kapılarını

⁵⁰⁹ “Pedagojik Danı ma Kongreleri”, *Yeni Asır*, 1 Ocak 1955.

⁵¹⁰ “İçlerdeki E itim danı ma kurulları”, *Demokrat zmir*, 30 Nisan 1952; “E itim danı ma kurulları kongresi bugün kapanıyor”, *Demokrat zmir*, 15 Haziran 1952.

⁵¹¹ “Bölgemiz Ö retmenleri bir toplantı yaptılar”, *Anadolu*, 13 Mart 1953; “ emikler köyünde ö retmenlerin içtimai”, *Demokrat zmir*, 13 Mart 1953.

bir hafta süresince açıldı. Ö retmenlerin mesleki alanda bilgi ve becerilerini artırmak için ö retmenler aralarında çe itli münazaralar düzenlendi. Bu münazaraların bazıları; lk okuma yazmaya büyük harflerden mi yoksa küçük harflerden mi ba lamalı?, lkokulların ikinci devresinde sınıf yöntemi mi, grup yöntemi mi, ilkokullar be sınıflı mı, altı sınıflı mı olacak eklindedir.⁵¹²

Bundan ba ka Salihli’de ilçe ö retmenleri, meslekta larını bir çatı altında toplamak, mesleki münazaralar düzenlemek amacıyla bir lokal kurarak burada bir araya geldiler. Ö retmenler haftanın bir gününü münazara günü olarak belirlediler. Bundan ba ka halk e itimi ile ilgili çe itli toplantılar yaptılar.⁵¹³ U ak’ta da bütün ehir ve köy ö retmenlerinin katılımı ile benzer çalı malar yapıldı.⁵¹⁴

Yine Aydında ve Söke’de 1958-1959 Ö retim yılında uygulanacak olan çe itli mahalli konuları görü mek, il ve ilçe merkezlerinde çe itli mesleki toplantılar düzenlenerek hem ö retmenlerin görevleri ba ında yeti meleri ve hem de il ve ilçeler arasında mesleki i birli inin kurularak verimli bir ekilde çalı maları sa landı.⁵¹⁵

Bu ekilde zmir’de uygulanan çe itli mesleki toplantılar ekinde yapılan e itim hareketleri Ege Bölge’si içerisinde, çevre il ve ilçelerde de benzer bir ekilde uygulanmı tır. Bu durumda zmir’deki çe itli e itim uygulamalarının ve pedagojik çalı maların kabul gördü ünü göstermektedir.

2.12 222 Sayılı lkö retim Kanunu

222 Sayılı lkö retim Kanunu’nun hazırlık çalı maları çok eskilere dayanmaktadır. Cenevre’de 2-12 Temmuz 1951 yılında toplanan 16 e itim konferansında mecburi lkö retimin uygulanması ve ümmili in tasfiyesi [*Okuryazarlı ın gerçeikle tirilmesi*] için bir plan hazırlamak üzere bütün dünya milletlerine iki yıllık bir süre verildi. Di er ülkeler gibi Türk delegelerde bu kararın altına imza attılar. Yine UNESCO (Birle mi Milletler E itim Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından 1952 yılında yayımlanan istatistiklere göre dünya nüfusunun % 50’si,

⁵¹² “Burdur’da Milli E itim Sahasındaki Çalı malar”, *Yeni Asır*, 27 Ocak 1954; “Burdur’da Maarif çalı maları”, *Anadolu*, 14 Haziran 1954; “Burdur’da Milli E itim Çalı maları”, *Yeni Asır*, 22 ubat 1954.

⁵¹³ “Salihli’de Ö retmenlerin Güzel Bir Te ebbüsü”, *Yeni Asır*, 11 ubat 1954.

⁵¹⁴ “U ak’ta Milli E itim sahasındaki faaliyet”, *Demokrat zmir*, 21 Eylül 1954.

⁵¹⁵ “Aydın’da Maarif Hareketleri”, *Yeni Asır*, 23 Nisan 1958.

Türkiye nüfusunun da % 65,4'ü okur-yazar de ildi. Bundan ba ka milletlerarası mar ve Kalkınma Bankası'nın Türk Hükümeti ile ortak finanse etti i Barker Misyonu'nun⁵¹⁶ Türkiye'nin iktisadi kalkınması hakkında 1951 tarihli raporunda “*Halkın e itim sisteminin idaresine ne nispette i tirak edeceklerinin hemen gözden geçirilmesi*” lüzumu önemle belirtildi.⁵¹⁷ Bu veriler ve tespitler do rultusunda 222 Sayılı İkö retim Kanunu ülkenin okur-yazar seviyesini artırmak ve gerekli önlemleri almak, daha iyiye daha mükemmele ula mak için bir ihtiyacın ifadesi olarak hazırlanmı tır.

Milli E itim Bakanlı ı tarafından 4-14 ubat 1953 tarihleri arsında yapılan V.Milli E itim urası'nın öncesinde ilkö retim problemleri ile ilgili anket hazırlanarak illere gönderildi. Bakanlık müste arı Re at Tardu'ya göre bu anket ileride çıkarılaca ı bildirilen ve bütün ilkö retim meselelerini içine alaca ı umulan “ İkö retim Kanunu”nun hazırlanmasına yardımcı olmayı amaçlamı tı.⁵¹⁸ V.Milli E itim ura'sının en önemli konusu olan “ İkö retim Kanun Tasarısı” nı inceleyen I.Komisyon'un ba kanlı ına zmir Milli E itim Müdür'ü Osman Faruk Verimer, raportörlü üne Sabri Kolçak, sekreterli ine Raif Altınok seçildi.

ura toplanmadan önce zmir Ö retmenler Dene i tarafından yapılan toplantıda tespit edilen dilekler, dernek ba kanı Raif Altınok tarafından ura delegelerine teksir edilerek da ıtıldı.Kanunun adının “ İkö retim Kanun Tasarısı” olarak çevrilmesi yolunda zmir ö retmenler Derne i Ba kanı Raif Altınok tarafından yapılan teklif V.Milli E itim urası'nın son toplantısında genel kurulda

⁵¹⁶ 1950 sonrasındaki geli melerin yönünü ve niteli ini belirlemede etkili olan belgelerden birisi Barker Raporu'dur. Rapor, Dünya Bankası tarafından hazırlanmı tır. Rapor 1950 yılında Türkiye'de yapılmı ola mahalli etütlere dayanmaktadır. Heyet ba kanı Barker'ın adıyla anılan Barker Raporu'nun içerdi i öneriler, Türkiye'nin kalkınma çizgisinde ve bunun bir parçası olan sanayile me anlayı ında uluslar arası ve giderek uluslar üstü olması gereken bir kurulu un e ilimlerini yansıtmayı açısından önemli bir belgedir. “Türkiye Ekonomisi Kalkınma Programı için Tahlil ve Tavsiyeler” adını ta ıyan bu rapora göre, 5 yılı içeren bir yatırım programı önerilmektedir. Rapor hakkında geni bilgi için bkz: Yakup Kepenek ve Nurhan Yentürk, **Türkiye Ekonomisi**, Remzi Kitabevi, stanbul, 2000; Gülten Kazgan, **Tanzimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi**, stanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Basım, stanbul, 2002.

⁵¹⁷ Osman K.Akol, “ İkö retim Kanun tasarısı II. Gerekeç”, *Ege Ekspres*, 26 Haziran 1954, s.2; Osman K.Akol, “ İkö retim Kanun Tasarısı İkö retim kurulları”, *Ege Ekspres*, 1 Temmuz 1954, s.2.

⁵¹⁸ Sabri Kolçak, “V.ci Milli E itim urası Münasebitiyle”, **Bilgi**, Sayı: 66 (1 Ekim 1952), s.14.

ittifakla kabul edildi.⁵¹⁹ Yapılan teklif daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nda olgunlaştırılarak Büyük Millet Meclisi'ne sevk edilecek hale getirildi.⁵²⁰

Böylece 222 Sayılı İlköğretim Kanunu ile 40 yıl önce yapılan Tedrisat-ı İhtidaiye Kanunu muvakkatından [geçici halinden] sonra ilk defa ilköğretimi bütünüyle kucaklayan bir kanun tasarısının ortaya konması, meslekte geniştir surette gelişmelere yol açacak bir hareket olarak görülmüştür.⁵²¹

27 Mayıs Askeri Yönetimi'nden sonra Milli Birlik Komitesi'nin ve askeri yönetim hükümetinin ele aldığı yılleri arasında ilk sıralarda ilköğretim ve halk eğitimi davaları vardır ki ikisi de temel problemlerdir. Türkiye'de 5 Ocak 1961 tarihine kadar ilköğretim devri eskiden kalma, hantal bir "Tedrisat-ı İhtidaiye Kanunu Muvakkat" ile yönetilmeye çalışılmıştır.⁵²²

1 Ocak 1961 tarihinde kabul edilen ve 5 Ocak 1961 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 222 Sayılı İlköğretim Kanunu uzun süredir üzerinde çalışılan, bu alanda hissedilen boşluğu doldurmak, ilköğretimi günün ihtiyaç ve şartlarına göre düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kanun 91 madde, 10 geçici madde ve genel hükümler itibarıyla 9 bölümden oluşmaktadır.⁵²³

222 Sayılı Kanunu, ilköğretimin her yönünü ele alan bir kanun olarak hazırlanmıştır. Hükümet bunun yanında 222 sayılı kanuna paralel olarak halk eğitimi ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nda "Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü" kuruldu.

⁵¹⁹ Raif Altınok, "İlköğretim kanun tasarısının öğretmenlere sağladığı haklar", *Demokrat Zmir*, 25 Nisan 1953, s.3; "Eğitim konusunda zmirliler delegelerin barışı", *Demokrat Zmir*, 19 Nisan 1953.

⁵²⁰ Vehbi Öcal, "Milli Eğitimle ilgili iki önemli kanun teklifi", *Demokrat Zmir*, 8 Aralık 1953, s.5.

⁵²¹ "5.ci Milli Eğitim Bakanlığı sonunda alınan kararlar", *Demokrat Zmir*, 25 Nisan 1953. Ayrıca hazırlanan İlköğretim Kanun Tasarısı'nın çeşitli yönlerden dönemin koşullarına göre hazırlanması gerekçeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Osman K.Akol, "İlköğretim Kanun Tasarısı Kanun ve Tatbikat X-XI", *Ege Ekspres*, 27,28 Haziran 1954; Osman K.Akol, "İlköğretim Kanun Tasarısı Özetlemesi Tezisi III-IV", *Ege Ekspres*, 27,28 Haziran 1954.

⁵²² Mahmut Güntürkün, "Halk Eğitimi", *Yeni Asır*, 27 Nisan 1961, s.2.

⁵²³ Ahmet Yüksel, "İlköğretim ve Eğitim Kanuna Göre Okula Devam Hükümleri" *Yeni Asır*, 26 Nisan 1961, s.4.

222 Sayılı İlköğretim Kanunu Resmi Gazete'de 12.1.1961/10705 ile kabul edildi. 2003 yılına kadar 18 kez değişiklikle ve değişiklikler yapılmış ve Resmi Gazete'de yayımlanan kanun halen yürürlüktedir. Bkz: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html> (21.06.2010)

5 Ocak 1961 tarihinden itibaren uygulamaya giren 222 Sayılı İlköğretim Kanunu gereğince köy, nahiye, ilçe ve il merkezlerinde *İlköğretim Kurulları*'nın oluşturulması için itilî seçimler yoluyla kuruldu.⁵²⁴

Hazırlanan 222 Sayılı İlköğretim Kanunu'na göre İzmir'de İlköğretim Kurulu 10 Nisan 1961 tarihinde ilk toplantısını yaptı. Bu ilk toplantıda ilkokulların açılışı, kapanışı, imtihan günlerinin tespiti, devamsız öğrencilerin durumu ve ilçe İlköğretim Kurulları'ndan gelen tekliflerin tetkiki gibi konular değerlendirildi.⁵²⁵

Görüldüğü gibi 27 Mayıs Askeri Yönetimi'nin idareyi ele almasından sonra 5 Ocak 1961 tarihinde çıkarılan 222 Sayılı İlköğretim Kanunu ile köy, nahiye, ilçe ve illerde oluşturulan “İlköğretim Kurulları” bundan sonra ildeki eğitim ve öğretim faaliyetlerini planlamıştır. Önceden kapsamlı, bilimsel ve katılımcı niteliklerde uygulanan Pedagojik Danışmanlık Kurulu ve Pratik Eğitim Kongreleri gibi çalışmalar bu şekilde çıkarılan yeni yasa ve bu yasanın öngördüğü yeni ilköğretim kurullarının oluşturulması ile resmi olarak sona ermiştir oluyordu.

Böylece önceden Merkez Pedagojik Danışmanlık Kurulu ve Bölge Pedagojik Danışmanlık Kurulları olarak il ve ilçe merkezlerinde Milli Eğitim Müdürü'nün ve müfettişlerin başkanlığında, ilçe itilî komisyonlar şeklinde çalışmalar olarak yapılan toplantılar içerik yönünden derinlikli bir özellik gösteriyordu. 222 Sayılı İlköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra İlköğretim Kurulları, sadece okul müdürleri ve müfettişlerin kendi aralarında ya da sadece müfettişler tarafından öğretmenlere kısa dönemli seminerlerin verilmesi şeklinde uygulanmaya başlandı.⁵²⁶

Bu süreçte 27 Mayıs 1960 Askeri Yönetimi'nin yıldönümü, okullarda büyük etkinliklerle kutlanmış, o gün birçok öğretmenler de köylere giderek “27 Mayıs Devrimini” köylülere anlatmaya başlamıştır.⁵²⁷

⁵²⁴ “Millî Eğitim Çalışmaları”, *Yeni Asır*, 2 Mart 1961.

⁵²⁵ “İlköğretim Kurulu Toplantısı”, *Yeni Asır*, 6 Nisan 1961.

⁵²⁶ “Okul Müdürleri toplantı yapıyor”, *Yeni Asır*, 14 Nisan 1961; “Eğitimcilerin toplantısı”, *Yeni Asır*, 20 Nisan 1961; “İlköğretim müfettişleri 30 Mayıs'ta toplanacak”, *Yeni Asır*, 25 Mayıs 1961;

“Öğretmenler bu yıl 2 ay izin yapacaklar”, *Yeni Asır*, 1 Haziran 1961.

⁵²⁷ “Okullarda Tatil Tarihi Tespit Edilecek”, *Yeni Asır*, 16 Mayıs 1961.

SONUÇ

Türkiye’de ilk defa İzmir’de uygulamaya başlanan ve olumlu sonuçlarından dolayı bakanlık tarafından 1951-1952 öğretim yılının Aralık ayından itibaren bütün illerde de uygulanması istenen Pedagojik Danışma Kurulu çalışmalarını ve eğitim programları ve öğretim alanında günümüzde gelişen yeni bilimsel gelişmeler doğrultusunda mutlaka yeniden ele alınması gerekmektedir.

Bu düşünce ve buna bağlı tutum ve davranış, bilimsel çalışmaların hız kazandı, yönetimin de öneminin arttığı günümüzün modern çağında asla geri dönüş, eskimiş bir uygulamanın ya da sistemin geri getirilmesi değildir. Unutmamak gerekir ki bugün her türlü bilimsel bilgi, çalışma, modern yaşam eskinin ya da önceki uygulamaların üzerine kuruludur. Bu nedenle günümüzde özellikle eğitim ve öğretim alanlarında her türlü yeni gelişme, ancak kendinden önceki uygulamalarında bilinmesi, tanınması ve geçmişin tecrübelerinden yararlanılması ile gelecekte daha ileri seviyelere götürülebilir.

Bu çerçeveden bakıldığında genel olarak Türk Eğitim Tarihi, yerel olarak İzmir’in Eğitim Tarihi içerisinde, çalışmalarını ile önemli bir yer tutan “Pedagojik Danışma Kurulu Çalışmaları” bu açıdan ele alınmalı ve yeniden değerlendirilmelidir. Böylece eğitim ve öğretimde çalışmaların sistematize edilmesinde, verimin ve kalitenin artırılmasında, işbirliğinin sağlanmasında geçmişte uygulanan “örnek bir model” olarak yer almaktadır.

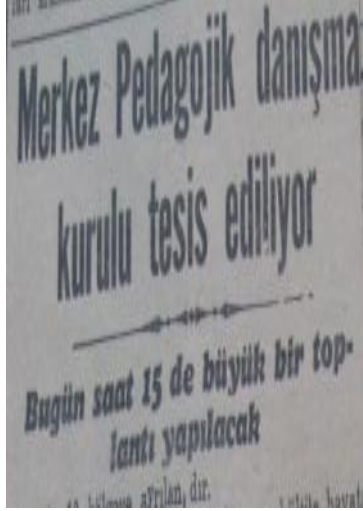
Özellikle başta yerel olmak üzere, ulusal düzeyde eğitim yöneticileri ve müfettişler başta olmak üzere bütün öğretmenlerin Pedagojik Danışma Kurulu’nun çalışmalarını hakkında bilgi sahibi olmaları önem kazanmaktadır.

Bu durum günümüz eğitim-öğretim çalışmalarında, başarının artırılmasında, hatta en önemlisi yerel ve ulusal düzeyde, eğitim ve kültürel kalkınma yolunda bir araç olarak kullanılabilir ve Pedagojik Danışma Kurulu çalışmalarını bu yönde katkı sağlayabilir.

Pedagojik Danışma Kurulu uygulamalarının, uygulandığı dönem ve koşulları göz önüne alındığında, küçümsenmeyecek bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Bunu göz önünde bulundurmadan günümüzün koşulları açısından bakıp değerlendirmek yüzeysel ve akılcı olmamaktadır.

EK-1

ZMİR PEDAGOJİK DANIŞMA KURULU İLE İLGİLİ BASINDAN HABERLER

Yeni Asır, 24 Aralık 1949

Demokrat zmir, 16 Kasım 1949

Demokrat zmir, 24 Kasım 1949.

Demokrat İzmir, 20 Ocak 1950.

Demokrat İzmir, 15 Kasım 1949

Anadolu, 20 Aralık 1949

Anadolu, 23 Aralık 1949

Demokrat zmir, 2 Ocak 1950

Yeni Astr, 28 Mayıs 1950

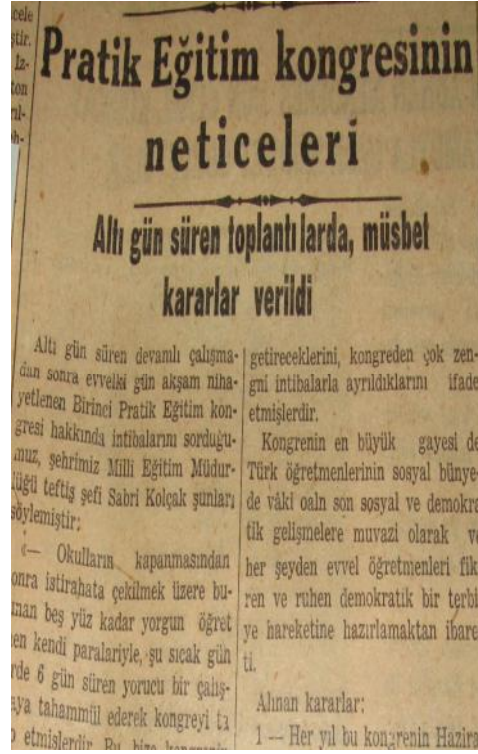
Demokrat zmir, 9 ubat 1950.

Demokrat zmir, 20 Mart 1950.

Demokrat zmir, 31 Mayıs 1950

Demokrat zmir, 7 Haziran 1950

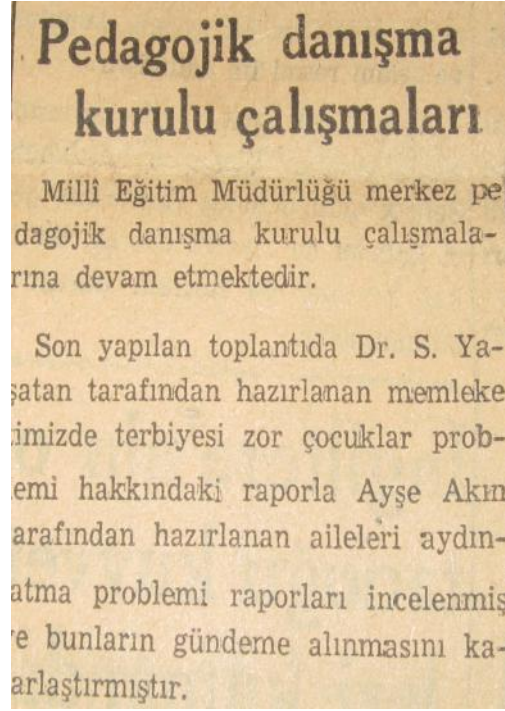
Anadolu, 8 Kasım 1950

Anadolu, 5 Haziran 1950

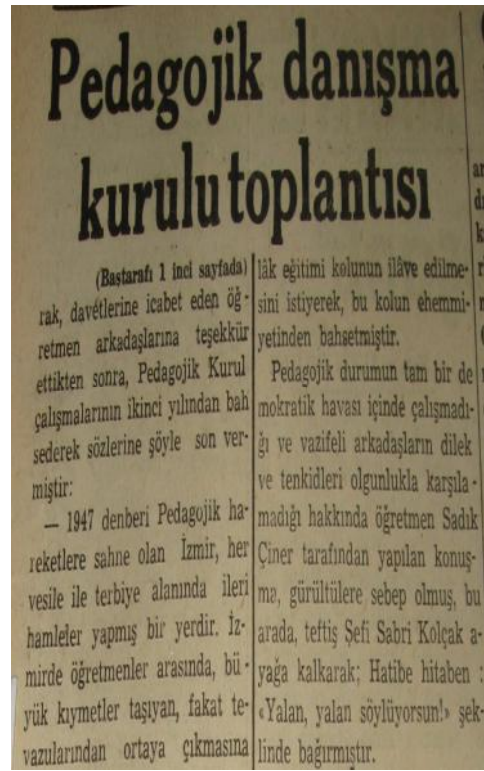
Anadolu, 1 Ocak 1950

Anadolu, 21 Nisan 1950

Demokrat İzmir, 8 Nisan 1951

Yeni Asır, 8 Mart 1951

Merkez Pedagojik Danışma Kurulunun toplantısı

Merkez Pedagojik Danışma Kurulu aylık toplantısı, dün saat 16 da Genel Başkan Osman Faruk Verimer'in başkanlığında yapılmıştır. Kol başkanları ile üyelerin hazır buldukları bu toplantıda, kollarında tetkik edilmekte olan mezvuların ne safhada oldukları incelenmiş ve müteakiben kol başkanları geniş izahat vermişlerdir.

Aynı ıhtimada, 11 Haziran tarihinde yapılması düşünülen İkinci Pratik Eğitim kongresi programı esasları üzerinde de konuşmalar yapılmış, bu arada söz alan muhtelif üyeler, bu mevzu üzerindeki fikirlerini bildirmişlerdir. Tesbit edilmiş olan teklif ve fikirlerden, kongrenin programının hazırlıkları esnasında istifade edilecektir.

Müzakereler esnasında Başkan Osman Faruk Verimer'de söz alarak Danışma Kurulu faaliyeti ve büyük kongre hazırlıkları hakkında, üyelerini aydınlattığı bir konuşma yapmıştır.

Demokrat zmir, 11 Mayıs 1951

Pedagojik Danışma Kurulunun açtığı ankete gelen cevaplar

Bu güne kadar bir çok illerden ve İzmir'in merkez ve ilçe okullarının bir kısmından «İlkokul öğretmenlerinin çalışma ve başarıları nasıl değerlendirilmelidir?» konusu üzerinde açılan ankete beklenen cevaplar, peyderpey gelmeğe başlamış ve Merkez Pedagojik Danışma Kurulu Eğitim Kolu başkanlığına tevdi edilmiştir. Cevapların incelenmesi işine girişilmiştir. Neticeler, 11 Haziran, 1951 tarihinde başlayacak olan «İzmir II. Pratik Eğitim Kongresi» ne sunulacak ve Tartışma konusu yapılacaktır.

Demokrat zmir, 11 Mayıs 1951

İkinci pratik eğitim kongresi dün açıldı

Muhtelif tezler üzerinde yapılan hararetli konuşmalar

İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü Pedagojik Danışma Kurulları 2. Pratik Eğitim Kongresi, dün sabah saat 9 da İzmir Kız Lisesi salonunda açıldı.

Kızılçullu Köy Enstitüsü talebeleri tarafından söylenilen İstiklâl Marşı dinlendikten sonra, kürsüye gelen Vali Osman Sabri Adal, şu kısa nutku ile kongreyi açtı:

«— 2 nci Pratik Eğitim Kongresinin sayın üyeleri, değerli öğretmen arkadaşlarım!

1950 - 51 ders yılına ait verimli eğitim çalışmalarının sonucu olan İkinci Pratik Eğitim Kongresi, büyük bir memnunluk duyusu içinde açıyorum. Hepinizi evgilerle selâmlarım.

Bizim ele almış olduğumuz mesele, sadece bir öğretmen meselesi değildir. Bu bir zümre ve dolayısıyla memleket meselesidir. İşte sizler, bu büyük memleket meselesini müzakere etmek üzere buraya toplanmış bulunuyorsunuz.

Kıymetli arkadaşlarım ve Tümmilletinin aziz yol göstericileri sizlere tekrar tekrar teşekkür eder, başarılar temenni ederim.

Gündem gereğince, Kongre vatanı seçimine geçildi. Açık oylama yapılan seçim sonunda, Vehbi Çal, Sabri Kolçak, Halis Kurban, Kemal Şenel, Ahsen Gürdin, Mehmet Onertürk, Halûk Elbe, Kemal Şenel, Zeki Aydın, Ali Giray, Celâl Üsteci ve B. Te...

Demokrat zmir, 12 Haziran 1951

Pedagojik danışma kurulu

On kol halinde çalışacak

Merkez pedagojik danışma kurulu bu yıl on kol halinde teşkil edilmiş, kol üyeleri ile başkan ve raportörleri tesbit olunmuştur. Bu kollarında işlenecek konular da seçilmiş bulunmaktadır.

Yeni Asır, 20 Mart 1951

Anadolu, 3 ubat 1952

Anadolu, 22 Mayıs 1952

Ege Ekspres, 17 Kasım 1952

Yeni Asır, 24 Eylül 1955

4 cü Pratik eğitim Kongresi başladı

300 den fazla öğretmenin iştirak ettiği kongreye bugün de devam edilecek

Anadolu, 26 Nisan 1953

Pratik eğitim kongresi yarın Üdemiş'te başlıyor

Üdemiş'te 1952-1953 ders yılı sonu münasebetiyle 25 ve 26 Nisan günlerinde 300'den fazla yakın ilkököl öğretmeni nin iştirak edeceği mesleki bir toplantı yapılacaktır. Bu toplantıya ait program aşağıya çıkarılmıştır.

PROGRAM

1. Gün 25 Nisan 1953 Cuma
Saat: 14, 18
- 1 — Açılış
- 2 — Kongre divanı seçimi (Başkanlar ve Kâtipler)
- 3 — V. Milli eğitim Şurasında ele alınan karara bağlanan problemlerimiz üzerinde açıklamalar. (Şura üyesi ve Milli Eğitim müdürümüz O. Faruk Verimer tarafından)
- 4 — Merkez okullarında uygulanmış Bilgi testleri sonuçları

Müjgan Dumanoğlu)

- 2 — Birleştirilmiş sınıflar da başarılı olmanın sırları. (Beydağ grubu adına Ekrem Kutlu)
- 3 — Adagide bucağı çevresinde Halk Eğitimi yönünden yapılması mümkün olan işler (Adagide gurubu adına Ramazan Özalay)
- 4 — (Çocukta yalancılık) sınıfta cereyan eden hadiseler ve alınan tedbirlere müstenid bir konuşma. (İstiklal okulu Öğ. Hatice Şekercioğlu)
- 5 — Milli Eğitim memuru Nurettin Göktuğ tarafından ders yılı sonu ile ilgili işler üzerine açıklamalar.

Anadolu, 23 Nisan 1953

DANIŞMA KURULU KONGRESİ BAŞLADI

Osman Faruk Verimer açılış konuşmasıyla bir konuşma yaptı

Dün, İzmir Milli Eğitim Danışma Kurulları ilköğretim grubunun kongresi beş yüzden fazla yakın ilkököl öğretmeni tarafından müfettiş ve öğretmenlerin huzuriyle açıldı.

İlmi ve objektif kalmak suretiyle kongrede her tür tartışmalar serbest olup zamanla kayıtlı değildir. Kongrede ele alınacak konular önümüzdeki ders yıllarında

Anadolu, 18 Haziran 1953

Beşinci Maarif Kongresi Pazartesi günü toplanıyor

Üç gün devam edecek olan çalışmalarda 1954 - 955 ders yılı çalışmaları programa bağlanacak

İzmir Maarif Müdürlüğü Pedagojik Danışma Kurulları 5 inci kongresi önümüzdeki pazartesi günü saat 10 dan itibaren Gazi İlk okulunda çalışmalarına başlayacaktır.

Kongre valî Muzaffer Köksenin bir konuşması ile açılacaktır. Bunu, İzmir Maarif Müdürü Adnan Tolon'un yapacağı konuşma takip edecektir.

Kongre başkanlığı seçiminden sonra 4 üncü kongreye ait tutanak özeti okunacaktır. Muhtelif komisyonların teşkilinden sonra ahki toplantı sona erecektir. Komisyonlar, öğleden sonra saat 10 da toplanarak çalışmalarına başlayacaklardır.

Aynı günün akşamı kongreye iştirak eden öğretmenler şerefine bir eğlenti tertip edilecektir.

Kongrenin ikinci günü komisyon çalışmalarına hesredilmiştir. Bu arada delegelere öğretici filimler gösterilecektir. Komisyonların hazırlayacağı raporlar 29 Eylül çarşamba günü umumî heyet toplantısında müzakere edilecek 954 - 55 ders yılı çalışmalarını programlaştırılacaktır.

Kongreye vilâyetimizin muhtelif kazalarından gelecek olan 200 ye yakın öğretmen iştirak edecektir. Bu öğretmenler şehrimizi kalacakları müdde' zarfında çocukları barındırma yurdunda misafir edileceklerdir.

Yeni Asır, 24 Eylül 1954

Beşinci eğitim kongresi Pazartesiye açılıyor

Kongrede İzmir vilâyeti 1954 - 55 ders yılı çalışma programı tatbik edilecek

İzmir Maarif Müdürlüğü Pedagojik Danışma Kurulları V. E. eğitim kongresi, yeni ders yılı ile birlikte yarından sonra çalışmalarına başlayacaktır.

Alsancaktaki Gazi İlk okulunda İzmir Valisi Muzaffer Köksenin bir konuşması ile açılacağı olan kongre üç gün devam edecektir.

İlk gün, açılış konuşmasından sonra Maarif Müdürü Adnan Tolon bir konuşma yaparak, kongrenin maksat ve çalışmaları hakkında izahat verecek, kongre divanı seçiminden sonra geçen yıla ait icmal raporu okunacak başlayacaklardır.

İkinci gün Genel Kurul toplantısı yapılarak, komisyonlardan gelen raporlar müzakere edildikten sonra, 29 Eylül günü öğleden sonra 1954 - 1955 eğitim yılı çalışma programı taslağı tatbik edilerek karara bağlanacaktır.

Bilâhara kongre çalışmaları, Danışma Kurulları Genel başkanı Adnan Tolon'un bir konuşması ile nihayete erecek ve gece Fuarda delegeler şerefine bir veda çayı verilecektir.

Diğer taraftan kongrenin nesneli bir hava içinde devamını sağlamak üzere, çalışmaların yapıldığı her üç günde saat 20-24 a-

Ege Ekspres, 26 Eylül 1954

Ödemiş'te yapılacak pratik eğitim kongresi

Yarın ve öbür gün yapılacak olan kongreye 300 öğretmenin katılacağı anlaşılıyor

Öğrendiğimize göre bugün ve yarın Ödemiş'te Pratik Eğitim günleri Ödemiş'te Pratik Eğitim Kongresi yapılacaktır.

İlk orta ve teknik öğretim öğretmenlerinden üçyüz kadarının katılacağı bu kongrede danışma kurulu raporu okunacak, kongre divanı seçildikten sonra da öğretmen Nurettin Göktuğ tarafından Çevre İncelemelerinde Göz önünde bulundurulacak esaslar ve Avni Özic - Ödemiş İnceleme

sine ait Açıklamalar - Mustafa Alev tarafından da - Okullarda Eğitim ve Öğretimde rehberlik konulu birer konferans verilecektir. Cumartesi gecesi de orta okul bir müsameret tertip etmiştir.

Pazar günü kongrede öğretmen Zekiye Karabelli - Felsefi Doktrinler - mevsulu bir konuşma yapacaktır. Bundan sonra kongrede - İlkokulların ikinci devresinde sınıf usulüne mi

Ege Ekspres, 29 Nisan 1954

Pratik eğitim kongresi başarı ile akt edildi

Ödemiş İlçesi Milli Eğitim Danışma Kurulunun tertiplemediği kongrede önemli kararlar alındı

1953 - 1954 öğretim yılı Ödemiş İlçesi Milli Eğitim Danışma Kurulunun tertip ettiği Pratik Eğitim Kongresi Cumartesi günü Ödemiş Ortaokulunda kalabalık bir öğretmen kitlesinin iştirakiyle açılmış ve kongreye gündüze bulundurulacak esaslar mevsuunda bir konuşma yapılmış ve Kongre, Cumartesi günü İstiklâl marşı ile açılmış ve ihtiyat durumunu yapıldıktan sonra

öğretmen Ahmet Tunçinan bir konuşma yaparak çalışmaları raporu okumuştur.

Kongre divanı seçiminden sonra öğretmen Nurettin Göktuğ, Çevre incelemelerinde göz önünde bulundurulacak esaslar mevsuunda bir konuşma yapılmış ve Avni Özic Ödemiş incelemesine ait açıklamalarda bulunmuştur. Söz alan

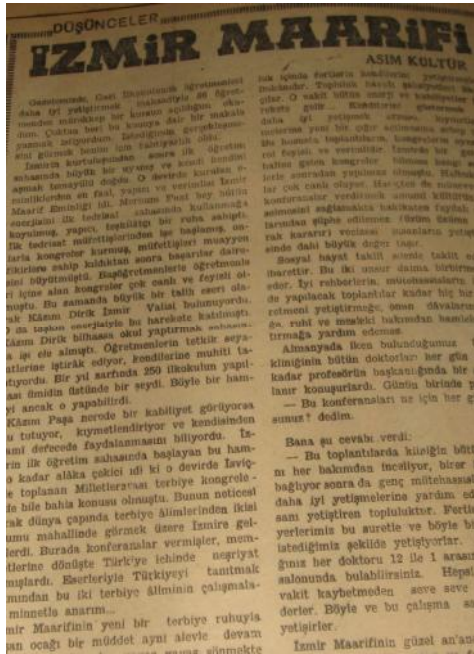
Ege Ekspres, 31 Mayıs 1954

Ege Ekspres, 13 Nisan 1955

Yeni Asır, 11 Mayıs 1955

Yeni Asır, 19 Eylül 1958

Yeni Asır, 2 Aralık 1958

EK-2

ZM R PEDAGOJİK DANIŞMA KURULU LE LGİLİ ALBÜM

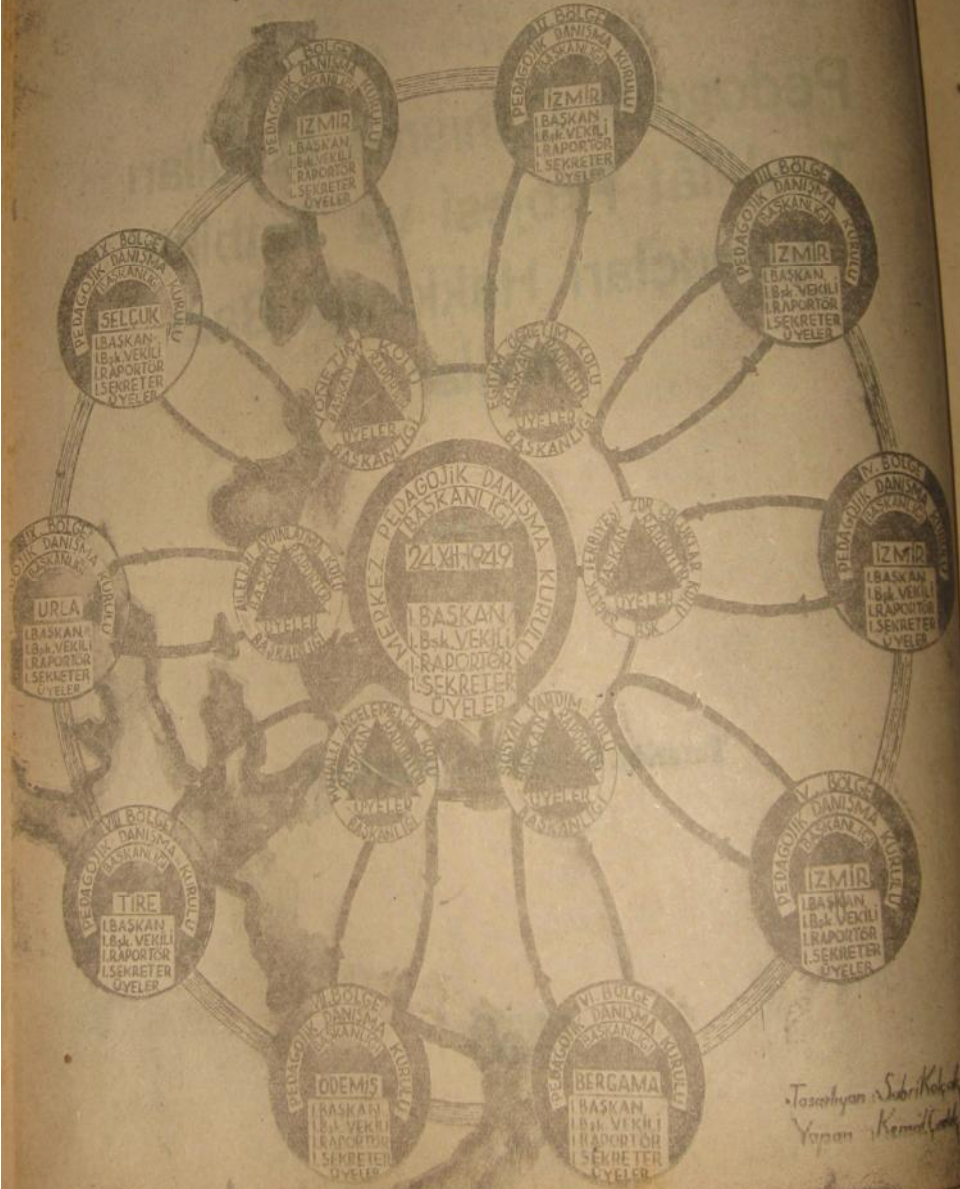

Bölge Pedagojik Danışma Kurulları Başkanlarının Genel (Başkan Tarık Asal'ın idaresinde yaptıkları bir toplantıdan sonra: (Sağdan itibaren: Md. Muavini Turgut Çarkoğlu, Müf. Vahit Özgüven, Hüseyin Yılmaz, Md. Mu. S. Erdem, Müf. Mehveş Dalay; M. Eğ. Md. Tarık Asal; Md. Muavini C. Aml, Müf. Sabri Kolçak, Müf. Raif Altıok, Asım Artun, M. Argun, Halis Kurtça, Zahir Atay)

Sabri Kolçak: Birinci Pratik Eğitim Kongresinde tebliğini yaparken

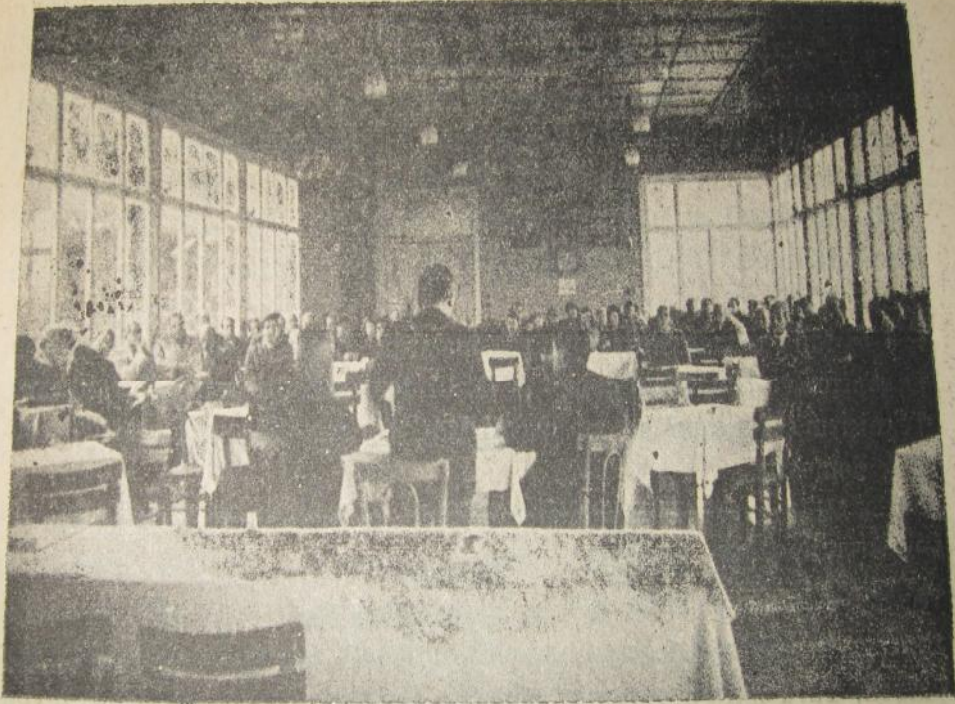
İZMİR
M. Eğ. Müdürlüğü
PEDAGOJİK DANIŞMA KURULLARI MERKEZ VE BÖLGE
TEŞKİLÂTI

maadenge tenberik yu'um... ..

Merkez Pedagojik Danışma Kurulunun teşkiline esas olan ilk çalışmalarını yapan Hazırlık Komisyonu üyeleri çalışma halinde: (Sağdan itibaren: Gaffar Güneri, Şahap Görk, Sabri Kolçak, Recep Bilge, Kemal Çıdırık)

Merkez Kurulu Seçimi Toplantısı: Sabri Kolçak Konuşmasını Yapıyor

(İzmir, Birinci Pratik Eğitim
Kongresinde Vali Osman Sabri
Adal Kongreyi açış nutkunu
söylerken - 31 Mayıs 1950).

İzmir Kız Lisesi Salonunda Kongre Üyeleri
hatipleri dinliyorlar.

M. P. D. K.
Bşk. Vekili
Rahmi Balaban

İzmir M. Eğ. Müdür Vekili ve
Bakanlık Müfettişi Tarık Asal,
Birinci Pratik Eğitim Kongresi
üyelerine, Kongrenin mahiyet
ve maksadı ile İzmirdeki Kültür hamlelerinin seyrini açıklamaktadır.

Kongre uyelerinden bir kısmı İzmir Halkevi bahçesinde toplu bir
halde görülmektedir.

Vali vekili ve milli eğitim müdürü dün birer konuşma yaptılar

Millî Eğitim danışma kurulları üçüncü kongresi dün kız lisesi salonunda açılmıştır.

Salonun bir tarafında Tire, Bayındır okullarının iş sergileri, diğer tarafında da Amerikan haberler bürosunun güzel bir kitap sergisi tanzim edilmiştir.

Kongrede vali vekili Dilâver Arğun, milli eğitim müdürü Osman Faruk Verimer, bölge müfettişleri ile İzmir ve ilçelerden gelen dört yüze yakın bir öğretmen kütlesi hazır bulunmuştur.

Kız lisesi öğrencilerinin söylemiş oldukları istiklâl marşını müteakip vali vekili Dilâver Arğun kongre üyelerine vechi bir hitabede bulunarak ezimle demiştir ki:

1 Sana Sa. 3 Sü. 6 da 1

Dün Kız Lisesinde yapılan Pedagojik Danışma Kurulu toplantısından bir görünüş

Yeni Asır, 12 Haziran 1952

Argun'u Dinlerken

Dünkü toplantıya iştirak eden delegeler Vali Vekili Argun'un konuşmasını ilgi ile ta kip ederlerken

Millî Eğitim Danışma Kurulu Kongresi toplanıyor

Millî Eğitim danışma kurullarının üçüncü kongresi Ege'nin muhtelif bölgelerinden gelen öğretmenlerin iştirakiyle dün saat 1 de Kız lisesi salonunda açılmıştır.

9 da tekrar toplanacak ve ilköğretim programlarını muhtelif bölgelerden inceliyecektir.

Çay verildi

Anadolu 12 Haziran 1952

Merkez Pedagojik Kurulu dün 1950 - 1951 çalışma devresinin ilk toplantısını yapmıştır. Resimleri
bu toplantıda bulunan öğretmenlerden iki grup göstermektedir. (Foto: Demokrat İzmir - K. Mete)

Demokrat zmir, 8 Mart 1951

**Pedagojik danışma
kurulu toplantısı**
**KURUL, DÜN 1950 - 51 ÇALIŞMA DEVRESİ-
NİN İLK İÇTİMAINI YAPTI**

Merkez Pedagojik Danışma Kurulu 1950 - 51 çalışma devresinin birinci toplantısını dün saat 14 te Kız Lisesi konferans salonunda, şehrimizdeki her dereceli okullar öğretmen ve idarecilerinden ka-
şabalık bir ekseriyetin iştirâkı ile yapmıştır.
Millî Eğitim Müdürü Osm Faruk Verimerin riyaset et toplantıda, ilk sözü başkan e
(Devamı: Sa: 6. Sü: 1

Demokrat zmir, 8 Mart 1951

İzmir Birinöi Pratik Eğitim Kongresinin başladığı gün: (Kız Lisesi önünde, bir kısım öğretmenlerle Vali Osman Sabri Adal, Bakanlık Başmüfettişi Osman Horasanlı, M. Eğ. Md. V. Tarık Asal ve Teftiş Şefi Sabri Kolçak ile Dr. Şemsettin Yaşatan ön sırada görünmektedirler.)

M. P. D. K. Üyelerinden bir kısmı bir toplantıdan sonra. (Soldan itibaren, ön sıradakiler: Dr. Şemsettin Yaşatan, Sabri Kolçak, Huriye Beken, Vedide Pars, Gaffar Güneri, Ayşe Akıncı; ikinci sıradakiler: Nihat Işık, A. Öner Türk, Garra Sarmat, Kemal Çıdık, M. Özkaya, Rıza Tükel, Necati Özker.)

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Başbakan Adnan Menderes, Meclis Başkanı Refik Koraltan tebrik ediyorlar.

TARIK ASAL BİRİNCİ PRATİK EĞİTİM KONGRESİ BAŞKANI
İZMİR

«Kongrenin sona ermesi dolayısıyla bildirilen iyi duygulara teşekkür ederim.»
CELÂL BAYAR

SAYIN TARIK ASAL

Birinci Pratik Eğitim Kongresi vesilesiyle hakkımda izhar olunan hissiyata teşekkür eder, kıymetli çalışmalarınızda başarılar temennisiyle hepimize ayrı ayrı muhabbetlerimi tekrarlarım.

T. B. M. M. Başkanı REFİK KORALTAN

SAYIN TARIK ASAL

İZMİR ÖĞRETMENLERİ BİRİNCİ PRATİK EĞİTİM KONGRESİ
BAŞKANI
İZMİR

Eğitim kongrenizin çalışmaları münasebetiyle gönderdiğiniz telgrafa teşekkür eder, kongreye hayırlı başarılar dilerim.

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAMELAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

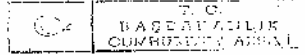
Kararlar Müdürlüğü

Karar sayı:

3

9687

KARAR

Üyeleri arasında kültürel ve mesleki yardımlaşma sağlayarak pedagoji,Psikoloji ve Sosyoloji alanlarında ilmi ve teknik yenilikleri meslek muhitinde yaymak ve bu maksatla mesleki yayınlar yapmak ve satmak, ustbaş kurup işletmek, kredi temini teğebbüslerine girişmek amacıyla merkezi Ankara olmak üzere, 30 yıl süre ve en az üçyüz elli Türk lirası sermaye ile kurulmasına bağlanan "Pedagoji Yardımlaşma Kooperatifininin Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının 14702/6-3713 sayılı ve 19/7/1949 tarihli yazısıyla gönderilen ilgilik anlaşözleşmesi Bakanlar Kurulunca 22/ 7 /1949 tarihinde incelenerek; adı geçen Kooperatifin kurulmasına izin verilmesi, Ticaret kanununun 480 inci maddesine göre kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

İsmet İnönü

Başbakan <i>İsmet İnönü</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>Mustafa Kemal Atatürk</i>	Devlet Bakanı <i>Adnan Paşa</i>	Adnan Bakanı <i>Adnan Paşa</i>
Milli Savunma Bakanı <i>Mustafa Kemal Atatürk</i>	İçişleri Bakanı <i>Mustafa Kemal Atatürk</i>	Değerleri Bakanı <i>Adnan Paşa</i>	Maliye Bakanı <i>Adnan Paşa</i>
Milli Eğitim Bakanı <i>T. Bayram</i>	Eğitim ve Ticaret Bakanı <i>S. Nispet</i>	Ek. ve Ticaret Bakanı <i>Adnan Paşa</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Adnan Paşa</i>
C. ve Tekel Bakanı <i>Adnan Paşa</i>	Tarım Bakanı <i>Adnan Paşa</i>	Ulaştırma Bakanı <i>Adnan Paşa</i>	Çalışma Bakanı <i>Adnan Paşa</i>
			İşletmeler Bakanı <i>Adnan Paşa</i>

680 1801 01 02 180 55 2

Ba bakanlık Muamelat Umum Müdürlü ü Kararlar Müdürlü ü Karar Sayısı: 3/9687
BCA,030.18.01.02.120.59.8

KAYNAKÇA

I. AR V BELGELER

1. *Ba bakanlık Cumhuriyet Ar ivi*
2. *zmir Büyük ehir Belediyesi Ahmet Pri tina Kent Ar ivi*

II. SÜREL YAYINLAR

A-DERG LER

1. *Okul Postası, Yıl: 1 Sayı: 2 (12 Ocak 1946); Sayı: 3 (26 Ocak 1946).*
2. *Yeni Okul, c.A, Sayı: 9 (Aralı 1951).*
3. *Bilgi, Sayı: 55 (1 Kasım 1951), Sayı: 56 (1 Aralık 1951), Sayı: 57: (1 Ocak 1952), Sayı: 66 (1 Ekim 1952).*
4. *E itim Hareketleri, Sayı: 8-9 (A ustos-Eylül 1955).*
5. *Köy ve E itim, Sayı: 33, Cilt: 3 (Kasım 1956).*
6. *Gazi Üniversitesi Kır ehir E itim Fakültesi, Cilt:5, Sayı:2 (2004).*
7. *Millet, Yıl: 1 Sayı: 38 (Temmuz 2003).*
8. *Tarih D nce, Sayı: 67 (Haziran 2006).*
9. *Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk, Sayı: 125 (ubat 2009).*

B-GAZETELER

1. *Yeni Asır*
2. *Demokrat zmir*
3. *Anadolu*
4. *Ege Ekspres*
5. *Milliyet*
6. *Ulus*

III. K TAPLAR

BA AR, Erdo an, Milli E itim Bakanlarının E itim Faaliyetleri (1960-1971),

Milli E itim Basımevi, stanbul, 1999.

Dördüncü Milli E itim urası (Çalı ma Programı, Komisyon Raporları,

Konu malar), stanbul, 1991.

- Dördüncü Milli E itim urası E itim ve Ö retimde Dayanılan Demokratik Esasları Gözden Geçirme Komisyonu Raporu**, Milli E itim Basımevi, Ankara, 1949.
- E itim ve E itim Bilimleri Sözlü ü**, (Hazırlayan: Remzi Öncül), Milli E itim Basımevi, stanbul, 2000.
- GÜRÜZ, Kemal; **Yirmi Birinci Yüzyılın Ba nda Türk Milli E itim Sistemi**, Türkiye Bakası Yay., stanbul, 2008.
- GÜRÜN, O.A.; **Psikoloji Sözlü ü**, nkılap Kitabevi, stanbul, 1991.
- HUYUGÜZEL, Ömer Faruk; **zmir'in Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950)**, Kültür Bakanlı ı Yay., Ankara, 2000.
- I IK, Nihat ve Sabri Kolçak; **E itim ve Ö retimde Mizahtan Faydalanma Yolları**, Endüstri Basım ve Yayımvevi, zmir, 1953.
- zmir Birinci Pratik E itim Kongresi Raporları**, (I. Kitap), Ticaret-Borsa Piyasa Matbaası, zmir, 1950.
- zmir li İkö retim III. Bölge Müfetti li i (Çalı ma Birli i) Notları**, zmir Milli E itim Müdürlü ü Yay., Cumhuriyet Basımevi, zmir, 1947.
- zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulu Tarihçesi ve Çalı maları**, Karınca Matbaacılık, zmir, 1961.
- KEPENEK, Yakup ve Nurhan Yentürk; **Türkiye Ekonomisi**, Remzi Kitabevi, stanbul, 2000
- KARAMUK, Ziya; **50. Yılında Milli E itimimiz**, Milli E itim Basımevi, stanbul, 1973.
- KAZGAN, Gülten; **Tanzimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi**, stanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Basım, stanbul, 2002.
- KOLÇAK, Sabri ve Nuri Arısoy, **Yaratıcı Ö retmen**, Endüstri Basım ve Yayımvevi, zmir, 1954.
- SOMAR, Ziya; **Yakın Ça ların Fikir ve Edebiyat Ça larında zmir**, zmir, 1944.
- AH N, Mustafa; **Hayatı ve Dü ünceleriyle Mustafa rahmi Balaban**, Phoenix Yayınları, Ankara, 2005.
- TOPUZ, Hıfzı; **Tavcan (Sava Yıllarında Kültür Devrimi)**, Remzi Kitabevi, stanbul, 2005.
- TORUN, Esmâ; **II. Dünya Sava ı Sonrası Türkiye'de Kültürel De i imler**,

Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, Antalya, 2006.

TUTSAK, Sadiye; **zmir’de E itim ve E itimciler (1850-1856)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Bakanlık Basımevi, Ankara, 2002.

YETKİN, Çetin; **Kar ı Devrim (1945-1950)**, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yay., 6.baskı, Antalya, 2007.

OKUDURLAR, Şahap; **E itimci Bir Ö retmenin Mesleki Çalışmaları ve Ya antlarından İzler, Anılar**, Anadolu Matbaacılık, zmir, 1992.

ÖZAKINCI, Cengiz; **İslamın Kiblesi**, Otopsi Yayınları, İstanbul, 2008.

ÖZKAYA, Mahmut; **Okullarımızda Ahlak Eğitimi ve Disiplin Problemi**, Cumhuriyet Basımevi, zmir, 1951.

ÖZTÜRK, Y.Nuri; **Allah ile Aldatmak**, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul, 2008.

IV. MAKALELER

Ada, Turhan; “Türk-Amerikan Dostluğu Ne Kadar Samimi?”, *Tarih Düşünce*, Sayı: 67 (Haziran 2006).

Akol, Osman K; “İkinci İhtilal Kanun Tasarısı II. Gerekçe”, *Ege Ekspres*, 26 Haziran 1954.

_____ ;“ İkinci İhtilal Kanun Tasarısı İkinci İhtilal Teşkilatı III-IV”, *Ege Ekspres*, 27,28 Haziran 1954.

_____ ;“ İkinci İhtilal Kanun Tasarısı Kanun ve Tatbikat X-XI”, *Ege Ekspres*, 27,28 Haziran 1954.

_____ ;“ İkinci İhtilal Kanun Tasarısı İkinci İhtilal kurulları”, *Ege Ekspres*, 1 Temmuz 1954.

Akyavaş, Halil;“Amerikalı profesör Dr. Kate Wofford ile mülakat”, *Anadolu*, 24 Kasım 1951.

Alpan, Necip;“Kültür Öncüsü zmir yeniden uyanıyor”, *Yeni Asır*, 16 Haziran 1959.

Altınok, Raif; “Eğitim konusunda zmirli delegelerin durumu”, *Demokrat zmir*, 19 Ocak 1953.

_____ ;“ İkinci İhtilal kanun tasarısının öğretmenlere sağladığı haklar”, *Demokrat zmir*, 25 Nisan 1953.

Bilge, Recep; “Eğitim-Öğretim hamleleri ve öğretmen mesai birlikleri”, *Demokrat zmir*, 28 Aralık 1951.

- Bilgin, evket; “Maarif Seferberli inde Vatanda a Dü en Görev”, *Yeni Asır*, 29 Eylül 1954.
- Bozkurt, Osman; “Pedagojik Danı ma Merkez Kuruluna Danı ıyorum”, *Anadolu*, 8 Mart 1950.
- _____ ; “Pedagoji Kongresi dolayısıyla”, *Anadolu*, 5 Haziran 1950.
- _____ ; “E itim ve Ö retim metodumuzda yazmak, yapmak-bakmak, yapmak”, *Demokrat zmir*, 12 Aralık 1952.
- Cunbur, Mujgan; “Kütüphanecilik Bakımından ‘E itim Milli Komisyonu Raporu’”, *Türk Kütüphaneciler Derne i Bülteni*, Sayı: 2-3, 1960, s.83.
- Ça layan, Naciye; “ zmir’de Milli E itim Sahasında Çalı malar”, *Yeni Asır*, 20 Haziran 1953.
- _____ ; “Türkiye Ö retmenler Derne i Birli inin Toplantısı”, *Yeni Asır*, 13 Temmuz 1953.
- Çarko lu, Turgay; “Türk Maarifi ve ‘Bir Hafta Kapanırken’”, *Demokrat zmir*, 1 Aralık 1951.
- _____ ; “Türk Maarifi ve Amerikalı profesörler I ”, *Demokrat zmir*, 20 Kasım 1952.
- _____ ; “Türk Maarifi ve Amerikalı profesörler II ”, *Demokrat zmir*, 21 Kasım 1952.
- _____ ; “Türk Maarifi ve Amerikalı profesörler III ”, *Demokrat zmir*, 22 Kasım 1952.
- _____ ; “Bir kongre”, *Demokrat zmir*, 19 Haziran 1953.
- Dinç, Sait ; “Cumhuriyet Dönemi E itim Tarihinde IV. Milli E itim ırası (22-31 A ustos 1949) ve Uygulamaları”,
http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_milli_egitim_suras_i_IV.pdf (07.6.2010)
- Elbe, Haluk; “Pedagojik Danı ma Kurulları Maksada Uygun mu?”, *Yeni Asır*, 6 Ocak 1950.
- _____ ; “A a ıdan Yukarıya Gidecek Bir Hareket”, *Yeni Asır*, 9 Ocak 1950.
- Esmer, Ahmet ükrü, “Türkiye ve Marshall Planı”, *Ulus*, 19 Nisan 1948.
- Fıratlı, Halil Vedat ; “Milli E itim Davamız (Maarif ırası) III”, *Demokrat zmir*, 7 Haziran 1950.

- Güler, Yavuz; "II. Dünya Harbi Sonrası Türk-Amerikan İlişkileri (1945-1950)",
Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, C:5, S.2 (2004).
- Günebakan, Arif; "Kedini Bulma Hareketine Doğru", *Bilgi*, Sayı:53 (1 Eylül 1953).
- Güntürkün, Mahmut; "Halk Eğitimi", *Yeni Asır*, 27 Şubat 1961.
- İplik, Nihat; "Pedagojik Değişimin Fonksiyonu", *Yeni Asır*, 4 Temmuz 1950.
- İnan, M.Rauf;"Meslek Hareketleri ve Kongreler", *Köy ve Eğitim*, Sayı: 33 Cilt: 3
(Kasım 1956).
- "İzmir'deki Yeni Terbiye Hareketi Hakkında Rapor-I", *Bilgi*, Sayı: 56, 1 Aralık
1951.
- "İzmir'deki Yeni Terbiye Hareketi Hakkında Rapor-II", *Bilgi*, Sayı: 57, 1 Ocak
1952.
- Karahan, Abdülkadir; "İzmir'de Fikir ve Edebiyat Hayatı-I", *Okul Postası*, Yıl: 1
Sayı:2 (12 Ocak 1946).
- _____;"İzmir'de Fikir ve Edebiyat Hayatı-II", *Okul Postası*, Yıl: 1
Sayı:3 (26 Ocak 1946).
- Kızılcın, Nevzat; "Milli Eğitim Müdürü ile bir konuşma", *Anadolu*, 18 Temmuz
1951.
- Kutlu, Necmettin;"Pratik Eğitim Kongresi dolayısıyla", *Anadolu*, 10 Haziran 1950.
- Koç, M. Hükrü; "Mühimdir Baylar!", *Demokrat İzmir*, 17 Kasım 1959.
- Kolçak, Sabri;"Pratik Eğitim kongreleri münasabetele", *Demokrat İzmir*, 16 Kasım
1949.
- _____;"Pedagojik Danışma Kurullarından Ne Anlıyoruz?", *Demokrat İzmir*,
24 Kasım 1949.
- _____;"Okulculuğumuzda Yeni Bir Çalışma Sistemine Doğru", **İzmir Milli
Eğitim Müdürlüğü Merkez Pedagojik Danışma Kurulu, Birinci Pratik
Eğitim Kongresi Kararları (I.Kitap)**, (31 Mayıs-5 Haziran 1950), Ticaret-
Borsa Piyasa Matbaası, İzmir, 1950.
- _____;"Okullarımızda Ahlak Eğitimi ve Disiplin Problemi" adlı Etüd
Hakkındaki Düşüncelerim", Mahmut Özkaya, **Okullarımızda Ahlak Eğitimi ve
Disiplin Problemi**, Cumhuriyet Basımevi, İzmir, 1951.
- _____;"Eğitim Haftası niçin ve nasıl kuruldu?", *Demokrat İzmir*, 1 Aralık
1951.

- _____ ; “V.ci Milli E itim urası Münasebitiyle”, **Bilgi**, Sayı: 66 (1 Ekim 1952).
- _____ ; “Pedagojik Danı ma Kurulları ve E itim Kongreleri Nedir? Ne e Yarar ?”, **E itim Hareketleri**, Sayı: 8-9 (A ustos-Eylül 1955).
- _____ ; “Üç Mühim Kültür Hadisesi”, **Yeni Asır**, 8 ubat 1961.
- _____ ; “ zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulmasına Temel Olan Çalı malar”, **zmir Rehberlik ve Ara tırma Merkezinin Kurulu Tarihçesi ve Çalı maları**, Karınca Matbaacılık, zmir, 1961.
- Kültür, Asım; “Ö retmenler Kongresi”, **Yeni Asır**, 24 Ekim 1953.
- _____ ; “ zmir Maarifi”, **Yeni Asır**, 19 Eylül 1958.
- Öcal, Vehbi; “Milli E itimle ilgili iki önemli kanun teklifi”, **Demokrat zmir**, 8 Aralık 1953.
- Özkaya, Mahmut ;“E itim leri”, **Yeni Asır**, 21 Ocak 1951.
- Öztürk, Osman Metin; “ABD Türk Dünyası ile Oynuyor, Türk Dünyası Gelece ine Sahip Çıkmalıdır ”, **Millet**, Yıl: 1 Sayı: 38 (Temmuz 2003).
- Pamir, Memduh; “Pedagojik Kongresinin son günü çok hararetli ve alakalı geçti”, **Anadolu**, 7 Haziran 1950
- Soyer, Türkan; “ zmir’de lkö retim Kampanyasına Do ru”, **Yeni Asır**, 5 Haziran 1954.
- Uçar, Fuat; “Milli E itim’de Türk-Amerikan li kilerinin Ba laması ve zmir Basınındaki Yansımaları”, **Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk**, Sayı: 125 (ubat 2009).
- Ya atan, emsettin; “Pedagojik Danı ma Kurulları”, **Yeni Asır**, 6 Ocak 1950.
- _____ ; “Ege’de Kültür Rönesansı’na Do ru”, **Yeni Asır**, 16 Ocak 1961.
- _____ ; “ zmir Milli E itiminde yeni ve güzel bir eser”, **Demokrat zmir**, 26 Ekim 1950.
- Yüksel, Ahmet; “ lkö retim ve E itim Kanuna Göre Okula Devam Hükümleri”, **Yeni Asır**, 26 Nisan 1961.

V. TEZLER

D NÇ, Sait; Cumhuriyet Döneminde Yapılan Mili Eğitim Kuralları ve Alınan Kararların Uygulamaları (1923-1960),(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1999.

ÖZTÜRK, Adil Adnan; Türkiye'deki Milli Eğitimdeki Gelişmeler(1950-1960), (Basılmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir, 1957

AH N, Mustafa; Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarında Yabancı Uzmanların Yeri (1923-1960), (Basılmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir, 1996.

VI. İNTERNET SAYFALARI

- 1.<http://www.tdk.gov.tr>
- 2.<http://ttkb.meb.gov.tr>
- 3.<http://mevzuat.meb.gov.tr>
- 4.<http://mub.meb.gov.tr>
- 5.<http://turkoloji.cu.edu.tr>

D Z N

2

222 Sayılı Kanun, 60, 196

A

A.B.D, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 24, 45, 46, 50, 55, 148, 158
Adnan Menderes, 149
Ahlak E itimi, 88, 89, 111, 128, 129, 143, 163, 165, 224, 228
Albert Malhe, 43
Amerikan Askeri Pratik E itim Metotları, 128, 149
Amerikan Haberler Bürosu, 13, 20, 22, 23, 40, 102, 103, 128, 158, 159, 161, 163, 167, 182
Anadolu, 12, 14, 16, 26, 30, 32, 33, 40, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 62, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 76, 78, 79, 82, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 101, 102, 104, 105, 107, 109, 115, 117, 119, 121, 123, 124, 127, 129, 132, 138, 139, 141, 142, 145, 146, 147, 150, 152, 153, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 183, 186, 188, 189, 190, 192, 193, 201, 203, 204, 206, 207, 208, 217, 222, 224, 225, 227, 228, 229
Ankara, 9, 11, 12, 15, 16, 21, 25, 26, 28, 32, 33, 37, 46, 50, 54, 57, 59, 75, 94, 99, 128, 168, 169, 192, 223, 224, 230
Asım Korkut, 26, 66, 75, 78, 79, 112, 129
Asım Kültür, 36, 98, 144, 145, 169, 174
Atatürk, 11, 12, 43, 44, 51, 54, 55, 61, 129, 130, 147, 148, 180, 230
Atatürk XE "Atatürk" Lisesi, 51, 54, 55, 61, 129, 130, 147
Avni Ba man, 149
Aydın, 40, 188, 194

B

Bakırçay Havzası, 65
Basmahane, 94
Bayındır, 34, 50, 51, 66, 69, 90, 102, 104, 105, 107, 159, 166, 167
Bergama, 5, 23, 34, 48, 49, 50, 51, 53, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 98, 100, 102, 106, 107, 114, 117, 126, 148, 149, 154, 158, 159, 182, 188
Bilgi Dergisi, 189
Bornova, 54, 102, 114, 160
Bölge Pedagojik Danı ma Kurulları, 22, 35, 88, 90, 112, 141, 158, 197
Buca Ortaokulu, 51, 56, 130, 147, 156

C

Celal Bayar, 149
Cumhuriyet Kız Enstitüsü, 51

Ç

Çe me, 50
Çi li, 49

D

D.Kvraous, 54
Demokrat zmir, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 40, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 62, 66, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 78, 79, 83, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 112, 114, 117, 119, 120, 123, 124, 131, 132, 133, 138, 145, 146, 147, 150, 151, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 180, 181, 183, 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 195, 196, 200, 201, 202, 203, 205, 206, 218, 222, 225, 226, 227, 228, 229
Demokratik E itim, 8, 38, 49
Demokratikle me, 65
Dickerman, 35, 44, 46
Dikili, 50, 51, 65, 66, 69, 70, 106, 107, 158, 159
Dil ve Tarih-Co rafya Fakültesi, 26
Dr. Rühne, 43
Dumlupınar Okulu, 91, 101, 115, 129, 185

E

Efes, 156, 163
Ege Bölgesi, 9, 31, 33, 34, 35, 42, 84, 127, 146, 183, 190
Ege Ekspres, 41, 52, 58, 62, 96, 99, 106, 107, 134, 175, 176, 180, 181, 195, 196, 207, 209, 210, 222, 225
E itim Hareketleri, 4, 8, 31, 39, 71, 74, 98, 116, 117, 125, 181, 184, 185, 222, 228
E itim Tarihi, 9, 24, 29, 32, 162, 199, 226
Ekrem Akurgal, 124, 149

F

F.Gardner, 43
Filorida Üniversitesi, 47
Fulbright Anla ması, 18

G

Gazi E itim Enstitüsü, 11, 155
Gazi lkokulu, 48, 56, 57, 98, 130, 148, 181
Gazi Muallim Mektebi, 11
Georgia Üniversitesi, 57

H

Halil Vedat Fıratlı, 25, 29, 66, 69, 107, 188
Hasan Ali Yücel, 11
Heyet-i lmiye, 24

1 Danı ma Kurulları, 29, 65, 172
İç Danı ma Kurulları Kongreleri, 107
İlk Tedrisat Kongreleri, 33
İlkö retim Kanun Tasarısı, 26, 195, 196, 225
nönü Lisesi, 27, 51, 130
stanbul, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 20, 27, 28, 32,
37, 47, 48, 49, 50, 52, 55, 59, 61, 62, 63, 64, 66,
73, 144, 160, 163, 188, 189, 194, 195, 222, 223,
224
zmir, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 16, 20, 21, 22, 23, 24,
25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37,
38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50,
51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63,
64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76,
77, 78, 79, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92,
93, 94, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105,
106, 107, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116,
117, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127,
128, 131, 132, 133, 138, 139, 141, 143, 144,
145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 154,
155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163,
164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172,
173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181,
182, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 191,
192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 201,
202, 203, 205, 222, 223, 224, 225, 226, 227,
228, 229, 230
zmir Halkevi, 71
zmir Milli E itim Müdürlü ü, 38, 61, 63, 71, 73,
75, 76, 77, 78, 85, 88, 99, 106, 111, 155, 161,
168, 189, 190, 192
zmir Palas, 29

J

John Dewey, 43
John J. Ruffi, 50, 51, 52

K

Karata Ortaokulu, 51, 130
Kar ıyaka Lisesi, 56
Kate Wofford, 45, 46, 47, 48, 49, 50
Kazım Dirik, 33, 36, 48
Kazım Nami Duru, 156, 160, 161, 163
Kemal Hadımlı, 36, 181
Kemalpa a, 49, 95, 97, 154, 160
Kestelli Kız Ortaokulu, 51
Kınık, 65, 66, 69, 97, 107
Kız Lisesi, 27, 46, 51, 55, 56, 57, 114, 130, 131,
145, 147, 156, 159, 164, 169
Kızılcıullu Köy Enstitüsü, 22, 47, 48, 52, 66, 107,
123, 130, 131, 147, 148, 156, 164, 169
Kiraz, 83, 85, 103, 106
Köy Enstitüleri, 17, 43, 44, 48

L

Lester Beals, 45, 54

M

Maarif Kolejleri, 20
Maarif Kongresi, 24, 177
Mackenzie, 44
Mahalli E itim, 9
Mahalli ncelemeler, 119, 123, 126, 129, 131, 156,
162
Marshall Planı, 17, 227
Menemen, 50, 51, 93, 95, 96, 99, 109, 154, 185
Merkez Danı ma Bürosu, 111, 112
Merkez Pedagojik Danı ma Kurulu, 5, 7, 23, 38,
64, 74, 87, 88, 93, 111, 115, 116, 119, 124, 125,
133, 137, 138, 147, 155, 166, 171, 183, 184,
191, 197, 228
Milli E itim Danı ma Kurulu, 29, 50, 72, 77, 117,
132, 166, 167, 168, 169, 183, 189, 190
Milli E itim urası, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 38,
99, 171, 193, 195, 196, 223, 226, 228
Miss Parker, 44
Missouri Üniversitesi, 50
Mithat Enç, 54
Mithat Pa a Erkek Sanat Enstitüsü, 52, 56, 58
Mizah E itimi, 105, 126, 127, 157, 159
Monsieur Fonteli, 57
Mr. Williams, 54
Mustafa Necati, 11, 43
Muzaffer Göksenin, 37, 176

N

Namık Kemal Lisesi, 56, 57, 58
Nasrettin Hoca, 159
NATO, 22
Newyork Times, 53

O

Okul Dostları Defteri, 187
Osman Faruk Verimer, 46, 51, 54, 75, 79, 80, 84,
99, 118, 133, 139, 156, 157, 164, 166, 167, 170,
172, 177, 186, 191, 195

Ö

Ödemi , 23, 34, 50, 51, 83, 100, 102, 103, 106, 125,
154, 173
Ö retmenler Derne i, 26, 39, 42, 66, 157, 163, 164,
182, 187, 226

P

Pedagoji, 4, 10, 11, 12, 73, 76, 98, 101, 119, 124,
144, 152, 155, 184, 225
Pedagoji Cemiyeti, 12, 73, 144
Pedagojik Danı ma Kurulu, 5, 6, 7, 9, 13, 23, 26,
30, 31, 35, 38, 39, 60, 61, 62, 64, 67, 71, 72, 74,
75, 77, 79, 81, 82, 84, 85, 87, 88, 89, 91, 92, 93,
100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108,
109, 111, 112, 115, 116, 119, 120, 122, 124,
125, 128, 132, 134, 137, 138, 139, 140, 145,
147, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 161, 162,

166, 171, 172, 180, 181, 182, 183, 184, 185,
186, 188, 189, 190, 191, 193, 197, 198, 199, 228
Pedagojik Literatür Vitrini, 101, 127
Pratik E itim Kongresi, 5, 6, 7, 22, 23, 25, 26, 50,
61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 75, 76, 82, 98, 99,
102, 104, 105, 106, 116, 121, 124, 128, 133,
140, 142, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151,
153, 154, 156, 157, 159, 161, 162, 164, 165,
166, 167, 168, 170, 171, 172, 174, 175, 178,
179, 182, 183, 185, 186, 188, 192, 223, 228
Pratik Pedagoji Vitrini, 101

R

Rahmi Balaban, 26, 98, 124, 128, 129, 130, 167,
168
Refik Koraltan, 149
Re at Tardu, 44, 169, 192, 195
Roben J.Maaske, 45, 55

S

Sabri Adal, 34, 146, 156, 157
Sabri Kolçak, 12, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 48,
58, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 74, 75, 76,
77, 78, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 96, 99, 100,
105, 107, 111, 113, 120, 126, 127, 129, 130,
131, 133, 141, 142, 143, 144, 146, 150, 157,
161, 165, 181, 188, 190, 193, 195, 223
Salepçio u Kitaplı ı, 84
Sava tepe Köy Enstitüsü, 55
Seferihisar, 50, 90, 103, 113, 154, 161

ekip Tunç, 139
emsettin Günaltay, 18, 27
emsettin Ya atan, 11, 20, 31, 71, 88, 119, 130,
151, 184, 185

T

T.B.M.M, 13, 16, 44
Tahsin Banguo lu, 18, 26, 28
Tebli ler Dergisi, 73, 171, 185
Teksas Trinity Üniversitesi, 52
Telif ve Tercüme Heyeti, 24
Tepecik, 93
Terbiyesi Zor Çocuklar, 55, 117, 126, 129, 130,
185
Tevfik leri, 50, 155, 160

Tire, 5, 49, 50, 51, 66, 69, 82, 92, 96, 100, 102,
105, 107, 108, 111, 128, 154, 159, 162, 166,
167, 183
Tompkins, 45
Torbalı, 34, 49, 107
Truman Doktrini, 15, 16, 17
Türk E itim Tarihi, 9, 24, 32, 162, 199
Türk-Amerikan Derne i, 21, 57
Türk-Amerikan lı kileri, 4, 14, 16, 20, 128, 227,
229

U

UNESCO, 40, 57, 194
Urla, 50, 51, 98, 100, 104, 107, 113, 117, 121, 154,
184, 185

Ü

Ümmilikle Mücadele Komisyonu, 94

V

Vapur Koltuk Gazinosu, 115, 119, 121, 148
Vedide Baha Pars, 27, 130, 147
Vülgarizasyon, 87

W

W.Hines Brehon, 43
Wafford, 44, 106

Y

Yahya Akyüz, 24, 26, 43, 45
Yeni Asır, 11, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 30, 31, 36, 37,
38, 39, 40, 41, 46, 47, 49, 53, 54, 55, 56, 57, 58,
59, 62, 64, 66, 68, 69, 70, 72, 76, 77, 79, 81, 82,
84, 85, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99,
100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 113, 114,
115, 116, 117, 119, 125, 127, 128, 132, 133,
139, 140, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
154, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 163,
164, 166, 167, 168, 169, 171, 173, 174, 175,
177, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 192,
193, 194, 196, 197, 198, 200, 202, 205, 206,
207, 209, 210, 211, 217, 222, 225, 226, 227,
228, 229, 230
Yıldırım Kemal İkokulu, 48, 131

Z

Zeki Tanıl, 75, 112, 113, 114